

วุฒิสภา

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่างพระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

(ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

บรรจุระเบียบวาระการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ)

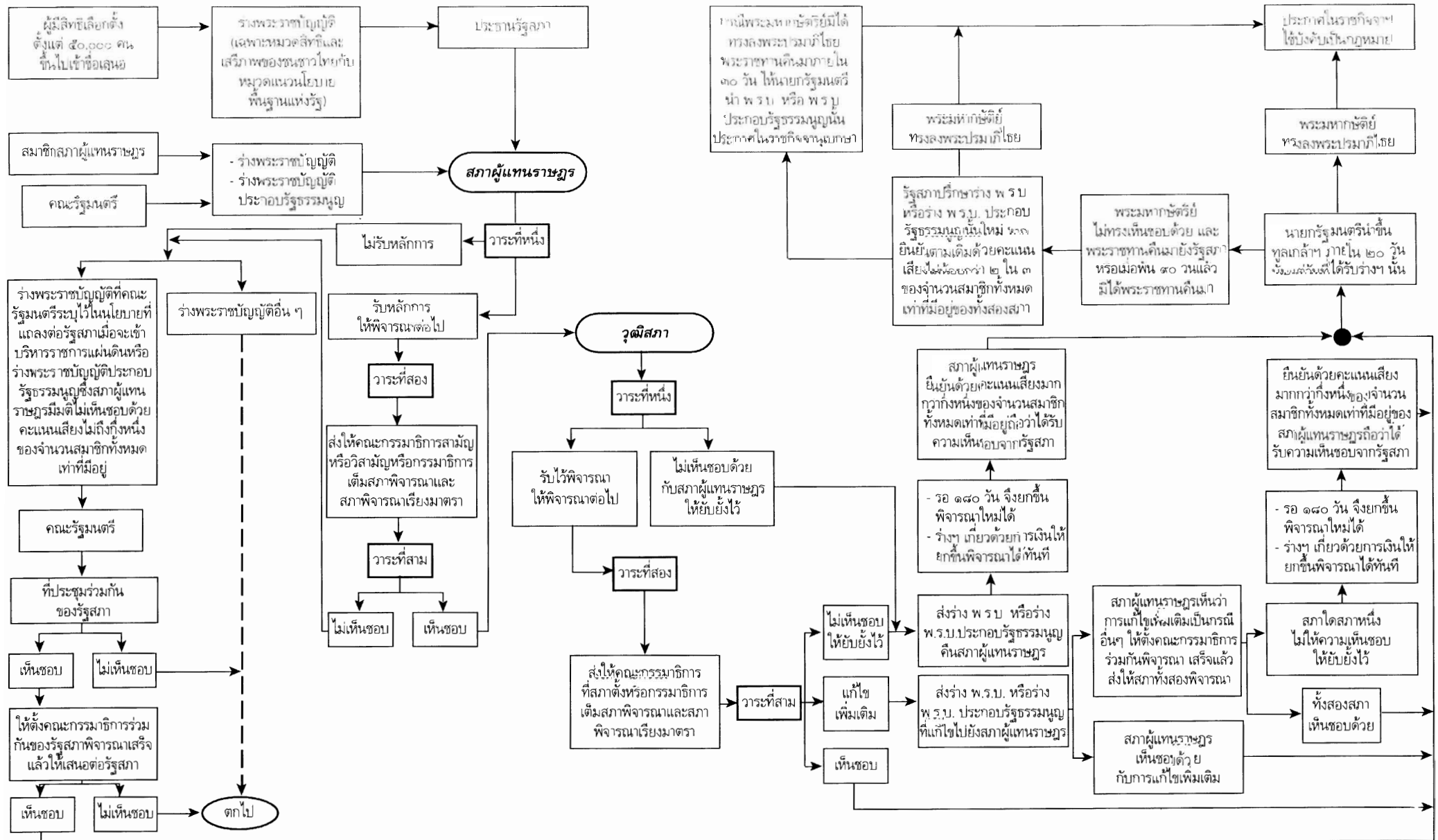
วันจันทร์ที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๘

อ.พ. ๑๙/๒๕๕๘

จัดทำโดย สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

www.senate.go.th

กระบวนการตราพระราชบัญญัติและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

หมายเหตุ เมื่อสภาผู้แทนราษฎรรับหลักการแล้ว ประธานวุฒิสภาอาจมอบหมายให้คณะกรรมการกฤษฎีกาสามัญหรือวุฒิสภาเองตั้งคณะกรรมการวิสามัญไม่เกิน ๑๑ คน พิจารณาศึกษา และเมื่อสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบในวาระที่สามแล้ว ให้คณะกรรมการกฤษฎีกา รายงานต่อประธานวุฒิสภาเป็นการด่วน เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของสมาชิกวุฒิสภา (ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๑๐๔)

บทสรุปสำหรับสมาชิกวุฒิสภา

**ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.**

ก การเสนอร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีผู้เสนอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณารวม ๒ ฉบับ คือ

๑. เสนอโดย**คณะรัฐมนตรี ชุดที่มี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี และได้รับการบรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๒ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๖ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๔๘ เป็นเรื่องด่วน**

๒. เสนอโดย **นายจองชัย เทียงธรรม และ นายวีระศักดิ์ โควสุรัตน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทย และได้เสนอในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๒ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๐ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๔๘ เพื่อพิจารณาพร้อมกันไปกับร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยคณะรัฐมนตรี เนื่องจากมีหลักการทำนองเดียวกัน**

ห หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในเรื่องเกี่ยวกับการมาศาลของพยาน หลักเกณฑ์การนำสืบพยานและการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อให้มีความชัดเจนรวดเร็ว เหมาะสมกับสภาพสังคมและการพัฒนาในด้านเทคโนโลยี (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘๔ มาตรา ๘๕ มาตรา ๙๓ มาตรา ๙๕ มาตรา ๑๐๖ มาตรา ๑๐๘ มาตรา ๑๑๑ มาตรา ๑๑๒ และมาตรา ๑๑๕ และเพิ่มมาตรา ๘๔/๑ มาตรา ๘๕/๑ มาตรา ๑๐๑/๑ มาตรา ๑๐๑/๒ มาตรา ๑๐๓/๑ มาตรา ๑๐๓/๒ มาตรา ๑๐๓/๓ มาตรา ๑๐๔ วรรคสอง มาตรา ๑๐๖/๑ มาตรา ๑๒๐/๑ มาตรา ๑๒๐/๒ มาตรา ๑๒๐/๓ และมาตรา ๑๒๐/๔)

๒ เหตุผล

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในภาค ๑ ลักษณะ ๕ ว่าด้วยพยานหลักฐานแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาและลงมติอนุมัติหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเพิ่มเติมภาค ๑ ลักษณะ ๕ ว่าด้วยพยานหลักฐาน) เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๔๗ ตามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ

สภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับพร้อมกันไป ในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการ เมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๔๗ และในวันพุธที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๔๗ คณะกรรมการวิสามัญได้เสนอร่างพระราชบัญญัตินี้พร้อมด้วยรายงานการพิจารณาของคณะกรรมการต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ในวาระที่สอง ขึ้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตราและวาระที่สามลงมติเห็นชอบในคราวเดียวกัน

สาระสำคัญของการอภิปรายเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัตินี้ในชั้นการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สรุปได้ดังนี้

ข้อสังเกต

- กรณีที่คณะกรรมการเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายขึ้นใหม่ คือ มาตรา ๔/๑ มาตรา ๑๗/๑ และมาตรา ๑๗/๒ และกรณีที่คณะกรรมการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ที่มีได้ระบุไว้ในหลักการ คือ มาตรา ๘๘ วรรคหนึ่ง เป็นกรณีที่คณะกรรมการกระทำขัดต่อหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินี้ที่สภาผู้แทนราษฎรได้มีมติรับหลักการในวาระที่หนึ่งไปแล้ว ซึ่งคณะกรรมการไม่มีอำนาจที่จะกระทำได้เช่นนั้นตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๐๘ โดยหลักการได้เขียนระบุเลขมาตราที่จะแก้ไขเพิ่มเติมไว้อย่างชัดเจน คณะกรรมการต้องชี้แจงว่าการแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวนี้มีความสัมพันธ์หรือมีหลักเกณฑ์อย่างไร

ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๔

ข้อ ๑๐๘ กำหนดว่า "ตามปกติการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติโดยคณะกรรมการสภาจะให้คณะกรรมการสามัญหรือคณะกรรมการวิสามัญเป็นผู้พิจารณาก็ได้

การพิจารณาโดยกรรมการเต็มสภาจะกระทำได้ต่อเมื่อคณะรัฐมนตรีร้องขอหรือเมื่อสมาชิกเสนอญัตติโดยมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคนและที่ประชุมอนุมัติ

คณะกรรมการอาจเพิ่มมาตราขึ้นใหม่หรือตัดทอนหรือแก้ไขมาตราเดิมได้ แต่ต้องไม่ขัดกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้น"

มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับเลขมาตราที่ระบุไว้ในหลักการอย่างไร

คณะกรรมการธิการตอบชี้แจง ดังนี้

การที่คณะกรรมการธิการแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวนี้ ได้มีการพิจารณาในหลักการอย่างถ่องแท้แล้วว่าการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไม่ขัดต่อหลักการ และไม่เป็นการเพิ่มเติมหลักการขึ้นใหม่ โดยหลักการนั้นมีเนื้อความซึ่งระบุว่าแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในเรื่องเกี่ยวกับการมาศาลของพยานหลักเกณฑ์การนำสืบพยานและการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อให้มีความชัดเจน รวดเร็วเหมาะสมกับสภาพสังคม และการพัฒนาในด้านเทคโนโลยี (แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๘๔ มาตรา ๘๙ มาตรา ๙๓ มาตรา ๙๕ มาตรา ๑๐๖ มาตรา ๑๐๘ มาตรา ๑๑๑ มาตรา ๑๑๒ และมาตรา ๑๑๕ และเพิ่มมาตรา ๘๔/๑ มาตรา ๘๕/๑ มาตรา ๑๐๑/๑ มาตรา ๑๐๑/๒ มาตรา ๑๐๓/๑ มาตรา ๑๐๓/๒ มาตรา ๑๐๓/๓ มาตรา ๑๐๔ วรรคสอง มาตรา ๑๐๖/๑ มาตรา ๑๒๐/๑ มาตรา ๑๒๐/๒ มาตรา ๑๒๐/๓ และมาตรา ๑๒๐/๔)

จากหลักการดังกล่าวข้างต้นนั้น ต้องพิจารณาถึงเจตนารมณ์ในการเสนอให้มีการปรับปรุงแก้ไขในครั้งนี้ เป็นสำคัญมากกว่าที่จะถือตามเลขมาตรา เลขมาตรานั้นเป็นเพียงการขยายความเพื่อต้องการให้ผู้ตรวจร่างฯ นี้ได้มองเห็นแนวทางในการแก้ไขกฎหมายนั้นๆ ว่ามีความเกี่ยวข้องกันอย่างไรเท่านั้น จึงได้ระบุเลขมาตราไว้ ดังนั้นคณะกรรมการจึงยึดหลัก

ว่า เรื่องที่เสนอใหม่ยังต้องอยู่ในขอบเขตของเนื้อความตามหลักการที่ระบุไว้ทุกประการ

- การเพิ่มเติมมาตรา ๔/๑ แก้ไขมาตรา ๘๘ วรรคหนึ่งนั้น เพราะมีความจำเป็นซึ่งจะไปเกี่ยวข้องกับมาตรา ๑๒๐/๑ ซึ่งเป็นเลขมาตราที่ระบุไว้ในหลักการ ซึ่งมาตรา ๔/๑ แก้ไขมาตรา ๘๘ วรรคหนึ่งนั้นบัญญัติในเรื่องหลักเกณฑ์การยื่นบัญชีระบุนายครั้งแรก เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางใหม่ที่เสนอในมาตรา ๑๒๐/๑ เป็นการปรับเปลี่ยนรายละเอียดให้มีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

- การเพิ่มเติมมาตรา ๑๒๘/๑ เป็นกรณีที่ต้องบัญญัติไว้ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหามุ่งมั่นทางปฏิบัติซึ่งปัจจุบันไม่สามารถบังคับให้คู่ความเข้าสู่กระบวนการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้ โดยทางปฏิบัติในปัจจุบันต้องได้รับความยินยอมของบุคคลหรือคู่กรณีที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีในศาลไม่สามารถใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้ตามหลักการที่เขียนไว้ แม้เลขมาตราจะมีได้ระบุไว้ในหลักการ แต่เนื้อเรื่องและเนื้อความเป็นการขอแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การนำสืบพยานหลักฐานซึ่งยังอยู่ในขอบเขตของหลักการ

ข้อสังเกต

- ร่างมาตรา ๓ และมาตรา ๔ การที่คณะกรรมการสลับเนื้อความกันและการเพิ่มเติมถ้อยคำ “ข้อหา” “ข้อต่อสู้” “ข้อสันนิษฐานตามความเป็นจริงที่ปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์”

มีเหตุผลอย่างไร และมีประโยชน์มากน้อยเพียงใด

คณะกรรมการการตอบชี้แจง ดังนี้

- การปรับเปลี่ยนลำดับของร่างมาตรา ๓ และมาตรา ๔ คือ มาตรา ๘๔ และมาตรา ๘๔/๑ เนื่องจากเดิมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้นำ ๒ เรื่องนี้ไปเขียนรวมกันไว้ในมาตราเดียว คือ มาตรา ๘๔ ซึ่งบัญญัติไว้ทั้งกรณีการไต่ต่อนำพยานหลักฐานมาสืบพิสูจน์หรือไม่ และกรณีการกำหนดหน้าที่นำสืบ ซึ่งทำให้ผู้ใช้กฎหมายมองข้ามประเด็นกรณีไต่ต่อนำพยานหลักฐานมาสืบพิสูจน์หรือไม่ โดยให้ความสำคัญกับประเด็นหน้าที่นำสืบเท่านั้น คณะกรรมการจึงแยกบัญญัติเป็น ๒ มาตรา ซึ่งในชั้นรับหลักการในวาระที่หนึ่งนั้น ได้นำเรื่องหน้าที่นำสืบขึ้นก่อนซึ่งเป็นเรื่องที่ผิดลำดับขั้นตอนในทางปฏิบัติ คณะกรรมการจึงสลับความให้สอดคล้องกับลำดับขั้นตอนในการปฏิบัติงาน

- กรณีที่เพิ่มความว่า **“ข้อสันนิษฐานตามความเป็นจริงที่ปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์”** เพิ่มขึ้นเพื่อให้เป็นที่รู้จักได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นเรื่องที่ขาดไปในกฎหมายพยานหลักฐานของไทย ซึ่งแต่เดิมได้มีการปฏิบัติกันอยู่แล้ว แต่เป็นการรู้จักกันก็แต่เฉพาะในแวดวงแคบ ๆ เท่านั้น คณะกรรมการจึงเห็นว่า ควรนำมาบัญญัติไว้ให้ชัดเจน ส่วนในรายละเอียดนั้นเนื่องจากเป็นกรณีที่บัญญัติขึ้นใหม่คณะกรรมการจึงระบุให้ประธานศาลฎีกาเป็นผู้ออก

ข้อกำหนดให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่ผู้ปฏิบัติงานในระยะเริ่มแรก

- การเพิ่มถ้อยคำ **“ข้อหา” “ข้อต่อสู้”** ในร่างมาตรา ๔ คือ มาตรา ๘๔/๑ นั้น เนื่องจากคณะกรรมการไปตรวจพบในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในมาตราอื่น ๆ หลายมาตรา ซึ่งใช้คำมากกว่า ๒ คำที่มีอยู่เดิม คณะกรรมการจึงเพิ่มความดังกล่าวเข้าไป แต่โดยความหมายจริง ๆ แล้วไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

ข้อสังเกต

- การเพิ่มเติมร่างมาตรา ๔/๑ ซึ่งแก้ไขมาตรา ๘๘ วรรคหนึ่ง เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา ๑๒๐/๑ แต่เหตุใดจึงไม่แก้ไขมาตรา ๘๘ วรรคสองด้วย การแก้ไขเฉพาะวรรคหนึ่งเป็นการเพิ่มภาระให้แก่คู่ความในการต่อสู้คดี

คณะกรรมการการตอบชี้แจง ดังนี้

- การเพิ่มเติมร่างมาตรา ๔/๑ แก้ไขมาตรา ๘๘ วรรคแรก เป็นการแก้ไขกฎหมายที่มีประโยชน์ไม่มาก ถ้าจะให้เกิดประโยชน์มากต้องแก้ไขมาตรา ๘๘ วรรคสองด้วย แต่การแก้ไขมาตรา ๘๘ วรรคสอง จะทำให้เกิดประเด็นในเรื่องการโต้แย้งของผู้ที่ปฏิบัติงานในศาล และยังไม่มีการรับฟังความเห็นเป็นข้อยุติจากบุคคลที่เกี่ยวข้องว่าจะสามารถแก้ไขโดยจำกัดกรอบเวลาตามวรรคสองได้แค่ไหน เพียงใด ซึ่งแตกต่างจากการแก้ไขในวรรคหนึ่งซึ่งเป็นการแก้ไขเล็กน้อย และไม่มีฝ่ายใดคัดค้าน

เหตุผลในการแก้ไขในมาตราต่าง ๆ

- ร่างมาตรา ๕ การที่คณะกรรมการการแก้ไข เนื่องจากมาตรา ๘๘ เป็นเงื่อนไขของการนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์หักล้างพยานบุคคลของฝ่ายตรงข้าม คือ การสืบพยานเพื่อทำลายความน่าเชื่อถือของพยานบุคคลฝ่ายตรงข้าม การแก้ไขของคณะกรรมการเพื่อให้ถูกต้องตามหลักวิชาและให้ความเป็นธรรมมากขึ้น ซึ่งมาตรา ๘๘ นี้เป็นกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการพิสูจน์ต่อพยานฝ่ายตรงข้ามเท่านั้น

- ร่างมาตรา ๑๐ เพิ่มความเป็นมาตรา ๑๐๓/๑ มาตรา ๑๐๓/๒ และมาตรา ๑๐๓/๓ ที่คณะกรรมการการแก้ไขความในมาตรา ๑๐๓/๑ จากเดิม **“สมควรและจำเป็น”** เป็น **“จำเป็นและสมควร”** เพราะเห็นว่า ควรดูความจำเป็นก่อน ถ้าจำเป็นแล้วจึงดูว่าสมควรจะกระทำหรือไม่ ถ้าไม่จำเป็นแล้วก็ไม่ต้องดูว่าสมควรหรือไม่อีก

- มาตรา ๑๐๓/๓ ที่คณะกรรมการกำหนดให้ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาและต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษานั้น เนื่องจากเป็นการได้รับอำนาจจากฝ่ายนิติบัญญัติเฉพาะกรณีการออกกฎเกณฑ์เพื่อกำหนดรายละเอียดในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีของศาลศาลสามารถออกระเบียบข้อบังคับได้เองเพื่อที่จะไม่ต้องมาขอความเห็นชอบจากรัฐสภาในเรื่องเล็กน้อย และเพื่อมิให้เกิดข้อผิดพลาดคลาดเคลื่อน แต่อย่างไรก็ตามในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญซึ่งได้เชิญผู้แทนจากสำนักงานศาลยุติธรรม

มาชี้แจง โดยได้ตระหนักถึงปัญหาในกรณีที่ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาควรจะได้รับ การตรวจสอบจากฝ่ายนิติบัญญัติในอีกขั้นตอนหนึ่งด้วย ทั้งการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนด้วย โดยผู้แทนจากสำนักงานศาลยุติธรรมได้รับข้อสังเกตนี้ไปพิจารณาเพื่อหามาตรการในการเชื่อมต่อข้อมูลเหล่านี้เพื่อจะได้ดำเนินการแก้ไขต่อไป

- ร่างมาตรา ๑๗ เพิ่มความเป็นมาตรา ๑๒๐/๑ มาตรา ๑๒๐/๒ มาตรา ๑๒๐/๓ และมาตรา ๑๒๐/๔ การที่คณะกรรมการตัดความว่า **“เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม”** ในมาตรา ๑๒๐/๑ ออก เนื่องจากมาตรานี้มีวัตถุประสงค์ที่ไม่ได้เน้นไปที่ความยุติธรรม แต่เน้นที่ความรวดเร็ว มาตรานี้บัญญัติขึ้นเพื่อยกเว้นในบางกรณีที่พยานไม่ต้องมาเบิกความในศาล โดยให้ทำบันทึกคำให้การเป็นเอกสารมายื่นต่อศาล เป็นกรณีทีลดระดับความยุติธรรมลงเล็กน้อย แต่เพิ่มความสะดวกรวดเร็วแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และกรณีที่แก้ไขจาก **“คำขอ”** เป็น **“คำร้อง”** เนื่องจากถ้าใช้คำขอ คู่ความอาจไม่รู้แน่ชัดว่าต้องทำเป็นคำร้องหรือคำขอ เพราะตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งให้ถือว่าบางเรื่องออกข้อกำหนดให้ยื่นเป็นคำร้องได้

- กรณีที่คณะกรรมการแก้ไขความในวรรคสองของมาตรา ๑๒๐/๑ โดยเปลี่ยนวันในการยื่นบันทึกถ้อยคำให้เร็วขึ้นโดยคำนึงถึงเรื่องโอกาสที่จะส่งเสริมในการไกล่เกลี่ย ประนีประนอมยอมความให้ได้มากที่สุด และเนื่องจากกรณีนี้เป็นหลักการใหม่ซึ่งไม่เคยใช้ในวิธีพิจารณา

ความแฟ่งสามัญมาก่อน คู่ความที่เกี่ยวข้อง
อาจยังไม่สันทัดจัดเจน คณะกรรมการ
จึงแก้ไขจากก่อนวันนัดสืบพยานเป็นก่อน
วันชี้สองสถานหรือก่อนวันนัดสืบพยานในกรณี
ที่ไม่มีการชี้สองสถาน เพื่อให้คู่ความฝ่าย
ตรงข้ามได้รู้ตัวล่วงหน้าในเวลาพอสมควร
และไม่เป็นการกระชั้นชิดเกินไป แม้กรณี
ดังกล่าวจะทำให้ใช้มาตรการใหม่นี้ได้ยากขึ้น
แต่ก็มีความรอบคอบและรัดกุมมากขึ้น

- มาตรา ๑๒๐/๔ ที่คณะกรรมการ
ตัดคำว่า “**เสมือน**” ออก เนื่องจาก
คณะกรรมการเห็นว่า ถ้าต้องการให้มีฐานะ
อะไรในทางกฎหมายให้เขียนไปตรง ๆ ไม่ต้อง
เทียบเคียงและมีผลเท่ากัน

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้รวบรวมข้อมูลด้านต่าง ๆ ในกระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเห็นชอบแล้ว ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๒ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๘ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) เมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งมีเนื้อหาแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ ๑ ความเป็นมา สาระสำคัญ ประเด็นสำคัญจากการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และผลการพิจารณาเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ส่วนที่ ๒ ตารางเปรียบเทียบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง) กับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

- ภาคผนวก :** ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง)
- : ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ)
 - : ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายจองชัย เทียงธรรม และนายวีระศักดิ์ ไควสุรัตน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทย เป็นผู้เสนอ)
 - : รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. สภาผู้แทนราษฎร
 - : ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว

เอกสารประกอบการพิจารณาฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในราชการของวงงานวุฒิสภา โดยมุ่งเน้นสาระประโยชน์ในเชิงอ้างอิงเบื้องต้นเพื่อประกอบการพิจารณาของสมาชิกวุฒิสภาในโอกาสต่อไป

สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ตุลาคม ๒๕๕๘

เอกสารประกอบการพิจารณา

จัดทำโดย

นายหนัธ ผาสุข ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย
นายสุชาติ พันทองคำ ผู้อำนวยการกลุ่มงานกฎหมาย ๒
นางสาวสมสมร นาคนาค นิติกร ๖ นางสาวจินดา สัตยาธิฐานวานิชย์ นิติกร ๔
นางสาวสุนันทา เรืองฉาย นิติกร ๓ นางสาวสุวรรณา พรหมพิมพ์ วิทยากร ๔
นางสิริกัญย์ ส่องแสง เจ้าหน้าที่งานธุรการ ๕ นางกาญจนา ว่าบ้านเลน เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ๑
กลุ่มงานกฎหมาย ๒ สำนักกฎหมาย โทร. ๐ ๒๕๓๑ ๕๒๕๖

ผลิตโดย

กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๗๔๑ - ๔๒
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับสมาชิกวุฒิสภา	๑ก
ส่วนที่ ๑ ความเป็นมา และประเด็นสำคัญจากการอภิปราย	
ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร	
เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย	
วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	๑
- ความเป็นมาของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม	
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	๑
- บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	
ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย	
วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	๕
- สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม	
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	๒๕
- ประเด็นสำคัญจากการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	
เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย	
วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	๓๗
๑. สรุปประเด็นสำคัญในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร	
ในวาระที่หนึ่ง	๓๗
- ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่หนึ่ง	๓๘
๒. สรุปประเด็นสำคัญในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร	
ในวาระที่สอง	๓๙
- ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ในวาระที่สอง	
ชั้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา	๔๒
- ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ในวาระที่สาม	๕๔
ส่วนที่ ๒ ตารางเปรียบเทียบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	
(เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง) กับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม	
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	
(ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)	๕๕

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. **๗๓**

- ข้อมูลประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. **๗๓**

- การสืบพยานบุคคลตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฝรั่งเศส : ตัวอย่าง
ของกระบวนการพิจารณาคดีก่อนไปทางแบบไต่สวน **๘๓**

ข่าวที่เกี่ยวข้อง **๑๐๑**

ภาคผนวก :

(๑)

- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง) **(๑)**

- ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ **(๑๙)**

- ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายจองชัย เทียงธรรม และนายวีระศักดิ์ โควสุรัตน์
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทย เป็นผู้เสนอ) **(๓๑)**

- รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. สภาผู้แทนราษฎร **(๔๓)**

- ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. สภาผู้แทนราษฎร
ลงมติเห็นชอบแล้ว **(๖๓)**

ส่วนที่ ๑

**ความเป็นมา สาระสำคัญ และประเด็นสำคัญ
จากการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
และผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร
เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(ฉบับที่ ..) พ.ศ.**

ความเป็นมา

ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีผู้เสนอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณารวม ๒ ฉบับ คือ

๑. เสนอโดย**คณะรัฐมนตรี ชุดที่มีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี** และได้รับการบรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๒ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๖ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๔๘ เป็นเรื่องด่วน

๒. เสนอโดย **นายจองชัย เทียงธรรม และนายวีระศักดิ์ โควสุรัตน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทย** และได้เสนอในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๒ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๐ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๔๘ เพื่อพิจารณาพร้อมกันไปกับร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดย**คณะรัฐมนตรี** เนื่องจากมีหลักการทำนองเดียวกัน

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่เสนอโดยคณะรัฐมนตรีนั้น เป็นร่างพระราชบัญญัติที่บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎรชุดที่แล้ว และได้ค้างการพิจารณาในวาระที่หนึ่งจนอายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง ต่อมาภายหลังการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไป คณะรัฐมนตรีชุดใหม่ที่มีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีได้ร้องขอต่อรัฐสภาเพื่อให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวต่อไป โดยรัฐสภามีมติให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติต่อไป ตามมาตรา ๑๗๘^๖ ของรัฐธรรมนูญ สภาผู้แทนราษฎรจึงได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ต่อไปใน

^๖ โปรดดูร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอในภาคผนวกหน้า (๑๙)

^๗ โปรดดูร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. นายจองชัย เทียงธรรม และนายวีระศักดิ์ โควสุรัตน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทยเป็นผู้เสนอ ในภาคผนวกหน้า (๓๑)

^๘ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๗๘ บัญญัติว่า "ในกรณีที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง หรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือบรรดาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วย หรือเมื่อพ้นเก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา ให้เป็นอันตกไป

ในกรณีที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรภายหลังการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไป รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี จะพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม หรือร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบต่อไปได้ ถ้าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปร้องขอภายในหกสิบวันนับแต่วันเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกหลังการเลือกตั้งทั่วไป และรัฐสภามีมติเห็นชอบด้วยแต่ถ้าคณะรัฐมนตรีมิได้ร้องขอภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป

การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญต่อไปตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับการประชุมรัฐสภา"

วาระที่หนึ่ง ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๒๕^๕ โดยที่มีเหตุผลในการเสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว คือ โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในภาค ๑ ลักษณะ ๕ ว่าด้วยพยานหลักฐานแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

อนึ่ง ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาและลงมติอนุมัติหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเพิ่มเติมภาค ๑ ลักษณะ ๕ ว่าด้วยพยานหลักฐาน) เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๔๗ ตามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ และให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีการับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไปแก้ไขเพิ่มเติมตามประเด็นอภิปรายของคณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๗ (ฝ่ายกฎหมาย) แล้วนำเสนอคณะรัฐมนตรี ก่อนส่งคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณา แล้วนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป

สภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับพร้อมกันไป
ในวาระที่หนึ่งชั้นรับหลักการ ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๒ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๐ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๔๘ และได้ลงมติรับหลักการร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ด้วยคะแนนเสียงข้างมาก และมีมติให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญ
จำนวน ๓๕ คน เพื่อพิจารณาในวาระที่สองชั้นคณะกรรมการ โดยถือเอาร่างพระราชบัญญัติของคณะรัฐมนตรีเป็นหลักในการพิจารณากำหนดการแปรญัตติภายใน ๗ วัน

คณะกรรมการวิสามัญ จำนวน ๓๕ คน ประกอบด้วย

๑. นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายเจริญ จรรย์โกมล	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายวิชิต ปลั่งศรีสกุล	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. นายเกษม สรศักดิ์เกษม	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
๖. นายจรัญ ภักดีธนากุล	เลขานุการคณะกรรมการ
๗. นายประเชิญ ดิยะปัญญาจรรย์	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ

^๕ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๒๕ กำหนดว่า "เมื่อรัฐสภามีมติให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติต่อไป ตามมาตรา ๑๗๘ ของรัฐธรรมนูญ ถ้าร่างพระราชบัญญัตินั้นค้างการพิจารณาอยู่ในวาระใด ก็ให้พิจารณาต่อไปในวาระนั้น และให้ประธานสภาบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตามวาระหนึ่ง ถ้าอยู่ในระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการให้สภาตั้งคณะกรรมการขึ้นใหม่"

หมายถึง กรรมการในสัดส่วนของรัฐบาล

๘. นายสมชัย จิตรพัฒนศิริ	โฆษกคณะกรรมการธิการ
๙. นายประเสริฐ บุญชัยสุข	รองโฆษกคณะกรรมการธิการ
๑๐. นายกิตติกร โล่ห์สุนทร	๑๑. นายฉลาด ขามช่วง
๑๒. นายชวลิต วิชยสุทธิ์	๑๓. ว่าที่ร้อยตรี ธนู จงเพิ่มดำรงชัย
๑๔. พันตำรวจโท บรรยิน ตั้งภากรณ์	๑๕. นายบุญเขตร์ พุ่มทิพย์
๑๖. นายประชา ประสพดี	๑๗. นายประสิทธิ์ ชัยวิรัตน์
๑๘. นายปัญญา จินาคำ	๑๘. นายพงษ์พิสุทธิ์ จินตโสภณ
๒๐. นายพรเพชร วิชิตชลชัย	๒๑. นายพร้อม พรหมพันธุ์
๒๒. นายพิษณุ หัตถสงเคราะห์	๒๓. นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค
๒๔. นายลิขิต หม่อมดี	๒๕. นายวรรณชัย บุญบำรุง
๒๖. นายวิทยา บุตรดีวงศ์	๒๗. ร้อยโท วิรัช พันธุมะผล
๒๘. นายวิรัตน์ ดยางคนนท์	๒๘. นายสัมพันธ์ แป้นพัฒน์
๓๐. นายสากล ม่วงศิริ	๓๑. นายสาธิต ปิตุเตชะ
๓๒. นายสุบุญ วุฒิวงศ์	๓๓. นายหัสณัยน์ สอนสิทธิ์
๓๔. พันเอก อภิวัฒน์ วิริยะชัย	๓๕. นายอุดร ทองประเสริฐ

เมื่อคณะกรรมการวิสามัญได้พิจารณาเสร็จแล้ว ได้เสนอร่างพระราชบัญญัตินี้พร้อมด้วยรายงานการพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญ ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร และได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๒ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๘ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันพุธที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๘ ซึ่งที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ในวาระที่สอง ขึ้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตราในคราวประชุมเดียวกัน โดยพิจารณาจนจบร่างแล้วได้พิจารณาทั้งร่างเป็นการสรุปอีกครั้งหนึ่ง โดยไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแก้ไขถ้อยคำแต่อย่างใด

เมื่อจบการพิจารณาในวาระที่สอง ขึ้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตราแล้ว **ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาต่อไปในวาระที่สาม โดยลงมติเห็นชอบด้วยคะแนนเสียงข้างมาก** และส่งให้วุฒิสภาพิจารณาต่อไป

อนึ่ง เมื่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาและลงมติในวาระที่หนึ่งรับหลักหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินี้แล้ว ประธานวุฒิสภาได้พิจารณาและมีดำริให้คณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภาพิจารณาว่า จะเห็นสมควรมอบหมายให้คณะกรรมการวิสามัญประจำวุฒิสภาคณะใด หรือจะเสนอให้วุฒิสภาตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นเพื่อพิจารณาร่าง

^๑ หมายถึง กรรมการในสัดส่วนของรัฐบาล

^๒ โปรดดูรายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ...) พ.ศ. สภาผู้แทนราษฎร **ในภาคผนวกหน้า (๔๓)**

พระราชบัญญัตินี้ตามนัยแห่งข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๑๐๙^๖ และในคราวการประชุมคณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ที่ประชุมได้พิจารณาเห็นสมควรมอบหมายให้คณะกรรมการการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน วุฒิสภา เป็นผู้พิจารณา เมื่อสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบในวาระที่สามแล้ว ให้คณะกรรมการดังกล่าวรายงานต่อประธานวุฒิสภาเป็นการด่วน ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของสมาชิกวุฒิสภาต่อไป

^๖ ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๑๐๙ กำหนดว่า "เมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดในวาระที่หนึ่งแล้ว ประธานวุฒิสภาอาจพิจารณามอบหมายให้คณะกรรมการวิสามัญประจำวุฒิสภาคณะใดคณะหนึ่งที่เกี่ยวข้องหรือในกรณีที่มีความจำเป็น วุฒิสภาอาจตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่ง มีจำนวนไม่เกินสิบเอ็ดคน แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวเป็นเฉพาะกรณีไปก็ได้และเมื่อสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบในวาระที่สามแล้ว ให้คณะกรรมการดังกล่าวรายงานต่อประธานวุฒิสภาเป็นการด่วน ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของสมาชิกในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นต่อไป"

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ประกอบการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับพยานหลักฐาน

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๔๑ รับหลักการร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเพิ่มเติมภาค ๑ ลักษณะ ๕ ว่าด้วยพยานหลักฐาน) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเพิ่มเติมภาค ๑ ลักษณะ ๕ หมวด ๑ ว่าด้วยจับ ขัง จำคุก แก้ไขเพิ่มเติมภาค ๕ ว่าด้วยพยานหลักฐาน และแก้ไขเพิ่มเติมภาค ๖ หมวด ๒ ว่าด้วยค่าธรรมเนียม) รวม ๒ ฉบับ ตามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ และส่งเรื่องให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาโดยให้รับข้อสังเกตของสำนักงานอัยการสูงสุดไปประกอบการพิจารณาด้วย และต่อมาในชั้นที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับที่ได้พิจารณาเสร็จแล้วไปยังคณะรัฐมนตรี สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือที่ นร ๐๒๐๑ (คกก.๖)/๓๗ ลงวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาความว่า คณะกรรมการกฤษฎีกาขอเสนอเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๖ (ฝ่ายการต่างประเทศ ความร่วมมือระหว่างประเทศ และกิจการพิเศษ) ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับแล้ว เห็นว่า เนื่องจากหน่วยงานต่าง ๆ ยังมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกัน จึงเห็นควรส่งร่างกฎหมายทั้งสองฉบับให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาไปพิจารณาเพื่อหาข้อยุติ

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้มีผู้แทนกระทรวงยุติธรรม (สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม) ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนกระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) และผู้แทนสมาคมนายความ เป็นผู้ชี้แจงรายละเอียด

ทั้งนี้ อาจสรุปสภาพปัญหาและสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติฯ รวมทั้งการแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติทั้ง ๒ ฉบับ ของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

๑. หลักการของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ

(๑) แก้ไขมาตรา ๘๔ ให้บัญญัติเฉพาะในเรื่องการพิสูจน์ และนำบทบัญญัติในส่วนการพิสูจน์ข้อเท็จจริงรวมถึงข้อเท็จจริงที่ไม่ต้องนำสืบไปบัญญัติเป็นมาตรา ๘๔ ทวิ (ร่างมาตรา ๓ และร่างมาตรา ๔)

(๒) กำหนดหลักเกณฑ์ห้ามรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบและให้ดุลพินิจแก่ศาลที่จะยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบในบางกรณีได้ด้วย (ร่างมาตรา ๕)

(๓) แก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับการพิสูจน์ต่อพยานตามมาตรา ๘๕ ให้ครอบคลุมถึงการพิสูจน์ต่อพยานในทุกกรณี จากเดิมที่ให้สิทธิเฉพาะคู่ความที่มีหน้าที่นำสืบภายหลังที่จะพิสูจน์พยานของคู่ความที่นำสืบก่อนเท่านั้น (ร่างมาตรา ๖)

(๔) แก้ไขบทบัญญัติว่าด้วยเอกสิทธิ์ตามมาตรา ๘๖ โดยกำหนดกรอบและแนวทางการอ้างเอกสิทธิ์และการใช้ดุลพินิจแก่ศาลให้ชัดเจน (ร่างมาตรา ๗)

(๕) แก้ไขบทบัญญัติมาตรา ๘๓ ในส่วนข้อยกเว้นให้รับฟังสำเนาเอกสารในกรณีต้นฉบับสูญหายตามมาตรา ๘๒ (๒) ครอบคลุมถึงกรณีที่ศาลควรรับฟังสำเนาเอกสารแทนต้นฉบับเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม หรือในกรณีที่ต้นฉบับสูญหายไปโดยพฤติการณ์ที่ไม่อาจโทษผู้อ้างได้ และกรณีที่มีได้มีการโต้แย้งคัดค้านเอกสารตามมาตรา ๑๒๕ ซึ่งอาจไม่มีความจำเป็นที่ต้องนำต้นฉบับมาสืบ (ร่างมาตรา ๘)

(๖) กำหนดหลักเกณฑ์การนำสืบและการรับฟังพยานหลักฐานอันได้มาจากคอมพิวเตอร์และสื่ออื่นในลักษณะเดียวกัน โดย

(ก) ให้ศาลรับฟังข้อมูลที่บันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือประมวลผลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นพยานหลักฐานในคดีได้ ถ้าการบันทึกหรือการประมวลผลนั้นเป็นการกระทำโดยปกติถูกต้องตามขั้นตอนการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์ และมีคำรับรองของผู้เกี่ยวข้องเสนอประกอบด้วย (ร่างมาตรา ๙)

(ข) กำหนดให้คู่ความระบุนความจำนงในการอ้างพยานหลักฐานที่ได้จากคอมพิวเตอร์ไว้ในบัญชีระบุพยาน พร้อมส่งคำรับรองและสำเนาสื่อที่บันทึกข้อมูลให้แก่ศาล (ร่างมาตรา ๙)

(ค) กำหนดหน้าที่ให้แก่คู่ความฝ่ายที่ถูกคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งอ้างถึงข้อมูลที่บันทึกหรือประมวลผลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นพยานหลักฐานยันตน และประสงค์จะยื่นคำแถลงคัดค้านการอ้างข้อมูลนั้น ต้องคัดค้านความไม่ถูกต้องของข้อมูลนั้นก่อนศาลพิพากษาคดี (ร่างมาตรา ๙)

(ง) กำหนดให้นำบทบัญญัติในเรื่องที่เกี่ยวกับการรับฟังและการนำสืบพยานหลักฐานอันได้มาจากเครื่องคอมพิวเตอร์ไปใช้แก่การรับฟังข้อมูลสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นโดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๙)

(๗) ปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับการรับฟังพยานบุคคลและพยานบอกเล่าตาม มาตรา ๙๕ โดยบัญญัติเรื่องความสามารถในการเบิกความของพยานไว้ในมาตรา ๙๕ และแยก บทบัญญัติเรื่องพยานบอกเล่า มากำหนดเป็นมาตรา ๙๕ ทวิ โดยวางหลักเกณฑ์และข้อยกเว้น ในการรับฟังพยานบอกเล่าให้มีความชัดเจน (ร่างมาตรา ๑๐ และร่างมาตรา ๑๑)

(๘) ปรับปรุงกระบวนการสืบพยานหลักฐานไว้ก่อนตามมาตรา ๑๐๑ โดยขยาย ขอบเขตของการสืบพยานหลักฐานและแก้ไขข้อจำกัดในเรื่องความรวดเร็ว และเพิ่มเติมให้อำนาจ แก่ศาลที่จะมีคำสั่งให้ยึดเอกสารหรือวัตถุเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในกรณีเช่นนั้นได้ (ร่างมาตรา ๑๒)

(๙) ปรับปรุงกระบวนการสืบพยานหลักฐาน โดยเปิดโอกาสให้คู่ความอาจตกลง กันให้สืบพยานหลักฐานตามวิธีการหรือดำเนินการอย่างอื่นใด เช่น ให้เจ้าพนักงานศาล ไปทำการสืบพยานแทนนอกศาลคล้ายกับ Commissioner เป็นต้น โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความ ยินยอมของคู่ความเป็นหลัก ทั้งนี้ ยังคงอยู่ในกรอบของกฎหมาย ความสงบเรียบร้อย ของประชาชน และดุลพินิจของศาล (ร่างมาตรา ๑๓)

(๑๐) กำหนดให้อำนาจศาลในการแก้ไขข้อผิดพลาดเกี่ยวกับการสืบ พยานหลักฐานโดยกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการที่ศาลจะมีคำสั่งแก้ไขตลอดจนวิธีการที่จะแก้ไข ข้อผิดพลาดอันเกี่ยวกับการนำสืบพยานหลักฐานที่ผิดระเบียบหรือผิดหลงไป โดยกำหนดข้อห้าม ในการให้แก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดจากความจงใจหรือละเลยเพิกเฉยของคู่ความฝ่าย ที่สืบพยานหลักฐานอันเป็นการเอาเปรียบคู่ความฝ่ายอื่น (ร่างมาตรา ๑๓)

(๑๑) เพิ่มเติมให้อำนาจแก่ประธานศาลฎีกาที่จะออกข้อบังคับในเรื่องการสืบ พยานหลักฐาน เท่าที่ไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในเรื่องการ สืบพยานหลักฐาน (ร่างมาตรา ๑๓)

(๑๒) กำหนดแนวทางแก่ศาลในการซึ่งนำพยานหลักฐานบางประเภท ได้แก่ พยานบอกเล่าและบันทึกถ้อยคำของพยานนอกศาล เพื่อให้สอดคล้องกับการปรับปรุงแก้ไข บทบัญญัติในเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว (ร่างมาตรา ๑๔)

(๑๓) แก้ไขมาตรา ๑๐๖ ให้ศาลมีอำนาจในการซักถามถึงรายละเอียดที่พยาน จะเบิกความก่อนที่จะออกหมายเรียกให้ตามที่คู่ความขอ (ร่างมาตรา ๑๕)

(๑๔) แยกบทบัญญัติมาตรา ๑๐๘ ในส่วนที่เกี่ยวกับพยานที่ศาลจะออก หมายเรียกพยานไม่ได้ โดยเพิ่มกรณีที่พยานมีเอกสิทธิ์หรือคุ้มกันตามกฎหมายเฉพาะ และ ที่เกี่ยวกับพยานที่ไม่สามารถไปศาลได้ออกจากกัน (ร่างมาตรา ๑๖)

(๑๕) แก้ไขมาตรา ๑๑๑ ให้อ้างอิงมาตรา ๑๔๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันแทนการอ้างอิงมาตรา ๑๔๗ แห่งกฎหมายลักษณะอาญาซึ่งยกเลิกไปแล้ว (ร่างมาตรา ๑๖)

(๑๖) แก้ไขบทบัญญัติในเรื่องการสาบานหรือปฏิญาณตนของพยานตามมาตรา ๑๑๒ (ร่างมาตรา ๑๖)

(๑๗) แก้ไขบทบัญญัติเรื่องสิทธิของพยานบางจำพวกที่มีสิทธิไม่ต้องเบิกความตามมาตรา ๑๑๕ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับหลักการตามมาตรา ๑๐๖ ทวิ ให้สอดคล้องกัน (ร่างมาตรา ๑๖ และร่างมาตรา ๑๙)

(๑๘) ปรับปรุงวิธีการสืบพยานหลักฐานในเรื่องรายละเอียด เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเลขและอื่น ๆ โดยให้มีการบันทึกถ้อยคำของพยานที่อาจต้องเบิกความในเรื่องรายละเอียดไว้ก่อนเพื่อลดระยะเวลาในการสืบพยานลง แต่ยังคงกำหนดให้พยานนั้นมาศาลเพื่อให้คู่ความอื่นซักค้านด้วย ทั้งนี้ ได้กำหนดหลักเกณฑ์สำหรับกรณีพยานอยู่ต่างประเทศไว้โดยเฉพาะด้วย (ร่างมาตรา ๑๙)

(๑๙) กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการสืบพยานหลักฐาน โดยการใช้ระบบการประชุมทางจอภาพ (ร่างมาตรา ๒๐)

๒. ความเห็นและข้อสังเกตในชั้นต้นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานอัยการสูงสุด มีข้อสังเกตดังนี้

(๑) ควรตัดร่างมาตรา ๑๐๓ เบญจ และร่างมาตรา ๑๒๐ เบญจ ที่กำหนดหลักการให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อบังคับได้ ออก

(๒) ควรตัดร่างมาตรา ๑๐๖ ทวิ (๒) ที่กำหนดหลักการห้ามออกหมายเรียกพยานที่เป็นพระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา และร่างมาตรา ๑๑๕ ที่กำหนดให้พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา แม้มาเป็นพยานจะไม่ยอมเบิกความหรือตอบคำถามใด ๆ ก็ได้ ออก

(๓) ในร่างมาตรา ๑๒๐ ทวิ ที่กำหนดหลักการให้คู่ความสามารถเสนอบันทึกถ้อยคำแทนการซักถามพยานบุคคลต่อหน้าศาลได้ นั้น ควรเพิ่มหลักการด้วยว่า ในคดีที่มีคู่ความสองฝ่ายและคู่ความที่มีได้ขาดนัดจะนำหลักการตามมาตรานี้มาใช้บังคับได้เฉพาะเมื่อคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งยินยอมแล้วเท่านั้น

(๔) ควรแก้รูปแบบของการร่างกฎหมายในการเรียงลำดับเลขมาตรา จากเดิมที่ใช้ปกติสังขยา เช่น “ทวิ” “ตรี” “จัตวา” เป็น การเรียงลำดับเลขมาตราโดยการใช้เครื่องหมาย “/” เช่น มาตรา ๒๒๖/๑ มาตรา ๒๒๖/๒ มาตรา ๒๒๖/๓ แทน เพราะสะดวกในการจดจำและการอ้างอิงมากกว่า

๓.สาระสำคัญของร่างกฎหมายที่ผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๓.๑ ตัดหลักการในเรื่องต่อไปนี้

(๑) การกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการนำสืบและการรับฟังพยานหลักฐาน ซึ่งเป็นข้อมูลที่บันทึกสำหรับเครื่องคอมพิวเตอร์หรือประมวลผลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์และสื่ออื่นในลักษณะเดียวกัน (ร่างมาตรา ๙ เพิ่มมาตรา ๙๓ ทวิ มาตรา ๙๓ ตรี มาตรา ๙๓ จัตวา และ

ลักษณะเดียวกัน (ร่างมาตรา ๙ เพิ่มมาตรา ๙๓ ทวิ มาตรา ๙๓ ตี มาตรา ๙๓ จัตวา และมาตรา ๙๓ เบญจ) เนื่องจากตามมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้บัญญัติให้มีการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานในกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายไว้แล้ว

กระทรวงยุติธรรม ได้มีข้อสังเกตในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๖ ภายหลังจากที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอร่างกฎหมายกลับไปยังคณะรัฐมนตรีว่า ไม่ควรตัดหลักเกณฑ์ดังกล่าวออก เนื่องจากมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ กำหนดเพียงการให้รับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว แต่ยังไม่ได้มีการกำหนดวิธีการยื่นพยานหลักฐานดังกล่าวต่อศาล

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณาแล้วเห็นว่า ประธานศาลฎีกาสามารถออกข้อกำหนดเกี่ยวกับการนำสืบพยานหลักฐานดังกล่าวได้อยู่แล้วตามร่างมาตรา ๑๐ (เพิ่มมาตรา ๑๐๓/๓) ของร่างกฎหมายฉบับนี้ ซึ่งกระทรวงยุติธรรม ได้ชี้แจงว่า หากสำนักงานศาลยุติธรรมเห็นว่า ไม่มีข้อขัดข้องในทางปฏิบัติของศาล กระทรวงยุติธรรมก็ไม่ติดใจกับข้อสังเกตดังกล่าว และผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมชี้แจงว่า หลักการตามร่างฯ ของคณะกรรมการฯ ถูกต้องแล้ว

(๒) การกำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งให้คู่ความที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการสืบพยานหลักฐานไปโดยผิดระเบียบหรือผิดหลง ทำการแก้ไขให้ถูกต้องตามร่างมาตรา ๑๓ (เพิ่มมาตรา ๑๐๓ จัตวา) เนื่องจากเป็นอำนาจทั่วไปของศาลที่จะสั่งให้เพิกถอนหรือแก้ไขการพิจารณาที่ผิดระเบียบตามมาตรา ๒๗ ได้อยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องนำมาบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะอีก

ในที่สุดกระทรวงยุติธรรมได้ให้ความเห็นชอบด้วยเนื่องจากเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้กำหนดให้ภาค ๑ ลักษณะ ๒ หมวด ๓ เป็นเรื่องเกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของศาลไว้โดยเฉพาะอยู่แล้ว โดยมาตรา ๒๗ ในหมวด ๓ ดังกล่าวก็ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนและกว้างขวางมากกว่าร่างมาตรา ๑๐๓ จัตวา ของกระทรวงยุติธรรม จึงไม่มีความจำเป็นต้องกำหนดหลักการตามร่างมาตรา ๑๐๓ จัตวา ไว้อีก

๓.๒ เห็นควรรอการพิจารณาบางร่างมาตราไว้ก่อน เพื่อศึกษาหลักกฎหมายของต่างประเทศ

(๑) การกำหนดหลักการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย (ร่างมาตรา ๕ เพิ่มมาตรา ๘๔ ทวิ) ที่แยกออกเป็น ๓ หลักการ คือ

(ก) พยานหลักฐานที่ห้ามรับฟังโดยเด็ดขาด ได้แก่ ถ้อยคำของบุคคลซึ่งเกิดจากการถูกทรมาน ขู่เข็ญ หรือใช้กำลังบังคับ หรือถ้อยคำที่เกิดจากการกระทำใด ๆ ที่ทำให้เป็นไปโดยไม่สมัครใจ ทั้งนี้ เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา ๒๔๓ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

(ข) พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายประการอื่น นอกจากที่บัญญัติไว้ใน (ก) โดยปกติไม่อาจรับฟังได้เช่นกัน เว้นแต่เป็นกรณีที่ศาลเห็นว่า พยานหลักฐานนั้นเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญอันเกี่ยวกับประเด็นข้อสำคัญในคดี ศาลมีอำนาจ ใช้ดุลพินิจที่จะรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวประกอบพยานหลักฐานอื่นเพื่อประโยชน์แห่ง ความยุติธรรมได้ และ

(ค) พยานหลักฐานสืบเนื่องที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากพยานหลักฐาน ตาม (ก) และ (ข) ให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจที่จะรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวประกอบ พยานหลักฐานอื่นได้

ในหลักการตามข้อ (ก) และข้อ (ค) ไม่มีประเด็นที่เป็นปัญหา เพราะเป็นไป ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและหลักกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในหลายประเทศ เช่น ประเทศ สหรัฐอเมริกาจะมีเฉพาะหลักการตามข้อ (ข) เท่านั้น ที่ควรทำการศึกษาโดยละเอียด เนื่องจากยังไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมายสากลที่กำหนดให้รับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวได้ หากเป็น พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องและสามารถพิสูจน์ได้ว่า จำเลยกระทำความผิด และการเกิดขึ้นหรือได้มา ซึ่งพยานหลักฐานนั้นไม่เป็นการกระทบต่อความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐาน ไม่เป็นการกระทบ ต่อความยุติธรรมในกระบวนการพิจารณาและไม่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน อย่างร้ายแรงของประชาชน

(๒) การกำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งเปิดเผยพยานเอกสารหรือข้อมูลอันเป็น ความลับ (ร่างมาตรา ๗ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘๒) สมควรศึกษาว่า การกำหนดหลักการไว้เช่นนี้ จะเป็นการเหมาะสมหรือไม่ เนื่องจากเอกสารหรือข้อมูลเหล่านั้นจะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย อื่นอยู่แล้ว โดยเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่อยู่ภายใต้การคุ้มครองตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร ของราชการ พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งกำหนดหลักการเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารใดบ้างที่สามารถเปิดเผยได้ ตลอดจนหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว

๓.๓ แก้ไขเพิ่มเติมสาระสำคัญของบทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว และพิจารณาข้อสังเกตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้

(๑) กำหนดให้คู่ความที่ได้ยื่นคำขอต่อศาลในวันสืบพยานหลักฐานไว้ก่อนตาม มาตรา ๑๐๑ แล้ว มีสิทธิยื่นคำขอฝ่ายเดียวขอให้ศาลสืบพยานหลักฐานนั้นไปฝ่ายเดียว โดยไม่ให้ ศาลแจ้งให้คู่ความฝ่ายอื่นทราบก่อนดังที่กระทำอยู่ตามปกติตามมาตรา ๑๐๑ วรรคสอง โดยคู่ความ ดังกล่าว นอกจากจะต้องบรรยายข้อเท็จจริงที่แสดงว่า มีเหตุฉุกเฉินจำเป็นต้องสืบพยานนั้น โดยเร่งด่วนแล้ว ได้เพิ่มเงื่อนไขว่า จะต้องไม่สามารถแจ้งให้คู่ความฝ่ายอื่นทราบก่อนได้ด้วย (ร่างมาตรา ๙ เพิ่มมาตรา ๑๐๑/๑)

กระทรวงยุติธรรม มีข้อสังเกตในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการ กลับกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๖ ว่า ร่างมาตรา ๑๐๑/๑ ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) เพิ่มถ้อยคำว่า "... และไม่สามารถแจ้งให้คู่ความฝ่ายอื่นทราบก่อนได้ ..." นั้น น่าจะไม่ถูกต้อง เนื่องจากร่างมาตรา ๑๐๑/๑ ส่วนของคำสั่งให้ยึดหรือให้ส่งต่อศาลในเหตุฉุกเฉินนี้

เป็นเรื่องที่มีเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นที่ต้องยึดหรือสั่งให้ส่งเอกสารหรือวัตถุโดยทันทีในลักษณะคล้ายหลัก Anton Pilter Order จึงไม่ใช่หลักเกณฑ์ปนกับหลักการพิจารณาโดยทั่วไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณาแล้วเห็นว่า ควรคงถ้อยคำในร่างมาตรา ๑๐๑/๑ วรรคหนึ่ง ไว้ตามร่างฯ ที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการฯ เนื่องจากเป็นหลักเกณฑ์พิเศษซึ่งแตกต่างจากหลักการพิจารณาโดยทั่วไป โดยคู่ความที่มีสิทธิจะยื่นคำขอตามร่างมาตรา ๑๐๑/๑ ได้นั้น จะต้องยื่นคำขอตามมาตรา ๑๐๑ พร้อมกับคำฟ้องหรือคำให้การหรือภายหลังจากนั้นมาแล้วเท่านั้น ซึ่งมาตรา ๑๐๑ วรรคสอง ได้กำหนดให้ความคุ้มครองแก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งและบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องให้มีโอกาสได้ชี้แจงต่อศาล เพื่อให้ศาลได้ทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ประกอบการใช้ดุลพินิจตามคำขอตามมาตรา ๑๐๑ วรรคหนึ่ง สำหรับการยื่นคำขอตามร่างมาตรา ๑๐๑/๑ มุ่งหมายที่จะยกเว้นการดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าวของมาตรา ๑๐๑ ในกรณีมีเหตุฉุกเฉิน เมื่อเป็นเช่นนี้คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) จึงเห็นควรกำหนดให้ชัดเจนว่าเหตุฉุกเฉินอันจะอ้างเพื่อยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรา ๑๐๑ วรรคสอง ได้นั้น คือ “เหตุฉุกเฉินซึ่งจำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานใดเป็นการเร่งด่วนและไม่สามารถแจ้งให้คู่ความฝ่ายอื่นทราบก่อนได้” ทั้งนี้ เพื่อความเป็นธรรมแก่คู่ความทุกฝ่าย

ในที่สุดผู้แทนกระทรวงยุติธรรมได้ให้ความเห็นชอบในหลักการดังกล่าว

(๒) แก้ไขร่างมาตรา ๑๒ เดิม (เพิ่มมาตรา ๑๐๑ ตร.) โดยได้เพิ่มหลักการขึ้นใหม่ในวรรคสองว่า “และในกรณีที่ทรัพย์สินซึ่งศาลสั่งยึดนั้นเป็นของบุคคลที่สาม ให้บุคคลที่สามมีสิทธิเสมือนเป็นจำเลยในคดี” ทั้งนี้ เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถโต้แย้งสิทธิได้ในคดีเดียวกันได้โดยไม่ต้องไปฟ้องเป็นอีกคดีหนึ่ง (ร่างมาตรา ๙ เพิ่มมาตรา ๑๐๑/๒)

(๓) แก้ไขร่างมาตรา ๑๓ เดิม (เพิ่มมาตรา ๑๐๓ ทวิ) โดยนำความในตอนท้ายของวรรคสองของร่างฯ ที่ว่า “พยานหลักฐานที่สืบได้ให้ถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่สืบโดยศาลในคดีนั้น” มากำหนดไว้เป็นความในวรรคสองของร่างฯ ใหม่แทน เพื่อความชัดเจนยิ่งขึ้น (ร่างมาตรา ๑๐ เพิ่มมาตรา ๑๐๓/๑)

(๔) แก้ไขความในร่างมาตราต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายต่าง ๆ เช่น พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๒๘ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๓๙ และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่ได้กำหนดให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลนั้น ๆ โดยอนุมัติของประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดใด ๆ เกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการรับฟังพยานหลักฐานในศาลดังกล่าว

- ในร่างมาตรา ๑๓ เดิม (เพิ่มมาตรา ๑๐๓ ทวิ) ได้แก้ไขความในวรรคสามของร่างมาตรา ๑๐๓ ทวิ ที่กำหนดว่า “วิธีการสืบพยานหลักฐานแทนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา” เป็น “วิธีการสืบพยานหลักฐานแทนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา”

- ในร่างมาตรา ๑๓ เดิม (เพิ่มมาตรา ๑๐๓ เบญจ) จากเดิมที่กำหนด “ให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อบังคับใด ๆ เพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการนำสืบพยานหลักฐานได้” เป็น “ให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดใด ๆ เพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำสืบและการรับฟังพยานหลักฐานได้” (ร่างมาตรา ๑๐ เพิ่มมาตรา ๑๐๓/๓) และ

- ในร่างมาตรา ๒๐ เดิม (เพิ่มร่างมาตรา ๑๒๐ เบญจ) ได้แก้ไขความในวรรคหนึ่งของร่างมาตรา ๑๒๐ เบญจ ที่กำหนดว่า “ให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาไปตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา” เป็น “ให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาไปตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา” (ร่างมาตรา ๑๗ เพิ่มมาตรา ๑๒๐/๔)

สำนักงานอัยการสูงสุด มีข้อสังเกตว่า ควรตัดร่างมาตรา ๑๐๓/๓ และร่างมาตรา ๑๒๐/๔ (ร่างมาตรา ๑๐๓ เบญจ และร่างมาตรา ๑๒๐ เบญจเดิม) ที่กำหนดหลักการให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดได้ออก เนื่องจากการออกข้อบังคับที่วางแนวทางให้คู่ความและประชาชนปฏิบัติในศาลอาจมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนและรูปคดีของคู่ความได้ การออกกฎเกณฑ์ข้อกำหนดในลักษณะดังกล่าว จึงควรจะต้องผ่านกระบวนการในทางนิติบัญญัติซึ่งมีกระบวนการพิจารณาโดยละเอียดรอบคอบจากตัวแทนของประชาชน

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อกำหนดซึ่งออกโดยประธานศาลฎีกาตามร่างมาตรา ๑๐๓/๓ และร่างมาตรา ๑๒๐/๔ เป็นเพียงข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีการนำสืบพยานหลักฐานที่กำหนดเพิ่มเติมขึ้นเพื่อให้การสืบพยานมีความยืดหยุ่นมากขึ้น ทำให้การพิจารณาคดีเป็นไปอย่างรวดเร็ว และการออกข้อกำหนดดังกล่าวก็จะต้องกระทำภายในขอบเขตที่ว่าต้องไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติเรื่องการสืบพยานที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งด้วยอยู่แล้ว ดังนั้น แม้ข้อกำหนดนี้จะไม่ผ่านการพิจารณาจากสภานิติบัญญัติ แต่ก็คงต้องอยู่ภายใต้หลักความชอบด้วยกฎหมายเช่นกัน อย่างไรก็ตาม **สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา** มีข้อสังเกตว่า ข้อกำหนดดังกล่าวควรใช้หลักการเกี่ยวกับการออกระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ที่ต้องส่งให้สภาผู้แทนราษฎรตรวจสอบอีกชั้นหนึ่ง เนื่องจากเนื้อหาของข้อกำหนดเป็นเรื่องเกี่ยวกับพยานหลักฐานซึ่งจะมีผลกระทบต่อคดี

(๕) แก้ไขถ้อยคำในร่างมาตรา ๑๖ เดิม และร่างมาตรา ๑๕ เดิม (เพิ่มมาตรา ๑๐๖ ทวิ และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๕ ตามลำดับ) โดยแก้ไขคำว่า “ผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน” เป็น “ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์” เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ (ร่างมาตรา ๑๓ เพิ่มมาตรา ๑๐๖/๑ และร่างมาตรา ๑๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๕)

สำนักงานอัยการสูงสุด มีข้อสังเกตว่าควรตัดร่างมาตรา ๑๐๖/๑ (๒) ที่กำหนดหลักการห้ามมิให้ออกหมายเรียกพยานที่เป็นพระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา และร่างมาตรา ๑๑๕ ที่กำหนดให้พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา แม้ม้าเป็นพยานจะไม่ยอมเบิกความหรือตอบคำถามใด ๆ ก็ได้ ออก เพราะพระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนามีหน้าที่จะต้องช่วยกันจรรโลงความยุติธรรมในสังคมด้วย โดยจะต้องมาศาลตามหมายเรียกและต้องมาเบิกความหรือตอบคำถามทุกคดีจึงไม่ควรได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษหรือเปิดโอกาสให้เลือกจะเบิกความหรือไม่ก็ได้

เพราะอาจทำให้ผู้ที่ไม่ยอมมาเบิกความอาศัยความคุ้มครองตามบทบัญญัตินี้ นอกจากนี้หลักเกณฑ์ดังกล่าวยังให้ความคุ้มครองเฉพาะพระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนาเท่านั้น ส่วนนักบวชในศาสนาอื่นไม่ได้รับความคุ้มครอง จึงถือเป็นการไม่เสมอภาคกันในทางศาสนา

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณาแล้วเห็นว่า หลักการดังกล่าวนั้นบัญญัติขึ้นมาเพื่อรับรองแนวทางปฏิบัติในปัจจุบันที่กลายเป็นจารีตประเพณีที่ปฏิบัติกันมานานแล้วเท่านั้น โดยมีได้กำหนดหลักการขึ้นใหม่แต่อย่างใด ดังนั้น หากจะมีการเปลี่ยนแปลงหลักการเดิมที่ปฏิบัติกันมานาน ก็ควรให้รัฐสภาเป็นผู้พิจารณาในทางนโยบายว่า สมควรจะเปลี่ยนแปลงหลักการดังกล่าวหรือไม่เพียงใด

(๖) ในร่างมาตรา ๒๐ เดิม (เพิ่มมาตรา ๑๒๐ ทวิ) ยังคงหลักการเดิมตามร่างฯ ของกระทรวงยุติธรรม ที่กำหนดหลักการให้คู่ความสามารถเสนอบันที่ก้อยค่าแทนการชักถามพยานบุคคลต่อหน้าศาลได้ (ร่างมาตรา ๑๗ เพิ่มมาตรา ๑๒๐/๑)

สำนักงานอัยการสูงสุด มีข้อสังเกตว่า ควรเพิ่มหลักการด้วยว่า ในคดีที่มีคู่ความสองฝ่ายและคู่ความมิได้ขาดนัดจะนำหลักการตามมาตรานี้มาใช้บังคับได้เฉพาะเมื่อคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งยินยอมแล้วเท่านั้น

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณาแล้วเห็นว่า ควรคงหลักการตามร่างมาตรา ๑๒๐/๑ ไว้ ตามร่างฯ ที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ เนื่องจากหลักการดังกล่าวจะทำให้การพิจารณาคดีเป็นไปโดยรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยไม่ทำให้คู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเสียหาย เพราะได้กำหนดให้มีการถามค้านหรือถามดิงบันที่กดังกล่าวและกำหนดแนวทางการรับฟังบันที่กดังกล่าวไว้ด้วยแล้ว

(๗) นำความในร่างมาตรา ๑๒๐ จัดว่า เดิม มาบัญญัติไว้เป็นร่างมาตรา ๑๒๐/๒ และนำความในร่างมาตรา ๑๒๐ ตรี เดิม ไปบัญญัติไว้เป็นมาตรา ๑๒๐/๓ แทน เพื่อความเหมาะสมในการจัดลำดับความ (ร่างมาตรา ๑๗ เพิ่มมาตรา ๑๒๐/๒ และมาตรา ๑๒๐/๓)

(๘) แก้ไขร่างมาตรา ๒๒ เดิม โดยให้ประธานศาลฎีกาเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้แทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เนื่องจากขณะนี้ได้แยกศาลยุติธรรมออกจากกระทรวงยุติธรรม ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ แล้ว (ร่างมาตรา ๑๙)

(๙) ได้แก้ไขรูปแบบการร่างกฎหมายกรณีการเรียงลำดับเลขมาตรา จากเดิมที่ใช้ปกติสังขยาเป็นการเรียงลำดับเลขมาตราโดยการใช้เครื่องหมาย “/” ตามข้อสังเกตของสำนักงานอัยการสูงสุดแล้ว

ส่วนที่ ๒ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

๑. หลักการของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ

(๑) กำหนดให้การนำสืบพยานโดยระบบการประชุมทางจอภาพสามารถกระทำได้ในคดีอาญา ตามร่างมาตรา ๒๓๐ ทวิ และให้นำวิธีการดังกล่าวนี้ไปใช้ในการฝากขังผู้ต้องหาต่อศาล เพื่อลดปัญหาด้านการขนส่งผู้ต้องหาศาลด้วยตามร่างมาตรา ๘๗ ทวิ (ร่างมาตรา ๘ และร่างมาตรา ๓)

(๒) แยกบทบัญญัติในเรื่องการอ้างพยานหลักฐานและในเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานตามมาตรา ๒๒๖ ออกจากกัน และกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับข้อห้ามในการรับฟังพยานหลักฐานให้มีความยืดหยุ่นยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้ดุลพินิจศาลในเรื่องนี้ที่จะรับฟังพยานหลักฐานอันต้องห้ามหากมีความจำเป็น (ร่างมาตรา ๔)

(๓) กำหนดหลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ โดยกำหนดให้มีหลักเกณฑ์เช่นเดียวกับหลักเกณฑ์ตามร่างมาตรา ๘๕/๑ แห่งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฯ (ร่างมาตรา ๕)

(๔) เพิ่มเติมบทบัญญัติห้ามในการรับฟังพยานหลักฐานบางอย่างที่อาจก่อให้เกิดความเอนเอียงทางจิตใจในการพิจารณาพิพากษา ทั้งที่ไม่เกี่ยวข้องกับความผิดที่กำลังพิจารณา อาทิ พยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด นิสัย หรือความประพฤติในทางเสื่อมเสียครั้งอื่น ๆ ของจำเลย โดยมีข้อยกเว้นให้รับฟังได้ในเรื่องพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องเนื่องโดยตรงกับองค์ประกอบความผิดข้อใดข้อหนึ่งของคดีที่ถูกฟ้อง และเปิดโอกาสให้จำเลยนำสืบถึงความประพฤติในส่วนดีของจำเลยได้ (ร่างมาตรา ๕)

(๕) เพิ่มเติมบทบัญญัติห้ามนำพยานหลักฐานบางประเภทที่มีความไม่น่าเชื่อถือมาพิสูจน์ความผิดของจำเลย เช่น พยานบอกเล่า โดยเปิดช่องให้ศาลใช้ดุลพินิจที่จะรับฟังได้ในบางกรณี (ร่างมาตรา ๕)

(๖) กำหนดกรอบในการใช้คำถามค้านในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ โดยกำหนดให้เป็นข้อห้ามไว้มิให้ถามในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศของผู้เสียหายกับบุคคลอื่น เว้นแต่ศาลจะอนุญาตเมื่อมีความจำเป็น (ร่างมาตรา ๕)

(๗) กำหนดหลักการรับฟังคำเบิกความชั้นได้ส่วนมูลฟ้องของพยานเป็นพยานหลักฐานประกอบพยานหลักฐานอื่นในกรณีที่พยานไม่อาจมาเบิกความต่อศาลในชั้นพิจารณาได้ (ร่างมาตรา ๕)

(๘) ปรับปรุงบทบัญญัติเรื่องการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญา ตามมาตรา ๒๒๗ โดยวางแนวชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างในน้ำหนักของพยานหลักฐานบางจำพวกที่มีน้ำหนักน้อย เช่น พยานบอกเล่า พยานชัดทอด และพยานอันมีข้อพิรุธ ที่จำต้องมีพยานหลักฐานอื่นมาประกอบในการรับฟังชั่งน้ำหนักเพื่อลงโทษจำเลย (ร่างมาตรา ๖)

(๙) เพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการยื่นบัญชีระบุงพยาน โดยกำหนดให้โจทก์ยื่นบัญชีระบุงพยานก่อนวันไต่สวนมูลฟ้องหรือวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน แล้วแต่กรณี และกำหนดให้จำเลยมีหน้าที่ยื่นบัญชีระบุงพยานต่อศาลก่อนวันสืบพยานหลักฐานของจำเลย และกำหนดผลของการไม่ยื่นบัญชีระบุงพยานโดยห้ามศาลรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว แต่ศาลอาจใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานเช่นนั้นได้หากเป็นไปได้หากเป็นไปได้เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม (ร่างมาตรา ๗)

(๑๐) ปรับปรุงระบบการอนุญาตให้ส่งประเด็นไปสืบพยานในศาลอื่น โดยกำหนดให้การสืบพยานประเด็นต้องกระทำต่อหน้าจำเลยทุกกรณี เว้นแต่จะเป็นกรณีที่จำเลยไม่จำเป็นต้องมาฟังการพิจารณาตามกฎหมาย (ร่างมาตรา ๘)

(๑๑) กำหนดกลไกการอ้างและโต้แย้งในเรื่องเอกสิทธิ์ของพยานและแนวทางการใช้ดุลพินิจแก่ศาลให้ชัดเจน รวมทั้งกำหนดแนวทางให้แก่พนักงานสอบสวนที่จะมาขอให้ศาลวินิจฉัยในเรื่องเอกสิทธิ์ในขณะที่ยื่นการสอบสวนได้ด้วย (ร่างมาตรา ๑๐)

(๑๒) กำหนดให้ศาลสามารถรับฟังคำเบิกความของจำเลยและพยานหลักฐานที่จำเลยนำสืบเพื่อประกอบพยานหลักฐานอื่นลงโทษจำเลยได้ (ร่างมาตรา ๑๑)

(๑๓) เพิ่มเติมบทบัญญัติว่าด้วยการสืบพยานบุคคลที่เป็นเด็ก ผู้ที่มีข้อจำกัดทางการพัฒนาสมอง หรือแม่แต่หญิงซึ่งถูกกระทำความผิดทางเพศและได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจ (ร่างมาตรา ๑๒)

(๑๔) เพิ่มเติมบทบัญญัติให้คู่ความอาจตกลงกันให้ถือเอาคำเบิกความในชั้นไต่สวนมูลฟ้องเป็นคำเบิกความในชั้นพิจารณา หรือตกลงกันให้ตามคำไปทันทีโดยไม่ต้องเบิกความใหม่ (ร่างมาตรา ๑๓)

(๑๕) แก้ไขหลักเกณฑ์ในการให้นำสืบพยานบุคคลไว้ก่อนตามมาตรา ๒๓๗ ทวิ รวม ๕ ประการ (ร่างมาตรา ๑๔) คือ

(ก) เพิ่มเหตุที่สามารถขอให้สืบพยานได้ก่อนในกรณีที่พยานไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหรือมีเหตุจำเป็นอันยากแก่การนำพยานมาสืบในภายหลัง

(ข) กำหนดให้ผู้เสียหายซึ่งร้องทุกข์ไว้แล้วสามารถร้องขอต่อศาลให้ดำเนินการได้

(ค) กำหนดแนวทางให้สามารถทำการสืบพยานไว้ก่อนได้ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน แม้ยังไม่รู้ตัวผู้ต้องหาหรือยังไม่ได้ตัวผู้ต้องหา

(ง) กรณีที่มีการฟ้องคดีอาญาไว้แล้ว เมื่อมีความจำเป็นเร่งด่วน ให้สามารถสืบพยานก่อนถึงหน้าที่นำสืบในการสืบพยานตามปกติได้

(จ) ให้สามารถนำหลักการนี้ไปใช้ในกรณีการสืบพยานหลักฐานประเภทอื่นได้

(๑๖) กำหนดให้นำหลักเกณฑ์และวิธีการในการร้องขอให้สืบพยานล่วงหน้าตามมาตรา ๒๓๗ ทวิ มาใช้โดยอนุโลมแก่กรณีการสืบพยานหลักฐานอื่น และแก่กรณีที่ได้มีการฟ้องคดีไว้แล้ว แต่มีเหตุจำเป็นที่ต้องสืบพยานหลักฐานไว้ก่อนถึงกำหนดเวลาสืบพยานตามปกติ (ร่างมาตรา ๑๕)

(๑๗) กำหนดให้มีการส่งสำเนาเอกสารล่วงหน้าให้แก่จำเลยและศาล โดยกำหนดให้ศาลต้องใช้ดุลพินิจพิจารณาหากมีการร้องขอให้ส่งสำเนายานเอกสารอันเป็นสำเนา คำให้การของพยานในชั้นสอบสวน (ร่างมาตรา ๑๖)

(๑๘) แก้ไขถ้อยคำจาก “ผู้ชำนาญการพิเศษ” ตามมาตรา ๒๔๓ และมาตรา ๒๔๕ เป็น “ผู้เชี่ยวชาญ” เช่นเดียวกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และกำหนดให้อำนาจศาลที่จะอนุญาตให้บุคคลดังกล่าวไม่ต้องมาเบิกความที่ศาลได้ (ร่างมาตรา ๑๗)

(๑๙) แก้ไขหลักเกณฑ์ในเรื่องค่าธรรมเนียมสำหรับพยานในคดีอาญาให้พยานได้รับชดเชยในเรื่องค่าพาหนะ ค่าป่วยการ และค่าเช่าที่พักตามที่กำหนดให้ด้วย ทั้งนี้ ควรให้เป็นเงินที่ศาลกำหนดให้แทนที่จะต้องได้รับจากคู่ความ และยกเลิกบทบัญญัติตามมาตรา ๒๕๗ (ร่างมาตรา ๑๘ และร่างมาตรา ๑๙)

๒. ความเห็นและข้อสังเกตในชั้นต้นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ สำนักงานอัยการสูงสุด

(๑) ควรให้นำหลักการประชุมทางจอภาพตามร่างมาตรา ๓ เดิม (เพิ่มมาตรา ๘๗ ทวิ) และร่างมาตรา ๙ เดิม (เพิ่ม ๒๓๐ ทวิ) มาใช้กับกระบวนการยุติธรรมในชั้นตอนอื่นและใช้กับองค์กรในกระบวนการยุติธรรมทุกองค์กร

(๒) ควรตัดหลักการว่า ในชั้นพิจารณา ศาลอาจรับฟังบันทึกคำเบิกความในชั้นไต่สวนมูลฟ้องประกอบพยานหลักฐานอื่นใดในคดีได้ ตามร่างมาตรา ๕ เดิม (เพิ่มมาตรา ๒๒๖ ฉ) ออก เนื่องจากไม่เป็นธรรมกับจำเลย

(๓) ในกรณีที่ต้องมีการสืบพยานที่มีภูมิสำเนาในศาลอื่นตามร่างมาตรา ๘ เดิม (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๓๐) ควรนำวิธีการสืบพยานโดยผ่านระบบการประชุมทางจอภาพตามร่างมาตรา ๙ เดิม (เพิ่มมาตรา ๒๓๐ ทวิ) มาใช้แทนวิธีการส่งประเด็นให้ศาลอื่นสืบพยานแทนเพื่อให้ศาลเดิมที่โจทก์ยื่นฟ้องมีโอกาสพิจารณาคดีไปโดยตลอด

(๔) ควรตัดร่างมาตรา ๒๔๐ ออก เนื่องจากการกำหนดให้โจทก์เปิดเผยพยานเอกสารต่อจำเลยบางกรณี จะนำไปสู่การเปิดเผย ชื่อ ที่อยู่ ของพยาน จึงอาจทำให้พยานได้รับอันตรายได้

(๕) ควรตัดร่าง ๑๘ เดิม (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖) และร่างมาตรา ๑๙ เดิม (ยกเลิกมาตรา ๒๕๗) ออก เนื่องจากหลักการตามร่างของกระทรวงยุติธรรมทำให้รัฐต้องเพิ่มภาระในการจ่ายเงินงบประมาณขึ้น และหลักการของมาตรา ๒๕๖ และมาตรา ๒๕๗ ปัจจุบันก็เหมาะสมอยู่แล้ว

๒.๒ กระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) มีข้อสังเกตในร่างมาตรา ๑๘ เดิม (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖) และร่างมาตรา ๑๙ (ยกเลิกมาตรา ๒๕๗) เช่นเดียวกับข้อสังเกตของสำนักงานอัยการสูงสุด

๒.๓ กระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) มีข้อสังเกตว่า ควรกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายฉบับนี้ด้วย เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวบังคับใช้กับพนักงานฝ่ายปกครองด้วย

๓.สาระสำคัญของร่างกฎหมายที่ผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑)

๓.๑ ตัดหลักการในบางเรื่องออก

(๑) ได้ตัดร่างมาตรา ๑๒ เดิม (เพิ่มมาตรา ๒๓๔ ทวิ) ออก เนื่องจากหลักการเรื่องการสืบพยานเด็กได้นำไปบัญญัติไว้แล้วในมาตรา ๑๗๒ ตีร แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๐) พ.ศ. ๒๕๔๒

(๒) ได้ตัดร่างมาตรา ๑๔ เดิม (แก้ไขเพิ่มมาตรา ๒๓๗ ทวิ) และร่างมาตรา ๑๕ เดิม (เพิ่มมาตรา ๒๓๗ ตีร) ออก เนื่องจากหลักการตามร่างมาตราดังกล่าวได้ถูกแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว โดยมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๐) พ.ศ. ๒๕๔๒

๓.๒ เห็นควรรอการพิจารณาบางร่างมาตราไว้ก่อน เพื่อศึกษาหลักกฎหมายของต่างประเทศ

ได้รอการพิจารณาร่างมาตรา ๕ เดิม (เพิ่มมาตรา ๒๒๖ ทวิ) และร่างมาตรา ๑๐ เดิม (แก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๓๑) ซึ่งมีหลักการเหมือนกับร่างมาตรา ๘๕ ทวิ และร่างมาตรา ๘๒ ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ไว้ก่อน โดยมีเหตุผลอย่างเดียวกันกับที่กล่าวไว้ในตอนต้น

๓.๓ แก้ไขเพิ่มเติมสาระสำคัญของบทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัตินี้ และพิจารณาข้อสังเกตของหน่วยงาน สรุปลงได้ดังนี้

(๑) ในร่างมาตรา ๓ และร่างมาตรา ๕ เดิม (เพิ่มมาตรา ๘๗ ทวิ และมาตรา ๒๓๐ ทวิ ตามลำดับ) ยังคงหลักการเดิมต่างร่างฯ ของกระทรวงยุติธรรม (ร่างมาตรา ๔ เพิ่มมาตรา ๘๗/๑ และร่างมาตรา ๑๓ เพิ่มมาตรา ๒๓๐/๑)

สำนักงานอัยการสูงสุด มีข้อสังเกตว่า ร่างมาตรา ๘๗ ทวิ และร่างมาตรา ๒๓๐ ทวิ ซึ่งกำหนดหลักการให้นำการประชุมทางจอภาพมาใช้ในการไต่สวนปากขังและการพิจารณาคดีของศาลนั้น เห็นว่า หากจะนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้เพื่อเพิ่มความสะดวกรวดเร็วในการพิจารณาคดีอาญาให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนแล้ว ก็ควรนำระบบดังกล่าวมาใช้กับองค์กรในกระบวนการยุติธรรมทุกองค์กร กล่าวคือ ทั้งกระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมราชทัณฑ์ จะต้องมีการประชุมทางจอภาพที่ติดต่อถึงกันได้ทั้งหมดครบวงจรทั้งระบบ มิใช่ให้ใช้ระบบ

ดังกล่าวเฉพาะกระทรวงยุติธรรมและกรมราชทัณฑ์เท่านั้น นอกจากนี้ ยังควรขยายขอบเขตการใช้ ไม่จำกัดเฉพาะการไต่สวนฝากขังเท่านั้น แต่ควรขยายไปถึงการยื่นคำร้องฝากขัง การยื่นคำร้องขอ เลื่อนคดี และการสืบพยานที่มีภูมิสำเนาในท้องที่ศาลอื่นอีกด้วย

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณาแล้วเห็นว่า เห็นควรคง หลักการในร่างมาตรา ๘๗/๑ และร่างมาตรา ๒๓๐/๑ ไว้ตามร่างฯ ที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ ซึ่งกำหนดให้นำวิธีการสืบพยานทางจอภาพมาใช้กับกรณีที่มีเหตุจำเป็นในชั้นการไต่สวนฝากขังและ การพิจารณาคดีของศาลเท่านั้น เนื่องจากการยกเว้นหลักการที่ว่า การพิจารณาคดีต้องกระทำ ต่อหน้าศาล จึงควรกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ ส่วนการดำเนินคดีอาญาในชั้นตอนอื่นนั้น อยู่ในอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจและพนักงานอัยการที่สามารถจะดำเนินการได้เองอยู่แล้ว

(๒) ได้เพิ่มหลักการในร่างมาตรา ๕ เดิม (เพิ่มมาตรา ๒๒๖ จ) โดยกำหนดให้ การรับฟังบันทึกคำเบิกความในชั้นไต่สวนมูลฟ้องให้กระทำได้เฉพาะมีเหตุจำเป็นหรือเหตุสมควร เท่านั้น เนื่องจากบันทึกคำเบิกความดังกล่าวอาจกระทำขึ้นลับหลังจำเลย (ร่างมาตรา ๘ เพิ่มมาตรา ๒๒๖/๔)

สำนักงานอัยการสูงสุด มีข้อสังเกตว่า ร่างมาตรา ๒๒๖ จ ซึ่งกำหนด หลักการว่า ในชั้นพิจารณาศาลอาจรับฟังบันทึกคำเบิกความในชั้นไต่สวนมูลฟ้องประกอบหลักฐาน อื่นใดในคดีได้นั้น เห็นว่า ควรตัดออก เนื่องจากไม่เป็นธรรมแก่จำเลย เพราะจำเลยอาจไม่มี โอกาสได้ซักค้านพยานโจทก์ดังกล่าวในชั้นไต่สวนมูลฟ้องได้ นอกจากนี้ อาจเป็นช่องทางให้โจทก์ ไม่ยอมนำพยานบุคคลที่เคยเบิกความไว้แล้วในชั้นไต่สวนมูลฟ้องมาเบิกความในชั้นพิจารณา เนื่องจากเกรงว่าจะถูกจำเลยซักค้านจึงอ้างว่าไม่สามารถนำพยานบุคคลดังกล่าวมาเบิกความ ได้ แล้วขอส่งบันทึกคำให้การชั้นไต่สวนมูลฟ้องแทน

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณาแล้วเห็นว่า เห็นควร คงหลักการตามร่างมาตรา ๒๒๖/๔ ไว้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในทางปฏิบัติว่า ศาลสามารถรับฟัง พยานหลักฐานที่เป็นบันทึกคำเบิกความในชั้นไต่สวนมูลฟ้องได้

(๓) ในร่างมาตรา ๗ เดิม (เพิ่มมาตรา ๒๒๙ ทวิ) ได้เพิ่มหลักการในวรรคหนึ่ง ที่กำหนดให้โจทก์ต้องยื่นบัญชีระบุพยานโดยแสดงถึงประเภทและลักษณะของวัตถุ สถานที่ หรือ เอกสาร รวมทั้งรายชื่อที่อยู่ของบุคคลหรือผู้เชี่ยวชาญนั้น ให้กระทำเท่าที่จะระบุได้เท่านั้น เนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวอาจทำให้พยานได้รับอันตรายได้ นอกจากนี้ ได้แก้ไข หลักการในวรรคสามโดยกำหนดให้คู่ความที่ไม่สามารถยื่นบัญชีระบุพยานตามกำหนดเวลา ในวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้สามารถยื่นคำร้องขออนุญาตอ้างพยานหลักฐานพร้อมกับยื่นบัญชี ระบุพยานได้ในเวลาใด ๆ ก่อนเสร็จสิ้นการสืบพยานปากสุดท้ายของฝ่ายนั้นได้ ซึ่งแก้ไขจาก หลักการเดิมที่กำหนดให้ต้องยื่นบัญชีระบุพยานก่อนศาลมีคำพิพากษา ทั้งนี้ เพราะไม่ต้องการ ให้คู่ความใช้การอ้างและนำสืบพยานเพื่อประวิงคดี (ร่างมาตรา ๑๑ เพิ่มมาตรา ๒๒๙/๑)

กระทรวงยุติธรรม มีข้อสังเกตในชั้นพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ว่า ควรให้คงเงื่อนไขการพิจารณาของศาลเกี่ยวกับขั้นตอนและระยะเวลาในการยื่น บัญชีระบุพยานไว้ตามร่างเดิม เนื่องจากมีขั้นตอนที่เหมาะสมอยู่แล้ว การที่คณะกรรมการ

กฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) แก้ไขเงื่อนไขความในวรรคสี่ให้เหมือนกับความในวรรคสามตามที่ปรากฏนั้น เป็นการร่างกฎหมายที่ซ้ำกัน ซึ่งหากศาลไม่อนุญาตตามความในวรรคสามแล้วก็น่าจะไม่อนุญาตตามความในวรรคสี่เช่นเดียวกัน

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณาแล้วเห็นว่า ควรคงหลักการไว้ตามร่างมาตรา ๒๒๙/๑ ที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการฯ เนื่องจากตามร่างมาตรานี้ คณะกรรมการฯ ยังคงหลักการตามร่างเดิมของกระทรวงยุติธรรมเกือบทั้งหมด เพียงแต่แก้ไขหลักการในวรรคสามเสียใหม่ ซึ่งหลักการที่เปลี่ยนแปลงไปดังกล่าวอาจทำให้คู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งประสงค์จะอ้างพยานหลักฐานแต่มีได้แสดงความจำนงจะอ้างอิงพยานหลักฐานนั้นตามวรรคสามมาก่อน สามารถร้องขอต่อศาลตามวรรคสี่ได้ โดยมีได้มุ่งหมายให้คู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องที่ร้องขอต่อศาลตามวรรคสามและศาลไม่อนุญาต มีช่องทางมาร้องขอต่อศาลตามวรรคสี่อีกแต่อย่างใด ดังนั้น ปัญหาตามข้อสังเกตของกระทรวงยุติธรรมและสำนักงานศาลยุติธรรมจึงไม่น่าจะเกิดขึ้น

ในที่สุดกระทรวงยุติธรรมได้ให้ความเห็นชอบในหลักการดังกล่าว

(๔) ได้เพิ่มหลักการในร่างมาตรา ๘ เดิม (แก้ไขเพิ่มเติมตามมาตรา ๒๓๐) ที่เดิมกำหนดให้การเดินเผชิญสืบกระทำได้เฉพาะกรณีที่ศาลเห็นเป็นการสมควรเท่านั้น เป็นว่าโดยกำหนดให้คู่ความที่เกี่ยวข้องสามารถร้องขอให้ศาลไปเดินเผชิญสืบได้ด้วย (ร่างมาตรา ๑๒ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๓๐)

สำนักงานอัยการสูงสุด มีข้อสังเกตว่า ร่างมาตรา ๒๓๐ เกี่ยวกับการเดินเผชิญสืบและการส่งประเด็นไปสืบที่ศาลอื่นนั้น เห็นว่า การสืบพยานในคดีอาญาควรยึดหลักกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๒ โดยเคร่งครัดอย่างยิ่ง กล่าวคือจะต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยเสมอ และควรกระทำในศาลเดิมที่โจทก์ยื่นฟ้อง เพื่อให้การพิพากษาคดีมีความเที่ยงธรรมยิ่งขึ้น ส่วนในเรื่องการส่งประเด็นในไปสืบที่ศาลอื่นนั้น เนื่องจากตามร่างมาตรา ๒๓๐ ทวิ กำหนดให้นำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในการสืบพยานคดีอาญาได้อยู่แล้ว ดังนั้น การสืบพยานที่มีภูมิลำเนาในศาลอื่นก็ไม่ควรจะใช้วิธีส่งประเด็นให้ศาลอื่นสืบพยานแทน แต่ควรให้ผู้พิพากษาในศาลเดิมสืบพยานด้วยตนเองผ่านระบบการประชุมทางจอภาพแทนได้

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณาแล้วเห็นว่า เห็นควรคงหลักการตามร่างมาตรา ๒๓๐ ไว้ตามร่างฯ ที่กระทรวงยุติธรรมเสนอมา เนื่องจากเป็นหลักการที่พยายามกำหนดให้ผู้พิพากษาทำการพิจารณาคดีนั้น ๆ ไปโดยตลอดมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้การเดินเผชิญสืบต้องกระทำโดยศาลเท่านั้น และจะกระทำได้เฉพาะเมื่อมีเหตุจำเป็นไม่สามารถนำพยานหลักฐานมาสืบที่ศาลและการสืบพยานหลักฐานโดยวิธีอื่นไม่สามารถกระทำได้เท่านั้น ซึ่งก็รวมถึงไม่สามารถสืบพยานโดยผ่านระบบประชุมทางจอภาพด้วย

(๕) แก้ไขร่างมาตรา ๑๖ เดิม (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๔๐) ที่กำหนดให้โจทก์ต้องยื่นต้นฉบับหรือสำเนาเอกสารที่ประสงค์จะอ้างอิงเป็นพยานหลักฐานที่อยู่ในความครอบครองต่อศาลก่อนวันไต่สวนมูลฟ้องหรือวันสืบพยาน จากไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน เป็นไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน เพื่อเปิดโอกาสให้จำเลยมีโอกาสตรวจสอบพยานหลักฐานของโจทก์มากขึ้น (ร่างมาตรา ๑๗ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๔๐)

สำนักงานอัยการสูงสุด มีข้อสังเกตว่า ร่างมาตรา ๒๔๐ ที่กำหนดหลักการให้โจทก์ต้องยื่นต้นฉบับหรือสำเนาเอกสารซึ่งจะใช้เป็นพยานหลักฐานต่อศาล เพื่อให้จำเลยมาตรวจสอบและขอรับสำเนาเป็นเวลาล่วงหน้าก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน นั้น เห็นว่า การให้โจทก์เปิดเผยพยานเอกสารต่อจำเลยแม้ว่าจะจะเป็นหลักการที่ดีและมีการใช้ในอารยประเทศก็ตาม แต่การเปิดเผยพยานเอกสารบางชนิดจะนำไปสู่การเปิดเผยชื่อ ที่อยู่ สถานะ และความสำคัญในคดีพยานบุคคล ซึ่งในปัจจุบันนี้ระบบการคุ้มครองพยานบุคคลในประเทศไทยยังไม่มี การดำเนินการอย่างจริงจังและมีระบบแบบแผนที่แน่นอน การคุ้มครองพยานบุคคลในขณะนี้หน่วยงานที่รับผิดชอบคือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จะกระทำเฉพาะบางคดีที่สื่อมวลชนให้ความสนใจ และคุ้มครองเฉพาะก่อนเบิกความต่อศาลเท่านั้น จึงเห็นควรตัดร่างมาตรานี้ออกแล้วใช้บังคับตามมาตรา ๒๔๐ ของกฎหมายปัจจุบัน

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณาแล้วเห็นว่า เห็นควรคงหลักการตามร่างมาตรา ๒๔๐ ไว้ตามร่างฯ ที่กระทรวงยุติธรรมเสนอมา เนื่องจากหลักการตามร่างมาตรานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิของจำเลยในคดีอาญาที่เป็นการเปิดโอกาสให้จำเลยต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ อันจะเป็นประโยชน์กับจำเลยอย่างมาก ในขณะที่เดียวกันหากการเปิดเผยข้อมูลบางอย่างที่เกี่ยวกับพยานบุคคล เช่น การเปิดเผยชื่อ ที่อยู่ สถานะและความสำคัญในคดีจะทำให้มีปัญหาเรื่องความปลอดภัยของพยานแล้ว โจทก์อาจไม่ต้องยื่นเอกสารซึ่งจะใช้เป็นพยานหลักฐานล่วงหน้าตามหลักการในมาตรานี้ได้ หากแสดงเหตุผลความจำเป็นต่อศาล ตามที่กำหนดไว้ในร่างมาตรา ๒๔๐ วรรคสาม

(๖) ได้เพิ่มหลักการในร่างมาตรา ๑๘ เดิม (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖) โดยกำหนดให้การจ่ายค่าพาหนะ ค่าป่วยการ และค่าเช่าที่พักให้แก่พยานต้องกระทำเฉพาะเท่าที่จำเป็นและตามสมควรเท่านั้น และได้แก้ไขร่างมาตรา ๒๕๖ จากเดิมที่กำหนดให้จ่ายค่าใช้จ่ายดังกล่าวตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง เป็น **“ตามข้อบังคับที่ประธานศาลฎีกากำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง”** เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ (ร่างมาตรา ๑๘ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖)

กระทรวงยุติธรรม ได้มีข้อสังเกตในชั้นพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๖ ว่า ร่างมาตรา ๑๘ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖) อาจจะซ้ำซ้อนกับมาตรา ๑๗ ของร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. (ปัจจุบันคือพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๖) ที่กำหนดให้พยานที่ได้เบิกความต่อศาลแล้ว มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณาข้อสังเกตของกระทรวงยุติธรรมแล้ว จึงได้ปรับปรุงร่างมาตราดังกล่าวโดยเพิ่มความขึ้นเป็นวรรคสองกำหนดให้พยานที่ได้รับค่าพาหนะ ค่าป่วยการ และค่าเช่าที่พักในลักษณะเดียวกันตามกฎหมายอื่นแล้ว ไม่มีสิทธิรับตามมาตรา ๒๕๖ นี้อีก

ในที่สุด **กระทรวงยุติธรรม** ได้ให้ความเห็นชอบในการแก้ไขหลักการดังกล่าว

สำนักงานอัยการสูงสุด มีข้อสังเกตว่า ร่างมาตรา ๒๕๖ และยกเลิกมาตรา ๒๕๗ ซึ่งมีหลักการให้ศาลจ่ายค่าพาหนะ ค่าป่วยการ และค่าเช่าที่พักแก่พยานซึ่งมาศาลตามหมายเรียกตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง (ตามบทบัญญัติมาตรา ๒๕๖ ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน กำหนดให้คดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ศาลมีอำนาจสั่งให้โจทก์เสียค่าพาหนะให้แก่พยานโจทก์ตามที่เสียไปจริงไม่เกินสมควร ซึ่งในทางปฏิบัติขณะนี้สำนักงานอัยการสูงสุดได้ถือปฏิบัติตามหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๕๑๔/๑๒๖๒๖ ลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๓๕ โดยจ่ายค่าพาหนะตามที่เสียไปจริง และจ่ายเบี้ยเลี้ยงคนละไม่เกิน ๑๐๐ บาทต่อวัน) นั้น เป็นการขยายขอบเขตการจ่ายเงินค่าป่วยการแก่พยานตามหลักกฎหมายปัจจุบันที่กำหนดให้จ่ายเฉพาะพยานของพนักงานอัยการซึ่งเป็นโจทก์เท่านั้น ซึ่งจะมีผลทำให้รัฐต้องเพิ่มการจ่ายเงินงบประมาณในการนี้เป็นจำนวนมาก อันเป็นการสวนทางกับนโยบายของรัฐบาลในการประหยัดงบประมาณรายจ่ายของรัฐ นอกจากนี้จะเป็นการก่อให้เกิดการระบุนพยานอย่างฟุ่มเฟือยและประวิงคดีด้วยการระบุนพยานเพิ่มเติมขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งส่งผลให้การดำเนินคดีต้องล่าช้าออกไป และยังมีผลทำให้ราษฎรตัดสินใจฟ้องคดีอาญากันเองได้ง่ายขึ้นเพราะรัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในเรื่องของพยานบุคคลให้แล้ว จึงเห็นว่าบทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันตามมาตรา ๒๕๖ และมาตรา ๒๕๗ เหมาะสมดีอยู่แล้ว

กระทรวงการคลัง มีข้อสังเกตเช่นเดียวกับสำนักงานอัยการสูงสุด

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณาข้อสังเกตแล้ว เห็นด้วยกับข้อสังเกตของสำนักงานอัยการสูงสุดเกี่ยวกับร่างมาตรา ๒๕๖ และยกเลิกมาตรา ๒๕๗ เพราะการอ้างพยานบุคคลในคดีอาญาบางประเภทจะเป็นประโยชน์เฉพาะกับตัวโจทก์ซึ่งเป็นราษฎรเท่านั้นเช่น ในคดีเช็ค ดังนั้น รัฐจึงไม่สมควรต้องรับภาระค่าใช้จ่ายดังกล่าว

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เห็นด้วยกับความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) โดยเห็นว่า บทบัญญัติตามมาตรา ๒๕๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่กำหนดให้บุคคลซึ่งเป็นพยานในคดีอาญามีสิทธิได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ นั้น หมายความว่า บุคคลนั้นมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนตามกรณีและจำนวนที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น กรณีไม่ได้หมายความว่ารัฐจะต้องให้ค่าตอบแทนเสมอไป

แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากผู้แทนกระทรวงยุติธรรมยังคงยืนยันหลักการตามร่างฯ เดิม ประกอบกับกระทรวงการคลังไม่ติดใจในข้อสังเกตดังกล่าวข้างต้นแล้ว คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) จึงไม่มีการแก้ไขหลักการให้เป็นไปตามข้อสังเกตของสำนักงานอัยการสูงสุด

(๑๐) แก้ไขร่างมาตรา ๒๒ โดยกำหนดให้ประธานศาลฎีกา นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ เนื่องจากหน่วยงานต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามบทเฉพาะกาลตามร่างมาตรา ๒๑ ด้วย (ร่างมาตรา ๒๒) และเป็นไปตามข้อสังเกตของกระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) ที่เห็นว่า ควรกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายฉบับนี้ด้วย เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวใช้กับพนักงานฝ่ายปกครองด้วย และตามข้อสังเกตของกระทรวงยุติธรรมที่ได้มีข้อสังเกตในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๖ ว่าในร่างมาตรา ๓ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๓) บัญญัติให้กระทรวงยุติธรรมออกระเบียบที่เกี่ยวข้อง จึงควรเพิ่มรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเข้าไว้ด้วย

๓.๔ ได้นำหลักการบางประการในร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ และคณะรัฐมนตรีมีมติให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา (ปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖) มาบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ เนื่องจากเป็นหลักการที่เกี่ยวข้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คือ

(๑) การจัดหาล่ามให้แก่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยาน ซึ่งสามารถพูดหรือเข้าใจเฉพาะภาษาไทยท้องถิ่น และให้ล่ามนั้นได้รับค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พัก (ร่างมาตรา ๘ เดิม) เนื่องจากมาตรา ๑๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้บัญญัติเรื่องล่ามและการจัดหาล่ามซึ่งแปลภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศและแปลภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทยให้แก่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยานไว้อยู่แล้ว จึงเห็นควรบัญญัติให้ครอบคลุมถึงกรณีให้ล่ามแปลภาษาไทยท้องถิ่นด้วย (ร่างมาตรา ๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๓)

กระทรวงยุติธรรม ได้มีข้อสังเกตในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๖ ว่า ร่างมาตรา ๓ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๓) ควรแก้ไขให้การส่งจ่ายค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักแก่ล่ามที่จัดหาให้จากร่างฯ เดิมที่กำหนดให้การเบิกค่าใช้จ่ายดังกล่าวต้องเป็นไปตามระเบียบที่สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย สำนักงานศาลยุติธรรม หรือสำนักงานอัยการสูงสุด แล้วแต่กรณี โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลังนั้น ควรแก้ไขเป็นว่า ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงานและเพื่อให้มีมาตรฐานเดียวกันในการกำหนดค่าใช้จ่ายดังกล่าว

ในขั้นการพิจารณาข้อสังเกตดังกล่าวของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ผู้แทนกระทรวงยุติธรรมมีความเห็นเพิ่มเติมว่า การกำหนดให้แต่ละหน่วยงานเป็นผู้ออกระเบียบได้เอง อาจเกิดความไม่สอดคล้องกันในทางปฏิบัติ ส่วนผู้แทนกระทรวงมหาดไทยและผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุดเห็นด้วยกับข้อสังเกตของกระทรวงยุติธรรม สำหรับผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมไม่คัดค้าน ข้อสังเกตดังกล่าวหากหน่วยงานอื่นจะยินยอมปฏิบัติตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด แต่สำหรับการจ่ายค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักให้แก่ล่ามในชั้นพิจารณาคดีของศาลนั้น ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมยังยืนยันที่จะให้เป็นไปตามระเบียบที่สำนักงานศาลยุติธรรมกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลังตามร่างฯ ที่ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการกฤษฎีกา

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณาแล้วเห็นว่า การแก้ไขหลักการในมาตรา ๑๓ ดังกล่าว เนื่องจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติและสำนักงานอัยการสูงสุดปัจจุบันมิได้สังกัดอยู่ในกระทรวงมหาดไทย และศาลมิได้สังกัดอยู่ในกระทรวงยุติธรรม ดังนั้น แต่ละหน่วยงานซึ่งเป็นผู้จัดหาล่ามจึงควรออกระเบียบการจ่ายเงินได้เองเพื่อความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน สำหรับปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำกันของอัตราค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักของล่ามที่แต่ละหน่วยงานจะกำหนดขึ้นนั้น ในทางปฏิบัติไม่น่าจะเกิดขึ้น เนื่องจากกระทรวงการคลังซึ่งเป็นผู้ให้ความเห็นชอบกับระเบียบที่แต่ละหน่วยงานจะกำหนดขึ้นนั้น ย่อมจะควบคุมมิให้เกิดความเหลื่อมล้ำกันได้

(๒) การให้พยานซึ่งอาจได้รับอันตรายหรือเกิดความเสียหายอันเนื่องมาจากการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิคัดค้านหรือโต้แย้งการปล่อยชั่วคราวนั้น (ร่างมาตรา ๑๑ เดิม) เนื่องจากมาตรา ๑๐๖ ถึงมาตรา ๑๑๗ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้บัญญัติเรื่องการปล่อยชั่วคราวไว้แล้ว จึงเห็นควรบัญญัติให้ครอบคลุมถึงกรณีดังกล่าวด้วย (ร่างมาตรา ๕ เพิ่มมาตรา ๑๐๘/๑)

(๓) การตรวจตัวผู้เสียหายหรือการสอบคำให้การผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศซึ่งเป็นหญิงในชั้นสอบสวน ต้องกระทำโดยพนักงานหรือผู้สอบสวนซึ่งเป็นหญิง (ร่างมาตรา ๑๐ เดิม) เนื่องจากมาตรา ๑๓๒ และมาตรา ๑๓๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้บัญญัติเฉพาะการตรวจตัวและการถามคำให้การผู้เสียหายไว้เท่านั้น โดยมีได้กำหนดให้ชัดเจนว่าการตรวจตัวผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิง ต้องให้เจ้าพนักงานหญิงเป็นผู้ตรวจ และในการถามคำให้การผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศซึ่งเป็นหญิงต้องให้พนักงานสอบสวนหญิงเป็นผู้ถามปากคำ จึงเห็นควรบัญญัติหลักการให้ครอบคลุมในกรณีดังกล่าว (ร่างมาตรา ๖ เพิ่มมาตรา ๑๓๒ (๑) วรรคสอง และร่างมาตรา ๗ เพิ่มมาตรา ๑๓๓ วรรคสี่)

(๔) มาตรการที่จะมิให้มีการเผชิญหน้าระหว่างผู้เสียหาย หรือพยานกับผู้ต้องหาหรือจำเลย ได้แก่ การยืนยันตัวผู้กระทำผิดในชั้นจับกุมหรือการชี้ตัวผู้ต้องหาในสถานที่ที่เหมาะสมและสามารถป้องกันมิให้ผู้ต้องหาเห็นตัวผู้เสียหายหรือพยาน (ร่างมาตรา ๑๕ เดิม) การสืบพยานในชั้นศาลโดยการใช้โทรทัศน์วงจรปิด หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ร่างมาตรา ๑๗ เดิม) เนื่องจากมาตรา ๑๓๓ ทวิ มาตรา ๑๓๓ ตี และมาตรา ๑๗๒ ตี แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

ความอาญา ได้บัญญัติกรณีทำนองเดียวกันไว้ในเรื่องการถามปากคำเด็กและการสืบพยานเด็กอยู่แล้ว จึงเห็นควรนำหลักการดังกล่าวมากำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้ครอบคลุมไปถึงการให้ความคุ้มครองพยานด้วย (ร่างมาตรา ๗ เพิ่มมาตรา ๑๓๓ วรรคห้า และร่างมาตรา ๘ เพิ่มมาตรา ๑๗๒ วรรคสาม)

กระทรวงยุติธรรม ได้มีข้อสังเกตในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๖ ว่า ร่างมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพิ่มเติมวรรคสามของมาตรา ๑๗๒ ว่า “...หรือวิธีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง...” นั้น น่าจะยังคลาดเคลื่อนอยู่ เนื่องจากร่างมาตรา ๑๗๒ นั้นเป็นการพิจารณาและสืบพยานในศาล ซึ่งปัจจุบันนี้ศาลยุติธรรมได้แยกหน่วยงานออกเป็นอิสระจากกระทรวงยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๗๕ และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรมฯ ประกอบกับร่างมาตรา ๒๒ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินั้น ดังนั้น วิธีปฏิบัติต่าง ๆ ในชั้นศาลควรเป็นอำนาจของประธานศาลฎีกาที่จะออกข้อบังคับ จึงควรแก้ไขเป็น “ตามที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา”

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้แก้ไขร่างมาตรา ๘ (เพิ่มมาตรา ๑๗๒ วรรคสาม) ให้สอดคล้องกับข้อสังเกตของกระทรวงยุติธรรมแล้ว

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พฤศจิกายน ๒๕๔๖

สาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว

๑. หลักการและเหตุผล

๑.๑ หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในเรื่องเกี่ยวกับการมาศาลของพยาน หลักเกณฑ์การนำสืบพยานและการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อให้มีความชัดเจน รวดเร็ว เหมาะสมกับสภาพสังคมและการพัฒนาในด้านเทคโนโลยี (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘๔ มาตรา ๘๘ มาตรา ๙๓ มาตรา ๙๕ มาตรา ๑๐๖ มาตรา ๑๐๘ มาตรา ๑๑๑ มาตรา ๑๑๒ และมาตรา ๑๑๕ และเพิ่มมาตรา ๘๔/๑ มาตรา ๙๕/๑ มาตรา ๑๐๑/๑ มาตรา ๑๐๑/๒ มาตรา ๑๐๓/๑ มาตรา ๑๐๓/๒ มาตรา ๑๐๓/๓ มาตรา ๑๐๔ วรรคสอง มาตรา ๑๐๖/๑ มาตรา ๑๒๐/๑ มาตรา ๑๒๐/๒ มาตรา ๑๒๐/๓ และมาตรา ๑๒๐/๔)

๑.๒ เหตุผล

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในภาค ๑ ลักษณะ ๕ ว่าด้วยพยานหลักฐานแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๑)

พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”

๓. คำปรารภ

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

๔. บทจำกัดสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙^๗ ประกอบกับมาตรา ๓๑^๘ มาตรา ๓๔^๙ มาตรา ๓๕^{๑๐} มาตรา ๓๗^{๑๑} มาตรา ๓๙^{๑๒}

^๗ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ บัญญัติว่า "การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้"

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม"

^๘ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๑ บัญญัติว่า "บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย"

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้าย หรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้ แต่การลงโทษประหารชีวิตตามที่กฎหมายบัญญัติ ไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้

การจับ คမ်းขัง ตรวจค้นตัวบุคคล หรือการกระทำได้อันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย"

^๙ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๔ บัญญัติว่า "สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง"

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย ซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน"

^{๑๐} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๕ บัญญัติว่า "บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน"

บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้นเคหสถาน จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย"

^{๑๑} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๗ บัญญัติว่า "บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย"

การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสารที่บุคคลมีติดต่อกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการอื่นใดเพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อกันจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน"

^{๑๒} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ บัญญัติว่า "บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น"

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจ หรือสุขภาพของประชาชน

การสั่งปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ เพื่อลดทอนเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้

การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการสงครามหรือการรบ แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามความในวรรคสอง

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การให้เงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน รัฐจะกระทำมิได้"

มาตรา ๔๘^๓ และมาตรา ๕๘^๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

๕. วันใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๒)

พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

๖. บทรักษาการตามพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๒๒)

ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

๗. เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ

๗.๑ การวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง (ร่างมาตรา ๓)

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา ๘๔ การวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงในคดีใดจะต้องกระทำโดยอาศัยพยานหลักฐานในสำนวนคดีนั้น เว้นแต่

- (๑) ข้อเท็จจริงซึ่งรู้จักอยู่ทั่วไป
- (๒) ข้อเท็จจริงซึ่งไม่อาจโต้แย้งได้ หรือ
- (๓) ข้อเท็จจริงที่คู่ความรับหรือถือว่ารับกันแล้วในศาล

๗.๒ การกระการพิสูจน์ (ร่างมาตรา ๔)

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๘๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๘๔/๑ คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนข้อหา ข้ออ้าง ข้อต่อสู้ หรือข้อเถียงในคำคู่ความของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น แต่ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายหรือมีข้อสันนิษฐานตามความเป็นจริงที่ปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว สำหรับข้อสันนิษฐานตามความเป็นจริงนั้น ประธานศาลฎีกาอาจออกข้อกำหนดตามมาตรา ๑๐๓/๓ เพื่อวางแนวทางในเรื่องดังกล่าวได้

^๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๘ บัญญัติว่า "สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ"

การสืบทอดยกย่องได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบทอด ยกย่องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ"

^๔ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๕๘ บัญญัติว่า "บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ"

๗.๓ การยื่นบัญชีระบุดยาน (ร่างมาตรา ๕)

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๘๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๔) พ.ศ. ๒๕๓๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา ๘๘ เมื่อคู่ความฝ่ายใดมีความจำนงที่จะอ้างอิงเอกสารฉบับใดหรือคำเบิกความของพยานคนใด หรือมีความจำนงที่จะให้ศาลตรวจบุคคล วัตถุ สถานที่ หรืออ้างอิงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ศาลตั้ง เพื่อเป็นพยานหลักฐานสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อเถียงของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นยื่นต่อศาลก่อนวันชี้สองสถาน หรือในกรณีที่ไม่มีการชี้สองสถานให้ยื่นก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ซึ่งบัญชีระบุดยาน โดยแสดงเอกสารหรือสภาพของเอกสารที่จะอ้าง และรายชื่อที่อยู่ของบุคคล วัตถุ หรือสถานที่ซึ่งคู่ความฝ่ายนั้นระบุดยาน หรือขอให้ศาลไปตรวจหรือขอให้ตั้งผู้เชี่ยวชาญ แล้วแต่กรณี พร้อมทั้งสำเนาบัญชีระบุดยานดังกล่าวในจำนวนที่เพียงพอเพื่อให้คู่ความฝ่ายอื่นมารับไปจากเจ้าพนักงานศาล

๗.๔ แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการพิสูจน์ต่อพยานตามมาตรา ๘๘ (ร่างมาตรา ๖)

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา ๘๘ คู่ความฝ่ายใดประสงค์จะนำสืบพยานหลักฐานของตนเพื่อพิสูจน์ต่อพยานของคู่ความฝ่ายอื่นในกรณีต่อไปนี้

(๑) หักล้างหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขถ้อยคำพยานในข้อความทั้งหลายซึ่งพยานเช่นว่านั้นเป็นผู้รู้เห็น หรือ

(๒) พิสูจน์ข้อความอย่างหนึ่งอย่างใดอันเกี่ยวข้องด้วยการกระทำ ถ้อยคำ เอกสาร หรือพยานหลักฐานอื่นใดซึ่งพยานเช่นว่านั้นได้กระทำขึ้น ให้คู่ความฝ่ายนั้นตามคำพยานดังกล่าวเสียในเวลาที่พยานเบิกความ เพื่อให้พยานมีโอกาสอธิบายถึงข้อความเหล่านั้น แม้ว่าพยานนั้นจะมีได้เบิกความถึงข้อความดังกล่าวก็ตาม

ในกรณีที่คู่ความฝ่ายนั้นมีได้ตามคำพยานของคู่ความฝ่ายอื่นไว้ดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว ต่อมานำพยานหลักฐานมาสืบถึงข้อความนั้น คู่ความฝ่ายอื่นที่สืบพยานนั้นไว้ชอบที่จะคัดค้านได้ ในขณะที่คู่ความฝ่ายนั้นนำพยานหลักฐานมาสืบ และในกรณีเช่นว่านี้ ให้ศาลปฏิเสธไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานเช่นว่ามานั้น

ในกรณีที่คู่ความฝ่ายใดประสงค์จะนำสืบพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ต่อพยานตามวรรคหนึ่งแสดงให้เป็นที่พอใจของศาลว่า เมื่อเวลาพยานเบิกความนั้นตนไม่รู้หรือไม่มีเหตุอันควรรู้ถึงข้อความดังกล่าวมาแล้ว หรือถ้าศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมจำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานเช่นว่านี้ ศาลจะยอมรับฟังพยานหลักฐานเช่นว่านี้ก็ได้ แต่ในกรณีเช่นนี้ คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะขอให้เรียกพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องมาสืบอีกก็ได้ หรือเมื่อศาลเห็นสมควรจะเรียกมาสืบเองก็ได้

๗.๕ การกำหนดหลักเกณฑ์การอ้างเอกสารเป็นพยานหลักฐาน (ร่างมาตรา ๗)

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๙๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๙๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา ๙๓ การอ้างเอกสารเป็นพยานหลักฐานให้ยอมรับฟังได้เฉพาะต้นฉบับเอกสารเท่านั้น เว้นแต่

(๑) เมื่อคู่ความที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตกลงกันว่าสำเนาเอกสารนั้นถูกต้องแล้ว ให้ศาลยอมรับฟังสำเนาเช่นนั้นเป็นพยานหลักฐาน

(๒) ถ้าต้นฉบับเอกสารนำมาไม่ได้ เพราะสูญหาย ถูกทำลาย หรือไม่สามารถนำมาได้โดยประการอื่น อันมิใช่เกิดจากพฤติการณ์ที่ผู้อ้างต้องรับผิดชอบ หรือเมื่อศาลเห็นว่าเป็นประโยชน์แห่งความยุติธรรมจำเป็นต้องสืบสำเนาเอกสารหรือพยานบุคคลแทนต้นฉบับเอกสารที่นำมาไม่ได้นั้น ศาลจะอนุญาตให้นำสำเนาหรือพยานบุคคลมาสืบแทนก็ได้

(๓) ต้นฉบับเอกสารที่อยู่ในความอารักขาหรือในความควบคุมของทางราชการนั้น จะนำมาแสดงได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากทางราชการเสียก่อน อนึ่ง สำเนาเอกสารซึ่งหัวหน้าส่วนราชการ ข้าราชการผู้มีอำนาจหน้าที่ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี ได้รับรองว่าถูกต้องแล้ว ให้ถือว่าเป็นอันเพียงพอในการที่จะนำมาแสดง เว้นแต่ศาลจะได้กำหนดเป็นอย่างอื่น

(๔) เมื่อคู่ความฝ่ายที่ถูกคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งอ้างอิงเอกสารมาเป็นพยานหลักฐาน ยันตนมิได้คัดค้านการนำเอกสารนั้นมาสืบตามมาตรา ๑๒๕ ให้ศาลยอมรับฟังสำเนาเอกสารเช่นนั้นเป็นพยานหลักฐานได้

๗.๖ การรับฟังพยานบุคคล (ร่างมาตรา ๘)

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๙๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา ๙๕ ห้ามมิให้รับฟังพยานบุคคลใด เว้นแต่บุคคลนั้นสามารถเข้าใจและตอบคำถามได้

หากศาลไม่ยอมรับไว้ซึ่งคำเบิกความของบุคคลใดเพราะเห็นว่าบุคคลนั้นไม่สามารถเป็นพยานได้เนื่องจากเหตุตามวรรคหนึ่ง และคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องร้องคัดค้าน ก่อนที่ศาลจะดำเนินคดีต่อไป ให้ศาลจตรายงานระบุนามพยาน เหตุผลที่ไม่ยอมรับ และข้อคัดค้านของคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องไว้ ส่วนเหตุผลที่คู่ความฝ่ายที่คัดค้านยกขึ้นอ้างนั้น ให้ศาลใช้ดุลพินิจจดลงไว้ในรายงานหรือกำหนดให้คู่ความฝ่ายนั้นยื่นคำแถลงต่อศาลเพื่อรวมไว้ในสำนวน

๗.๗ การรับฟังพยานนอกเล่า (ร่างมาตรา ๙)

มาตรา ๙ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๙๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๙๕/๑ ข้อความซึ่งเป็นการบอกเล่าที่พยานบุคคลใดเบิกความต่อศาลก็ดี หรือที่บันทึกไว้ในเอกสารหรือวัตถุอื่นใดซึ่งได้อ้างเป็นพยานหลักฐานต่อศาลก็ดี หากนำเสนอ เพื่อพิสูจน์ความจริงแห่งข้อความนั้น ให้ถือเป็นพยานบอกเล่า

ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานบอกเล่า เว้นแต่

(๑) เมื่อศาลพิเคราะห์ตามสภาพ ลักษณะ แหล่งที่มา และข้อเท็จจริงแวดล้อม ของพยานบอกเล่าแล้ว ศาลเห็นว่าพยานนั้นมีความน่าเชื่อถือว่าจะพิสูจน์ความจริงได้ หรือ

(๒) มีเหตุจำเป็นเนื่องจากไม่สามารถนำบุคคลซึ่งเป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบ ข้อความเกี่ยวในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นด้วยตนเองโดยตรง มาเป็นพยานได้ และศาลเห็นว่า มีเหตุผลสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมที่จะรับฟังพยานบอกเล่านั้น

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าไม่ควรรับไว้ซึ่งพยานบอกเล่าใด ให้นำความในมาตรา ๙๕ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๗.๘ เพิ่มเติมกระบวนการสืบพยานหลักฐานไว้ก่อนตามมาตรา ๑๐๑

(ร่างมาตรา ๑๐)

มาตรา ๑๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๑/๑ และมาตรา ๑๐๑/๒ แห่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๑๐๑/๑ ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินซึ่งจำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานใดเป็นการเร่งด่วนและไม่สามารถแจ้งให้คู่ความฝ่ายอื่นทราบก่อนได้ เมื่อมีการยื่นคำขอตามมาตรา ๑๐๑ พร้อมกับคำฟ้องหรือคำให้การหรือภายหลังจากนั้น คู่ความฝ่ายที่ขอจะยื่นคำขอฝ่ายเดียว โดยทำเป็นคำร้องรวมไปด้วยเพื่อให้ศาลมีคำสั่งโดยไม่ชักช้าก็ได้ และถ้าจำเป็นจะขอให้ศาลมีคำสั่งให้ยึดหรือให้ส่งต่อศาลซึ่งเอกสารหรือวัตถุที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานที่ขอสืบไว้ก่อนด้วยก็ได้

คำร้องตามวรรคหนึ่งต้องบรรยายถึงข้อเท็จจริงที่แสดงว่ามีเหตุฉุกเฉินซึ่งจำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานใดโดยเร่งด่วนและไม่สามารถแจ้งให้คู่ความฝ่ายอื่นทราบก่อนได้ ส่วนในกรณีที่จะขอให้ศาลมีคำสั่งให้ยึดหรือให้ส่งต่อศาลซึ่งเอกสารหรือวัตถุที่จะใช้เป็นพยานหลักฐาน คำร้องนั้นต้องบรรยายถึงข้อเท็จจริงที่แสดงถึงความจำเป็นที่จะต้องยึดหรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุนั้นว่ามีอยู่อย่างไร ในการนี้ห้ามมิให้ศาลอนุญาตตามคำร้องนั้น เว้นแต่จะเป็นที่พอใจของศาลจากการไต่สวนว่ามีเหตุฉุกเฉินหรือมีความจำเป็นตามคำร้องนั้นจริงแล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๐๑/๒ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอให้ยึดหรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุที่จะใช้เป็นพยานหลักฐาน ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขอย่างใดตามที่เห็นสมควร และจะสั่งด้วยว่าให้ผู้ขอชำระเงินหรือหาประกันตามจำนวนที่เห็นสมควรมาวางศาลเพื่อการชำระค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่บุคคลใด เนื่องจากศาลได้มีคำสั่งโดยมีความเห็นหลงไปว่ามีเหตุจำเป็นโดยความผิดหรือเลินเล่อของผู้ขอก็ได้

ให้นำความในมาตรา ๒๖๑ มาตรา ๒๖๒ มาตรา ๒๖๓ มาตรา ๒๖๗ มาตรา ๒๖๘ และมาตรา ๒๖๙ มาใช้บังคับแก่กรณีตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม และในกรณีที่ทรัพย์สินซึ่งศาลสั่งยึดนั้นเป็นของบุคคลที่สาม ให้บุคคลที่สามมีสิทธิเสมือนเป็นจำเลยในคดี และเมื่อหมดความจำเป็นที่จะใช้เอกสารหรือวัตถุนั้นเป็นพยานหลักฐานต่อไปแล้ว เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อผู้มีสิทธิจะได้รับคืนร้องขอ ให้ศาลมีคำสั่งคืนเอกสารหรือวัตถุนั้นแก่ผู้ขอ

๗.๙ เพิ่มเติมกระบวนการสืบพยานหลักฐาน โดยเปิดโอกาสให้คู่ความอาจตกลงกันให้สืบพยานหลักฐานตามวิธีการหรือดำเนินการอย่างอื่นใด (ร่างมาตรา ๑๑)

มาตรา ๑๑ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๓/๑ มาตรา ๑๐๓/๒ และมาตรา ๑๐๓/๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๑๐๓/๑ ในกรณีที่คู่ความตกลงกัน หากศาลเห็นเป็นการจำเป็นและสมควร ศาลอาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานศาลหรือเจ้าพนักงานอื่นให้ทำการสืบพยานหลักฐานส่วนตัวส่วนหนึ่งที่จะต้องกระทำนอกศาลแทนได้

ให้เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้นำความในมาตรา ๑๐๓ มาใช้บังคับอนุโลม

มาตรา ๑๐๓/๒ คู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องอาจร้องขอต่อศาลให้ดำเนินการสืบพยานหลักฐานไปตามวิธีการที่คู่ความตกลงกัน ถ้าศาลเห็นสมควรเพื่อให้การสืบพยานหลักฐานเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม ศาลจะอนุญาตตามคำร้องขอนั้นก็ได้ เว้นแต่การสืบพยานหลักฐานนั้นจะเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

มาตรา ๑๐๓/๓ เพื่อให้การสืบพยานหลักฐานเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดใด ๆ เพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำสืบและการรับฟังพยานหลักฐานได้ แต่ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติในกฎหมาย

ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาตามวรรคหนึ่ง เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

๗.๑๐ กำหนดแนวทางแก่ศาลในการชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานบางประเภท ได้แก่ พยานบอกเล่า และบันทึกถ้อยคำของพยานนอกศาล เพื่อให้สอดคล้องกับการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติในเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว (ร่างมาตรา ๑๒)

มาตรา ๑๒ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๑๐๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ในการวินิจฉัยว่าพยานบอกเล่าตามมาตรา ๙๕/๑ หรือบันทึกถ้อยคำที่ผู้ให้ถ้อยคำมิได้มาศาลตามมาตรา ๑๒๐/๑ วรรคสามและวรรคสี่ หรือบันทึกถ้อยคำตามมาตรา ๑๒๐/๒ จะมีน้ำหนักให้เชื่อได้หรือไม่เพียงใดนั้น ศาลจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวังโดยคำนึงถึงสภาพลักษณะ และแหล่งที่มาของพยานบอกเล่าหรือบันทึกถ้อยคำนั้นด้วย

๗.๑๑ กำหนดให้ศาลมีอำนาจในการชักถามถึงรายละเอียดที่พยานจะเบิกความ ก่อนที่จะออกหมายเรียกให้ตามที่คู่ความขอ (ร่างมาตรา ๑๓)

มาตรา ๑๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา ๑๐๖ ในกรณีที่คู่ความฝ่ายใดไม่สามารถนำพยานของตนมาศาลได้เอง คู่ความฝ่ายนั้นอาจขอต่อศาลก่อนวันสืบพยานให้ออกหมายเรียกพยานนั้นมาศาลได้ โดยคู่ความฝ่ายนั้นต้องแถลงถึงความเกี่ยวพันของพยานกับข้อเท็จจริงในคดีอันจำเป็นที่จะต้องออกหมายเรียกพยานดังกล่าวด้วย และต้องส่งหมายเรียกพร้อมสำเนาคำแถลงของผู้ขอให้พยานรู้ล่วงหน้าอย่างน้อยสามวัน

หมายเรียกพยานต้องมีข้อความดังนี้

- (๑) ชื่อและตำบลที่อยู่ของพยาน ชื่อคู่ความ และศาล
- (๒) สถานที่และวันเวลาซึ่งพยานจะต้องไป
- (๓) กำหนดโทษที่จะต้องรับในกรณีที่不去ตามหมายเรียกหรือเบิกความเท็จ
- (๔) เรื่องที่ประสงค์จะให้พยานเบิกความ

๗.๑๒ พยานที่ศาลจะออกหมายเรียกพยานไม่ได้ (ร่างมาตรา ๑๔)

มาตรา ๑๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๖/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๑๐๖/๑ ห้ามมิให้ออกหมายเรียกพยานดังต่อไปนี้

(๑) พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ไม่ว่ากรณีใด ๆ

(๒) พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา ไม่ว่าในกรณีใด ๆ

(๓) ผู้ที่ได้รับเอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันตามกฎหมาย

ในกรณีตาม (๒) และ (๓) ให้ศาลหรือผู้พิพากษาที่รับมอบ หรือศาลที่ได้รับแต่งตั้งออกคำบอกกล่าวว่าจะสืบพยานนั้น ณ สถานที่และวันเวลาใดแทนการออกหมายเรียก โดยในกรณีตาม (๒) ให้ส่งไปยังพยาน ส่วนตาม (๓) ให้ส่งคำบอกกล่าวไปยังสำนักงานศาลยุติธรรม เพื่อดำเนินการตามบทบัญญัติว่าด้วยการนั้น หรือตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ

๗.๑๓ ข้อยกเว้นกรณีพยานที่ได้รับหมายเรียกโดยชอบที่ไม่ต้องไปศาล (ร่างมาตรา ๑๕)

มาตรา ๑๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา ๑๐๘ พยานที่ได้รับหมายเรียกโดยชอบดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๖ และมาตรา ๑๐๗ นั้น จำต้องไป ณ สถานที่และตามวันเวลาที่กำหนดไว้ เว้นแต่มีเหตุเจ็บป่วย หรือมีข้อแก้ตัวอันจำเป็นอย่างอื่นโดยได้แจ้งเหตุนั้นให้ศาลทราบแล้ว และศาลเห็นว่าข้ออ้างหรือข้อแก้ตัวนั้นฟังได้

**๗.๑๔ แก้ไขบทบัญญัติเรื่องการเลื่อนการนั่งพิจารณาคดี และแก้ไขเรื่องการ
สาบานหรือปฏิญาณตนของพยาน (ร่างมาตรา ๑๖)**

มาตรา ๑๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑๑ และมาตรา ๑๑๒ แห่งประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา ๑๑๑ เมื่อศาลเห็นว่าคำเบิกความของพยานที่ไม่มาศาลเป็นข้อสำคัญ
ในการวินิจฉัยชี้ขาดคดี

(๑) แต่ศาลเห็นว่าข้ออ้างว่าพยานไม่สามารถมาศาลนั้นเป็นเพราะเหตุเจ็บป่วยของ
พยาน หรือพยานมีข้อแก้ตัวอันจำเป็นอย่างอื่นที่ฟังได้ ศาลจะเลื่อนการนั่งพิจารณาคดีไปเพื่อให้
พยานมาศาลหรือเพื่อสืบพยานนั้น ณ สถานที่และเวลาอันควรแก่พฤติการณ์ก็ได้ หรือ

(๒) ศาลเห็นว่าพยานได้รับหมายเรียกโดยชอบแล้ว จงใจไม่ไปยังศาลนั้น หรือ
ได้รับคำสั่งศาลให้รอคอยอยู่แล้วจงใจหลบเสีย ศาลจะเลื่อนการนั่งพิจารณาคดีไปและออกหมายจับ
และเอาตัวพยานกักขังไว้จนกว่าพยานจะได้เบิกความตามวันที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ ทั้งนี้ ไม่เป็น
การลบล้างโทษตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๑๒ ก่อนเบิกความพยานทุกคนต้องสาบานตนตามลัทธิศาสนาหรือจารีต
ประเพณีแห่งชาติของตน หรือกล่าวคำปฏิญาณว่าจะให้การตามความสัตย์จริงเสียก่อน เว้นแต่

(๑) พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(๒) บุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบห้าปี หรือบุคคลที่ศาลเห็นว่าหย่อนความรู้สึกลึกซึ้งและชอบ

(๓) พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา

(๔) บุคคลซึ่งคู่ความทั้งสองฝ่ายตกลงกันว่าไม่ต้องให้สาบานหรือกล่าวคำปฏิญาณ

๗.๑๕ พยานที่มีสิทธิไม่ต้องเบิกความ (ร่างมาตรา ๑๗)

มาตรา ๑๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา ๑๑๕ พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทน
พระองค์ หรือพระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา แม้ม้าเป็นพยานจะไม่ยอมเบิกความหรือตอบ
คำถามใด ๆ ก็ได้ สำหรับบุคคลที่ได้รับเอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันตามกฎหมายจะไม่ยอมเบิกความหรือ
ตอบคำถามใด ๆ ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ตามกฎหมายนั้น ๆ ก็ได้

**๗.๑๖ ปรับปรุงวิธีการสืบพยานหลักฐานในเรื่องรายละเอียด โดยให้มีการบันทึก
ถ้อยคำของพยานที่อาจต้องเบิกความในเรื่องรายละเอียดไว้ก่อน และได้กำหนดหลักเกณฑ์
สำหรับกรณีพยานอยู่ต่างประเทศไว้โดยเฉพาะด้วย (ร่างมาตรา ๑๘)**

มาตรา ๑๘ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๒๐/๑ มาตรา ๑๒๐/๒ มาตรา
๑๒๐/๓ และมาตรา ๑๒๐/๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๑๒๐/๑ เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่ายมีคำร้องและศาล
เห็นสมควร ศาลอาจอนุญาตให้คู่ความฝ่ายที่มีคำร้องเสนอบันทึกถ้อยคำของผู้ที่ตนประสงค์จะอ้าง

เป็นพยานยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำต่อศาลแทนการซักถามผู้ให้ถ้อยคำเป็นพยานต่อหน้าศาลได้

คู่ความที่ประสงค์จะเสนอบันทึกถ้อยคำแทนการซักถามพยานดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง จะต้องยื่นคำร้องแสดงความจำนงพร้อมเหตุผลต่อศาลก่อนวันชี้สองสถาน หรือก่อนวันสืบพยานในกรณีที่ไม่มีกรชี้สองสถาน และให้ศาลพิจารณากำหนดระยะเวลาที่คู่ความจะต้องยื่นบันทึกถ้อยคำดังกล่าวต่อศาลและส่งสำเนาบันทึกถ้อยคำนั้นให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนวันสืบพยานคนนั้น เมื่อมีการยื่นบันทึกถ้อยคำต่อศาลแล้วคู่ความที่ยื่นไม่อาจขอลงบันทึกถ้อยคำนั้นและศาลอาจรับฟังบันทึกถ้อยคำดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานในคดีได้

ให้ผู้ให้ถ้อยคำมาศาลเพื่อเบิกความตอบคำถามค้านและคำถามตั้งของคู่ความ หากผู้ให้ถ้อยคำไม่มาศาล ให้ศาลปฏิเสธที่จะรับฟังบันทึกถ้อยคำของผู้นั้นเป็นพยานหลักฐานในคดี แต่ถ้าศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม จะรับฟังบันทึกถ้อยคำที่ผู้ให้ถ้อยคำมิได้มาศาลนั้นประกอบพยานหลักฐานอื่นก็ได้

ในกรณีที่คู่ความตกลงกันให้ผู้ให้ถ้อยคำไม่ต้องมาศาล หรือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งยินยอมหรือไม่ติดใจถามค้าน ให้ศาลรับฟังบันทึกถ้อยคำดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานในคดีได้

มาตรา ๑๒๐/๒ เมื่อคู่ความมีคำร้องร่วมกันและศาลเห็นสมควร ศาลอาจอนุญาตให้เสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศต่อศาลแทนการนำพยานบุคคลมาเบิกความต่อหน้าศาลได้

มาตรา ๑๒๐/๓ บันทึกถ้อยคำตามมาตรา ๑๒๐/๑ และมาตรา ๑๒๐/๒ ให้มีรายการดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อศาลและเลขคดี
- (๒) วัน เดือน ปี และสถานที่ที่ทำบันทึกถ้อยคำ
- (๓) ชื่อและสกุลของคู่ความ
- (๔) ชื่อ สกุล อายุ ที่อยู่ และอาชีพ ของผู้ให้ถ้อยคำ และความเกี่ยวข้องกับคู่ความ
- (๕) รายละเอียดแห่งข้อเท็จจริง หรือความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำ
- (๖) ลายมือชื่อของผู้ให้ถ้อยคำ

ห้ามมิให้แก้ไขเพิ่มเติมบันทึกถ้อยคำที่ได้ยื่นไว้แล้วต่อศาล เว้นแต่เป็นการแก้ไขข้อผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อย

มาตรา ๑๒๐/๔ คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจขอให้ศาลทำการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพได้ โดยคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานต้องเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องค่าใช้จ่าย หากศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมศาลจะอนุญาตตามคำร้องนั้นก็ได้ โดยให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาไปตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาที่ออกตามมาตรา ๑๐๓/๓ และไม่ถือว่าค่าใช้จ่ายนั้นเป็นค่าฤชาธรรมเนียมในการดำเนินคดี

การเบิกความตามวรรคหนึ่งให้ถือว่าพยานเบิกความในห้องพิจารณาของศาล

๗.๑๗ การเบิกความของพยานตามมาตรา ๑๒๐/๑ หรือมาตรา ๑๒๐/๒ หรือกรณีที่มีการสืบพยานโดยใช้ระบบการประชุมทางจอภาพตามมาตรา ๑๒๐/๔ นั้น ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือพยานขอตรวจดูหรือขอให้อ่านบันทึกคำเบิกความของพยานนั้น ให้ศาลจัดให้มีการตรวจดูหรือมอบหมายให้เจ้าพนักงานศาลอ่านบันทึกคำเบิกความนั้น (ร่างมาตรา ๑๙)

มาตรา ๑๙ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๑๒๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับกับกรณีที่มีการใช้บันทึกถ้อยคำแทนการเบิกความของพยานตามมาตรา ๑๒๐/๑ หรือมาตรา ๑๒๐/๒ หรือกรณีที่มีการสืบพยานโดยใช้ระบบการประชุมทางจอภาพตามมาตรา ๑๒๐/๔ หรือกรณีที่มีการบันทึกคำเบิกความของพยานโดยใช้วิธีการบันทึกลงในวัสดุซึ่งสามารถถ่ายถอดออกเป็นภาพหรือเสียงหรือโดยใช้วิธีการอื่นใดซึ่งคู่ความและพยานสามารถตรวจสอบถึงความถูกต้องของบันทึกคำเบิกความนั้นได้ แต่ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือพยานขอตรวจดูหรือขอให้อ่านบันทึกคำเบิกความของพยานนั้น ให้ศาลจัดให้มีการตรวจดูหรือมอบหมายให้เจ้าพนักงานศาลอ่านบันทึกคำเบิกความนั้น

๗.๑๘ พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ (ร่างมาตรา ๒๐)

มาตรา ๒๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๒๘/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๑๒๘/๑ ในกรณีที่จำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงใดที่เป็นประเด็นสำคัญแห่งคดี เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

ในกรณีที่พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จะสามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่ทำให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีได้โดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานอื่นอีก เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลอาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งโดยไม่ต้องรอให้ถึงวันสืบพยานตามปกติก็ได้

ในกรณีที่การตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองจำเป็นต้องเก็บตัวอย่าง เลือด เนื้อเยื่อ ผิวน้ำ เส้นผมหรือขน ปัสสาวะ อุจจาระ น้ำลาย หรือสารคัดหลั่งอื่น สารพันธุกรรม หรือส่วนประกอบอื่นของร่างกาย หรือสิ่งที่อยู่ในร่างกายจากคู่ความหรือบุคคลใด ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญอื่นทำการตรวจพิสูจน์ได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควร

ในกรณีที่คู่ความฝ่ายใดไม่ยินยอมหรือไม่ให้ความร่วมมือต่อการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หรือไม่ให้ความยินยอมหรือกระทำการขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมต่อการตรวจเก็บตัวอย่างส่วนประกอบของร่างกายตามวรรคสาม ก็ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่คู่ความฝ่ายตรงข้ามกล่าวอ้าง

ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ตามมาตรานี้ ให้คู่ความฝ่ายที่ร้องขอให้ตรวจพิสูจน์เป็นผู้รับผิดชอบ โดยให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของค่าฤชาธรรมเนียม แต่ถ้าผู้ร้องขอไม่สามารถเสียค่าใช้จ่ายได้หรือเป็นกรณีที่ศาลเป็นผู้สั่งให้ตรวจพิสูจน์ ให้ศาลสั่งจ่ายตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด ส่วนความรับผิดในค่าใช้จ่ายดังกล่าวให้เป็นไปตามมาตรา ๑๕๘ หรือมาตรา ๑๖๑

๘. บทเฉพาะกาล (ร่างมาตรา ๒๑)

พระราชบัญญัตินี้ไม่มีผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณาใด ๆ ที่ได้กระทำไปแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ส่วนกระบวนการพิจารณาใดที่ยังมิได้กระทำจนล่วงพ้นกำหนดเวลาที่จะต้องกระทำตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ก่อนพระราชบัญญัตินี้ แต่ยังอยู่ในกำหนดเวลาที่อาจกระทำได้ตามบทบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ให้ดำเนินกระบวนการนั้นได้ภายในกำหนดเวลาตามบทบัญญัตินี้ดังกล่าว

ประเด็นสำคัญ

จากการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

และผลการพิจารณาเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

๑. สรุปประเด็นสำคัญในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่หนึ่ง ชั้นรับหลักการ

๑.๑ ข้อสังเกตของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๑. ในร่างมาตรา ๗ (แก้ไขมาตรา ๙๕) มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยตัดความว่า พยานต้องเป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความนั้นมาด้วยตนเองโดยตรง คือเรื่องประจักษ์ พยานที่ควรจะต้องคงไว้ มิเช่นนั้นจะเกิดปัญหาได้

๒. ในร่างมาตรา ๘ (เพิ่มความเป็นมาตรา ๙๕/๑) ได้กำหนดข้อยกเว้นของการรับฟังพยานบอกเล่าไว้ว่าเมื่อศาลพิเคราะห์ตามสภาพ ลักษณะ แหล่งที่มาและข้อเท็จจริงแวดล้อมของพยานบอกเล่าแล้วเห็นว่ามีควมน่าเชื่อถือหรือมีเหตุจำเป็นเนื่องจากไม่สามารถนำบุคคล ซึ่งเป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความเกี่ยวในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นด้วยตนเอง โดยตรงมาเป็นพยานได้ และศาลเห็นว่ามีเหตุผลสมควรที่จะรับฟังพยานบอกเล่านั้นเป็นการกำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ ควรที่จะกำหนดให้ชัดเจนมากขึ้น

๓. โดยปกติกระบวนการพิจารณาการสืบพยานในศาลต้องทำโดยผู้พิพากษาในศาลเท่านั้น เว้นแต่กรณีการเดินเผชิญสืบ และการทำแผนที่พิพาทซึ่งอาจให้เจ้าพนักงานศาลสามารถทำการแทนได้ ซึ่งเป็นการทำในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ แต่ตามร่างมาตรา ๑๐ (เพิ่มความเป็นมาตรา ๑๐๓/๑) ที่เปลี่ยนแปลงหลักการเดิม กล่าวคือ ถ้ากรณีที่คู่ความตกลงกัน ศาลจะมอบอำนาจให้เจ้าพนักงานศาลทำการสืบพยานนอกศาลแทนได้ แต่ต้องคำนึงว่าบุคคลเหล่านี้ ได้ทำการในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์หรือไม่ และศาลยุติธรรมมีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทัดเทียม หรือใกล้เคียงกับผู้พิพากษาหรือไม่ มิเช่นนั้นความยุติธรรมอาจถูกเบี่ยงเบนได้

๔. ในร่างมาตรา ๑๐ (เพิ่มความเป็นมาตรา ๑๐๓/๓) ที่กำหนดให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดใด ๆ เพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำสืบและรับฟังพยานหลักฐานได้ เห็นว่าควรที่จะให้สภาผู้แทนราษฎรได้ช่วยตรวจสอบ เช่นเดียวกับที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ เปิดโอกาสให้ศาลปกครองกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับคดีปกครอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการยื่นคำฟ้อง การดำเนินกระบวนการพิจารณา รวมทั้งการรับฟังพยานหลักฐาน ซึ่งเมื่อออกระเบียบดังกล่าวแล้วต้องรายงานให้สภาผู้แทนราษฎรทราบทันที เพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถตรวจสอบได้ และถ้าต่อมามีการเสนอญัตติและสภาผู้แทนราษฎรมีมติภายใน ๓๐ วันนับแต่ศาลปกครองสูงสุดส่งระเบียบไปยังสภาผู้แทนราษฎรด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิก

ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ให้ยกเลิกระเบียบนั้นไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุดดำเนินการไปตามนั้น ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์มากกว่า

๕. ในร่างมาตรา ๑๗ (เพิ่มความเป็นมาตรา ๑๒๐/๔) คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจขอให้ศาลทำการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพได้ โดยคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานต้องเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องค่าใช้จ่าย เห็นว่าค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ควรถือว่าเป็นค่าฤชาธรรมเนียม เพื่อที่จะขอสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพแบบอนาถาได้ เพื่อไม่ให้มีช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจน นอกจากนี้การสืบพยานโดยการประชุมทางจอภาพอาจทำให้ขาดความศักดิ์สิทธิ์ได้

นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ตอบชี้แจงว่า

๑. ในร่างมาตรา ๑๐ (เพิ่มความเป็นมาตรา ๑๐๓/๑) ที่กำหนดให้คู่ความทั้งสองฝ่ายอาจตกลงกันขอให้เจ้าพนักงานศาลเป็นผู้ทำการสืบพยานส่วนที่กระทำนอกศาลได้ มิใช่เรื่องใหม่แต่อย่างใด จะเห็นได้ว่าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๓๐ ในคดีอาญาที่ร้ายแรงกว่านี้ ศาลก็สามารถมอบให้จำศาล หรือเจ้าพนักงานศาลเป็นผู้ทำการแทนได้ และในการดำเนินการดังกล่าวคู่ความทั้งสองฝ่ายต้องได้มีการตกลงกัน

๒. ในเรื่องการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพเป็นความตกลงกันของคู่ความ และเป็นเรื่องที่ศาลจะใช้ดุลพินิจว่าจะอนุญาตหรือไม่ ซึ่งถ้าเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนในการสืบพยานศาลอาจใช้ดุลพินิจไม่อนุญาตก็ได้

สำหรับในเรื่องของค่าใช้จ่ายถ้าเป็นกรณีที่คู่ความทั้งสองฝ่ายตกลงกัน ทั้งสองฝ่ายต้องรับผิดชอบในค่าใช้จ่าย และกรณีที่ศาลเห็นว่ามีความจำเป็นศาลอาจมีการกำหนดให้เป็นพยานของศาลซึ่งศาลจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในส่วนนี้

๓. ในเรื่องพยานบอกเล่า ไม่เคยมีกำหนดไว้ในกฎหมายแต่เป็นดุลพินิจของศาล ดังนั้น การที่นำเรื่องพยานบอกเล่ามากำหนดไว้ในกฎหมายจึงเป็นการเปิดโอกาสให้มีการนำสืบพยานบอกเล่าได้เป็นการกำหนดกรอบกว้าง ๆ ไว้เพื่อให้ความชัดเจนดังเช่นที่กำหนดไว้ในต่างประเทศ ซึ่งถ้าสภาผู้แทนราษฎรได้มีมติรับหลักการร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้แล้ว อาจจะต้องมาดูรายละเอียดอีกครั้งหนึ่งในชั้นกรรมาธิการ

๑.๒ ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่หนึ่ง

มติที่ประชุม ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ด้วยคะแนนเสียงข้างมาก

๒. สรุปประเด็นสำคัญและผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่สอง ชั้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา

๒.๑ ประเด็นที่มีการอภิปรายและได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง

ข้อสังเกต

- กรณีที่คณะกรรมการการเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายขึ้นใหม่ คือ มาตรา ๔/๑ มาตรา ๑๗/๑ และมาตรา ๑๗/๒ และกรณีที่คณะกรรมการแก้ไขเพิ่มเติมมาตราที่มีได้ระบุไว้ในหลักการ คือ มาตรา ๘๘ พรรคหนึ่ง เป็นกรณีที่คณะกรรมการกระทำขัดต่อหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินี้ที่สภาผู้แทนราษฎรได้มีมติรับหลักการในวาระที่หนึ่งไปแล้ว ซึ่งคณะกรรมการไม่มีอำนาจที่จะกระทำได้เช่นนั้นตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๐๘^{๑๔} โดยหลักการได้เขียนระบุเลขมาตราที่จะแก้ไขเพิ่มเติมไว้อย่างชัดเจน คณะกรรมการต้องชี้แจงว่าการแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวนั้นมีความสัมพันธ์หรือมีหลักเกณฑ์อย่างไร มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับเลขมาตราที่ระบุไว้ในหลักการอย่างไร

คณะกรรมการตอบชี้แจง ดังนี้

การที่คณะกรรมการแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวนี้ ได้มีการพิจารณาในหลักการอย่างต่อหน้าแล้วว่าการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไม่ขัดต่อหลักการ และไม่เป็นการเพิ่มเติมหลักการขึ้นใหม่ โดยหลักการนั้นมีเนื้อความซึ่งระบุว่า แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในเรื่องเกี่ยวกับการมาศาลของพยาน หลักเกณฑ์การนำสืบพยานและการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อให้มีความชัดเจน รวดเร็ว เหมาะสมกับสภาพสังคม และการพัฒนาในด้านเทคโนโลยี (แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๘๔ มาตรา ๘๕ มาตรา ๙๓ มาตรา ๙๕ มาตรา ๑๐๖ มาตรา ๑๐๘ มาตรา ๑๑๑ มาตรา ๑๑๒ และมาตรา ๑๑๕ และเพิ่มมาตรา ๘๔/๑ มาตรา ๙๕/๑ มาตรา ๑๐๑/๑ มาตรา ๑๐๑/๒ มาตรา ๑๐๓/๑ มาตรา ๑๐๓/๒ มาตรา ๑๐๓/๓ มาตรา ๑๐๔ พรรคสอง มาตรา ๑๐๖/๑ มาตรา ๑๒๐/๑ มาตรา ๑๒๐/๒ มาตรา ๑๒๐/๓ และมาตรา ๑๒๐/๔)

จากหลักการดังกล่าวข้างต้นนั้น ต้องพิจารณาถึงเจตนารมณ์ในการเสนอให้มีการปรับปรุงแก้ไขในครั้งนี้ เป็นสำคัญมากกว่าที่จะถือตามเลขมาตรา เลขมาตรานั้นเป็นเพียงการขยายความเพื่อต้องการให้ผู้ตรวจร่างฯ นี้ได้มองเห็นแนวทางในการแก้ไขกฎหมายนั้นๆ ว่ามีความเกี่ยวข้องกันอย่างไรเท่านั้น จึงได้ระบุเลขมาตราไว้ ดังนั้นคณะกรรมการจึงยึดหลักว่า เรื่องที่เสนอใหม่ยังต้องอยู่ในขอบเขตของเนื้อความตามหลักการที่ระบุไว้ทุกประการ

^{๑๔} ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๐๘ กำหนดว่า "ตามปกติการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติโดยคณะกรรมการสภาจะให้คณะกรรมการสามัญหรือคณะกรรมการวิสามัญเป็นผู้พิจารณาก็ได้

การพิจารณาโดยกรรมการเต็มสภาจะกระทำได้อีกเมื่อคณะรัฐมนตรีร้องขอหรือเมื่อสมาชิกเสนอญัตติโดยมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคนและที่ประชุมอนุมัติ

คณะกรรมการอาจเพิ่มมาตราขึ้นใหม่หรือตัดทอนหรือแก้ไขมาตราเดิมได้ แต่ต้องไม่ขัดกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้น"

- การเพิ่มเติมมาตรา ๔/๑ แก้ไขมาตรา ๘๘ วรรคหนึ่งนั้น เพราะมีความจำเป็นซึ่งจะไปเกี่ยวโยงกับมาตรา ๑๒๐/๑ ซึ่งเป็นเลขมาตราที่ระบุไว้ในหลักการ ซึ่งมาตรา ๔/๑ แก้ไขมาตรา ๘๘ วรรคหนึ่งนั้นบัญญัติในเรื่องหลักเกณฑ์การยื่นบัญชีระบุนายานครั้งแรก เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางใหม่ที่เสนอในมาตรา ๑๒๐/๑ เป็นการปรับเปลี่ยนรายละเอียดให้มีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

- การเพิ่มเติมมาตรา ๑๒๘/๑ เป็นกรณีที่ต้องบัญญัติไว้ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาในทางปฏิบัติซึ่งปัจจุบันไม่สามารถบังคับให้คู่ความเข้าสู่กระบวนการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้ โดยทางปฏิบัติในปัจจุบันต้องได้รับความยินยอมของบุคคลหรือคู่กรณีที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีในศาลไม่สามารถใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้ตามหลักการที่เขียนไว้ แม้เลขมาตราจะมีได้ระบุไว้ในหลักการ แต่เนื้อเรื่องและเนื้อความเป็นการขอแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การนำสืบพยานหลักฐานซึ่งยังอยู่ในขอบเขตของหลักการ

ข้อสังเกต

- ร่างมาตรา ๓ และมาตรา ๔ การที่คณะกรรมการสิทธิการสลับเนื้อความกัน และการเพิ่มเติมถ้อยคำ **“ข้อหา” “ข้อต่อสู้” “ข้อสันนิษฐานตามความเป็นจริงที่ปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์”** มีเหตุผลอย่างไร และมีประโยชน์มากน้อยเพียงใด

คณะกรรมการสิทธิการตอบชี้แจง ดังนี้

- การปรับเปลี่ยนลำดับของร่างมาตรา ๓ และมาตรา ๔ คือ มาตรา ๘๔ และมาตรา ๘๔/๑ เนื่องจากเดิมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้นำ ๒ เรื่องนี้ไปเขียนรวมกันไว้ในมาตราเดียว คือ มาตรา ๘๔ ซึ่งบัญญัติไว้ทั้งกรณีการใดต้องนำพยานหลักฐานมาสืบพิสูจน์หรือไม่ และกรณีการกำหนดหน้าที่นำสืบ ซึ่งทำให้ผู้ใช้กฎหมายมองข้ามประเด็นกรณีใดต้องนำพยานหลักฐานมาสืบพิสูจน์หรือไม่ โดยให้ความสำคัญกับประเด็นหน้าที่นำสืบเท่านั้น คณะกรรมการจึงแยกบัญญัติเป็น ๒ มาตรา ซึ่งในชั้นรับหลักการในวาระที่หนึ่งนั้น ได้นำเรื่องหน้าที่นำสืบขึ้นก่อน ซึ่งเป็นเรื่องที่มีลำดับขั้นตอนในทางปฏิบัติ คณะกรรมการจึงสลับความให้สอดคล้องกับลำดับขั้นตอนในการปฏิบัติงาน

- กรณีที่เพิ่มความว่า **“ข้อสันนิษฐานตามความเป็นจริงที่ปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์”** เพิ่มขึ้นเพื่อให้เป็นที่รู้จักกันอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นเรื่องที่ขาดไปในกฎหมายพยานหลักฐานของไทยซึ่งแต่เดิมได้มีการปฏิบัติกันอยู่แล้ว แต่เป็นการรู้กันก็แต่เฉพาะในแวดวงแคบ ๆ เท่านั้น คณะกรรมการจึงเห็นว่า ควรนำมาบัญญัติไว้ให้ชัดเจน ส่วนในรายละเอียดนั้นเนื่องจากเป็นกรณีที่มีบัญญัติขึ้นใหม่คณะกรรมการจึงระบุให้ประธานศาลฎีกาเป็นผู้ออกข้อกำหนดให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่ผู้ปฏิบัติงานในระยะเริ่มแรก

- การเพิ่มถ้อยคำ **“ข้อหา” “ข้อต่อสู้”** ในร่างมาตรา ๔ คือ มาตรา ๘๔/๑ นั้น เนื่องจากคณะกรรมการไต่สวนไปตรวจพบในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในมาตราอื่น ๆ หลายมาตรา ซึ่งใช้คำมากกว่า ๒ คำที่มีอยู่เดิม คณะกรรมการจึงเพิ่มความดังกล่าวเข้าไป แต่โดยความหมายจริง ๆ แล้วไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

ข้อสังเกต

- การเพิ่มเติมร่างมาตรา ๔/๑ ซึ่งแก้ไขมาตรา ๘๘ วรรคหนึ่ง เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา ๑๒๐/๑ แต่เหตุใดจึงไม่แก้ไขมาตรา ๘๘ วรรคสองด้วย การแก้ไขเฉพาะวรรคหนึ่งเป็นการเพิ่มภาระให้แก่คู่ความในการต่อสู้คดี

คณะกรรมการไต่สวนชี้แจง ดังนี้

- การเพิ่มเติมร่างมาตรา ๔/๑ แก้ไขมาตรา ๘๘ วรรคแรก เป็นการแก้ไขกฎหมายที่มีประโยชน์ไม่มาก ถ้าจะให้เกิดประโยชน์มากต้องแก้ไขมาตรา ๘๘ วรรคสองด้วย แต่การแก้ไขมาตรา ๘๘ วรรคสอง จะทำให้เกิดประเด็นในเรื่องการโต้แย้งของผู้ที่ปฏิบัติงานในศาล และยังไม่มีการรับฟังความเห็นเป็นข้อยุติจากบุคคลที่เกี่ยวข้องว่าจะสามารถแก้ไขโดยจำกัดกรอบเวลาตามวรรคสองได้แค่ไหน เพียงใด ซึ่งแตกต่างจากการแก้ไขในวรรคหนึ่งซึ่งเป็นการแก้ไขเล็กน้อย และไม่มีฝ่ายใดคัดค้าน

เหตุผลในการแก้ไขในมาตราต่าง ๆ

- ร่างมาตรา ๕ การที่คณะกรรมการแก้ไข เนื่องจากมาตรา ๘๘ เป็นเงื่อนไขของการนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์หลักข้อเท็จจริงของฝ่ายตรงข้าม คือ การสืบพยานเพื่อทำลายความน่าเชื่อถือของพยานบุคคลฝ่ายตรงข้าม การแก้ไขของคณะกรรมการเพื่อให้ถูกต้องตามหลักวิชาและให้ความเป็นธรรมมากขึ้น ซึ่งมาตรา ๘๘ นี้เป็นกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการพิสูจน์ต่อพยานฝ่ายตรงข้ามเท่านั้น

- ร่างมาตรา ๑๐ เพิ่มความเป็นมาตรา ๑๐๓/๑ มาตรา ๑๐๓/๒ และมาตรา ๑๐๓/๓ ที่คณะกรรมการแก้ไขความในมาตรา ๑๐๓/๑ จากเดิม **“สมควรและจำเป็น”** เป็น **“จำเป็นและสมควร”** เพราะเห็นว่า ควรดูความจำเป็นก่อน ถ้าจำเป็นแล้วจึงดูว่าสมควรจะกระทำหรือไม่ ถ้าไม่จำเป็นแล้วก็ไม่ต้องดูว่าสมควรหรือไม่อีก

- มาตรา ๑๐๓/๓ ที่คณะกรรมการกำหนดให้ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาและต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษานั้น เนื่องจากเป็นการได้รับอำนาจจากฝ่ายนิติบัญญัติเฉพาะกรณีการออกกฎเกณฑ์เพื่อกำหนดรายละเอียดในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีของศาล ศาลสามารถออกระเบียบข้อบังคับได้เอง เพื่อที่จะไม่ต้องมาขอความเห็นชอบจากรัฐสภาในเรื่องเล็กน้อย และเพื่อมิให้เกิดข้อผิดพลาดคลาดเคลื่อน แต่อย่างไรก็ตามในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญ ซึ่งได้เชิญผู้แทนจากสำนักงานศาลยุติธรรมมาชี้แจง โดยได้ตระหนักถึงปัญหาในกรณีนี้ที่ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาควรจะได้รับการตรวจสอบจากฝ่ายนิติบัญญัติในอีกขั้นตอนหนึ่งด้วย ทั้งการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนด้วย โดยผู้แทนจากสำนักงานศาลยุติธรรมได้รับข้อสังเกตนี้ไปพิจารณาเพื่อหามาตรการในการเชื่อมต่อข้อมูลเหล่านี้ เพื่อจะได้ดำเนินการแก้ไขต่อไป

- ร่างมาตรา ๑๗ เพิ่มความเป็นมาตรา ๑๒๐/๑ มาตรา ๑๒๐/๒ มาตรา ๑๒๐/๓ และมาตรา ๑๒๐/๔ การที่คณะกรรมการการตัดความว่า “**เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม**” ในมาตรา ๑๒๐/๑ ออก เนื่องจากมาตรานี้มีวัตถุประสงค์ที่ไม่ได้เน้นไปที่ความยุติธรรม แต่เน้นที่ความรวดเร็ว มาตรานี้บัญญัติขึ้นเพื่อยกเว้นในบางกรณีที่พยานไม่ต้องมาเบิกความในศาล โดยให้ทำบันทึกคำให้การเป็นเอกสารมายื่นต่อศาล เป็นกรณีที่ลดระดับความยุติธรรมลงเล็กน้อย แต่เพิ่มความสะดวกรวดเร็วแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และกรณีที่เกี่ยวข้องจาก “คำขอ” เป็น “คำร้อง” เนื่องจากถ้าใช้คำขอ คู่ความอาจไม่รู้แน่ชัดว่าต้องทำเป็นคำร้องหรือคำขอ เพราะตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งให้ถือว่าบางเรื่องออกข้อกำหนดให้ยื่นเป็นคำร้องได้

- กรณีที่คณะกรรมการการแก้ไขความในวรรคสองของมาตรา ๑๒๐/๑ โดยเปลี่ยนวันในการยื่นบันทึกถ้อยคำให้เร็วขึ้น โดยคำนึงถึงเรื่องโอกาสที่จะส่งเสริมในการไกล่เกลี่ย ประนีประนอมยอมความให้ได้มากที่สุด และเนื่องจากกรณีนี้เป็นหลักการใหม่ซึ่งไม่เคยใช้ในวิธีพิจารณาความแพ่งสามัญมาก่อน คู่ความที่เกี่ยวข้องอาจยังไม่สันนิษฐานชัดเจน คณะกรรมการการจึงแก้ไขจากก่อนวันนัดสืบพยานเป็นก่อนวันขึ้นสองสถานหรือก่อนวันนัดสืบพยานในกรณีที่ไม่มีการขึ้นสองสถาน เพื่อให้คู่ความฝ่ายตรงข้ามได้รู้ตัวล่วงหน้าในเวลาพอสมควร และไม่เป็นการกระชั้นชิดเกินไป แม้กรณีดังกล่าวจะทำให้ใช้มาตรการใหม่นี้ได้ยากขึ้น แต่ก็มีผลครอบคลุมและรัดกุมมากขึ้น

- มาตรา ๑๒๐/๔ ที่คณะกรรมการการตัดคำว่า “**เสมือน**” ออก เนื่องจากคณะกรรมการการเห็นว่า ถ้าต้องการให้มีฐานะอะไรในทางกฎหมายให้เขียนไปตรง ๆ ไม่ต้องเทียบเคียงและมีผลเท่ากัน

๒.๒ ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่สองขึ้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา

ร่าง

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

(ฉบับที่ ..) พ.ศ.

<u>ชื่อร่างพระราชบัญญัติ</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>คำปรารภ</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๒</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๓</u> แก้ไขมาตรา ๔๔	มีการแก้ไข

คณะกรรมการการแก้ไข ดังนี้

“มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๘๔ คู่ความฝ่ายใดที่กล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนข้ออ้าง ข้อเถียงในคำคู่ความของตน ให้คู่ความดังกล่าวมีภาระการพิสูจน์ในข้อเท็จจริงนั้น แต่ต้องมีข้อสันนิษฐานไว้ก่อนที่ตนจะเป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์เพียงพอที่ตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว”

การวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงในคดีใดจะต้องกระทำโดยอาศัยพยานหลักฐานในสำนวนคดีนั้น เว้นแต่

- (๑) ข้อเท็จจริงซึ่งรู้จักอยู่ทั่วไป
- (๒) ข้อเท็จจริงซึ่งไม่อาจโต้แย้งได้ หรือ
- (๓) ข้อเท็จจริงที่คู่ความรับหรือถือว่ารับกันแล้วในศาล”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการ

มาตรา ๔ เพิ่มความเป็นมาตรา ๘๔/๑ **มีการแก้ไข**

คณะกรรมการการแก้ไข ดังนี้

“มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๘๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๘๔/๑ คู่กรณีซึ่งยื่นข้อเท็จจริงในคดีใดจะต้องระงับค่าใช้จ่ายที่ตนต้องชำระก่อนที่คู่ความในสำนวนคดีนั้น เว้นแต่

- (๑) ข้อเท็จจริงซึ่งผู้ยื่นอยู่ทั่วไป
- (๒) ข้อเท็จจริงซึ่งไม่ขอชดเชยได้ หรือ
- (๓) ข้อเท็จจริงที่คู่ความรับหรือถือว่ารับกันแล้วในศาล”

คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนข้อหา ข้ออ้าง ข้อต่อสู้ หรือข้อเถียงในคำคู่ความของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น แต่ต้องมีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายหรือมีข้อสันนิษฐานตามความเป็นจริงที่ปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์เพียงพอที่ตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว สำหรับข้อสันนิษฐานตามความเป็นจริงนั้น ประธานศาลฎีกาอาจออกข้อกำหนดตามมาตรา ๑๐๓/๓ เพื่อวางแนวทางในเรื่องดังกล่าวได้”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการ

มาตรา ๔/๑ แก้ไขวรรคหนึ่งของมาตรา ๘๘ **คณะกรรมการเพิ่มขึ้นใหม่**

คณะกรรมการเพิ่มขึ้นใหม่ ดังนี้

“มาตรา ๔/๑ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๘๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๔) พ.ศ. ๒๕๓๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๘๘ เมื่อคู่ความฝ่ายใดมีความจำนงที่จะอ้างอิงเอกสารฉบับใดหรือคำเบิกความของพยานคนใด หรือมีความจำนงที่จะให้ศาลตรวจบุคคล วัตถุ สถานที่ หรืออ้างอิงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ศาลตั้ง เพื่อเป็นพยานหลักฐานสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อเถียงของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นยื่นต่อศาลก่อนวันชี้สองสถาน หรือในกรณีที่ไม่มีกรชี้สองสถานให้ยื่นก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ซึ่งบัญชีระบุพยาน โดยแสดงเอกสารหรือสภาพของเอกสารที่จะอ้าง และรายชื่อที่อยู่ของบุคคล วัตถุหรือสถานที่ซึ่งคู่ความฝ่ายนั้นระบุอ้างเป็นพยาน หรือขอให้ตั้งผู้เชี่ยวชาญแล้วแต่กรณี พร้อมทั้งสำเนาบัญชีระบุพยานดังกล่าวในจำนวนที่เพียงพอ เพื่อให้คู่ความฝ่ายอื่นมารับไปจากเจ้าพนักงานศาล””

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการเพิ่มขึ้นใหม่ของคณะกรรมการ

(มาตรา ๔/๑ นี้ ตามร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ส่งให้วุฒิสภาพิจารณาจะเป็นมาตรา ๕)

มาตรา ๕ แก้ไขมาตรา ๘๘

มีการแก้ไข

คณะกรรมการแก้ไข ดังนี้

“มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๘๘ ถ้าคู่ความฝ่ายใดประสงค์จะนำสืบพยานหลักฐานของตนเพื่อพิสูจน์ต่อพยานของคู่ความฝ่ายอื่นในกรณีต่อไปนี้

(๑) หักล้างหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขถ้อยคำพยานของคู่ความฝ่ายอื่นในข้อความทั้งหลายซึ่งพยานเช่นว่านั้นเป็นผู้รู้เห็น หรือ

(๒) พิสูจน์ข้อความอย่างหนึ่งอย่างใดอันเกี่ยวด้วยการกระทำ ถ้อยคำ เอกสารหรือพยานหลักฐานอื่นใดซึ่งพยานเช่นว่านั้นได้กระทำขึ้น ให้คู่ความฝ่ายนั้นถามค้านพยานดังกล่าวเสียในเวลาที่ยานเบิกความ เพื่อให้พยานมีโอกาสอธิบายถึงข้อความเหล่านั้น แม้ว่าพยานนั้นจะมีได้เบิกความถึงข้อความดังกล่าวก็ตาม

ถ้าในกรณีที่คู่ความฝ่ายนั้นมิได้ถามค้านพยานของคู่ความฝ่ายอื่นไว้ดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว ต่อมานำพยานหลักฐานมาสืบถึงข้อความนั้น คู่ความฝ่ายอื่นที่สืบพยานนั้นไว้ชอบที่จะ

คัดค้านได้ในขณะที่คู่ความฝ่ายนั้นนำพยานหลักฐานมาสืบ และในกรณีเช่นว่านี้ ให้ศาลปฏิเสธไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานเช่นว่ามานั้น

ในกรณีที่คู่ความฝ่ายที่ประสงค์จะนำสืบพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ต่อพยานตามวรรคหนึ่งแสดงให้เห็นที่พอใจของศาลว่า เมื่อเวลาพยานเบิกความนั้นตนไม่รู้หรือไม่มีเหตุอันควรรู้ถึงข้อความดังกล่าวมาแล้ว หรือถ้าศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมจำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานเช่นว่านี้ ศาลจะยอมรับฟังพยานหลักฐานเช่นว่านี้ก็ได้อีก แต่ในกรณีเช่นนี้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะขอให้เรียกพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องมาสืบอีกก็ได้ หรือเมื่อศาลเห็นสมควรจะเรียกมาสืบเองก็ได้”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการ

(มาตรา ๕ นี้ ตามร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ส่งให้วุฒิสภาพิจารณาจะเป็นมาตรา ๖)

มาตรา ๖ แก้ไขมาตรา ๕๓

มีการแก้ไข

คณะกรรมการแก้ไข ดังนี้

“มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๕๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕๓ การอ้างเอกสารเป็นพยานหลักฐานให้ยอมรับฟังได้แต่เฉพาะต้นฉบับเอกสารเท่านั้น เว้นแต่

(๑) เมื่อคู่ความที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตกลงกันว่าสำเนาเอกสารนั้นถูกต้องแล้ว ให้ศาลยอมรับฟังสำเนาเช่นว่านั้นเป็นพยานหลักฐาน

(๒) ถ้าต้นฉบับเอกสารนำมาไม่ได้ เพราะสูญหาย ถูกทำลาย หรือไม่สามารถนำมาได้โดยประการอื่น อันมิใช่เกิดจากพฤติการณ์ที่ผู้อ้างต้องรับผิดชอบ หรือเมื่อศาลเห็นว่า เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมจำเป็นต้องสืบสำเนาเอกสารหรือพยานบุคคลแทนต้นฉบับเอกสารที่นำมาไม่ได้นั้น ศาลจะอนุญาตให้นำสำเนาหรือพยานบุคคลมาสืบแทนก็ได้

(๓) ต้นฉบับเอกสารที่อยู่ในความอารักขาหรือในความควบคุมของทางราชการนั้น จะนำมาแสดงได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากทางราชการเสียก่อน อนึ่ง สำเนาเอกสารซึ่งหัวหน้าส่วนราชการ ข้าราชการผู้มีอำนาจหน้าที่ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี ได้รับรองว่า ถูกต้องแล้ว ให้ถือว่าเป็นอันเพียงพอในการที่จะนำมาแสดง เว้นแต่ศาลจะได้กำหนดเป็นอย่างอื่น

(๔) เมื่อคู่ความฝ่ายที่ถูกคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งอ้างอิงเอกสารมาเป็นพยานหลักฐาน ยันตนมิได้คัดค้านการนำเอกสารนั้นมาสืบตามมาตรา ๑๒๕ ให้ศาลยอมรับฟังสำเนาเอกสารเช่นว่านั้นเป็นพยานหลักฐานได้”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการธิการ

(มาตรา ๖ นี้ ตามร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ส่งให้วุฒิสภาพิจารณาจะเป็นมาตรา ๗)

มาตรา ๗ แก้ไขมาตรา ๙๕

มีการแก้ไข

คณะกรรมการธิการแก้ไข ดังนี้

“มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๙๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๙๕ ห้ามมิให้รับฟังพยานบุคคลใดเว้นแต่บุคคลนั้นสามารถเข้าใจและตอบคำถามได้

หากศาลไม่ยอมรับไว้ซึ่งคำเบิกความของบุคคลใดเพราะเห็นว่าบุคคลนั้นไม่สามารถเป็นพยานได้เนื่องจากเหตุตั้งข้อสงสัยตามวรรคหนึ่ง และคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องร้องคัดค้านก่อนที่ศาลจะดำเนินคดีต่อไป ให้ศาลจดยางานระบุนามพยาน เหตุผลที่ไม่ยอมรับ และข้อคัดค้านของคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องไว้ ส่วนเหตุผลที่คู่ความฝ่ายที่คัดค้านยกขึ้นอ้างนั้น ให้ศาลใช้ดุลพินิจจดลงไว้ในรายงานหรือกำหนดให้คู่ความฝ่ายนั้นยื่นคำแถลงต่อศาลเพื่อรวมไว้ในสำนวน”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการ

(มาตรา ๗ นี้ ตามร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ส่งให้วุฒิสภาพิจารณาจะเป็นมาตรา ๘)

มาตรา ๘ แก้ไขมาตรา ๙๕/๑

มีการแก้ไข

คณะกรรมการธิการแก้ไข ดังนี้

“มาตรา ๘ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๙๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๙๕/๑ ข้อความซึ่งเป็นการบอกเล่าที่พยานบุคคลใดเบิกความต่อศาลก็ดี หรือที่บันทึกไว้ในเอกสารหรือวัตถุอื่นใดซึ่งได้อ้างเป็นพยานหลักฐานต่อศาลก็ดี หากนำเสนอเพื่อพิสูจน์ความจริงแห่งข้อความนั้น ให้ถือเป็นพยานบอกเล่า

ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานบอกเล่า เว้นแต่

(๑) เมื่อศาลพิเคราะห์ตามสภาพ ลักษณะ แหล่งที่มา และข้อเท็จจริงแวดล้อมของพยานบอกเล่าแล้ว ศาลเห็นว่าพยานนั้นมีความน่าเชื่อถือว่าจะพิสูจน์ความจริงได้ หรือ

(๒) มีเหตุจำเป็นเนื่องจากไม่สามารถนำบุคคลซึ่งเป็นผู้ที่ไต่เห็น ไต่ยิน หรือทราบข้อความเกี่ยวในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นมาด้วยตนเองโดยตรง มาเป็นพยานได้ และศาลเห็นว่ามิเหตุผลสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมที่จะรับฟังพยานบอกเล่านั้น

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าไม่ควรรับไว้ซึ่งพยานบอกเล่าใด ให้นำความในมาตรา ๙๕ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการธิการ

(มาตรา ๘ นี้ ตามร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ส่งให้วุฒิสภาพิจารณาจะเป็นมาตรา ๙)

มาตรา ๙ เพิ่มความเป็นมาตรา ๑๐๑/๑ **มีการแก้ไข**
และมาตรา ๑๐๑/๒

คณะกรรมการธิการแก้ไข ดังนี้

“มาตรา ๙ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๑/๑ และมาตรา ๑๐๑/๒
แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๑๐๑/๑ ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินที่จำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานใดเป็นการเร่งด่วนและไม่สามารถแจ้งให้คู่ความฝ่ายอื่นทราบก่อนได้ เมื่อมีการยื่นคำขอตามมาตรา ๑๐๑ พร้อมกับคำฟ้องหรือคำให้การหรือภายหลังจากนั้น คู่ความฝ่ายที่ขอจะยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องรวมไปด้วยเพื่อให้ศาลมีคำสั่งโดยไม่ชักช้าก็ได้ และถ้าจำเป็นจะขอให้ศาลมีคำสั่งให้ยึดหรือให้ส่งต่อศาลซึ่งเอกสารหรือวัตถุที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานที่ขอสืบไว้ก่อนด้วยก็ได้

คำร้องตามวรรคหนึ่งต้องบรรยายถึงข้อเท็จจริงที่แสดงว่ามีเหตุฉุกเฉินที่จำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานใดโดยเร่งด่วนและไม่สามารถแจ้งให้คู่ความฝ่ายอื่นทราบก่อนได้ ส่วนในกรณีที่จะขอให้ศาลมีคำสั่งให้ยึดหรือให้ส่งต่อศาลซึ่งเอกสารหรือวัตถุที่จะใช้เป็นพยานหลักฐาน คำร้องนั้นต้องบรรยายถึงข้อเท็จจริงที่แสดงถึงความจำเป็นที่จะต้องยึดหรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุอันนั้นมีอยู่อย่างไร ในการนี้ห้ามมิให้ศาลอนุญาตตามคำร้องนั้น เว้นแต่จะเป็นที่พอใจของศาลจากการไต่สวนว่ามีเหตุฉุกเฉินหรือมีความจำเป็นตามคำร้องนั้นจริง แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๐๑/๒ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอให้ยึดหรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุที่จะใช้เป็นพยานหลักฐาน ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขอย่างใดตามที่เห็นสมควร และจะสั่งด้วยว่าให้ผู้ขอชำระเงินหรือหาประกันตามจำนวนที่เห็นสมควรกำหนดมาวางศาลเพื่อการชำระค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่บุคคลใด เนื่องจากศาลได้มีคำสั่งโดยมีความเห็นหลงไปว่ามีเหตุจำเป็นโดยความผิดหรือเลินเล่อของผู้ขอก็ได้

ให้นำความในมาตรา ๒๖๑ มาตรา ๒๖๒ มาตรา ๒๖๓ มาตรา ๒๖๔ มาตรา ๒๖๕ และมาตรา ๒๖๖ มาใช้บังคับแก่กรณีตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม และในกรณีที่ทรัพย์สินซึ่งศาลสั่งยึดนั้นเป็นของบุคคลที่สาม ให้บุคคลที่สามมีสิทธิเสมือนเป็นจำเลยในคดี และเมื่อหมดความจำเป็นที่จะใช้เอกสารหรือวัตถุนั้นเป็นพยานหลักฐานต่อไปแล้ว เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อผู้มีสิทธิจะได้รับคืนร้องขอ ให้ศาลมีคำสั่งคืนเอกสารหรือวัตถุนั้นแก่ผู้ขอ”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการธิการ

(มาตรา ๙ นี้ ตามร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ส่งให้วุฒิสภาพิจารณาจะเป็นมาตรา ๑๐)

มาตรา ๑๐ เพิ่มความเป็นมาตรา ๑๐๓/๑

มีการแก้ไข

มาตรา ๑๐๓/๒ และมาตรา ๑๐๓/๓

คณะกรรมการธิการแก้ไข ดังนี้

“มาตรา ๑๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๓/๑ มาตรา ๑๐๓/๒ และมาตรา ๑๐๓/๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๑๐๓/๑ ในกรณีที่คู่ความตกลงกัน หากศาลเห็นเป็นการสมควรจำเป็น และจำเป็นสมควร ศาลขอขยับข้อพิพาทให้อาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานศาลหรือเจ้าพนักงานอื่นให้ทำการสืบพยานหลักฐานส่วนใดส่วนหนึ่งที่จะต้องกระทำนอกศาลแทนก็ได้

พยานหลักฐานที่สืบได้ให้ถือว่าจำเป็น พยานหลักฐานที่สืบโดยศาลในคดีนั้น ให้เจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้นำความในมาตรา ๑๐๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

วิธีการสืบพยานหลักฐานแทนตามวรรคหนึ่งให้ขึ้นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาที่ออกตามคำสั่งในมาตรา ๑๐๓/๑ และให้นำคำสั่งในมาตรา ๑๐๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๐๓/๒ คู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องอาจร้องขอต่อศาลให้ดำเนินการสืบพยานหลักฐานไปตามวิธีการที่คู่ความตกลงกัน ถ้าศาลเห็นสมควรเพื่อให้การสืบพยานหลักฐานเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม ศาลจะอนุญาตตามคำร้องขอนั้นก็ได้ เว้นแต่การสืบพยานหลักฐานนั้นจะเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

มาตรา ๑๐๓/๓ เพื่อให้การสืบพยานหลักฐานเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดใด ๆ เพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำสืบและการรับฟังพยานหลักฐานได้ แต่ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติในคดีนี้” กฎหมาย

ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาตามวรรคหนึ่ง เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการ

(มาตรา ๑๐ นี้ ตามร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ส่งให้วุฒิสภาพิจารณาจะเป็นมาตรา ๑๑)

มาตรา ๑๑ เพิ่มความเป็นวรรคสอง

มีการแก้ไข

ของมาตรา ๑๐๔

คณะกรรมการการแก้ไข ดังนี้

“มาตรา ๑๑ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๑๐๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“ในการวินิจฉัยว่าพยานบอกเล่าตามมาตรา ๙๕/๑ หรือบันทึกถ้อยคำที่ผู้ให้ถ้อยคำมิได้มาศาลตามมาตรา ๑๒๐/๑ วรรคสามและวรรคสี่ หรือบันทึกถ้อยคำตามมาตรา ๑๒๐/๒ จะมีน้ำหนักให้เชื่อฟังได้หรือไม่เพียงใดนั้น ศาลจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวังโดยคำนึงถึงสภาพลักษณะ และแหล่งที่มาของพยานบอกเล่าหรือบันทึกถ้อยคำนั้นด้วย” ”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการ

(มาตรา ๑๑ นี้ ตามร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ส่งให้วุฒิสภาพิจารณาจะเป็นมาตรา ๑๒)

มาตรา ๑๒ แก้ไขมาตรา ๑๐๖

มีการแก้ไข

คณะกรรมการการแก้ไข ดังนี้

“มาตรา ๑๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๐๖ ในกรณีที่คู่ความฝ่ายใดไม่สามารถนำพยานของตนมาศาลได้เอง คู่ความฝ่ายนั้นอาจร้องขอต่อศาลก่อนวันสืบพยานให้ออกหมายเรียกพยานนั้นมาศาลได้ แต่โดยคู่ความฝ่ายนั้นต้องให้พยานผู้ส่งหนังสือขอร้องสืบพยาน ศาลจะไม่ให้คู่ความแถลงถึงความเกี่ยวพันของพยานกับข้อเท็จจริงในคดีอันจำเป็นที่จะต้องออกหมายเรียกพยานดังกล่าวที่ได้ด้วย และต้องส่งหมายเรียกพร้อมสำเนาค่าแถลงของผู้ขอให้พยานรู้ล่วงหน้าอย่างน้อยสามวัน

หมายเรียกพยานต้องมีข้อความดังนี้

- (๑) ชื่อและตำบลที่อยู่ของพยาน ชื่อคู่ความ และศาล
- (๒) สถานที่และวันเวลาซึ่งพยานจะต้องไป
- (๓) กำหนดโทษที่จะต้องรับในกรณีที่มิไปตามหมายเรียกหรือเบี่ยงความเท็จ
- (๔) เรื่องที่ประสงค์จะให้พยานเบิกความ

ที่ศาลเห็นว่าเป็นพยานที่เชื่อถือไม่ได้โดยมิได้ตรึงสายรัดข้อศอกซึ่ง
ข้อเท้าหรือข้อศอกซึ่งพยานขอผูกข้อศอกมัดลงไว้ให้แน่นหรือรัดข้อศอกไว้ได้”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการธิการ

(มาตรา ๑๒ นี้ ตามร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ส่งให้วุฒิสมาพิจารณาคือเป็นมาตรา ๑๓)

มาตรา ๑๓ เพิ่มความเป็นมาตรา ๑๐๖/๑ **มีการแก้ไข**

คณะกรรมการธิการแก้ไข ดังนี้

“มาตรา ๑๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๖/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๑๐๖/๑ ห้ามมิให้ออกหมายเรียกพยานดังต่อไปนี้

(๑) พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
ไม่ว่ากรณีใด ๆ

(๒) พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา ไม่ว่าในกรณีใด ๆ

(๓) ผู้ที่ได้รับเอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันตามกฎหมาย

ในกรณีตาม (๒) และ (๓) ให้ศาลหรือผู้พิพากษาที่รับมอบ หรือศาลที่ได้รับแต่งตั้ง
ออกคำบอกกล่าวว่าจะสืบพยานนั้น ณ สถานที่และวันเวลาที่ศาลที่ใดแทนการออกหมายเรียก
โดยในกรณีตาม (๒) ให้ส่งไปยังพยาน ส่วนตาม (๓) ให้ส่งคำบอกกล่าวไปยังกระทรวงสำนักงาน
ศาลยุติธรรมเพื่อดำเนินการตามบทบัญญัติว่าด้วยการนั้น หรือตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการธิการ

(มาตรา ๑๓ นี้ ตามร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ส่งให้วุฒิสมาพิจารณาคือเป็นมาตรา ๑๔)

มาตรา ๑๔ แก้ไขมาตรา ๑๐๘ **ไม่มีการแก้ไข**

(มาตรา ๑๔ นี้ ตามร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ส่งให้วุฒิสมาพิจารณาคือเป็นมาตรา ๑๕)

มาตรา ๑๕ แก้ไขมาตรา ๑๑๑ และมาตรา ๑๑๒ **ไม่มีการแก้ไข**

(มาตรา ๑๕ นี้ ตามร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ส่งให้วุฒิสมาพิจารณาคือเป็นมาตรา ๑๖)

มาตรา ๑๖ แก้ไขมาตรา ๑๑๕ **ไม่มีการแก้ไข**

(มาตรา ๑๖ นี้ ตามร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ส่งให้วุฒิสมาพิจารณาคือเป็นมาตรา ๑๗)

มาตรา ๑๗ เพิ่มความเป็นมาตรา ๑๒๐/๑ **มีการแก้ไข**

มาตรา ๑๒๐/๒ มาตรา ๑๒๐/๓ และมาตรา ๑๒๐/๔

คณะกรรมการแก้ไข ดังนี้

“มาตรา ๑๗ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๒๐/๑ มาตรา ๑๒๐/๒ มาตรา ๑๒๐/๓ และมาตรา ๑๒๐/๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๑๒๐/๑ เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายมีคำขอร้องและศาลเห็นสมควรที่ขอประโยชน์แห่งศาลยุติธรรม ศาลอาจอนุญาตให้คู่ความฝ่ายที่มีคำขอร้องเสนอบันทึกถ้อยคำของผู้ที่ตนประสงค์จะอ้างเป็นพยานยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำต่อศาลแทนการซักถามผู้ให้ถ้อยคำเป็นพยานต่อหน้าศาลได้

คู่ความที่ประสงค์จะเสนอบันทึกถ้อยคำแทนการซักถามพยานดังกล่าวตามวรรคหนึ่งจะต้องยื่นคำร้องแสดงความจำนงพร้อมเหตุผลต่อศาลก่อนวันนัดสืบพยานนั้นซึ่งสองสถาน หรือก่อนวันสืบพยานในกรณีที่ไม่มีการสืบสองสถาน และให้ศาลพิจารณากำหนดระยะเวลาที่คู่ความจะต้องยื่นบันทึกถ้อยคำดังกล่าวต่อศาลและส่งสำเนาบันทึกถ้อยคำนั้นให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนวันสืบพยานคนนั้น เมื่อมีการตั้งยื่นบันทึกถ้อยคำต่อศาลแล้วคู่ความที่ยื่นไม่อาจขอลอนบันทึกถ้อยคำนั้นและศาลอาจรับฟังบันทึกถ้อยคำดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานในคดีได้

ให้ผู้ให้ถ้อยคำมาศาลเพื่อเบิกความตอบคำถามค้านและคำถามดึงของคู่ความ หากผู้ให้ถ้อยคำไม่มาศาล ให้ศาลปฏิเสธที่จะรับฟังบันทึกถ้อยคำของผู้นั้นเป็นพยานหลักฐานในคดี แต่ถ้าศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม จะรับฟังบันทึกถ้อยคำที่ผู้ให้ถ้อยคำมิได้มาศาลนั้นประกอบพยานหลักฐานอื่นก็ได้

ในกรณีที่คู่ความตกลงกันให้ผู้ให้ถ้อยคำไม่ต้องมาศาล หรือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งยินยอมหรือไม่ติดใจถามค้าน ให้ศาลรับฟังบันทึกถ้อยคำดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานในคดีได้

มาตรา ๑๒๐/๒ เมื่อคู่ความมีคำขอร่วมกันและศาลเห็นสมควรที่ขอประโยชน์แห่งศาลยุติธรรม ศาลอาจอนุญาตให้เสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศต่อศาลแทนการนำพยานบุคคลมาเบิกความต่อหน้าศาลได้

มาตรา ๑๒๐/๓ บันทึกถ้อยคำตามมาตรา ๑๒๐/๑ และมาตรา ๑๒๐/๒ ให้มีรายการดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อศาลและเลขคดี
- (๒) วัน เดือน ปี และสถานที่ที่ทำบันทึกถ้อยคำ
- (๓) ชื่อและสกุลของคู่ความ
- (๔) ชื่อ สกุล อายุ ที่อยู่ และอาชีพ ของผู้ให้ถ้อยคำ และความเกี่ยวข้องกับคู่ความ
- (๕) รายละเอียดแห่งข้อเท็จจริง เท็จหรือความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำ
- (๖) ลายมือชื่อของผู้ให้ถ้อยคำ

ห้ามมิให้แก้ไขเพิ่มเติมบันทึกถ้อยคำที่ได้ยื่นไว้แล้วต่อศาล เว้นแต่เป็น บรรดาศาสน์ (๑) (๒) หรือ (๓) หรือเป็นการแก้ไขข้อผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อย

มาตรา ๑๒๐/๔ คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจขอให้ศาลทำการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพได้ โดยคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานต้องเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องค่าใช้จ่าย หากศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมศาลจะอนุญาตตามคำร้องนั้นก็ได้ โดยให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาไปตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาที่ออกตามมาตรา ๑๐๓/๓ และไม่ถือว่าค่าใช้จ่ายนั้นเป็นค่าฤชาธรรมเนียมในการดำเนินคดีที่ คู่ความทั้งสองต้องชำระ

การเบิกความตามวรรคหนึ่งให้ถือ เสมือน ว่าพยานเบิกความในห้องพิจารณาของศาล”

อนึ่ง คณะกรรมาธิการได้ขอแก้ไขความในมาตรา ๑๒๐/๒ ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

“มาตรา ๑๒๐/๒ เมื่อคู่ความมีคำขอ ร้อง ร่วมกันและศาลเห็นสมควร เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจอนุญาตให้เสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริง หรือความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศต่อศาลแทนการนำพยานบุคคลมาเบิกความต่อหน้าศาลได้”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขและการแก้ไขในที่ประชุมของคณะกรรมาธิการ

(มาตรา ๑๗ นี้ ตามร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ส่งให้วุฒิสภาพิจารณาจะเป็นมาตรา ๑๘)

มาตรา ๑๗/๑ เพิ่มความเป็นวรรคสอง
ของมาตรา ๑๒๑

คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่ ดังนี้

“มาตรา ๑๗/๑ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๑๒๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับกับกรณีที่มีการใช้บันทึกถ้อยคำแทนการเบิกความของพยานตามมาตรา ๑๒๐/๑ หรือมาตรา ๑๒๐/๒ หรือกรณีที่มีการสืบพยานโดยใช้ระบบการประชุมทางจอภาพตามมาตรา ๑๒๐/๔ หรือกรณีที่มีการบันทึกคำเบิกความของพยานโดยใช้วิธีการบันทึกลงในวัสดุซึ่งสามารถถ่ายถอดออกเป็นภาพหรือเสียงหรือโดยใช้วิธีการอื่นใดซึ่งคู่ความและพยานสามารถตรวจสอบถึงความถูกต้องของบันทึกคำเบิกความนั้นได้ แต่ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือพยานขอตรวจดูหรือขอให้อ่านบันทึกคำเบิกความของพยานนั้น ให้ศาลจัดให้มีการตรวจดูหรือมอบหมายให้เจ้าพนักงานศาลอ่านบันทึกคำเบิกความนั้น””

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการเพิ่มขึ้นใหม่ของคณะกรรมการ

(มาตรา ๑๗/๑ นี้ ตามร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ส่งให้วุฒิสภาพิจารณาจะเป็นมาตรา ๑๙)

มาตรา ๑๗/๒ เพิ่มความเป็นมาตรา ๑๒๘/๑ **คณะกรรมการเพิ่มขึ้นใหม่**

คณะกรรมการเพิ่มขึ้นใหม่ ดังนี้

“มาตรา ๑๗/๒ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๒๘/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๑๒๘/๑ ในกรณีที่จำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงใดที่เป็นประเด็นสำคัญแห่งคดี เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีทางการวิทยาศาสตร์ได้

ในกรณีที่พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จะสามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่ทำให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีได้โดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานอื่นอีก เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลอาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งโดยไม่ต้องรอให้ถึงวันสืบพยานตามปกติก็ได้

ในกรณีที่การตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองจำเป็นต้องเก็บตัวอย่าง เลือด เนื้อเยื่อ ผิวน้ำ เส้นผมหรือขน ปัสสาวะ ออจาระ น้ำลาย หรือสารคัดหลั่งอื่น สารพันธุกรรม หรือส่วนประกอบอื่นของร่างกาย หรือสิ่งที่อยู่ในร่างกายจากคู่ความหรือบุคคลใด ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญอื่นทำการตรวจพิสูจน์ได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควร

ในกรณีที่คู่ความฝ่ายใดไม่ยินยอมหรือไม่ให้ความร่วมมือต่อการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หรือไม่ให้ความยินยอมหรือกระทำการขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมต่อการตรวจเก็บตัวอย่างส่วนประกอบของร่างกายตามวรรคสาม ก็ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่คู่ความฝ่ายตรงข้ามกล่าวอ้าง

ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ตามมาตรานี้ ให้คู่ความฝ่ายที่ร้องขอให้ตรวจพิสูจน์เป็นผู้รับผิดชอบ โดยให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของค่าฤชาธรรมเนียม แต่ถ้าผู้ร้องขอไม่สามารถเสียค่าใช้จ่ายได้หรือเป็นกรณีที่ศาลเป็นผู้สั่งให้ตรวจพิสูจน์ ให้ศาลสั่งจ่ายตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด ส่วนความรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายดังกล่าวให้เป็นไปตามมาตรา ๑๕๘ หรือมาตรา ๑๖๑”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการเพิ่มขึ้นใหม่ของคณะกรรมการ

(มาตรา ๑๗/๒ นี้ ตามร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ส่งให้วุฒิสภาพิจารณาจะเป็นมาตรา ๒๐)

มาตรา ๑๘**มีการแก้ไข****คณะกรรมการการแก้ไข ดังนี้**

“มาตรา ๑๘ พระราชบัญญัตินี้ไม่มีผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณาใด ๆ ที่ได้กระทำไปแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ส่วนกระบวนการพิจารณาใดที่ยังมิได้กระทำจนล่วงพ้นกำหนดเวลาที่จะต้องกระทำตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ก่อนพระราชบัญญัตินี้ แต่ยังคงอยู่ในกำหนดเวลาที่อาจกระทำได้ตาม**บทบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้** ให้ดำเนินกระบวนการพิจารณานั้นได้ภายในกำหนดเวลาตาม**พระราชบัญญัติที่บทบัญญัติดังกล่าว**”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการ

(มาตรา ๑๘ นี้ ตามร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ส่งให้วุฒิสภาพิจารณาจะเป็นมาตรา ๒๑)

มาตรา ๑๙**ไม่มีการแก้ไข**

(มาตรา ๑๙ นี้ ตามร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ส่งให้วุฒิสภาพิจารณาจะเป็นมาตรา ๒๒)

เมื่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาเรียงตามลำดับมาตราเสร็จแล้ว ที่ประชุมได้พิจารณาทั้งร่างเป็นการสรุปอีกครั้งหนึ่ง ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๑๖^{๑๖} โดยไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขอแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำแต่อย่างใด เมื่อจบการพิจารณาในวาระที่สองขั้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตราแล้ว ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาต่อไปในวาระที่สาม

๒.๓ ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่สาม

มติที่ประชุม ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติในวาระที่สาม เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัตินี้ **ด้วยคะแนนเสียงข้างมาก**

^{๑๖} ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๑๖ กำหนดว่า “เมื่อได้พิจารณาตามข้อ ๑๑๔ จบร่างแล้ว ให้สภาพิจารณาทั้งร่างเป็นการสรุปอีกครั้งหนึ่ง และในการพิจารณาครั้งนี้สมาชิกอาจขอแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำได้ แต่จะขอแก้ไขเพิ่มเติมความใดไม่ได้ นอกจากเนื้อความที่เห็นว่ายังขัดแย้งกันอยู่”

ส่วนที่ ๒

ตารางเปรียบเทียบ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

กับ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

(ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว

๕๕
ตารางเปรียบเทียบ
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง)
กับ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

<p>ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>ประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง</p> <p>พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล</p> <p>ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๑ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๗ มาตรา ๓๘</p> <p>มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้</p> <p>โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

<p style="text-align: center;">ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง)</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>มาตรา ๘๔ ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกล่าวอ้างข้อเท็จจริงอย่างใด ๆ เพื่อสนับสนุนคำฟ้องหรือคำให้การของตน ให้หน้าที่นำสืบข้อเท็จจริงนั้นตกอยู่กับคู่ความฝ่ายที่กล่าวอ้าง</p> <p>แต่ว่า (๑) คู่ความไม่ต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงซึ่งเป็นที่รู้จักนอญทั่วไป หรือซึ่งไม่อาจโต้แย้งได้ หรือซึ่งศาลเห็นว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้รับแล้ว</p> <p>(๒) ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายเป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์แต่เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว</p>	<p>มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”</p> <p>มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป</p> <p>มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>มาตรา ๘๔ การวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงในคดีใดจะต้องกระทำโดยอาศัยพยานหลักฐานในสำนวนคดีนั้น เว้นแต่</p> <p>(๑) ข้อเท็จจริงซึ่งรู้จักนอญทั่วไป</p> <p>(๒) ข้อเท็จจริงซึ่งไม่อาจโต้แย้งได้ หรือ</p> <p>(๓) ข้อเท็จจริงที่คู่ความรับหรือถือว่ารับกันแล้วในศาล</p> <p>มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๘๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง</p> <p>“มาตรา ๘๔/๑ คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนข้อหา ข้ออ้าง ข้อต่อสู้ หรือข้อเถียงในคำคู่ความของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น แต่ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายหรือมีข้อสันนิษฐานตามความเป็นจริงที่ปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว สำหรับข้อ</p>

<p style="text-align: center;">ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง)</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>มาตรา ๘๘ เมื่อคู่ความฝ่ายใดมีความจำนงที่จะอ้างอิงเอกสารฉบับใดหรือคำเบิกความของพยานคนใด หรือมีความจำนงที่จะให้ศาลตรวจบุคคล วัตถุ สถานที่ หรืออ้างอิงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ศาลตั้ง เพื่อเป็นพยานหลักฐานสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อเถียงของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นยื่นต่อศาลก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวันซึ่งบัญชีระบุพยาน โดยแสดงเอกสารหรือสภาพของเอกสารที่จะอ้าง และรายชื่อ ที่อยู่ ของบุคคล วัตถุ หรือสถานที่ซึ่งคู่ความฝ่ายนั้นระบุอ้างเป็นพยาน หรือขอให้ศาลไปตรวจ หรือขอให้ตั้งผู้เชี่ยวชาญ แล้วแต่กรณี พร้อมทั้งสำเนาบัญชีระบุพยานดังกล่าวในจำนวนที่เพียงพอ เพื่อให้คู่ความฝ่ายอื่นมารับไปจากเจ้าพนักงานศาล</p>	<p>สันนิษฐานตามความเป็นจริงนั้น ประธานศาลฎีกาอาจออกข้อกำหนดตามมาตรา ๑๐๓/๓ เพื่อวางแนวทางในเรื่องดังกล่าวได้</p> <p style="text-align: center;">มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๘๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๔) พ.ศ. ๒๕๓๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>มาตรา ๘๘ เมื่อคู่ความฝ่ายใดมีความจำนงที่จะอ้างอิงเอกสารฉบับใดหรือคำเบิกความของพยานคนใด หรือมีความจำนงที่จะให้ศาลตรวจบุคคล วัตถุ สถานที่ หรืออ้างอิงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ศาลตั้ง เพื่อเป็นพยานหลักฐานสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อเถียงของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นยื่นต่อศาลก่อนวันชี้สองสถาน หรือในกรณีที่ไม่มีกรชี้สองสถานให้ยื่นก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ซึ่งบัญชีระบุพยาน โดยแสดงเอกสารหรือสภาพของเอกสารที่จะอ้าง และรายชื่อที่อยู่ของบุคคล วัตถุ หรือสถานที่ซึ่งคู่ความฝ่ายนั้นระบุอ้างเป็นพยาน หรือขอให้ศาลไปตรวจ หรือขอให้ตั้งผู้เชี่ยวชาญ แล้วแต่กรณี พร้อมทั้งสำเนาบัญชีระบุพยานดังกล่าวในจำนวนที่เพียงพอ เพื่อให้คู่ความฝ่ายอื่นมารับไปจากเจ้าพนักงานศาล</p> <p style="text-align: center;">มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>

<p style="text-align: center;">ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง)</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>มาตรา ๘๘ ถ้าคู่ความฝ่ายใดอันมีหน้าที่นำพยานมาสืบภายหลัง ประสงค์จะสืบพยานของตน (ก) เพื่อหักล้างหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขถ้อยคำพยานของฝ่ายที่นำสืบก่อน ในข้อความทั้งหลายซึ่งพยานเช่นว่านั้นเป็นผู้รู้เห็น หรือ (ข) เพื่อพิสูจน์ข้อความอย่างใดอย่างหนึ่งอันเกี่ยวข้องด้วยการกระทำหรือถ้อยคำหรือหนังสือซึ่งพยานเช่นว่านั้นได้กระทำขึ้น แม้ถึงว่าพยานเช่นว่านั้นจะมีได้เบิกความถึงข้อเหล่านี้ก็ดี ให้คู่ความฝ่ายที่ต้องนำพยานมาสืบภายหลัง ถ้ามำพยานเช่นว่านั้นเสียในเวลาที่ยานเบิกความ เพื่อให้พยานมีโอกาสอธิบายถึงข้อความเหล่านั้น</p> <p>ถ้าคู่ความฝ่ายใดมิได้ถามค้านพยานของคู่ความฝ่ายที่นำสืบก่อนดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว ต่อมานำพยานมาสืบถึงข้อความดังกล่าวมาข้างต้น คู่ความฝ่ายที่สืบพยานก่อนชอบที่จะคัดค้านได้ และในกรณีเช่นว่านี้ ให้ศาลปฏิเสธไม่ยอมรับฟังคำพยานเช่นว่ามานั้น</p> <p>แต่ถ้าคู่ความฝ่ายที่นำสืบภายหลังแสดงให้เป็นที่พอใจของศาลว่า เมื่อเวลาพยานเบิกความนั้นตนไม่รู้หรือไม่มีเหตุอันควรรูถึงข้อความดังกล่าวมาแล้ว หรือถ้าศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม จำเป็นต้องสืบพยานเช่นว่านี้ ศาลจะยอมรับฟังคำพยานเช่นว่านี้ก็ได้ แต่ในกรณีเช่นนี้ คู่ความที่ได้นำพยานสืบก่อนจะเรียกพยานที่เกี่ยวข้องมาสืบอีกก็ได้ หรือเมื่อศาลเห็นสมควรจะเรียกมาสืบเองก็ได้</p>	<p>มาตรา ๘๘ คู่ความฝ่ายใดประสงค์จะนำสืบพยานหลักฐานของตนเพื่อพิสูจน์ต่อพยานของคู่ความฝ่ายอื่นในกรณีต่อไปนี้</p> <p>(๑) หักล้างหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขถ้อยคำพยานในข้อความทั้งหลายซึ่งพยานเช่นว่านั้นเป็นผู้รู้เห็น หรือ</p> <p>(๒) พิสูจน์ข้อความอย่างหนึ่งอย่างใดอันเกี่ยวข้องด้วยการกระทำ ถ้อยคำ เอกสาร หรือพยานหลักฐานอื่นใดซึ่งพยานเช่นว่านั้นได้กระทำขึ้น</p> <p>ให้คู่ความฝ่ายนั้นถามค้านพยานดังกล่าวเสียในเวลาที่ยานเบิกความ เพื่อให้พยานมีโอกาสอธิบายถึงข้อความเหล่านั้น แม้ว่าพยานนั้นจะมีได้เบิกความถึงข้อความดังกล่าวก็ตาม</p> <p>ในกรณีที่คู่ความฝ่ายนั้นมิได้ถามค้านพยานของคู่ความฝ่ายอื่นไว้ดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว ต่อมานำพยานหลักฐานมาสืบถึงข้อความนั้น คู่ความฝ่ายอื่นที่สืบพยานนั้นไว้ชอบที่จะคัดค้านได้ในขณะที่คู่ความฝ่ายนั้นนำพยานหลักฐานมาสืบ และในกรณีเช่นว่านี้ ให้ศาลปฏิเสธไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานเช่นว่ามานั้น</p> <p>ในกรณีที่คู่ความฝ่ายที่ประสงค์จะนำสืบพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ต่อพยานตามวรรคหนึ่งแสดงให้เป็นที่พอใจของศาลว่า เมื่อเวลาพยานเบิกความนั้นตนไม่รู้หรือไม่มีเหตุอันควรรูถึงข้อความดังกล่าวมาแล้ว หรือถ้าศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม จำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานเช่นว่านี้ ศาลจะยอมรับฟังพยานหลักฐานเช่นว่านี้ก็ได้ แต่ในกรณีเช่นนี้ คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะขอให้เรียกพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องมาสืบอีกก็ได้ หรือเมื่อศาลเห็นสมควรจะเรียกมาสืบเองก็ได้</p>

<p style="text-align: center;">ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง)</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>มาตรา ๘๓ การอ้างเอกสารเป็นพยานนั้นให้ยอมรับฟังได้แต่ต้นฉบับเอกสารเท่านั้น เว้นแต่</p> <p>(๑) เมื่อคู่ความที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตกลงกันว่าสำเนาเอกสารนั้นถูกต้องแล้ว จึงให้ศาลยอมรับฟังสำเนาเช่นนั้นเป็นพยานหลักฐานแห่งเอกสารนั้นได้</p> <p>(๒) ถ้าต้นฉบับเอกสารหาไม่ได้ เพราะสูญหาย หรือถูกทำลายโดยเหตุสุดวิสัย หรือไม่สามารถนำต้นฉบับมาได้โดยประการอื่น ศาลจะอนุญาตให้นำสำเนาหรือพยานบุคคลมาสืบก็ได้</p> <p>(๓) ต้นฉบับเอกสารที่อยู่ในความอารักขาหรือในความควบคุมของทางราชการนั้น จะนำมาแสดงได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตของรัฐมนตรี หัวหน้ากรม กอง หัวหน้าแผนกหรือผู้รักษาการแทนในตำแหน่งนั้น ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณีเสียก่อน อนึ่ง นอกจากศาลจะได้กำหนดเป็นอย่างอื่น สำเนาเอกสารหรือข้อความที่คัดจากเอกสารเหล่านั้น ซึ่งรัฐมนตรี หัวหน้ากรม กอง หัวหน้าแผนกหรือผู้รักษาการแทนในตำแหน่งนั้น ๆ ได้รับรองถูกต้องแล้ว ให้ถือว่าเป็นอันเพียงพอในการที่จะนำมาแสดง</p>	<p>มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๔๙๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>มาตรา ๘๓ การอ้างเอกสารเป็นพยานหลักฐานให้ยอมรับฟังได้เฉพาะต้นฉบับเอกสารเท่านั้น เว้นแต่</p> <p>(๑) เมื่อคู่ความที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตกลงกันว่าสำเนาเอกสารนั้นถูกต้องแล้ว ให้ศาลยอมรับฟังสำเนาเช่นนั้นเป็นพยานหลักฐาน</p> <p>(๒) ถ้าต้นฉบับเอกสารนำมาไม่ได้ เพราะสูญหาย ถูกทำลาย หรือไม่สามารถนำมาได้โดยประการอื่น อันมิใช่เกิดจากพฤติการณ์ที่ผู้อ้างต้องรับผิดชอบ หรือเมื่อศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมจำเป็นต้องสืบสำเนาเอกสารหรือพยานบุคคลแทนต้นฉบับเอกสารที่นำมาไม่ได้นั้น ศาลจะอนุญาตให้นำสำเนาหรือพยานบุคคลมาสืบแทนก็ได้</p> <p>(๓) ต้นฉบับเอกสารที่อยู่ในความอารักขาหรือในความควบคุมของทางราชการนั้น จะนำมาแสดงได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากทางราชการเสียก่อน อนึ่ง สำเนาเอกสารซึ่งหัวหน้าส่วนราชการ ข้าราชการผู้มีอำนาจหน้าที่ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี ได้รับรองว่าถูกต้องแล้ว ให้ถือว่าเป็นอันเพียงพอในการที่จะนำมาแสดง เว้นแต่ศาลจะได้กำหนดเป็นอย่างอื่น</p> <p>(๔) เมื่อคู่ความฝ่ายที่ถูกคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งอ้างอิงเอกสารมาเป็นพยานหลักฐานยันตนมิได้คัดค้านการนำเอกสารนั้นมาสืบตามมาตรา ๑๒๕ ให้ศาลยอมรับฟังสำเนาเอกสารเช่นนั้นเป็นพยานหลักฐานได้</p>

<p style="text-align: center;">ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง)</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>มาตรา ๔๕ ห้ามมิให้ยอมรับฟังพยานบุคคลใดเว้นแต่บุคคลนั้น</p> <p>(๑) สามารถเข้าใจและตอบคำถามได้ และ</p> <p>(๒) เป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความเกี่ยวในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้น มาด้วยตนเองโดยตรง แต่ความในข้อนี้ให้ใช้ได้ต่อเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายโดยชัดแจ้ง หรือคำสั่งของศาลว่าให้เป็นอย่างอื่น</p> <p>ถ้าศาลไม่ยอมรับไว้ซึ่งคำเบิกความของบุคคลใด เพราะเห็นว่าบุคคลนั้นจะเป็นพยาน หรือให้การดังกล่าวข้างต้นไม่ได้ และคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องร้องคัดค้านก่อนที่ศาลจะดำเนินคดีต่อไป ให้ศาลจดยางานระบุนามพยาน เหตุผลที่ไม่ยอมรับ และข้อคัดค้านของคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องไว้ ส่วนเหตุผลที่คู่ความฝ่ายคัดค้านยกขึ้นอ้างนั้น ให้ศาลใช้ดุลพินิจจดยางานหรือกำหนดให้คู่ความฝ่ายนั้นยื่นคำแถลงต่อศาลเพื่อรวมไว้ในสำนวน</p>	<p>มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>มาตรา ๔๕ ห้ามมิให้รับฟังพยานบุคคลใดเว้นแต่บุคคลนั้นสามารถเข้าใจและตอบคำถามได้</p> <p>หากศาลไม่ยอมรับไว้ซึ่งคำเบิกความของบุคคลใดเพราะเห็นว่าบุคคลนั้นไม่สามารถเป็นพยานได้เนื่องจากเหตุตามวรรคหนึ่ง และคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องร้องคัดค้าน ก่อนที่ศาลจะดำเนินคดีต่อไป ให้ศาลจดยางานระบุนามพยาน เหตุผลที่ไม่ยอมรับ และข้อคัดค้านของคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องไว้ ส่วนเหตุผลที่คู่ความฝ่ายที่คัดค้านยกขึ้นอ้างนั้น ให้ศาลใช้ดุลพินิจจดยางานหรือกำหนดให้คู่ความฝ่ายนั้นยื่นคำแถลงต่อศาลเพื่อรวมไว้ในสำนวน</p> <p>มาตรา ๙ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๔๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง</p> <p>มาตรา ๔๕/๑ ข้อความซึ่งเป็นการบอกเล่าที่พยานบุคคลใดเบิกความต่อศาลก็ดี หรือที่บันทึกไว้ในเอกสารหรือวัตถุอื่นใดซึ่งได้อ้างเป็นพยานหลักฐานต่อศาลก็ดี หากนำเสนอเพื่อพิสูจน์ความจริงแห่งข้อความนั้น ให้ถือเป็นพยานบอกเล่า</p>

<p style="text-align: center;">ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง)</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>มาตรา ๑๐๑ ถ้าบุคคลใดเกรงว่า พยานหลักฐานซึ่งตนอาจต้องอ้างอิงในภายหน้า จะสูญหายหรือยากแก่การนำมา หรือถ้าคู่ความฝ่ายใดในคดีเกรงว่าพยานหลักฐานซึ่งตนจำนง จะอ้างอิงจะสูญหายเสียก่อนที่จะนำมาสืบ หรือเป็นการยากที่จะนำมาสืบในภายหลัง บุคคลนั้น หรือคู่ความฝ่ายนั้นอาจยื่นคำขอต่อศาลโดยทำเป็นคำร้องขอหรือคำร้องให้ศาลมีคำสั่งให้ สืบพยานหลักฐานนั้นไว้ทันที</p> <p>เมื่อศาลได้รับคำขอเช่นนั้น ให้ศาลหมายเรียกผู้ขอและคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือ บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องมายังศาล และเมื่อได้ฟังบุคคลเหล่านั้นแล้ว ให้ศาลสั่งคำขอตามที่ เห็นสมควร ถ้าศาลสั่งอนุญาตตามคำขอแล้ว ให้สืบพยานไปตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้ ส่วนรายงานและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนั้นให้ศาลเก็บรักษาไว้</p> <p>ในกรณีที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องไม่มีภูมิลำเนาอยู่ใน ราชอาณาจักรและยังมิได้เข้ามาในคดีนั้น เมื่อศาลได้รับคำขอตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลสั่งคำขอนั้น อย่างคำขออันอาจทำได้แต่ฝ่ายเดียว ถ้าศาลสั่งอนุญาตตามคำขอแล้วให้สืบพยานไปฝ่ายเดียว</p>	<p>ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานบอกเล่า เว้นแต่</p> <p>(๑) เมื่อศาลพิเคราะห์ตามสภาพ ลักษณะ แหล่งที่มา และข้อเท็จจริงแวดล้อมของพยาน บอกเล่าแล้ว ศาลเห็นว่าพยานนั้นมีความน่าเชื่อถือว่าจะพิสูจน์ความจริงได้ หรือ</p> <p>(๒) มีเหตุจำเป็นเนื่องจากไม่สามารถนำบุคคลซึ่งเป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบ ข้อความเกี่ยวในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นด้วยตนเองโดยตรง มาเป็นพยานได้ และศาลเห็นว่า มีเหตุผลสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมที่จะรับฟังพยานบอกเล่านั้น</p> <p>ในกรณีที่ศาลเห็นว่าไม่ควรรับไว้ซึ่งพยานบอกเล่าใด ให้นำความในมาตรา ๙๕ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม</p>

<p>ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
	<p>มาตรา ๑๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๑/๑ และมาตรา ๑๐๑/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง</p> <p>มาตรา ๑๐๑/๑ ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินซึ่งจำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานใดเป็นการเร่งด่วนและไม่สามารถแจ้งให้คู่ความฝ่ายอื่นทราบก่อนได้ เมื่อมีการยื่นคำขอตามมาตรา ๑๐๑ พร้อมกับคำฟ้องหรือคำให้การหรือภายหลังจากนั้น คู่ความฝ่ายที่ขอจะยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องรวมไปด้วยเพื่อให้ศาลมีคำสั่งโดยไม่ชักช้าก็ได้ และถ้าจำเป็นจะขอให้ศาลมีคำสั่งให้ยึดหรือให้ส่งต่อศาลซึ่งเอกสารหรือวัตถุที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานที่ขอสืบไว้ก่อนด้วยก็ได้ คำร้องตามวรรคหนึ่งต้องบรรยายถึงข้อเท็จจริงที่แสดงว่ามีเหตุฉุกเฉินซึ่งจำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานใดโดยเร่งด่วนและไม่สามารถแจ้งให้คู่ความฝ่ายอื่นทราบก่อนได้ ส่วนในกรณีที่จะขอให้ศาลมีคำสั่งให้ยึดหรือให้ส่งต่อศาลซึ่งเอกสารหรือวัตถุที่จะใช้เป็นพยานหลักฐาน คำร้องนั้นต้องบรรยายถึงข้อเท็จจริงที่แสดงถึงความจำเป็นที่จะต้องยึดหรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุนั้นว่ามีอยู่อย่างไร ในการนี้ห้ามมิให้ศาลอนุญาตตามคำร้องนั้น เว้นแต่จะเป็นที่พอใจของศาลจากการได้สวนว่ามีเหตุฉุกเฉินหรือมีความจำเป็นตามคำร้องนั้นจริง แล้วแต่กรณี</p> <p>มาตรา ๑๐๑/๒ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอให้ยึดหรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุที่จะใช้เป็นพยานหลักฐาน ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขอย่างใดตามที่เห็นสมควร และจะสั่งด้วยว่าให้ผู้อนำเงินหรือหาประกันตามจำนวนที่เห็นสมควรมาวางศาลเพื่อการชำระค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่บุคคลใด เนื่องจากศาลได้มีคำสั่งโดยมีความเห็นหลงไปว่ามีเหตุจำเป็นโดยความผิดหรือเลินเล่อของผู้ขอก็ได้</p> <p>ให้นำความในมาตรา ๒๖๑ มาตรา ๒๖๒ มาตรา ๒๖๓ มาตรา ๒๖๗ มาตรา ๒๖๘ และมาตรา ๒๖๙ มาใช้บังคับแก่กรณีตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม และในกรณีที่ทรัพย์ซึ่งศาลสั่งยึดนั้นเป็นของบุคคลที่สาม ให้บุคคลที่สามมีสิทธิเสมือนเป็นจำเลยในคดี และเมื่อหมดความจำเป็นที่จะใช้เอกสารหรือวัตถุนั้นเป็นพยานหลักฐานต่อไปแล้ว เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อผู้มีสิทธิจะได้รับคืนร้องขอ ให้ศาลมีคำสั่งคืนเอกสารหรือวัตถุนั้นแก่ผู้ขอ</p>

<p style="text-align: center;">ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง)</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>มาตรา ๑๐๓ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการขาดนัด การร้องสอด และการขับไล่ออกนอกศาล ห้ามมิให้ศาลที่พิจารณาคดี หรือผู้พิพากษา ที่รับมอบหมาย หรือศาลที่ได้รับแต่งตั้งดังกล่าวข้างต้นทำการสืบพยานหลักฐานใด โดยมีได้ ให้โอกาสเต็มที่แก่คู่ความทุกฝ่ายในอันที่จะมาฟังการพิจารณา และใช้สิทธิเกี่ยวกับกระบวนการ พิเคราะห์เช่นว่านั้น ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้ ไม่ว่าพยานหลักฐานนั้นคู่ความฝ่ายใด จะเป็นผู้อ้างอิง หรือศาลเป็นผู้สั่งให้สืบ</p>	<p>มาตรา ๑๑ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๓/๑ มาตรา ๑๐๓/๒ และมาตรา ๑๐๓/๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง</p> <p>มาตรา ๑๐๓/๑ ในกรณีที่คู่ความตกลงกัน หากศาลเห็นเป็นการจำเป็นและสมควร ศาลอาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานศาลหรือเจ้าพนักงานอื่นให้ทำการสืบพยานหลักฐานส่วนใดส่วนหนึ่งที่จะต้องกระทำนอกศาลแทนได้</p> <p>ให้เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้นำความในมาตรา ๑๐๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม</p> <p>มาตรา ๑๐๓/๒ คู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องอาจร้องขอต่อศาลให้ดำเนินการสืบ พยานหลักฐานไปตามวิธีการที่คู่ความตกลงกัน ถ้าศาลเห็นสมควรเพื่อให้การสืบพยานหลักฐาน เป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม ศาลจะอนุญาตตามคำร้องขอนั้นก็ได้ เว้นแต่ การสืบพยานหลักฐานนั้นจะเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อย ของประชาชน</p> <p>มาตรา ๑๐๓/๓ เพื่อให้การสืบพยานหลักฐานเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดใด ๆ เพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำสืบและการรับฟังพยานหลักฐานได้ แต่ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติใน กฎหมาย</p>

<p style="text-align: center;">ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง)</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>มาตรา ๑๐๔ ให้ศาลมีอำนาจเต็มทีในอันที่จะวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานที่คู่ความนำมาสืบนั้นจะเกี่ยวกับประเด็นและเป็นอันเพียงพอ ให้เชื่อฟังเป็นยุติได้หรือไม่ แล้วพิพากษาคดีไปตามนั้น</p>	<p>ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาตามวรรคหนึ่ง เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้</p> <p>มาตรา ๑๒ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๑๐๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง</p> <p>ในการวินิจฉัยว่าพยานบอกเล่าตามมาตรา ๙๕/๑ หรือบันทึกถ้อยคำที่ผู้ให้ถ้อยคำมิได้มาศาลตามมาตรา ๑๒๐/๑ วรรคสามและวรรคสี่ หรือบันทึกถ้อยคำตามมาตรา ๑๒๐/๒ จะมีน้ำหนักให้เชื่อได้หรือไม่เพียงใดนั้น ศาลจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวังโดยคำนึงถึงสภาพ ลักษณะ และแหล่งที่มาของพยานบอกเล่าหรือบันทึกถ้อยคำนั้นด้วย</p> <p>มาตรา ๑๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>

<p style="text-align: center;">ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง)</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>มาตรา ๑๐๖ ถ้าคู่ความฝ่ายใดไม่สามารถนำพยานของตนมาศาลได้เอง คู่ความฝ่ายนั้นอาจขอต่อศาลก่อนวันสืบพยาน ให้ศาลออกหมายเรียกพยานมาศาลได้ แต่ต้องให้พยานรู้ล่วงหน้าอย่างน้อยสามวัน</p> <p>หมายเรียกพยานต้องมีข้อความดังนี้</p> <p>(๑) ชื่อและตำบลที่อยู่ของพยาน ชื่อคู่ความและศาล</p> <p>(๒) สถานที่และวันเวลาซึ่งพยานจะต้องไป</p> <p>(๓) กำหนดโทษที่จะต้องรับในกรณีที่不去ตามหมายเรียกและเบิกความเท็จ</p> <p>ถ้าศาลเห็นว่าพยานจะไม่สามารถเบิกความได้โดยมิได้เตรียม ศาลจะจัดแจ้งข้อเท็จจริงซึ่งพยานอาจถูกซักถามลงไว้ในหมายเรียกด้วยก็ได้</p>	<p>มาตรา ๑๐๖ ในกรณีที่คู่ความฝ่ายใดไม่สามารถนำพยานของตนมาศาลได้เอง คู่ความฝ่ายนั้นอาจขอต่อศาลก่อนวันสืบพยานให้ออกหมายเรียกพยานนั้นมาศาลได้ โดยคู่ความฝ่ายนั้นต้องแถลงถึงความเกี่ยวพันของพยานกับข้อเท็จจริงในคดีอันจำเป็นที่จะต้องออกหมายเรียกพยานดังกล่าวด้วย และต้องส่งหมายเรียกพร้อมสำเนาค่าแถลงของผู้ขอให้พยานรู้ล่วงหน้าอย่างน้อยสามวัน</p> <p>หมายเรียกพยานต้องมีข้อความดังนี้</p> <p>(๑) ชื่อและตำบลที่อยู่ของพยาน ชื่อคู่ความ และศาล</p> <p>(๒) สถานที่และวันเวลาซึ่งพยานจะต้องไป</p> <p>(๓) กำหนดโทษที่จะต้องรับในกรณีที่不去ตามหมายเรียกหรือเบิกความเท็จ</p> <p>(๔) เรื่องที่ประสงค์จะให้พยานเบิกความ</p> <p>มาตรา ๑๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๖/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง</p> <p>มาตรา ๑๐๖/๑ ห้ามมิให้ออกหมายเรียกพยานดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ไม่ว่ากรณีใด ๆ</p> <p>(๒) พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา ไม่ว่าในกรณีใด ๆ</p> <p>(๓) ผู้ที่ได้รับเอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันตามกฎหมาย</p> <p>ในกรณีตาม (๒) และ (๓) ให้ศาลหรือผู้พิพากษาที่รับมอบ หรือศาลที่ได้รับแต่งตั้ง ออกคำบอกกล่าวว่าจะสืบพยานนั้น ณ สถานที่และวันเวลาใดแทนการออกหมายเรียก โดยในกรณีตาม (๒) ให้ส่งไปยังพยาน ส่วนตาม (๓) ให้ส่งคำบอกกล่าวไปยังสำนักงานศาลยุติธรรม เพื่อดำเนินการตามบทบัญญัติว่าด้วยการนั้น หรือตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ</p>

<p style="text-align: center;">ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง)</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>มาตรา ๑๐๘ พยานที่ได้รับหมายเรียกโดยชอบดั่งที่บัญญัติไว้ในสองมาตราก่อนนั้น จำต้องไป ณ สถานที่และตามวันเวลาที่กำหนดไว้</p> <p>แต่พยานต่อไปนี้ไม่จำต้องไปศาลดังกล่าวข้างต้น คือ</p> <p>(๑) สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระราชินี พระยุพราช หรือผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ไม่ว่ากรณีใด ๆ</p> <p>(๒) พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา ไม่ว่ากรณีใด ๆ</p> <p>(๓) บุคคลใด ๆ ที่อ้างว่าไม่สามารถจะไปศาลดังกล่าวข้างต้น เพราะเจ็บป่วยหรือ มีข้อแก้ตัวอันจำเป็นอย่างอื่น โดยได้แจ้งเหตุนั้นให้ศาลทราบแล้ว และศาลเห็นว่าข้ออ้าง หรือข้อแก้ตัวนั้นฟังได้</p> <p>ในกรณีเหล่านี้ ให้ศาลหรือผู้พิพากษาที่รับมอบ หรือศาลที่ได้รับแต่งตั้งเพื่อการนั้น ส่งคำบอกกล่าว หรือในกรณีที่บัญญัติไว้ในอนุมาตรา (๓) ให้ส่งหมายเรียกไปยังพยานโดยระบุ สถานที่และวันเวลาที่จะไปสืบแล้วสืบพยานไปตามนั้น</p> <p>มาตรา ๑๑๑ เมื่อศาลเห็นว่าคำเบิกความของพยานที่ไม่มาศาลเป็นข้อสำคัญในการ วินิจฉัยชี้ขาดคดี</p>	<p>มาตรา ๑๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>มาตรา ๑๐๘ พยานที่ได้รับหมายเรียกโดยชอบดั่งที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๖ และ มาตรา ๑๐๗ นั้น จำต้องไป ณ สถานที่และตามวันเวลาที่กำหนดไว้ เว้นแต่มีเหตุเจ็บป่วย หรือมีข้อแก้ตัวอันจำเป็นอย่างอื่นโดยได้แจ้งเหตุนั้นให้ศาลทราบแล้ว และศาลเห็นว่าข้ออ้างหรือ ข้อแก้ตัวนั้นฟังได้</p> <p>มาตรา ๑๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑๑ และมาตรา ๑๑๒ แห่งประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>มาตรา ๑๑๑ เมื่อศาลเห็นว่าคำเบิกความของพยานที่ไม่มาศาลเป็นข้อสำคัญ ในการวินิจฉัยชี้ขาดคดี</p>

<p style="text-align: center;">ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง)</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>(๑) แต่ศาลเห็นว่าข้ออ้างว่าพยานไม่สามารถมาศาลนั้นเป็นเพราะความป่วยเจ็บของพยาน หรือพยานมีข้อแก้ตัวอันจำเป็นอย่างอื่นที่ฟังได้ ศาลจะเลื่อนการนั่งพิจารณาคดีไปเพื่อให้พยานมาศาล หรือเพื่อสืบพยานนั้น ณ สถานที่และเวลาอันควรแก่พฤติการณ์ก็ได้ หรือ</p> <p>(๒) ศาลเห็นว่าพยานได้รับหมายเรียกโดยชอบแล้ว จงใจไม่ไปยังศาลนั้น หรือได้รับคำสั่งศาลให้รอคอยอยู่แล้วจงใจหลบเสีย ศาลจะเลื่อนการนั่งพิจารณาคดีไปและออกหมายจับ และเอาตัวพยานกักขังไว้จนกว่าพยานจะได้เบิกความตามวันที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ ทั้งนี้ ไม่เป็นการลบล้างโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๗ แห่งกฎหมายลักษณะอาญา</p> <p>มาตรา ๑๑๒ ก่อนเบิกความ พยานทุกคนต้องสาบานตนตามลัทธิศาสนา หรือจารีตประเพณีแห่งชาติของตน หรือกล่าวคำปฏิญาณว่าจะให้การตามความสัตย์จริงเสียก่อน ยกเว้นแต่บุคคลต่อไปนี้</p> <p>(๑) บุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบสี่ปี หรือหย่อนความรู้สึกผิดและชอบ</p> <p>(๒) พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา</p> <p>(๓) บุคคลซึ่งคู่ความทั้งสองฝ่ายตกลงกันว่าไม่ต้องให้สาบาน</p>	<p>(๑) แต่ศาลเห็นว่าข้ออ้างว่าพยานไม่สามารถมาศาลนั้นเป็นเพราะเหตุเจ็บป่วยของพยานหรือพยานมีข้อแก้ตัวอันจำเป็นอย่างอื่นที่ฟังได้ ศาลจะเลื่อนการนั่งพิจารณาคดีไปเพื่อให้พยานมาศาลหรือเพื่อสืบพยานนั้น ณ สถานที่และเวลาอันควรแก่พฤติการณ์ก็ได้ หรือ</p> <p>(๒) ศาลเห็นว่าพยานได้รับหมายเรียกโดยชอบแล้ว จงใจไม่ไปยังศาลนั้น หรือได้รับคำสั่งศาลให้รอคอยอยู่แล้วจงใจหลบเสีย ศาลจะเลื่อนการนั่งพิจารณาคดีไปและออกหมายจับและเอาตัวพยานกักขังไว้จนกว่าพยานจะได้เบิกความตามวันที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ ทั้งนี้ ไม่เป็นการลบล้างโทษตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา</p> <p>มาตรา ๑๑๒ ก่อนเบิกความพยานทุกคนต้องสาบานตนตามลัทธิศาสนาหรือจารีตประเพณีแห่งชาติของตน หรือกล่าวคำปฏิญาณว่าจะให้การตามความสัตย์จริงเสียก่อน เว้นแต่</p> <p>(๑) พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์</p> <p>(๒) บุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบห้าปี หรือบุคคลที่ศาลเห็นว่าหย่อนความรู้สึกผิดและชอบ</p> <p>(๓) พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา</p> <p>(๔) บุคคลซึ่งคู่ความทั้งสองฝ่ายตกลงกันว่าไม่ต้องให้สาบานหรือกล่าวคำปฏิญาณ</p>

<p style="text-align: center;">ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง)</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>มาตรา ๑๑๕ พระภิกษุสามเณรในพุทธศาสนา แม้มาเป็นพยาน จะไม่ยอมเบิกความหรือตอบคำถามใด ๆ ก็ได้</p> <p>มาตรา ๑๒๐ ถ้าคู่ความฝ่ายใดอ้างว่าคำเบิกความของพยานคนใดที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งอ้าง หรือที่ศาลเรียกมาไม่ควรเชื่อฟัง โดยเหตุผลซึ่งศาลเห็นว่ามิมูล ศาลอาจยอมให้คู่ความฝ่ายนั้นนำพยานหลักฐานมาสืบสนับสนุนข้ออ้างของตนได้แล้วแต่จะเห็นควร</p>	<p>มาตรา ๑๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>มาตรา ๑๑๕ พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ หรือพระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา แม้มาเป็นพยานจะไม่ยอมเบิกความหรือตอบคำถามใด ๆ ก็ได้ สำหรับบุคคลที่ได้รับเอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันตามกฎหมายจะไม่ยอมเบิกความหรือตอบคำถามใด ๆ ภายใต้งื่อนไขที่กำหนดไว้ตามกฎหมายนั้น ๆ ก็ได้</p> <p>มาตรา ๑๘ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๒๐/๑ มาตรา ๑๒๐/๒ มาตรา ๑๒๐/๓ และมาตรา ๑๒๐/๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง</p> <p>มาตรา ๑๒๐/๑ เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่ายมีคำร้องและศาลเห็นสมควร ศาลอาจอนุญาตให้คู่ความฝ่ายที่มีคำร้องเสนอบันทึกถ้อยคำของผู้ที่ตนประสงค์จะอ้างเป็นพยาน ยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำต่อศาลแทนการซักถามผู้ให้ถ้อยคำเป็นพยานต่อหน้าศาลได้</p> <p>คู่ความที่ประสงค์จะเสนอบันทึกถ้อยคำแทนการซักถามพยานดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง จะต้องยื่นคำร้องแสดงความจำนงพร้อมเหตุผลต่อศาลก่อนวันขึ้นสองสถานหรือก่อนวันสืบพยาน ในกรณีที่ไม่มีกรขึ้นสองสถาน และให้ศาลพิจารณากำหนดระยะเวลาที่คู่ความจะต้องยื่นบันทึกถ้อยคำดังกล่าวต่อศาลและส่งสำเนาบันทึกถ้อยคำนั้นให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบล่วงหน้า ไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนวันสืบพยานคนนั้น เมื่อมีการยื่นบันทึกถ้อยคำต่อศาลแล้วคู่ความที่ยื่น</p>

<p style="text-align: center;">ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง)</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
	<p>ไม่อาจขอถอนบันทึกถ้อยคำนั้นและศาลอาจรับฟังบันทึกถ้อยคำดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานในคดีได้</p> <p>ให้ผู้ให้ถ้อยคำมาศาลเพื่อเบิกความตอบคำถามค้านและคำถามดึงของกลุ่มความ หากผู้ให้ถ้อยคำไม่มาศาล ให้ศาลปฏิเสธที่จะรับฟังบันทึกถ้อยคำของผู้นั้นเป็นพยานหลักฐานในคดี แต่ถ้าศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม จะรับฟังบันทึกถ้อยคำที่ผู้ให้ถ้อยคำมิได้มาศาลนั้นประกอบพยานหลักฐานอื่นก็ได้</p> <p>ในกรณีที่คู่ความตกลงกันให้ผู้ให้ถ้อยคำไม่ต้องมาศาล หรือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งยินยอมหรือไม่ติดใจถามค้าน ให้ศาลรับฟังบันทึกถ้อยคำดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานในคดีได้</p> <p>มาตรา ๑๒๐/๒ เมื่อคู่ความมีคำร้องร่วมกันและศาลเห็นสมควร ศาลอาจอนุญาตให้เสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำ ซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศต่อศาลแทนการนำพยานบุคคลมาเบิกความต่อหน้าศาลได้</p> <p>มาตรา ๑๒๐/๓ บันทึกถ้อยคำตามมาตรา ๑๒๐/๑ และมาตรา ๑๒๐/๒ ให้มีรายการดังต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> (๑) ชื่อศาลและเลขคดี (๒) วัน เดือน ปี และสถานที่ที่ทำบันทึกถ้อยคำ (๓) ชื่อและสกุลของกลุ่มความ (๔) ชื่อ สกุล อายุ ที่อยู่ และอาชีพ ของผู้ให้ถ้อยคำ และความเกี่ยวข้องกับคู่ความ (๕) รายละเอียดแห่งข้อเท็จจริง หรือความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำ (๖) ลายมือชื่อของผู้ให้ถ้อยคำ <p>ห้ามมิให้แก้ไขเพิ่มเติมบันทึกถ้อยคำที่ได้ยื่นไว้แล้วต่อศาล เว้นแต่เป็นการแก้ไขข้อผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อย</p>

<p style="text-align: center;">ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง)</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>มาตรา ๑๒๑ ในการนั่งพิจารณาทุกครั้ง เมื่อพยานคนใดเบิกความแล้ว ให้ศาลอ่านคำเบิกความนั้นให้พยานฟัง และให้พยานลงลายมือชื่อไว้ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๙ และ ๕๐</p> <p>มาตรา ๑๒๔ ถ้าพยานหลักฐานที่ศาลจะทำการตรวจนั้นเป็นบุคคลหรือสิ่งหาทรัพย์ซึ่งอาจนำมาศาลได้ ให้คู่ความฝ่ายที่ได้รับอนุญาตให้นำสืบพยานหลักฐานเช่นนั้น นำบุคคลหรือทรัพย์นั้นมาในวันสืบพยาน หรือวันอื่นใดที่ศาลจะได้กำหนดให้นำมา</p>	<p>มาตรา ๑๒๐/๔ คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจขอให้ศาลทำการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพได้ โดยคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานต้องเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องค่าใช้จ่าย หากศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมศาลจะอนุญาตตามคำร้องนั้นก็ ได้ โดยให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาไปตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาที่ออกตามมาตรา ๑๐๓/๓ และไม่ถือว่าค่าใช้จ่ายนั้นเป็นค่าฤชาธรรมเนียมในการดำเนินคดี</p> <p>การเบิกความตามวรรคหนึ่งให้ถือว่าพยานเบิกความในห้องพิจารณาของศาล</p> <p>มาตรา ๑๙ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๑๒๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง</p> <p>ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับกับกรณีที่มีการใช้บันทึกถ้อยคำแทนการเบิกความของพยานตามมาตรา ๑๒๐/๑ หรือมาตรา ๑๒๐/๒ หรือกรณีที่มีการสืบพยานโดยใช้ระบบการประชุมทางจอภาพตามมาตรา ๑๒๐/๔ หรือกรณีที่มีการบันทึกคำเบิกความของพยานโดยใช้วิธีการบันทึกลงในวัสดุซึ่งสามารถถ่ายถอดออกเป็นภาพหรือเสียงหรือโดยใช้วิธีการอื่นใดซึ่งคู่ความและพยานสามารถตรวจสอบถึงความถูกต้องของบันทึกคำเบิกความนั้นได้ แต่ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือพยานขอตรวจดูหรือขอให้อ่านบันทึกคำเบิกความของพยานนั้น ให้ศาลจัดให้มีการตรวจดูหรือมอบหมายให้เจ้าพนักงานศาลอ่านบันทึกคำเบิกความนั้น</p>

<p style="text-align: center;">ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง)</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>ถ้าการตรวจไม่สามารถกระทำได้ในศาล ให้ศาลทำการตรวจ ณ สถานที่ เวลา และ ภายใตเงื่อนไข ตามที่ศาลจะเห็นสมควร แล้วแต่สภาพแห่งการตรวจนั้น ๆ</p>	<p style="text-align: center;">มาตรา ๒๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๒๘/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง</p> <p>มาตรา ๑๒๘/๑ ในกรณีที่จำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงใดที่เป็นประเด็นสำคัญแห่งคดี เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีทางการวิทยาศาสตร์ได้</p> <p>ในกรณีที่พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จะสามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่ทำให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีได้โดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานอื่นอีก เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลอาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งโดยไม่ต้องรอให้ถึงวันสืบพยานตามปกติก็ได้</p> <p>ในกรณีที่การตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองจำเป็นต้องเก็บตัวอย่าง เลือด เนื้อเยื่อ ผิวน้ำหนัง เส้นผมหรือขน ปัสสาวะ อูจจาระ น้ำลาย หรือสารคัดหลั่งอื่น สารพันธุกรรม หรือส่วนประกอบอื่นของร่างกาย หรือสิ่งที่อยู่ในร่างกายจากคู่ความหรือบุคคลใด ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญอื่นทำการตรวจพิสูจน์ได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควร</p> <p>ในกรณีที่คู่ความฝ่ายใดไม่ยินยอมหรือไม่ให้ความร่วมมือต่อการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หรือไม่ให้ความยินยอมหรือกระทำการขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมต่อการตรวจเก็บตัวอย่างส่วนประกอบของร่างกายตามวรรคสาม ก็ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่คู่ความฝ่ายตรงข้ามกล่าวอ้าง</p> <p>ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ตามมาตรานี้ ให้คู่ความฝ่ายที่ร้องขอให้ตรวจพิสูจน์เป็นผู้รับผิดชอบ โดยให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของค่าฤชาธรรมเนียม แต่ถ้าผู้ร้องขอไม่สามารถ</p>

<p style="text-align: center;">ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง)</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
	<p>เสียค่าใช้จ่ายได้หรือเป็นกรณีศาลเป็นผู้สั่งให้ตรวจพิสูจน์ ให้ศาลสั่งจ่ายตามระเบียบ ที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด ส่วนความรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายดังกล่าวให้เป็นไป ตามมาตรา ๑๕๘ หรือมาตรา ๑๖๑</p> <p style="text-align: center;">มาตรา ๒๑ พระราชบัญญัตินี้ไม่มีผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณาใด ๆ ที่ได้กระทำ ไปแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ส่วนกระบวนการพิจารณาใดที่ยังมิได้กระทำจนล่วงพ้น กำหนดเวลาที่จะต้องกระทำตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ก่อนพระราชบัญญัตินี้ แต่ยังคงอยู่ ในกำหนดเวลาที่อาจกระทำได้ตามบทบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ให้ดำเนินกระบวนการพิจารณานั้นได้ภายในกำหนดเวลาตามบทบัญญัตินี้</p> <p style="text-align: center;">มาตรา ๒๒ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

ส่วนที่ ๓

**ข้อมูลประกอบการพิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(ฉบับที่ ..) พ.ศ.**

ข้อมูลประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(ฉบับที่ ..) พ.ศ.

เจ้าของเรื่อง กระทรวงยุติธรรม

วิเคราะห์สรุปในการเสนอร่างกฎหมาย

1. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอขอให้มีกฎหมาย

เนื่องจากบทบัญญัติลักษณะ 5 ว่าด้วยพยานหลักฐานหมวด 1 หลักทั่วไป และหมวด 2 ว่าด้วยการมาศาลของพยานและการซักถามพยานที่ใช้อยู่ในปัจจุบันยังขาดความชัดเจนถึงแนวทางในการปฏิบัติและการใช้ดุลพินิจของศาลล่าสมัยขาดความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำและเก็บพยานหลักฐานในปัจจุบัน ทั้งยังมีกระบวนการบางขั้นตอนที่ยุ่งยากหรือไม่จำเป็น ขาดความยืดหยุ่น และไม่รัดกุมในบางกรณี และเพื่อให้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้สนับสนุนการสืบพยานในชั้นศาล รวมทั้งพัฒนาหลักการของกฎหมายให้ทันสมัยอยู่ในระดับมาตรฐานเดียวกับนานาอารยประเทศ อันจะเป็นส่วนเสริมประสิทธิภาพของศาลยุติธรรมในการอำนวยความยุติธรรมในทางแพ่งให้แก่ประชาชนผู้มีอรรถคดี

2. ความเกี่ยวข้องกับการใช้กฎหมายโดยส่วนราชการต่าง ๆ

สำนักงานอัยการสูงสุด

3. การขอข้อมูลหรือความเห็นจากส่วนราชการหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนจากหน่วยงานต่างๆ ทั้ง

ภายในกระทรวงยุติธรรม ได้แก่ ศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์ ศาลแพ่งและศาลอาญา และสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ และหน่วยงานภายนอกเช่น สำนักงานอัยการสูงสุด กรมตำรวจ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และสภาพนายความ

4. กฎหมายที่เสนอกำหนดให้มีการขออนุญาตเพื่อทำกิจการ อย่างหนึ่งอย่างใดหรือไม่

ไม่มี

5. ประเด็นปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ต้องการเสนอ

เสนอให้แก้ไขบทบัญญัติในลักษณะ 5 ว่าด้วยพยานหลักฐาน หมวด 1 หลักทั่วไปและหมวด 2 ว่าด้วยการมาศาลของพยานและการซักถามพยาน ในประเด็นและตามแนวทางดังต่อไปนี้

1. บทบัญญัติหมวด 1 หลักทั่วไป

1.1. การพิจารณาพิสูจน์ บทบัญญัติว่าด้วยการพิสูจน์ตามมาตรา 94 ได้บัญญัติเรื่องการพิสูจน์ข้อเท็จจริงและเรื่องการกำหนดภาระการพิสูจน์ไว้ในมาตราเดียวกัน ทำให้ขาดความชัดเจน ควรแยกบทบัญญัติสองเรื่องดังกล่าวออกเป็น 2 มาตรา โดยกำหนดให้มาตรา 84 คงบัญญัติเฉพาะในเรื่องภาระการพิสูจน์ และนำบทบัญญัติในส่วนการพิสูจน์ข้อเท็จจริงรวมถึงเรื่องข้อเท็จจริงที่ไม่ต้องนำสืบ (Judicial Notice) ไปบัญญัติไว้ใหม่เป็นอีกมาตราหนึ่ง (ร่างมาตรา 84 ทวิ)

1.2. ข้อห้ามรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ กำหนดหลักกฎเกณฑ์การห้ามมิให้รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ เพื่อให้เป็นไปตามหลักสุจริต และให้ดุลพินิจแก่ศาลที่จะยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบในบางกรณีได้ด้วย เพื่อให้กฎหมายมีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับกฎหมายพยานหลักฐานตามหลักสากล (ร่างมาตรา 85 ทวิ)

1.3. การพิสูจน์ต่อพยาน บทบัญญัติเรื่องการพิสูจน์ต่อพยานตามมาตรา 89 กำหนดให้สิทธิให้เฉพาะคู่ความที่มีหน้าที่นำสืบภายหลังที่จะพิสูจน์พยานของคู่ความที่นำสืบก่อนเท่านั้น ทำให้คู่ความที่นำสืบก่อนต้องใช้ช่องทางตามมาตรา 120 สมควรแก้ไขมาตรา 89 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการพิสูจน์ต่อพยานและครอบคลุมถึงการพิสูจน์ต่อพยานในทุกกรณี

1.4. เอกสิทธิ์ บทบัญญัติว่าด้วยเอกสิทธิ์ตามมาตรา 92 ยังไม่มีความชัดเจน และทันสมัยเพียงพอ สมควรแก้ไขกำหนดกรอบและแนวทางการอ้างและการใช้ดุลพินิจแก่ศาลให้ชัดเจน

1.5. การอ้างเอกสารเป็นพยาน บทบัญญัติตามมาตรา 93 ในส่วนข้อ ยกเว้นให้รับฟังสำเนาเอกสารในกรณีต้นฉบับสูญหายตามมาตรา 93(2) ยังไม่ครอบคลุมถึงบาง กรณีที่ศาลควรต้องรับฟังสำเนาเอกสารแทนต้นฉบับเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมหรือในกรณีที่ ต้นฉบับสูญหายไปโดยพฤติการณ์ที่ไม่อาจโทษผู้อ้างได้ และไม่ครอบคลุมถึงกรณีที่ได้มีการโต้แย้ง คัดค้านเอกสารตามมาตรา 125 ซึ่งอาจไม่มีความจำเป็นที่ต้องนำต้นฉบับมาสืบ จึงควรปรับปรุงให้ ครอบคลุมกรณีข้างต้น

1.6. พยานบุคคลและพยานบอกเล่า บทบัญญัติมาตรา 95 ได้รวม เรื่องความสามารถในการเบิกความของพยานและข้อห้ามในเรื่องการรับฟังพยานบอกเล่าไว้ใน มาตราเดียวกันทำให้เกิดความสับสนในการแปลความและบังคับใช้กฎหมาย ประกอบกับหลัก กฎหมายในเรื่องการรับฟังพยานบอกเล่ามีความซับซ้อนยิ่งขึ้น สมควรยกร่างบทบัญญัติตามมาตรา 95 ใหม่ โดยให้บทบัญญัติในเรื่องความสามารถในการเบิกความของพยานไว้ในมาตรา 95 และแยกบทบัญญัติเรื่องพยานบอกเล่าเป็นมาตรา 95 ทวิ วางหลักเกณฑ์ข้อยกเว้นในการรับฟัง พยานบอกเล่าให้มีความชัดเจน

1.7. การยึดและสืบพยานหลักฐานในกรณีฉุกเฉิน กระบวนการสืบ พยานหลักฐานไว้ก่อนตามมาตรา 101 ยังมีข้อจำกัดในเรื่องความรวดเร็วและมีได้ให้อำนาจแก่ศาล ที่จะมีการสั่งให้ยึดเอกสารหรือวัตถุเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในกรณีเช่นนั้นได้ สมควรที่จะขยายขอบ เขตของการสืบพยานหลักฐานและอำนาจศาลที่จะออกคำสั่งในลักษณะเช่นนี้ออกไป เพื่อให้ กระบวนการสืบพยานหลักฐานมีความคล่องตัวมากขึ้น

1.8. การสืบพยานหลักฐานตามวิธีการที่คู่ความตกลงกัน เนื่องจาก กระบวนการสืบพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งสืบพยานหลักฐานเป็น เรื่องที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความยินยอมของคู่ความเป็นหลัก จึงน่าจะเปิดกว้างให้โอกาสแก่คู่ความ ที่อาจจะตกลงกันให้สืบพยานหลักฐานตามวิธีการหรือดำเนินการอย่างอื่นใด เช่น ให้เจ้าพนักงาน ศาลไปทำการสืบพยานแทนนอกศาลคล้ายกับหลัก Commissioner เป็นต้น ทั้งนี้ ยังคงอยู่ในกรอบของ กฎหมาย ความสงบเรียบร้อยของประชาชน และดุลพินิจของศาล (ร่างมาตรา 103 ทวิ และ 103 ตรี)

1.9. อำนาจศาลในการแก้ไขข้อผิดพลาดในการสืบพยานหลักฐาน แม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 27 จะกำหนดให้อำนาจศาลแก้ไขกระบวนการที่ คำเนินไปโดยผิดพลาด แต่บทบัญญัติในเรื่องการสืบพยานหลักฐานยังมีความไม่ชัดเจนถึงอำนาจศาล ที่จะมีการแก้ไขตลอดจนวิธีการที่จะแก้ไขข้อผิดพลาดอันเกี่ยวกับการนำสืบพยานหลักฐานที่ ผิดระเบียบหรือผิดพลาดไปสมควรกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ และข้อห้ามในการให้แก้ไขข้อผิด พลาด หากเกิดจากความจงใจ หรือละเลยเพิกเฉยของคู่ความฝ่ายที่สืบพยานหลักฐานอันเป็นการ เอาเปรียบคู่ความฝ่ายอื่นให้ชัดเจน (ร่างมาตรา 103 จัตวา)

1.10. อำนาจของประธานศาลฎีกาในการออกข้อบังคับเพื่อการสืบพยานหลักฐาน กฎเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสืบพยานหลักฐานเป็นเรื่องละเอียดอ่อนซึ่งอาจต้องปรับเปลี่ยนไปตามความเปลี่ยนแปลงของสังคม จึงมีความจำเป็นที่ต้องสร้างกลไกให้การปรับปรุงการสืบพยานหลักฐานในส่วนที่เกี่ยวกับรายละเอียดบางกรณีสามารถกระทำได้คล่องตัวมากขึ้นกว่าการแก้ไขประมวลกฎหมาย โดยให้ออกเป็นข้อบังคับของตุลาการ ซึ่งแนวความคิดในเรื่องเช่นนี้เป็นที่ยอมรับในนานาอารยประเทศ จึงได้เสนอให้อำนาจแก่ประธานศาลฎีกาที่จะออกข้อบังคับในเรื่องการสืบพยานหลักฐาน เท่าที่ไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในเรื่องการสืบพยานหลักฐาน อันจะเป็นผลให้การสืบพยานหลักฐานสามารถพัฒนาไปได้ดียิ่งขึ้น (ร่างมาตรา 103 เบญจ)

1.11. การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน เพื่อให้สอดคล้องกับการที่ได้ปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติในเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานบางประเภท ได้แก่ พยานบอกเล่า และบันทึกถ้อยคำของพยานนอกศาล จึงควรกำหนดแนวทางให้แก่ศาลในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานจำพวกนั้นไว้ด้วย (ร่างมาตรา 104)

2. บทบัญญัติหมวด 2 ว่าด้วยการมาศาลของพยานและการชั่งน้ำหนัก

2.1 หมายถึงพยาน บทบัญญัติในส่วนหมายถึงเรียกพยานยังมีข้อจำกัดหลายประการ พยานจำนวนมากโดยเฉพาะพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องมาศาลโดยไม่อาจทราบได้ว่าประเด็นหรือเรื่องที่จะต้องเบิกความเป็นเรื่องอะไร สมควรแก้ไขมาตรา 106 ให้มีความชัดเจนเพียงพอที่ศาลจะใช้อำนาจในการซักถามถึงรายละเอียดที่พยานจะเบิกความก่อนที่จะออกหมายเรียกให้ตามที่คู่ความขอ

นอกจากนี้บทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับพยานที่ศาลจะออกหมายเรียกพยานไม่ได้และที่เกี่ยวกับพยานที่ไม่สามารถไปศาลได้บัญญัติรวมไว้ในมาตราเดียวกันคือมาตรา 108 ทำให้เกิดความสับสนในการแปลความ เพราะทั้งสองส่วนนี้มีความแตกต่างในสาระสำคัญ ประกอบกับเนื่องด้วยบทบัญญัติในเรื่องนี้ยังมีได้บัญญัติรองรับในกรณีที่พยานมีเอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันตามกฎหมายเฉพาะ สมควรที่จะปรับปรุงบทบัญญัติให้ชัดเจน (ร่างมาตรา 106 ทวิ และ 108)

2.2 การเบิกความของพยาน บทบัญญัติมาตรา 111 ยังคงอ้างอิงถึงมาตรา 147 แห่งกฎหมายลักษณะอาญาซึ่งยกเลิกไปแล้ว ควรให้แก้ไขมาตรา 111 ในส่วนนี้ให้รับกับประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

บทบัญญัติในเรื่องการสาบานหรือปฏิญาณตนของพยานตามมาตรา 112 ยังมีข้อจำกัดที่ควรได้รับการแก้ไข ได้แก่

1. ที่บทบัญญัติในมาตรานี้ยังไม่ระบุชัดเจนที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระราชินี พระยุพราช หรือผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับการเคารพยิ่งจะไม่ต้องสาบานตน

2. อายุของบุคคลที่จะไม่ต้องเบิกความตาม (2) ยังไม่สอดคล้องกับแนวกฎหมายอื่นและกฎหมายสากลซึ่งควรปรับให้เป็นอายุ 15 ปี

3. บทบัญญัติใน (4) ยังไม่ครอบคลุมถึงการปฏิญาณตนด้วย

2.3 สิทธิที่ไม่ต้องเบิกความ เนื่องจากได้มีการแก้ไขกฎหมายตามร่างมาตรา 106 ทวิ ในเรื่องพยานที่ห้ามศาลออกหมายเรียกแล้ว จึงสมควรแก้ไขบทบัญญัติเรื่องสิทธิของพยานบางจำพวกที่มีสิทธิที่ไม่ต้องเบิกความตามมาตรา 115 ซึ่งมีความเกี่ยวพันกับหลักการตามมาตรา 106 ทวิ ให้สอดคล้องกัน

2.4 การสืบและการรับฟังพยานหลักฐานอันได้มาจากคอมพิวเตอร์และสื่ออื่นในลักษณะเดียวกัน เนื่องด้วยเทคโนโลยีในการเก็บรวบรวมและประมวลผลข้อมูลในปัจจุบันได้พัฒนาไปอย่างมาก พยานหลักฐานจำพวกข้อมูลจำนวนมากได้รับการเก็บรวบรวมไว้หรือนำเข้าไปประมวลผลโดยระบบคอมพิวเตอร์ กฎหมายในหลายประเทศได้มีบทบัญญัติโดยเฉพาะทั้งในเรื่องการรับฟังและการนำสืบพยานหลักฐานจำพวกนี้ไว้โดยเฉพาะเพื่อให้มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนและเป็นธรรม จึงควรปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ ดังต่อไปนี้

1. ให้ศาลรับฟังข้อมูลที่บันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือประมวลผลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นพยานหลักฐานในคดีได้ ถ้าการบันทึกหรือการประมวลผลนั้นเป็นการกระทำโดยปกติในการใช้งานตามขั้นตอนการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์อย่างถูกต้อง โดยต้องมีค่ารับรองของผู้เกี่ยวข้องเสนอประกอบด้วย (ร่างมาตรา 93 ทวิ)

2. กำหนดให้คู่ ความระบุมความจำนงในการอ้างพยานหลักฐานที่ได้จากคอมพิวเตอร์ไว้ในบัญชีระบุพยาน พร้อมส่งคำรับรองและสำเนาสื่อที่บันทึกข้อมูล(ร่างมาตรา 93 ตริ)

3. กำหนดหน้าที่ให้แก่คู่ความฝ่ายที่ถูกอีกฝ่ายหนึ่งอ้างอิงข้อมูลที่บันทึกหรือประมวลผลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ยันตนต้องคัดค้านความไม่ถูกต้องของข้อมูลก่อนศาลพิพากษาคดี (ร่างมาตรา 93 จัตวา)

4. กำหนดให้นำบทบัญญัติในเรื่องที่เกี่ยวกับการรับฟังและการนำสืบพยานหลักฐานอันได้มาจากเครื่องคอมพิวเตอร์ไปใช้แก่การรับฟังข้อมูลในสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นโดยอนุโลม (ร่างมาตรา 93 เบญจ)

2.5 บันทึกถ้อยคำแทนการซักถามพยาน เนื่องจากวิธีการสืบพยานหลักฐานในปัจจุบันได้กำหนดให้พยานจำนวนมากต้องมาเบิกความในเรื่องรายละเอียด เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเลข และอื่นๆ ทำให้การบันทึกคำพยานในหลายกรณีต้องใช้เวลาอย่างมากโดยไม่จำเป็นและทำให้การพิจารณาคดีต้องล่าช้าออกไป ซึ่งในต่างประเทศมีหลักการที่ใช้ลดระยะเวลาใน

การพิจารณาในลักษณะการบันทึกถ้อยคำพยานไว้เป็น Affidavit แต่ในกรณีวิธีพิจารณาความของ ไทยการรับเอาแนวความคิดเรื่อง Affidavit ทั้งหมดยังมีข้อต้องคำนึงอยู่มากเนื่องจากยังขาด บุคลากรที่จะมาทำหน้าที่ในลักษณะเช่นนี้ จึงเห็นควรกำหนดช่องทางให้มีการบันทึกถ้อยคำของ พยานที่อาจต้องเบิกความในเรื่องรายละเอียดไว้ก่อนเพื่อลดระยะเวลาในการสืบพยานลง แต่ทั้งนี้ เพื่อที่จะให้การสืบพยานเป็นไปโดยเที่ยงธรรม จึงยังคงกำหนดให้พยานนั้นมาศาลเพื่อให้คู่ความอื่น ชักค้ำด้วย ทั้งนี้ได้กำหนดหลักเกณฑ์สำหรับกรณีพยานอยู่ต่างประเทศไว้โดยเฉพาะด้วย

2.6 การสืบพยานหลักฐานโดยระบบการประชุมทางจอภาพ เนื่องจากเทคโนโลยีทางการสื่อสารมีการพัฒนาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะระบบการประชุมทางจอภาพซึ่ง ในหลายประเทศได้นำระบบนี้เข้ามาเพื่อให้การสืบพยานในกรณีที่พยานไม่สามารถมาศาลได้ หรือมี ความไม่สะดวกที่จะมาศาล ยังคงสามารถเบิกความเป็นพยานได้ สมควรที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องการใช้ ระบบการประชุมทางจอภาพนี้เป็นวิธีการที่สามารถใช้ในการสืบพยานหลักฐานไว้ให้ชัดเจน เพื่อที่จะ ลดปัญหาของความล่าช้าในการดำเนินคดีลง

6. หลักการในประเด็นสำคัญ ๆ

หลักการของบทบัญญัติที่เสนอให้ปรับปรุงใหม่พอสรุปได้ดังนี้

6.1 แก้ไขมาตรา 84 ให้บัญญัติเฉพาะในเรื่องการการพิสูจน์ และนำบทบัญญัติใน ส่วนการพิสูจน์ข้อเท็จจริงรวมถึงเรื่องข้อเท็จจริงที่ไม่ต้องนำสืบ (Judicial Notice) ไปบัญญัติเป็น มาตรา 84 ทวิ

6.2 กำหนดหลักกฎหมายเกณฑ์ข้อห้ามมิให้รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ และให้ คู่พิพินิจแก่ศาลที่จะยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบในบางกรณีได้ด้วย (ร่างมาตรา 85 ทวิ)

6.3 แก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับการพิสูจน์ต่อพยานตามมาตรา 89 ให้ครอบคลุมถึง การพิสูจน์ต่อพยานในทุกกรณี

6.4 แก้ไขบทบัญญัติว่าด้วยเอกสิทธิ์ตามมาตรา 92 โดยกำหนดกรอบและแนวทางการ อ้างและการใช้ดุลพิพินิจแก่ศาลให้ชัดเจน

6.5 แก้ไขบทบัญญัติตามมาตรา 93 ในส่วนข้อยกเว้นให้รับฟังสำเนาเอกสารใน กรณีที่ต้นฉบับสูญหายตามมาตรา 93(2) ครอบคลุมถึงกรณีที่ศาลควรต้องรับฟังสำเนาเอกสารแทน ต้นฉบับเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมหรือในกรณีที่ต้นฉบับสูญหายไปโดยพฤติการณ์ที่ไม่อาจ โทษผู้อ้างได้ และกรณีที่มิได้มีการโต้แย้งคัดค้านเอกสารตามมาตรา 125 ซึ่งอาจไม่มีความจำเป็นที่ ต้องนำต้นฉบับมาสืบ

6.6 ปรับปรุงบทบัญญัติพยานบุคคลและพยานนอกเล่าตามมาตรา 95 โดยบัญญัติเรื่องความสามารถในการเบิกความของพยานไว้ในมาตรา 95 และแยกบทบัญญัติเรื่องพยานนอกเล่าวางหลักเกณฑ์และข้อยกเว้นในการรับฟังพยานนอกเล่าให้มีความชัดเจน เป็นมาตรา 95 ทวิ

6.7 ปรับปรุงกระบวนการสืบพยานหลักฐานไว้ก่อนตามมาตรา 101 ขยายขอบเขตของการสืบพยานหลักฐานและแก้ไขข้อจำกัดในเรื่องความรวดเร็ว และเพิ่มเติมให้อำนาจแก่ศาลที่จะมีคำสั่งให้ยึดเอกสารหรือวัตถุเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในกรณีเช่นนั้นได้

6.8 ปรับปรุงกระบวนการสืบพยานหลักฐาน โดยเปิดโอกาสให้คู่ความอาจตกลงกันให้สืบพยานหลักฐานตามวิธีการหรือดำเนินการอย่างอื่นใด เช่น ให้เจ้าพนักงานศาลไปทำการสืบพยานแทนนอกศาลคล้ายกับหลัก Commissioner เป็นต้น โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความยินยอมของคู่ความเป็นหลัก ทั้งนี้ ยังคงอยู่ในกรอบของกฎหมาย ความสงบเรียบร้อยของประชาชน และดุลพินิจของศาล

6.9 อำนาจศาลในการแก้ไขข้อผิดพลาดในการสืบพยานหลักฐาน กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับอำนาจศาลที่จะมีคำสั่งแก้ไขตลอดจนวิธีการที่จะแก้ไขข้อผิดพลาดอันเกี่ยวกับการนำสืบพยานหลักฐานที่ผิดระเบียบหรือผิดหลงไป โดยกำหนดข้อห้ามในการให้แก้ไขข้อผิดพลาด หากเกิดจากความจงใจ หรือละเลยเพิกเฉยของคู่ความฝ่ายที่สืบพยานหลักฐานอันเป็นการเอาเปรียบคู่ความฝ่ายอื่น

6.10 เพิ่มเติมให้อำนาจแก่ประธานศาลฎีกาที่จะออกข้อบังคับในเรื่องการสืบพยานหลักฐาน เท่าที่ไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในเรื่องการสืบพยานหลักฐาน

6.11 กำหนดแนวทางให้ศาลในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานบางประเภท ได้แก่ พยานนอกเล่า และบันทึกถ้อยคำของพยานนอกศาล เพื่อให้สอดคล้องกับการที่ได้ปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติในเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว

6.12 แก้ไขมาตรา 106 ให้ศาลมีอำนาจในการซักถามถึงรายละเอียดที่พยานจะเบิกความก่อนที่จะออกหมายเรียกให้ตามที่คู่ความขอ

6.13 แยกบทบัญญัติมาตรา 108 ในส่วนที่เกี่ยวกับพยานที่ศาลจะออกหมายเรียกพยานไม่ได้ โดยเพิ่มกรณีที่พยานมีเอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันตามกฎหมายเฉพาะ และที่เกี่ยวกับพยานที่ไม่สามารถไปศาลได้ออกจากกัน

6.14 แก้ไขมาตรา 111 ให้อำนาจประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันแทนการอ้างอิงถึงมาตรา 147 แห่งกฎหมายลักษณะอาญาซึ่งยกเลิกไปแล้ว

6.15 แก้บทบัญญัติในเรื่องการสาบานหรือปฏิญาณตนของพยานตามมาตรา 112 ดังนี้

1.ระบุให้ชัดเจนว่าสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระราชินี พระยุพราช หรือผู้สำเร็จราชการแผ่นดินไม่ต้องสาบานตน

2.กำหนดอายุของบุคคลที่จะไม่ต้องเบิกความตาม (2) เป็นอายุ 15 ปี

3.ปรับปรุงบทบัญญัติใน (4) ให้ครอบคลุมถึงการปฏิญาณตนด้วย

6.16 แก้ไขบทบัญญัติเรื่องสิทธิของพยานบางจำพวกที่มีสิทธิที่ไม่ต้องเบิกความตามมาตรา 115 ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับหลักการตามมาตรา 106 ทวิ ให้สอดคล้องกัน

6.17 การนำสืบและการรับฟังพยานหลักฐานอันได้มาจากคอมพิวเตอร์และสื่ออื่นในลักษณะเดียวกัน เพิ่มเติมบทบัญญัติโดยเฉพาะทั้งในเรื่องการรับฟังและการนำสืบพยานหลักฐานจำพวกนี้ไว้โดยเฉพาะเพื่อให้มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนและเป็นธรรม (ร่างมาตรา 93 ทวิ, 93 ตีร, 93 จัตวา และ 93 เบญจ)

6.18 ปรับปรุงวิธีการสืบพยานหลักฐานในเรื่องรายละเอียด เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเลข และอื่นๆ โดยให้มีการบันทึกถ้อยคำของพยานที่อาจต้องเบิกความในเรื่องรายละเอียดไว้ก่อนเพื่อลดระยะเวลาในการสืบพยานลง แต่ยังคงกำหนดให้พยานนั้นมาศาลเพื่อให้คู่ความอื่นซักค้านด้วย ทั้งนี้ได้กำหนดหลักเกณฑ์สำหรับกรณีพยานอยู่ต่างประเทศไว้โดยเฉพาะด้วย

6.19. กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการสืบพยานหลักฐาน โดยการใช้ระบบการประชุมทางจอภาพ

7. สรุปสาระสำคัญ เหตุผล และความจำเป็น

แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในลักษณะ 5 ว่าด้วยพยานหลักฐาน หมวด 1 หลักทั่วไป และหมวด 2 ว่าด้วยการมาศาลของพยานและการซักถามพยาน ในเรื่องเกี่ยวกับภาระการพิสูจน์ ข้อห้ามรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ การพิสูจน์ต่อพยาน เอกสิทธิ์ การอ้างเอกสารเป็นพยาน พยานบุคคลและพยานบอกเล่า การยึดและสืบพยานหลักฐานในกรณีฉุกเฉิน การสืบพยานหลักฐานตามวิธีการที่คู่ความตกลงกัน อำนาจศาลในการแก้ไขข้อผิดพลาดในการสืบพยานหลักฐาน อำนาจของประธานศาลฎีกาในการออกข้อบังคับเพื่อการสืบพยานหลักฐาน การขังน้ำหนักรพยานหลักฐาน หมายถึงเรียกพยาน การเบิกความของพยาน สิทธิที่ไม่ต้องเบิกความ การนำสืบและการรับฟังพยานหลักฐานอันได้มาจากคอมพิวเตอร์และสื่ออื่นในลักษณะเดียวกัน บันทึกถ้อยคำแทนการซักถามพยาน การสืบพยานหลักฐานโดยระบบการประชุมทางจอภาพ ให้มีความชัดเจนถึงแนวทางในการปฏิบัติและการใช้ดุลพินิจของศาล สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของทางปฏิบัติเกี่ยวกับการ

การจัดทำและเก็บพยานหลักฐานในปัจจุบัน ปรับกระบวนการสืบพยานให้มีความสะดวก
เรียบง่าย มีความยืดหยุ่น และรัดกุมยิ่งขึ้น และเพื่อให้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการนำ
เทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ สนับสนุนการสืบพยานในชั้นศาล รวมทั้งพัฒนาหลักการของกฎหมาย
ให้ทันสมัยอยู่ในระดับมาตรฐานเดียวกับนานาอารยประเทศ อันจะเป็นส่วนเสริมประสิทธิภาพ
ของศาลยุติธรรมในการอำนวยความยุติธรรมในทางแห่งให้แก่ประชาชนผู้มีอรรถคดี

การสืบพยานบุคคลตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฝรั่งเศส : ตัวอย่างของกระบวนการพิจารณาที่ค่อนข้างไปทางแบบไต่สวน***

วรรณชัย บุญบำรุง

ตุลพาห เล่ม 1 ปีที่ 47 ม.ก.-ม.ย. 2543 หน้า 49-79

เป็นที่ทราบกันดีว่า กระบวนการพิจารณาคดีแพ่งของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law และ Civil Law นั้นมีลักษณะที่ค่อนข้างแตกต่างกันมาก โดยในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law นั้น มีกระบวนการพิจารณาคดีแพ่งที่ค่อนข้างไปทางแบบกล่าวหา กล่าวคือ คู่ความมีบทบาทสำคัญและค่อนข้างมีอิสระในการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการสืบพยาน ในขณะที่ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Civil Law กลับมีกระบวนการพิจารณาคดีแพ่งที่ค่อนข้างไปทางแบบไต่สวน กล่าวคือ ศาลเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการสืบพยาน

วิธีการสืบพยานบุคคลนับเป็นตัวอย่างหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นได้ชัดเจนถึงความแตกต่างกันดังกล่าวซึ่งการสืบพยานบุคคลของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law เป็นที่คุ้นเคยของนักกฎหมายไทยเป็นอย่างดี เนื่องจากกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของไทยได้รับอิทธิพลเป็นอย่างมากจากกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของอังกฤษ ส่วนการสืบพยานบุคคลของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Civil Law นั้น ยังไม่ค่อยจะเป็นที่รู้จักกันเท่าใดนัก กรณีจึงน่าสนใจที่จะทำการศึกษาลักษณะของการสืบพยานบุคคลตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฝรั่งเศสซึ่งเป็นตัวอย่างหนึ่งของประเทศในกลุ่ม Civil Law ที่มีกระบวนการพิจารณาคดีแพ่งที่ค่อนข้างไปทางแบบไต่สวน

บทนำ

ขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องการพิสูจน์ข้อเท็จจริงหรือการสืบพยานหลักฐานนั้นพอจะแบ่งเป็นสิ่งที่จะต้องทำการสืบพยาน ผู้ที่ทำการสืบพยาน และวิธีการหรือรูปแบบของการสืบพยาน ซึ่งจุดประสงค์ที่แท้จริงของการสืบพยานหลักฐานนั้นก็เพื่อให้ศาลเกิดความเชื่อมั่นในข้อเท็จจริงที่น่าจะเป็นไปได้ มากกว่าที่จะเป็นการพิสูจน์ให้ได้ข้อเท็จจริงตามที่แท้จริง โดยความเชื่อของศาลดังกล่าวไม่ได้ขึ้นอยู่กับตามอำเภอใจของศาล แต่ต้องตั้งอยู่บนเหตุผลที่น่าเชื่อถือได้ อันเกิดจากการถกเถียงโต้แย้งกันเป็นสำคัญ ดังนั้น ความเป็นจริงตามกระบวนการยุติธรรมจึงอาจไม่ใช่ความเป็นจริงที่แท้จริงก็ได้ แต่เป็นความเป็นจริงที่สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีแพ่งของฝรั่งเศสได้ถูกกำหนดโดยกฎหมายสองส่วนซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างกันมากคือ

๑. ส่วนที่เป็นหลักเกณฑ์เกี่ยวกับลักษณะของพยานที่รับฟังได้และความน่าเชื่อถือของพยาน (l'admissibilité et la force probante des proc'eds de preuve ซึ่งบางครั้งเรียกว่า "decisoria litis") ได้ถูกกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา ๑๓๑๕ - มาตรา ๑๓๖๕ ในหมวด (chapitre) ที่ ๖ เรื่องการพิสูจน์ข้อเท็จจริงและการชำระหนี้ ของลักษณะที่ ๓ บรรพที่ ๓

*** เอกสารฉบับนี้ถูกแปลงจากไฟล์แมคอินทอช ทำให้มีข้อผิดพลาดเกี่ยวกับตัวสะกดภาษาฝรั่งเศส

๒. ส่วนที่เป็นรูปแบบของการดำเนินการสืบพยานในกระบวนการยุติธรรม (ซึ่งบางครั้งเรียกว่า “ordinatoria litis”) ได้ถูกกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฝรั่งเศส มาตรา ๑๓๑๒- มาตรา ๑๓๒๒ ในลักษณะ (titre) ที่ ๗ เรื่อง การดำเนินการสืบพยาน (l’administration judiciaire de la preuve) ของบรรพ (livre) ที่ ๑ และมีหลักทั่วไปในมาตรา ๕ ถึงมาตรา ๑๑ กำหนดหลักทั่วไปเกี่ยวกับบทบาทของกลุ่มความและศาลในการสืบพยาน

การแยกบทบัญญัติออกเป็นสองส่วนนี้สอดคล้องกับทางปฏิบัติที่มีมาแต่เดิมของฝรั่งเศส โดยเหตุที่แบ่งออกเป็นสองส่วนก็เนื่องจากในบางกรณีเรื่องของการพยานไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับวิธีพิจารณา แต่จะเกี่ยวข้องกับสิทธิและหน้าที่ตามที่ได้กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่ง

วิธีการสืบพยานต่าง ๆ แบ่งออกเป็น การสืบพยานเอกสาร การสืบพยานบุคคล การสืบพยานผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น โดยฝรั่งเศสจะให้ความสำคัญกับพยานเอกสารเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ถ้าพยานเอกสารไม่เพียงพอที่จะทำให้ศาลสามารถมั่นใจหรือแน่ใจในข้อเท็จจริงได้แล้ว จึงจะนำวิธีการสืบพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญมาประกอบ วิธีการทั้งสองประการหลังนี้เรียกว่า “mesures d’instruction” ซึ่งหมายถึง มาตรการหรือวิธีการต่าง ๆ ที่ช่วยให้ศาลได้รับรู้ข้อเท็จจริงสำหรับการตัดสินคดี นอกจากนี้ ยังมีวิธีการสืบพยานอีกวิธีหนึ่งคือ การที่คู่ความยอมรับข้อเท็จจริงกันโดยการสาบานหรือการที่ศาลให้คู่ความสาบานยืนยันข้อเท็จจริง วิธีดังกล่าวนี้เรียกว่า “serment judiciaire” Mesures d’instruction เป็นวิธีการหรือมาตรการที่ศาลได้มีคำสั่งตามคำขอของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือตามที่ศาลเห็นสมควร เพื่อวัตถุประสงค์ให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงที่จำเป็นและเกี่ยวข้องสำหรับการตัดสินคดี เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ศาลได้รับข้อเท็จจริงมากขึ้นในกรณีที่ข้อเท็จจริงที่ได้จากพยานเอกสารยังไม่เพียงพอ ซึ่งมาตรการเหล่านี้แบ่งออกเป็น ๔ กรณี ดังนี้

๑. การตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยศาลด้วยตัวเอง (les v’rifications personnelles du juge)
๒. การเรียกให้ตัวความมาศาลเพื่อซักถาม (la comparution personnelles des parties)
๓. การสืบพยานบุคคล (les d’clarations des tiers)
๔. การสืบพยานผู้เชี่ยวชาญ (un technicien)

หลักเกณฑ์ของ mesures d’instruction ในปัจจุบันมีวิวัฒนาการมาจากการแก้ไขกฎหมายโดยรัฐกฤษฎีกา ฉบับที่ ๗๓-๑๑๒๒ ลงวันที่ ๑๗ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๖๓ ซึ่งต่อมาได้ถูกนำมากำหนด (โดยมีการแก้ไขเล็กน้อย) ไว้ในมาตรา ๑๔๓ ถึงมาตรา ๒๘๔ ของ ป.วิ.แพ่งฉบับใหม่ หลักเกณฑ์ใหม่นี้แตกต่างกับหลักเกณฑ์สมัยเดิมดังนี้

๑. แต่เดิมนั้น ตามบทบัญญัติของ ป.วิ.แพ่ง ฉบับปี ค.ศ. ๑๘๐๖ (ซึ่งถูกแก้ไขในปี ค.ศ. ๑๘๔๒, ๑๘๔๔ และ ๑๘๕๘) มาตรการดังกล่าวมีรูปแบบและขั้นตอนมากและเคร่งครัด

จนเกินไป ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิภาพและความรวดเร็วของการใช้มาตรการดังกล่าว

๒. หลักการใหม่เกี่ยวกับมาตรการดังกล่าวเป็นการที่ผู้ร่างกฎหมายประสงค์จะให้สอดคล้องกับหลักการทั่วไปเกี่ยวกับบทบาทของศาลและคู่ความในการดำเนินกระบวนการพิจารณา ที่ได้มีการกำหนดเพิ่มบทบาทของศาลให้มีเชิงรุกมากขึ้น โดยกำหนดให้ศาลเป็นผู้ควบคุมดูแลให้การบังคับใช้มาตรการดังกล่าวเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพและป้องกันไม่ให้เกิดการดำเนินการต้องล่าช้า

๓. หลักการใหม่ได้กำหนดมาตรการต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น ในส่วนของการสืบพยานบุคคลก็ได้มีการกำหนดให้สามารถทำได้ทั้งกรณีสืบพยานบุคคลด้วยวาจาและด้วยการทำหนังสือยืนยันข้อเท็จจริง และยังมีวิวัฒนาการเรื่องพยานผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีหลายรูปแบบ

๔. ปัจจุบันนี้กระบวนการ mesures d'instruction มีความเป็นเอกภาพมากขึ้น โดยมีหลักทั่วไปบังคับกับมาตรการทั้งหมด และหลักเฉพาะสำหรับแต่ละมาตรการด้วย

ดังนั้น โดยเนื้อหาของมาตรการ mesures d'instruction อาจแบ่งออกเป็นสองกรณี

ได้แก่ หลักทั่วไปของ mesures d'instruction และหลักเฉพาะที่ใช้ในแต่ละเรื่องของ mesures d'instruction

๑. หลักทั่วไป

หลักทั่วไปที่ใช้บังคับในทุกกรณีของ mesures d'instruction อาจแบ่งออกเป็นสองกรณี คือ กรณีที่มีคดีเกิดขึ้นแล้ว และกรณีที่ยังไม่มีคดีเกิดขึ้นแต่มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาพยานบางอย่างเอาไว้ ซึ่งในที่นี้จะขอกล่าวเฉพาะกรณีที่มีคดีเกิดขึ้นแล้ว และในกรณีดังกล่าวนี้ยังสามารถแบ่งแยกพิจารณาได้ออกเป็น ๓ ส่วน คือ ส่วนแรก เป็นเรื่องเงื่อนไขต่าง ๆ ของการที่ศาลจะมีคำสั่งเกี่ยวกับ mesures d'instruction ส่วนที่สอง การดำเนินการบังคับมาตรการ mesures d'instruction และส่วนที่สาม กรณีความเป็นโมฆะของมาตรการ mesures d'instruction แต่เนื่องจากจุดประสงค์ของบทความนี้ต้องการจะพูดถึงรายละเอียดเรื่องการสืบพยานบุคคลเป็นหลัก จึงจะขอกล่าวถึงรายละเอียดเฉพาะในส่วนแรกเท่านั้น

ตามมาตรา ๑๔๓ และมาตรา ๑๔๔ แห่ง ป.วิ.แพ่ง ของฝรั่งเศส กำหนดหลักทั่วไปให้เป็นอำนาจของศาลที่คดีอยู่ในระหว่างการพิจารณา โดยอาจจะเป็นผู้พิพากษานายเดี่ยวที่เรียกว่า “le juge de la mise en ‘tat” (JME)^๓ (ในกรณีที่เป็นศาลชั้นต้นทั่วไป) หรือองค์คณะผู้พิพากษาเป็นผู้มีคำสั่งเกี่ยวกับมาตรการดังกล่าวก็ได้ แต่ในบางครั้งอาจจะเป็นผู้พิพากษาอื่น ในกรณีที่มีการมอบหมายให้ศาลอื่นดำเนินมาตรการดังกล่าวแทนและศาลที่ดำเนินการแทนนั้นอาจมีคำสั่งเพิ่มเติมเกี่ยวกับมาตรการดังกล่าวก็ได้ หรืออาจเป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาลที่สั่งมาตรการดังกล่าวในกรณีฉุกเฉินเร่งด่วนก็ได้

ตามมาตรา ๑๔๓ กำหนดว่า ศาลอาจมีคำสั่ง mesures d'instruction ตามที่คู่ความร้องขอหรือตามที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ ดังนั้น จึงตัดสิทธิบุคคลที่ไม่ใช่คู่ความในคดีหรือคู่ความร่วมที่จะร้องขอ แต่ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งโดยศาลเห็นสมควรเองนั้น มีปัญหาเกี่ยวกับการตีความบทบัญญัติตามมาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๔๓ ว่าศาลจะถูกจำกัดอำนาจให้ใช้ได้เฉพาะการพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามคำคู่ความเท่านั้น หรือสามารถที่จะมีคำสั่งเกี่ยวกับมาตรการดังกล่าวในทุกเรื่องที่เป็นข้อเท็จจริงที่จะนำไปสู่การพิพากษาได้ ซึ่งนักกฎหมายสมัยใหม่บางท่านเห็นว่าควรแปลความมาตรา ๑๔๓ อย่างกว้าง แต่ในบางคดีก็ค่อนข้างจะมีข้อโต้แย้ง เช่น คดีหย่า ศาลไปยกเรื่องกรณีมีผู้มาพิจารณาโดยที่คู่ความไม่ได้ยกขึ้นกล่าวอ้าง แต่ศาลเห็นว่าสามารถทำให้มีการตัดสินใจคดีได้ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม เป็นที่ยอมรับกันว่าหากเป็นข้อเท็จจริงในคดีแล้ว ศาลสามารถมีคำสั่งให้พิสูจน์ข้อเท็จจริงดังกล่าวได้ทุกเรื่อง แม้ว่าคู่ความจะไม่ได้ยกข้อเท็จจริงนั้นขึ้นมาเป็นข้อสนับสนุนหรือข้อโต้แย้งของตนโดยเฉพาะก็ตาม

อำนาจศาลในการพิจารณาสั่งเป็นดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณาว่ามีความจำเป็นที่จะสั่งหรือเป็นประโยชน์แก่คดีหรือไม่ ถ้าเห็นว่าไม่จำเป็น ศาลก็ไม่ควรที่จะมีคำสั่งเพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายและเพื่อไม่ให้คดีต้องล่าช้า ดุลพินิจของศาลในการสั่งนี้มีเงื่อนไขในการควบคุมการใช้ดุลพินิจอยู่ ๓ ประการ คือ ประการแรก มาตรการดังกล่าวเป็นไปเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงในคดี ดังจะเห็นได้จากกรณีที่มาตรา ๒๒๒ ได้กำหนดว่าในการสืบพยานบุคคล ศาลจะต้องกำหนดข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับคดีในการสืบพยานบุคคลดังกล่าว เงื่อนไขในเรื่องนี้ก็เป็นไปตามหลักทั่วไปเกี่ยวกับเรื่องการสืบพยานนั่นเอง และตามแนวคำพิพากษาของศาลก็ได้วางแนวมาโดยตลอด

ว่า คุณพินิจของศาลล่างในปัญหาที่ว่ามาตรการ mesures d'instruction จะเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงในคดีหรือไม่นั้น จะไม่ถูกควบคุมตรวจสอบโดยศาลสูงสุด๔ เว้นเสียแต่ว่ามาตรการดังกล่าวมีผลทำให้คำคู่ความถูกบิดเบือน๕ หรือการที่ศาลปฏิเสธไม่ใช้มาตรการดังกล่าวโดยอ้างกฎหมายสนับสนุนคำสั่งโดยผิดพลาด๖ เป็นต้น ประการที่สอง โดยหลักแล้ว mesures d'instruction จะสั่งได้ต่อเมื่อพยานเอกสารในคดีไม่เพียงพอที่จะสามารถตัดสินคดีได้ ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา ๑๔๔ ซึ่งเป็นการนำแนวคำพิพากษาของศาลมาบัญญัติไว้ใน ป.วิ.แพ่ง ให้ชัดเจน และเงื่อนไขในเรื่องนี้ก็ขึ้นอยู่กับคุณพินิจของศาลเช่นเดียวกัน๗ และ ประการที่สาม มาตรา ๑๔๖ ได้กำหนดเงื่อนไขว่า การที่จะมีคำสั่ง mesures d'instruction เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงใดนั้น จะต้องเป็นกรณีปรากฏข้อเท็จจริงว่าคู่ความไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะพิสูจน์ข้อเท็จจริงดังกล่าวได้ และการที่ข้อเท็จจริงไม่เพียงพอต้องไม่ได้เกิดจากความผิดพลาดของคู่ความฝ่ายนั้นด้วย จากหลักการดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้ร่างกฎหมายประสงค์จะให้มีการใช้มาตรการ mesures d'instruction ในลักษณะเป็นข้อยกเว้นเท่านั้น โดยไม่ต้องการให้มีการใช้วิธีนี้เป็นเครื่องมือช่วยเหลือคู่ความฝ่ายที่ควรถูกดำเนิน เช่น ความผิดพลาดเกี่ยวกับความประมาทเลินเล่อ และไม่ต้องการให้มีการใช้มาตรการนี้เพื่อเป็นการลดภาระของคู่ความในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง คู่ความไม่ควรคาดหวังในการที่จะให้ศาลสั่งมาตรการนี้โดยตนเองไม่กระตือรือร้นที่จะขวนขวายหาข้อพิสูจน์เพื่อมาสนับสนุนข้อกล่าวอ้างหรือข้อต่อสู้ของตนภายในเวลาอันควร

ศาลยังมีคุณพินิจที่จะเลือกใช้ mesures d'instruction แบบใดก็ได้ แม้ว่าคู่ความจะได้เสนอให้ใช้รูปแบบหนึ่ง ศาลก็อาจปฏิเสธและใช้อำนาจศาลตามที่เห็นสมควรว่าควรใช้รูปแบบอื่นก็ได้ ตลอดจนมีอำนาจที่จะสั่งให้ใช้มาตรการ mesures d'instruction หลายรูปแบบพร้อมกันก็ได้ (มาตรา ๑๔๘) ตัวอย่างเช่น คดีพิพาทเกี่ยวกับเรื่องการก่อสร้างอาคาร ศาลอาจจะสั่งให้มีการเดินเผชิญสืบยังสถานที่ก่อสร้างพร้อมทั้งให้คู่ความหรือพยานไปด้วยเพื่อศาลจะสามารถ สอบถาม เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม อำนาจของศาลในการที่จะเลือกรูปแบบของมาตรการ mesures d'instruction ที่จะสั่งนั้นก็ถูกจำกัดว่า มาตรการต่าง ๆ จะสั่งได้ก็ต่อเมื่อมาตรการเหล่านั้นกฎหมายกำหนดให้สามารถทำได้ และตามมาตรา ๑๔๗ มาตรการต่าง ๆ ที่ศาลสั่งนั้นจะต้องพยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ทำให้ค่าใช้จ่ายในคดีสูงขึ้นและไม่ควรทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินคดีเกินความจำเป็น โดยศาลควรเลือกใช้มาตรการที่ง่ายและเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่า หรือการสืบพยานผู้เชี่ยวชาญก็ควรทำเฉพาะกรณีที่จำเป็นจริง ๆ เท่านั้น

การอุทธรณ์คำสั่ง mesures d'instruction นั้น โดยหลักคำสั่งเกี่ยวกับ mesures d'instruction ไม่มีผลเป็นที่สุด สามารถอุทธรณ์ได้ แต่โดยหลักแล้วจะห้ามอุทธรณ์โดยทันทีทันใด เพราะไม่ได้เป็นคำสั่งที่ตัดสินในเนื้อหาของคดี และโดยหลักแล้วจะต้องอุทธรณ์ไปพร้อมกับคำพิพากษา เว้นแต่กฎหมายกำหนดให้อุทธรณ์เฉพาะคำสั่ง mesures d'instruction ได้ หลักดังกล่าวนี้มีมาตั้งแต่การแก้ไข ป.วิ.แพ่ง เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๕๘ แต่เป็นเรื่องเฉพาะการสืบพยานบุคคล แต่ต่อมา ป.วิ.แพ่ง ฉบับใหม่ก็ขยายขอบเขตของหลักดังกล่าวไปใช้บังคับทุกกรณี การกำหนดหลักการห้ามอุทธรณ์คำสั่งในทันทีดังกล่าวก็มีข้อเสียอยู่เหมือนกัน เพราะเมื่อไม่ให้มีการอุทธรณ์ทันทีโดยให้มีการดำเนินบังคับมาตรการ mesures d'instruction ที่ไม่ถูกต้องต่อไป อาจเกิดความเสียหายในภายหลังได้ แต่นักกฎหมายสมัยใหม่ก็มีความคิดว่า ข้อขัดข้องดังกล่าวก็น่าจะน้อยกว่าการที่ยินยอมให้มีการอุทธรณ์ได้ทันที ซึ่งอาจผลทำให้มีการหยุดชะงักของคดี ดังนั้น เพื่อป้องกันการประวิงคดีจึงเห็นว่าเหตุผลนี้มีความสำคัญกว่าข้อขัดข้องดังกล่าว ข้อห้ามดังกล่าวนี้ ศาลสูงสามารถหยิบยกขึ้นพิจารณาได้แม้ไม่มีใครยกขึ้นในชั้นอุทธรณ์ก็ตาม เพราะเป็นกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย

๒. หลักการเฉพาะของการสืบพยานบุคคล (d'clarations des tiers)

แม้ว่าผู้ร่างประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสจะไม่ค่อยให้ความสำคัญหรือไม่ค่อยจะไว้วางใจหรือเชื่อถือพยานบุคคลเท่าใดนัก แต่กรณีมักมีความจำเป็นต้องอาศัยพยานบุคคลในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบทางแพ่ง เช่น คดีละเมิดเกี่ยวกับอุบัติเหตุ หรือคดีฟ้องหย่าโดยมีเหตุหย่า ซึ่งคดีต่าง ๆ เหล่านี้ส่วนใหญ่จำเป็นต้องรับฟังพยานบุคคล การสืบพยานบุคคลสามารถใช้ได้ทั้งคดีแพ่ง คดีพาณิชย์ และคดีสังคม (เช่น คดีแรงงาน) โดยศาลล่างจะเป็นผู้มีอำนาจเด็ดขาดในการใช้ดุลพินิจเกี่ยวกับเรื่องความน่าเชื่อถือและการชั่งน้ำหนักพยานบุคคล^๘ ดังนั้น ศาลอาจเชื่อถือพยานบุคคลคนเดียวก็ได้^๙ ถึงแม้ว่าข้อเท็จจริงจากพยานบุคคลดังกล่าวจะขัดแย้งกับพยานหลักฐานอื่น ๆ^{๑๐} และศาลไม่จำเป็นต้องอธิบายให้เห็นว่าพยานบุคคลนั้นมีเหตุผลพิเศษอย่างไรจึงน่าเชื่อถือกว่าพยานบุคคลอื่น^{๑๑} การชั่งน้ำหนักพยานบุคคลของศาลล่างนี้ ศาลสูงสุดไม่มีอำนาจที่จะควบคุมได้^{๑๒} แต่ต้องหมายความว่า การใช้ดุลพินิจดังกล่าวจะต้องมีเหตุผลโดยชอบด้วยกฎหมาย^{๑๓} หรือจะต้องไม่มีการบิดเบือนคำให้การของพยาน^{๑๔} ซึ่งในกรณีต่าง ๆ ดังกล่าวศาลสูงสุดสามารถควบคุมได้

ในปัจจุบันการสืบพยานบุคคลแบ่งออกได้เป็น ๒ แบบ คือการสืบพยานบุคคลด้วยวาจา (enqu'ete) และการสืบพยานบุคคลโดยเอกสารยืนยันข้อเท็จจริง (attestations) วิวัฒนาการในเรื่องรูปแบบของการสืบพยานบุคคลมีอยู่ว่า แต่เดิมเป็นการสืบพยานบุคคลด้วยวาจา โดยพระราชกำหนดว่าด้วยวิธีพิจารณาความแพ่ง ปี ค.ศ. ๑๖๖๗ ได้แบ่งแยกวิธีการดังกล่าวออกเป็น ๒ แบบ (ซึ่งต่อมา ป.วิ.แพ่ง ฝรั่งเศส ฉบับปี ค.ศ. ๑๘๐๖ ก็ได้กำหนดตาม)คือ l'enqu'ete ordinaire ซึ่งเป็นการสืบพยานบุคคลโดยไม่เปิดเผย โดยผู้พิพากษานายเดียวซึ่งมีหน้าที่ในเรื่องนี้โดยเฉพาะจะเป็นผู้ซักถามพยานและเป็นผู้บอกให้เจ้าหน้าที่ศาลจกรายงานเพื่อเสนอให้องค์คณะผู้พิพากษาได้พิจารณาต่อไป การสืบพยานวิธีนี้ใช้บังคับทั่วไปกับศาลคดีแพ่ง และ l'enqu'ete sommaire ซึ่งองค์คณะผู้พิพากษาจะเป็นผู้ซักถามพยานเอง และเป็นการสืบพยานโดยเปิดเผย การสืบพยานวิธีนี้มีที่ใช้ในศาลพิเศษทั่วไป และจากประสบการณ์ในการใช้วิธีการดังกล่าวปรากฏผลว่า การสืบพยานวิธีหลังเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพดีกว่า เพราะทำให้ผู้พิพากษาขององค์คณะได้ทราบข้อเท็จจริงโดยตรงและเป็นวิธีการที่ง่ายกว่า เป็นภาระน้อยกว่า ดังนั้น ในทางทฤษฎีจึงได้มีการสนับสนุนให้ยกเลิกวิธีการแรกและให้ขยายขอบเขตการใช้วิธีการ หลังให้มากขึ้น โดยต่อมารัฐกฤษฎีกาฉบับที่ ๕๘-๑๒๕๕ ลงวันที่ ๒๒ ธันวาคม ค.ศ. ๑๘๕๕ ได้ยกเลิกรูปแบบการสืบพยานบุคคลทั้งสองวิธีดังกล่าวและกำหนดรูปแบบใหม่เพียงรูปแบบเดียวซึ่งมีความคล้ายคลึงกับรูปแบบของวิธีหลัง แต่อย่างไรก็ตาม การใช้วิธีการสืบพยานเพียงรูปแบบเดียวดังกล่าวก่อให้เกิดข้อขัดข้องตามมาอย่างรวดเร็ว เพราะขั้นตอนการสืบพยานดังกล่าวยังมีลักษณะค่อนข้างจะยุ่งยาก เนื่องจากการกำหนดให้พยานบุคคลต้องมาศาลและต้องมีมาตรการต่างๆ เพื่อให้พยานนั้นให้การตรงตามคำสาบานและการใช้วิธีการเพียงรูปแบบเดียวกับทุกคดีอาจทำให้เสียค่าใช้จ่ายหรือล่าช้าโดยไม่จำเป็นเมื่อได้พิจารณาเปรียบเทียบ กับทุนทรัพย์ของคดีหรือความสำคัญของพยานบุคคลนั้นต่อการวินิจฉัยคดี จากข้อขัดข้องดังกล่าวทำให้มีการดำเนินการสืบพยานในอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งเป็นวิธีการในทางปฏิบัติและได้มีการปฏิบัติกันมาตั้งแต่ก่อน ปี ค.ศ. ๑๘๕๕ เสียอีก โดยเฉพาะได้มีการปฏิบัติกันมากขึ้นเมื่อได้มีการแก้ไขกฎหมายในปี ค.ศ. ๑๘๕๕ วิธีดังกล่าวคือการใช้หนังสือยืนยันข้อเท็จจริงซึ่งพยานบุคคลได้จัดทำขึ้นและคู่ความได้นำมาขึ้นเสนอต่อศาล ในช่วงที่มีการบังคับใช้กฎหมายที่ได้แก้ไขเมื่อปี ค.ศ. ๑๘๕๕ ก็มีปัญหาว่าวิธีการดังกล่าวชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ แต่เนื่องจากเหตุผลความจำเป็นในทางปฏิบัติแนวคำพิพากษาของศาลจึงยอมรับวิธีการดังกล่าว โดยถือว่าเป็น การให้ข้อเท็จจริงต่อศาลตามธรรมดาอย่างหนึ่ง วิธีการสืบพยานบุคคลสองรูปแบบนี้ต่อมาก็ได้รับการยอมรับโดยถูกกำหนดตามรัฐกฤษฎีกา ปี

ค.ศ. ๑๕๖๓ และได้มีการกำหนดไว้ใน ป.วิ.แพ่ง ฉบับใหม่ ตามมาตรา ๑๕๕ ถึงมาตรา ๒๓๑ ดังนั้น การสืบพยานบุคคลในปัจจุบันจึงมีอยู่สองรูปแบบ ซึ่งใช้ได้โดยทั่วไปไม่ว่าในศาลใดหรือในคดีเรื่องใด

โดยหลัก การสืบพยานบุคคลตามกฎหมายฝรั่งเศส ตัวคู่ความไม่สามารถเป็นพยานบุคคลได้ (จึงแตกต่างจากวิธีการสืบพยานตามกฎหมาย Common Law) ซึ่งการรับฟังตัวความนั้นมีได้เฉพาะในกรณีที่ศาลได้เรียกมาอันเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของ mesures d'instruction ซึ่งในกรณีดังกล่าวคู่ความไม่ต้องทำการสาบานตนเหมือนเช่นกรณีพยานบุคคล การที่พยานบุคคลต้องมาศาลนั้นถือเป็นหน้าที่ของพลเมืองอย่างหนึ่ง (มาตรา ๒๐๖) ถ้าไม่มาอาจจะได้รับโทษปรับทางแพ่ง (มาตรา ๒๐๗) นอกจากนี้ พยานบุคคลยังมีหน้าที่ต้องสาบานและมีหน้าที่ให้การตอบคำถามตามความเป็นจริง ถ้าปฏิเสธหน้าที่ดังกล่าวโดยไม่มีเหตุผลชอบด้วยกฎหมายก็อาจจะได้รับโทษทางอาญา สำหรับการให้การขึ้นชั้นเป็นหนังสือนั้นก็ต้องมีการเขียนขึ้นชั้นว่าได้ให้การตามความเป็นจริงเช่นเดียวกัน มิฉะนั้นจะต้องได้รับโทษทางอาญาแต่ไม่มีความผิดฐานเบิกความเท็จซึ่งมีโทษสูงกว่า

๒.๑ การสืบพยานบุคคลด้วยวาจา (l'enqu'ete)

ลักษณะของการสืบพยานบุคคลด้วยวาจาตามมาตรา ๒๐๔ ถึงมาตรา ๒๓๑ นั้น ที่จริงแล้วคำว่า "enqu'ete" มีความหมายอย่างกว้างและอย่างแคบ โดยความหมายอย่างกว้าง คือ หมายถึง กระบวนการพิจารณาทุกเรื่องที่มีจุดประสงค์ในการรวบรวมข้อเท็จจริงไม่ว่าจะเป็นกรณีที่ศาลออกเดินเผชิญสืบ การสอบถามตัวความ การตรวจสอบเอกสาร เป็นต้น ส่วนความหมายอย่างแคบเป็นความหมายเรื่องการสืบพยานบุคคล ตาม ป.วิ.แพ่ง ของฝรั่งเศสได้แบ่งกรณีสืบพยานบุคคลด้วยวาจาออกเป็น enqu'ete ordinaire (การสืบพยานบุคคลด้วยวาจากรณีปกติธรรมดา) และ enqu'ete sur-le champ (การสืบพยานบุคคลด้วยวาจาในทันทีทันใด) โดยกรณีแรกนั้นเป็นไปตามมาตรา ๒๒๒-๒๓๐ ส่วนกรณีที่สองนั้นเป็นกรณีที่ศาลสามารถสืบพยานบุคคลที่อยู่ต่อหน้าได้ทันที ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา ๒๓๑ การใช้วิธีการทั้งสองกรณีนี้กฎหมายไม่ได้บังคับว่าจะต้องใช้เฉพาะคดีใดคดีหนึ่ง ดังนั้น จึงแล้วแต่สถานการณ์ซึ่งรูปแบบทั้งสองกรณีจะแตกต่างกันเฉพาะในขั้นตอนแรกที่เกี่ยวข้องกับการเริ่มต้นสืบพยานบุคคลเท่านั้น ส่วนขั้นตอนอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนในชั้นซักถามพยานหรือในชั้นปิดการซักถามพยานก็ดี จะมีรายละเอียดอย่างเดียวกัน

(๑) ขั้นตอนเริ่มต้นก่อนการรับฟังพยานบุคคล (l'ouverture de l'enqu'ete) โดยหลักแล้ว การที่จะมีการสืบพยานบุคคลได้นั้นจะต้องมีคำสั่งของศาลให้ดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตาม มาตรา ๒๐๔ ได้กำหนดว่า ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้มีการสืบพยานบุคคลเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงใดแล้ว คู่ความมีสิทธิที่จะนำพยานบุคคลมาสืบเพื่อโต้แย้งหรือหักล้างข้อเท็จจริงนั้นได้ โดยไม่จำเป็นต้องได้รับอนุญาตจากศาลอีกครั้งหนึ่ง เพราะการพิสูจน์เกี่ยวกับข้อเท็จจริงใดข้อเท็จจริงหนึ่งนั้นคู่ความแต่ละฝ่ายจะต้องมีโอกาสได้นำพยานบุคคลของตนมาสืบได้ ซึ่งการสืบพยานบุคคลครั้งหลังนี้เรียกว่า "contre-enqu'ete" (การสืบพยานบุคคลเพื่อโต้แย้งหรือหักล้าง) ทั้งนี้เป็นไปตามหลักการโต้แย้งหรือต่อสู้คดี (le principe de la contradiction) ซึ่งเป็นหลักทั่วไปของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งนั่นเอง แต่ถ้การสืบพยานบุคคลครั้งหลังเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงอื่นที่ไม่ใช่ข้อเท็จจริงตามที่ได้มีการสืบพยานบุคคลในครั้งแรกแล้ว กรณีดังกล่าวเรียกว่า "enqu'ete respective" ในกรณีนี้จะต้องได้รับอนุญาตจากศาลเสียก่อน ซึ่งปัญหาในเรื่องนี้ตามแนวคำพิพากษานั้นความสำคัญอยู่ที่ว่าการสืบพยานบุคคลครั้งหลังจะต้องเกี่ยวข้องกับหรือสัมพันธ์โดยตรง (rapport direct) กับการสืบพยานครั้งแรก๑๕ แต่เงื่อนไขดังกล่าวก็ยังมีปัญหาเรื่องการตีความซึ่งขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงแต่ละกรณีต่อไปจะได้กล่าวถึงรายละเอียดของการสืบพยานบุคคลแต่ละกรณี ดังนี้

(๑.๑) การสืบพยานบุคคลด้วยวาจากรณีปกติธรรมดา (Enqu'ete ordinaire) ตามมาตรา ๒๒๒ ถึงมาตรา ๒๓๐ ได้กำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

(๑.๑.๑) การกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับการสืบพยานบุคคล (d'termination des l'ements de l'enqu'ete)

- การกำหนดข้อเท็จจริงที่จะนำพยานบุคคลมาสืบ (d'ter-mination des faits' prouver) ผู้พิพากษาที่เป็นคนสั่งจะระบุข้อเท็จจริงที่จะนำพยานบุคคลมาสืบให้ชัดเจน(มาตรา ๒๒๒ วรรคสอง) แต่ถ้าเป็นกรณีศาลสั่งตามคำขอของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแล้ว ขอบเขตข้อเท็จจริงจะเป็นอย่างไรนั้นก็จะเป็นเรื่องที่เกิดจากการตกลงกันระหว่างศาลและคู่ความ ดังนั้น ตามมาตรา ๒๒๒ วรรคหนึ่ง คู่ความที่จะขอสืบพยานบุคคลจะต้องระบุข้อเท็จจริงที่คู่ความฝ่ายนั้นประสงค์จะให้มีการนำสืบ โดยต้องระบุให้ชัดเจนว่าข้อเท็จจริงที่ประสงค์จะให้มีการพยานบุคคลนั้นเป็นข้อเท็จจริงใด ซึ่งกรณีอาจจะเป็นข้อเท็จจริงที่ใช้สนับสนุนยืนยันข้อเท็จจริงหรือใช้หักล้างข้อเท็จจริงอื่นก็ได้ จากนั้นก็เป็นเรื่องดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณาว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับคดีหรือไม่ ควรจะลดหรือเพิ่มเติมข้อเท็จจริงใดบ้าง ทั้งนี้ก็เพื่อให้การสืบพยานเป็นไปเพื่อประโยชน์จริงๆ เท่านั้นแต่อย่างไรก็ตาม ผู้พิพากษาที่ทำการสืบพยานบุคคลอาจจะซักถามพยานในข้อเท็จจริงอื่นก็ได้ ซึ่งรายละเอียดในเรื่องนี้จะได้กล่าวถึงต่อไป

- การระบุตัวบุคคลที่จะเป็นพยาน (d'signation des l'moins) การเลือกตัวบุคคลนั้น โดยหลักก็เป็นเรื่องธรรมดาอยู่เองสำหรับคดีแพ่งที่เป็นเรื่องผลประโยชน์ส่วนตัวของคู่ความ จึงเป็นอำนาจของคู่ความที่จะเป็นผู้เลือกพยานบุคคล(มาตรา ๒๒๓) แต่ตามหลักการใหม่ของกฎหมายยังได้เพิ่มอำนาจให้ศาลเป็นผู้เลือกได้ในกรณีที่ศาลเป็นผู้สั่งให้มีการสืบพยานบุคคลด้วยตนเอง (มาตรา ๒๒๔) โดยศาลอาจจะสอบถามจากคู่ความว่าควรจะฟังบุคคลใดเป็นพยานบ้าง ปัญหาสำคัญในเรื่องนี้มีอยู่ว่า ในกรณีที่คู่ความเป็นผู้ระบุชื่อพยานบุคคลที่จะขอนำสืบศาลจะมีอำนาจที่จะลดหรือเพิ่มเติมรายชื่อพยานดังกล่าวได้หรือไม่ ในกรณีที่ศาลประสงค์จะเพิ่มเติมรายชื่อนั้นดูจะไม่เป็นปัญหาแต่อย่างใด เนื่องจากกรณีเป็นอำนาจของศาลอยู่แล้วที่จะพิจารณาเห็นสมควรว่าจะรับฟังพยานบุคคลใดบ้าง แต่ในกรณีที่ศาลจะทำการตัดรายชื่อพยานบุคคลที่เสนอโดยคู่ความนั้น ในบางกรณีอาจจะถือได้ว่าการกระทำดังกล่าวมีผลเป็นการที่ศาลไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามหลักเรื่องสิทธิต่อสู้คดีของคู่ความ (les droits de la d'fense)ก็เป็นได้๑๖ หากศาลได้กระทำไปโดยตามอำเภอใจโดยไม่ได้คำนึงถึงเรื่องความเหมาะสมของการรับฟังพยานว่าจะประโยชน์สำหรับคดีหรือไม่๑๗

- ผู้พิพากษาที่มีหน้าที่สืบพยานบุคคล (juge charg' de l'enqu'ete) การกำหนดตัวผู้พิพากษาที่จะเป็นผู้ทำการสืบพยานบุคคลนั้นมักจะมีปัญหาอยู่เสมอ โดยหลักแล้วก็ควรจะเป็นตัวองค์กรผู้พิพากษาเจ้าของคดีนั่นเองที่จะเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อที่จะได้สามารถรับรู้ข้อเท็จจริงโดยตรงรวมถึงอากัปกริยาของพยานอันจะช่วยเป็นข้อมูลประกอบการวินิจฉัยคดีได้เป็นอย่างดี แต่ในทางปฏิบัตินั้นก็อาจจะก่อให้เกิดความไม่สะดวกเป็นอย่างมากในการที่จะให้ผู้พิพากษาทั้งองค์กรต้องมาดำเนินการสืบพยานด้วยตนเอง ซึ่งในบางครั้งก็อาจจะเป็นการสืบพยานที่ไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์สำหรับคดีเท่าใดนัก อันจะทำให้เสียเวลาโดยไม่จำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบันที่ศาลมีคดีอยู่ล้นมือก็ดูจะไม่เป็นการเหมาะสม ดังนั้น จึงเกิดแนวความคิดที่ว่าควรจะให้ทำหน้าที่ของผู้พิพากษานายเดียวในการสืบพยาน และจัดทำรายงานการสืบพยานเพื่อเสนอต่อองค์กรผู้พิพากษา ซึ่งแม้ว่าวิธีการนี้จะไม่ใช่วิธีการที่ดีที่สุดในการสืบพยาน เนื่องจากรายงานการสืบพยานนั้นเจ้าหน้าที่ศาลจะจัดทำขึ้นโดยจะเขียนในลักษณะเล่าข้อเท็จจริงที่พยานพูด ไม่ได้เขียนในลักษณะว่าพยานพูดประโยคใดบ้าง(style impersonnel) วิธีดังกล่าวนี้จะทำให้ไม่ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอากัปกริยาต่างๆ ของพยานตามมาตรา ๒๒๕ ได้กำหนดวิธีการเลือกผู้

พิพากษาที่จะทำหน้าที่สืบพยานไว้ ๓ วิธีด้วยกัน คือ วิธีแรก การกำหนดให้องค์คณะผู้พิพากษาเป็นผู้ทำหน้าที่ ในกรณีนี้อาจจะเป็นโดยคำสั่งขององค์คณะผู้พิพากษานั้นเอง หรือโดยคำสั่งของผู้พิพากษานายเดี่ยวที่เรียกว่า JME โดยปกติจะมีการกำหนดให้องค์คณะผู้พิพากษาเป็นผู้ทำการสืบพยานในกรณีที่เห็นว่าการสืบพยานบุคคลนั้นเป็นประเด็นที่สำคัญสำหรับคดี วิธีที่สอง การกำหนดให้ผู้พิพากษานายเดี่ยวซึ่งเป็นองค์คณะผู้พิพากษาเป็นผู้ทำการสืบพยาน ซึ่งจะเรียกผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่นี้ว่า “le juge commissaire” หรือ “le juge commis” การที่ผู้พิพากษาผู้นี้เป็นหนึ่งในองค์คณะผู้พิพากษาจะช่วยทำให้สามารถอธิบายหรือให้ข้อสังเกตต่อผู้พิพากษาคนอื่นในองค์คณะในชั้นพิจารณาพิพากษา-ขาดคดีได้ และวิธีที่สาม ในกรณีที่จำเป็นอาจจะมีการเลือกให้ผู้พิพากษาคนอื่นในศาลเดียวกันเป็นผู้ทำหน้าที่สืบพยาน ซึ่งอาจจะเป็นกรณีที่ผู้พิพากษาในองค์คณะไม่ว่างหรือมีงานล้นมือ การที่จะขอให้ผู้พิพากษาในองค์คณะเป็นผู้ดำเนินการอาจจะทำให้คดีต้องล่าช้าออกไป นอกจากนี้ ตามมาตรา ๑๕๗ อาจจะมีการสั่งให้ผู้พิพากษาศาลอื่นเป็นผู้ทำการสืบพยานแทนก็ได้ ในกรณีที่พยานบุคคลมีภูมิลำเนาอยู่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดี ซึ่งเป็นเรื่องการส่งประเด็นไปสืบที่ศาลอื่น (commission rogatoire)

(๑.๑.๒) การเรียกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสืบพยานให้มาศาล (convocation des int'ress's) กฎหมายได้กำหนดรูปแบบการเรียกพยานบุคคลให้มาศาลเอาไว้ เนื่องจากการที่พยานบุคคลไม่มาศาลจะมีผลบางอย่าง โดยตามมาตรา ๑๖๐ ได้วางหลักทั่ว ๆ ไปว่า จำศาล (le greffier) จะเป็นผู้ดำเนินการเรียกให้พยานบุคคลมาศาลโดยจดหมายลงทะเบียนตอบรับ แต่ถ้าใช้วิธีดังกล่าวแล้วไม่ได้ผลและศาลเห็นว่าจำเป็นต้องรับฟังพยานบุคคลดังกล่าว ก็อาจจะให้มีการส่งหมายเรียกโดยทางเจ้าหน้าที่ที่เรียกว่า “huissier de justice” ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่ในการดำเนินการส่งคำคู่ความต่าง ๆ การเรียกพยานบุคคลดังกล่าวมาศาลจะต้องดำเนินการล่วงหน้าอย่างน้อย ๘ วัน ก่อนวันที่จะทำการสืบพยาน (มาตรา ๒๒๘) และตามมาตรา ๒๒๙ ในหมายเรียกจะต้องระบุชื่อคู่ความในคดีให้พยานทราบด้วยเพื่อที่พยานจะสามารถทราบได้ว่าเป็นคดีเรื่องใด และยังคงระบุรายละเอียดตามมาตรา ๒๐๗ ที่เตือนให้พยานทราบว่าหากพยานไม่ไปศาลอาจจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องค่าใช้จ่ายในการเรียกพยานและอาจถูกลงโทษปรับได้ นอกจากนี้ ศาลยังต้องแจ้งเรื่องการสืบพยานให้คู่ความและทนายความทราบด้วย โดยอาจจะแจ้งด้วยวาจาในศาลหรือมีจดหมายธรรมดา

(๑.๒) การสืบพยานบุคคลด้วยวาจาในทันทีทันใด (enqu'ete sur-le-champ)

การสืบพยานวิธีนี้เป็นกรณีที่ศาลสามารถรับฟังข้อเท็จจริงจากพยานได้โดยทันทีที่ศาลได้พบพยานนั้น เช่นกรณีที่ศาลได้ไปเดินเผชิญสืบยังสถานที่ก่อสร้าง และเห็นว่าอาจเป็นประโยชน์หากได้สอบถามช่างก่อสร้างที่อยู่ที่นี่ หรือในกรณีของศาลแขวง หากคู่ความได้นำพยานบุคคลมาด้วย ศาลก็อาจทำการสืบพยานบุคคลนั้นได้ทันที ซึ่งการสืบพยานโดยวิธีนี้เป็นหลักการใหม่ตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๑๓-๑๑๒ ลงวันที่ ๑๗ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๗๑ และต่อมาได้ถูกกำหนดไว้ในมาตรา ๒๓๑ แห่ง ป.วิ.แพ่ง ฉบับใหม่

การสืบพยานดังกล่าวนี้มีเงื่อนไขอยู่ว่า จะต้องเป็นกรณีที่พยานนั้นได้มาอยู่ต่อหน้าศาล ซึ่งอาจจะเป็นไปโดยบังเอิญหรือโดยการเตรียมการล่วงหน้าของคู่ความก็ได้ แต่เงื่อนไขดังกล่าวดูเหมือนจะไม่เคร่งครัดนัก ดังนั้น ในกรณีที่ศาลเห็นว่าหากจะต้องดำเนินการสืบพยานบุคคลตามวิธีธรรมดาตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นจะทำให้เสียเวลาและเสียค่าใช้จ่ายเพราะมีขั้นตอนมาก ศาลก็อาจจะขอให้คู่ความนำพยานบุคคลมาเพื่อที่ศาลจะได้ทำการสืบพยานได้ทันที เงื่อนไขอีกประการหนึ่งก็คือ การสืบพยานโดยวิธีนี้จะต้องกระทำต่อหน้าคู่ความด้วย แต่หากคู่ความได้รับแล้วไม่มาก็ไม่มีผลทำให้การสืบพยานนั้นต้องเสียไป๑๘ และประการสุดท้าย การสืบพยานวิธีนี้ไม่ถูกจำกัดว่าจะใช้ได้เฉพาะในศาลใดศาลหนึ่งหรือคดีประเภทใดประเภทหนึ่ง กล่าวโดยสรุป วิธีการสืบพยานวิธีนี้แตกต่างกับการสืบพยานบุคคลตามวิธีปกติธรรมดา ตามที่กล่าวข้างต้น โดยจะไม่มีกำหนดเนื้อหาที่จะนำสืบ การเลือกตัวพยาน เป็นต้น

วิธีการนี้ทางปฏิบัตินั้นมักจะทำกันในคดีเกี่ยวกับเรื่องครอบครัว แต่ศาลมักจะไม่ค่อยจะได้ใช้โดยอาจจะมีเหตุผลเนื่องจากเกรงว่าคู่ความจะไม่มีโอกาสได้เตรียมตัวล่วงหน้าในการสืบพยานดังกล่าว

(๒) การรับฟังพยานบุคคล (audition des t'moins)

(๒.๑) บุคคลที่จะมาในวันสืบพยาน ตามมาตรา ๒๐๘ วรรคสอง และมาตรา ๒๐๙ ได้วางหลักว่าการสืบพยานบุคคลจะต้องกระทำต่อหน้าคู่ความหรือกระทำโดยมีการแจ้งให้คู่ความทราบ ดังนั้น คู่ความรวมทั้งนายความจึงมีสิทธิที่จะมาในวันสืบพยาน โดยอาจจะมอบหมายให้ตัวแทนมาก็ได้ หลักการนี้มีความสำคัญ เพราะการที่คู่ความมาศาลจะช่วยทำให้พยานไม่กล้าให้การเท็จหรือช่วยไม่ให้พยานให้การไปโดยเข้าใจผิดได้ และยังเป็น การช่วยให้คู่ความได้รับทราบข้อเท็จจริงที่ขึ้นหรือคู่ความอาจจะช่วยแนะนำหรือเสนอให้ศาลซักถามในประเด็นที่เป็นประโยชน์กับคดี หลักการนี้จึงเป็นการสนับสนุนทำให้การต่อสู้คดีมีลักษณะเป็นการโต้แย้งซึ่งกันและกันอย่างแท้จริง แต่อย่างไรก็ตาม การมาศาลของคู่ความในวันสืบพยานเป็นเพียงสิทธิไม่ใช่หน้าที่ ดังนั้น หากได้มีการแจ้งให้คู่ความทราบโดยชอบแล้ว แม้คู่ความจะไม่มาก็ไม่มีผลกระทบต่อความชอบด้วยกฎหมายของการสืบพยานบุคคลนั้น หลักการดังกล่าวมีข้อยกเว้นอยู่ ๒ ประการ ดังนี้

ประการแรก ในกรณีที่ดินการณบังคับ ศาลอาจจะสั่งให้คู่ความอยู่นอกห้องพิจารณาก็ได้ (มาตรา ๒๐๘ วรรคสาม) อำนาจของศาลดังกล่าวอาจจะมีประโยชน์ในกรณีที่ศาลเห็นว่า การที่คู่ความอยู่ในห้องพิจารณาอาจจะทำให้พยานไม่กล้าให้การโดยอิสระหรือตามความเป็นจริง แต่ไม่ว่ากรณีจะเป็นอย่างไรก็ตาม กฎหมายได้วางหลักต่อไปว่า ในกรณีดังกล่าวนี้จะต้องมีการบอกรายละเอียดของการสืบพยานให้คู่ความนั้นทราบทันทีที่ได้มีการสืบพยานเสร็จสิ้น จากหลักดังกล่าวมีข้อสังเกตว่า ศาลมีอำนาจที่จะสั่งให้คู่ความทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแม้ว่าจะฝ่ายที่อ้างพยานนั้นก็ตาม ออกไปจากห้องพิจารณาในขณะที่ทำการสืบพยานก็ได้ และกรณีเป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้องแจ้งให้คู่ความที่อยู่นอกห้องพิจารณาให้ได้ทราบรายละเอียดของการสืบพยานในทันทีที่การสืบพยานสิ้นสุดลง ทั้งนี้ก็เพื่อเปิดโอกาสให้คู่ความนั้นสามารถแนะนำให้ศาลสอบถามพยานในข้อเท็จจริงที่สำคัญในบางเรื่องได้

ประการที่สอง ในกรณีที่มีความเสี่ยงในการที่พยานจะสูญหายหรือถูกทำลาย ตามมาตรา ๒๐๘ วรรคสี่ อนุญาตให้ศาลสามารถที่จะทำการสืบพยานโดยไม่จำเป็นต้องกำหนดวันสืบพยานล่วงหน้า แต่ศาลจะต้องแจ้งให้คู่ความทราบถึงเรื่องที่จะสืบพยานนั้นเท่าที่จะสามารถกระทำได้ ข้อยกเว้นในกรณีนี้มีเหตุผลอยู่ที่เรื่องความจำเป็นเร่งด่วนจนทำให้ศาลไม่สามารถแจ้งให้คู่ความทราบล่วงหน้าได้ และแม้ว่ากฎหมายจะไม่ได้กำหนดว่าศาลจะต้องแจ้งรายละเอียดของการสืบพยานให้คู่ความทราบก็ตาม กรณีก็เป็นที่ยอมรับในตัวเองว่า ศาลจะต้องดำเนินการในเรื่องดังกล่าวเช่นเดียวกัน ในบางกรณี การสืบพยานบุคคลอาจจะมีพยานผู้เชี่ยวชาญมาร่วมด้วยก็ได้ (มาตรา ๒๑๕) ทั้งนี้ เพื่อให้ศาลและคู่ความสามารถเข้าใจรายละเอียดในบางเรื่องที่พยานให้การหรือช่วยให้สามารถสอบถามพยานในรายละเอียดอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อคดีได้ ในเรื่องนี้กฎหมายไม่ได้ระบุว่าใครเป็นผู้เลือกพยานผู้เชี่ยวชาญซึ่งกรณีจะเป็นการเลือกโดยศาลเองหรือโดยคำขอของคู่ความก็ได้

(๒.๒) คำกล่าวของพยานก่อนที่จะทำการสืบ ตามมาตรา ๒๐๑ ก่อนที่พยานจะให้การจะต้องบอกรายละเอียดเกี่ยวกับ ชื่อ นามสกุล สถานที่เกิด ที่อยู่ และอาชีพ นอกจากนี้ ยังต้องกล่าวถึงความเกี่ยวข้องกับคดีที่พิพาทหรือความสัมพันธ์กับคู่ความ เช่น เป็นญาติกับคู่ความ รายละเอียดดังกล่าวจะระบุไว้ในรายงานการสืบพยานซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาของศาลเกี่ยวกับเรื่องความสามารถในการเป็นพยานรวมทั้งเรื่องความน่าเชื่อถือของพยาน แต่อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าเสียดายว่ากฎหมายไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในกรณีที่พยานไม่ได้กล่าวถึงรายละเอียดดังกล่าวหรือแจ้งรายละเอียดที่เป็นเท็จเอาไว้ด้วย จากนั้น ตามมาตรา ๒๑๑ ยังได้กำหนดต่อไปว่าพยานทุกคนต้อง

สาบานตนว่าจะให้การตามความเป็นจริง๑๕ โดยศาลควรที่จะเตือนให้พยานทราบล่วงหน้าว่าหากพยานให้การเท็จ อาจจะต้องได้รับโทษทางอาญาได้ หลักเรื่องการสาบานตนนี้ หากเป็นกรณีที่ไม่ใช่การสืบพยานตามกฎหมาย แต่เป็น กรณีที่ศาลเพียงแต่จะสอบถามข้อเท็จจริงตามปกติธรรมดาแล้ว บุคคลที่ถูกถามก็ไม่ต้องสาบานตัวก่อน แต่อย่างไรก็ตาม บุคคลนั้นก็ยังมีหน้าที่ที่จะต้องพูดความจริงซึ่งศาลก็ต้องแจ้งให้เขาทราบด้วย

กรณีมีข้อสงสัยเกิดว่ากฎหมายไม่ได้ระบุไว้ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องผลของการให้การที่ไม่ได้มีการสาบานตน ก่อนว่าจะมีผลอย่างไรบ้าง ซึ่งในปัญหานี้ คำพิพากษาของศาลได้วางแนวไว้ว่า การให้การที่ไม่ได้มีการสาบานตน ก่อนของพยานจะมีผลทำให้การสืบพยานนั้นตกเป็นโมฆะเนื่องจากขัดต่อความสงบและเรียบร้อยของสังคม๒๐ และ อาจจะมีผลกระทบต่อคำพิพากษา หากปรากฏว่าคำพิพากษานั้น ได้อาศัยคำให้การดังกล่าวเป็นหลักในการ วินิจฉัย๒๑ แต่หากเป็นเพียงนำมาประกอบการวินิจฉัยเท่านั้น ก็จะไม่มีความกระทบถึง๒๒ นอกจากนี้ คำพิพากษายัง ได้วางแนวด้วยว่า กฎหมายมีเจตนารมณ์เพียงว่าพยานต้องสาบานตนเท่านั้น ดังนี้ แม้ว่าจะปรากฏในรายงานการสืบ พยานเพียงว่าพยานได้กล่าวสาบานตนว่าจะให้การตามความเป็นจริงก็ตาม ก็มีผลใช้ได้แล้ว๒๓ หรือในคำพิพากษา ได้กล่าวถึงอย่างชัดเจนถึงบทบัญญัติที่บังคับให้ต้องมีการสาบานตนก่อนสืบพยานโดยไม่ปรากฏข้ออื่นอันอื่น ๆ ว่า พยานได้สาบานตนแล้วหรือไม่ ก็เพียงพอแล้ว๒๔ แต่หากระบุแต่เพียงว่าได้มีการดำเนินการตามวิธีการหรือรูปแบบ การสืบพยานครบถ้วนแล้ว หรือระบุว่าพยานได้ให้การตามกฎหมายแล้ว ในกรณีนี้ยังไม่เพียงพอที่จะถือว่าเป็นการ ให้การ โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว๒๕

(๒.๓) การให้การของพยาน (d'positions des t'moins)

(๒.๓.๑) ต้องให้การด้วยปากเปล่า ตามมาตรา ๒๑๒ ได้วางหลักซึ่งมีที่มาจากหลักการแต่ดั้งเดิมว่า พยาน จะให้การโดยการอ่านข้อความที่เตรียมมาไม่ได้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้ร่างกฎหมายต้องการที่จะหลีกเลี่ยงไม่ให้พยานมา ให้การโดยเพียงแต่อ่านข้อความตามที่คู่ความ ได้เตรียมการไว้ให้ ซึ่งหากมีการฝ่าฝืนก็จะมีผลทำให้การให้การนั้นตก เป็นโมฆะ ดังนั้น อาศัยเหตุผลของการห้ามดังกล่าวที่ประสงค์จะห้ามเฉพาะการอ่านข้อความที่เตรียมมาเท่านั้น กรณี จึงไม่เป็นการห้ามที่พยานอาจมีความจำเป็นต้องอ่านเอกสารบางอย่างที่เกี่ยวกับข้อมูลตัวเลขที่เห็นได้ว่าไม่มีทางเป็น ไปได้ที่พยานจะให้การโดยไม่ต้องอ่านจากเอกสาร หรือในกรณีที่พยานเป็นคนหูหนวกหรือเป็นใบ้ก็อาจได้รับ อนุญาตให้มีการเขียนคำให้การต่อหน้าศาลก็ได้

(๒.๓.๒) การให้การทีละคน ตามมาตรา ๒๐๘ วรรคหนึ่ง ในกรณีที่มีพยานหลายคน พยานแต่ละคนจะ ต้องให้การทีละคนและลับหลังพยานคนอื่น ทั้งนี้ ก็เพื่อป้องกันไม่ให้การให้การของพยานคนหนึ่งมีอิทธิพลต่อพยาน คนอื่น โดยเป็นอำนาจของศาลที่จะจัดลำดับของพยานที่จะให้การก่อนหลัง

(๒.๓.๓) การให้การใหม่และการให้การพร้อมกันของพยาน การที่พยานได้ให้การทีละคนและลับหลังกัน นั้นอาจจะทำให้ได้ข้อเท็จจริงที่ขัดแย้งกันหรือทำให้จำเป็นที่จะต้องซักถามรายละเอียดเพิ่มเติมในบางประเด็น ดังนั้น ตามมาตรา ๒๑๕ จึงให้อำนาจศาลที่จะเรียกพยานคนใดคนหนึ่งที่ได้การไปแล้วมาให้การใหม่ได้ตามที่ศาลเห็นว่าจำเป็น และอาจจะเรียกให้พยานหลายคนมาให้การพร้อมกันในคราวเดียวกันก็ได้ (เป็นที่น่าสังเกตว่า การรับฟังพยาน พร้อมกันในคราวเดียวกันนี้ตาม ป.วิ.แพ่ง ฉบับเดิมปี ค.ศ. ๑๘๖๖ ไม่ได้ให้อำนาจแก่ศาลเนื่องจากเห็นว่าเป็นการขัด กับหลักการที่ศาลจะต้องวางตัวเป็นกลาง) และเพื่อให้หลักการดังกล่าวสามารถบังคับได้จริงจึง ตามมาตรา ๒๑๖ จึง ได้กำหนดว่าพยานจะต้องอยู่ที่ศาลจนกว่าจะได้มีการสืบพยานในครั้งนั้นเสร็จสิ้น เว้นแต่ศาลจะได้อนุญาตให้กลับ ได้หลังจากให้การเสร็จแล้ว

(๒.๓.๔) การแก้ไขคำให้การ ตามมาตรา ๒๑๖ ให้สิทธิแก่พยานที่จะสามารถแก้ไขหรือเพิ่มเติมรายละเอียดของคำให้การที่ตนได้ให้ไว้ได้ แต่จะต้องกระทำก่อนที่จะมีการลงลายมือชื่อในรายงานการสืบพยาน หรือก่อนที่จะปิดการพิจารณาในชั้นองค์คณะผู้พิพากษาในกรณีที่มีการสืบพยานต่อหน้าองค์คณะผู้พิพากษา

(๒.๔) การซักถามพยาน (interpellation des t'moins)

(๒.๔.๑) บทบาทของศาลและคู่ความ ผู้พิพากษาที่มีหน้าที่สืบพยานนั้นไม่ได้มีบทบาทแต่เพียงรับฟังคำให้การของพยานแต่เพียงอย่างเดียว โดยในระหว่างที่พยานให้การนั้น ศาลมีบทบาทในการที่จะซักถามพยานในประเด็นต่างๆ ที่เห็นว่าจะช่วยให้องค์คณะผู้พิพากษาได้รับทราบข้อเท็จจริงที่จำเป็น โดยครบถ้วน หรือซักถามพยานที่คู่ความได้เสนอแนะ การซักถามพยานจึงเป็นอำนาจโดยเด็ดขาดของศาลแต่เพียงผู้เดียว และตามมาตรา ๒๑๔ วรรคหนึ่ง ยังได้กำหนดห้ามมิให้คู่ความทุดสอดแทรกกระทงที่พยานให้การหรือซักถามพยานโดยตรง หรือกระทำการใดๆ ที่จะทำให้มีอิทธิพลต่อพยาน หลักการดังกล่าวมีเจตนารมณ์ที่ต้องการจะหลีกเลี่ยงไม่ให้พยานถูกขัดขวางหรือรบกวนโดยการขัดจังหวะของคู่ความหรือโดยการตั้งคำถามที่อาจทำให้พยานหลงเข้าใจประเด็นโดยผิดพลาด คู่ความที่ฝ่ายนั้นอาจถูกศาลสั่งขับไล่ออกจากศาลได้(ตาม ป.วิ.แพ่งฉบับเดิมมีบทลงโทษทั้งการเสียค่าปรับและการขับไล่ออกจากศาล)

บทบาทของศาลในลักษณะเชิงรุกในการซักถามพยานดังกล่าวนี้ไม่ได้เป็นการตัดสิทธิของคู่ความโดยเด็ดขาด ตามมาตรา ๒๑๔ วรรคสอง กำหนดว่า ภายหลังจากที่พยานได้ให้การเสร็จสิ้นแล้ว คู่ความสามารถที่จะเสนอให้ศาลสอบถามพยานในบางประเด็นได้ แต่ก็ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณาว่าคำถามดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับคดีหรือไม่ และอาจที่จะปฏิเสธเสียก็ได้๒๖ แต่มีคำพิพากษาวางแนวไว้ว่าการปฏิเสธที่จะถามดังกล่าวจะต้องไม่มีผลทำให้สิทธิในการต่อสู้คดีของคู่ความเสียหาย๒๗ และประเทศที่ได้รับอิทธิพลจากกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของอังกฤษ เช่น ประเทศไทย ซึ่งคู่ความ (ทนายความ) มีโอกาสที่จะอ้างและสืบพยานกันอย่างค่อนข้างจะเต็มที่ และทนายความของคู่ความ แต่ละฝ่ายสามารถที่จะซักถามพยานได้โดยตรง โดยทนายความของคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานนั้นจะเป็นผู้ซักถามพยานของตนก่อน (examination-in-chief) ซึ่งมีเงื่อนไขว่าจะใช้คำถามในลักษณะถามนำ (leading questions) ไม่ได้ จากนั้นทนายความของคู่ความฝ่ายตรงข้ามจึงจะเป็นผู้ซักถามโดยใช้วิธีถามค้าน (cross-examination) โดยสามารถที่จะใช้คำถามในลักษณะถามนำได้ และสุดท้าย ทนายความ ฝ่ายที่อ้างพยานมีสิทธิที่จะถามตักพยานได้ (re-examination) การสืบพยานและการรับฟังพยานดังกล่าว อาจใช้เวลาหลายชั่วโมงหรือหลายวัน หากจำเป็น การสืบพยานในลักษณะนี้แสดงให้เห็นว่าคู่ความมีบทบาทอย่างมากในการกำหนดรูปแบบและความเป็นไปของการสืบพยาน ส่วนบทบาทของศาลนั้นเป็นเพียงเสมือนทำหน้าที่กรรมการผู้ตัดสินที่ไม่มีความเชิงรุก โดยศาลจะทราบเรื่องเกี่ยวกับการสืบพยานของคู่ความเพียงคร่าว ๆ เท่านั้น กรณีเป็นเรื่องหน้าที่ของทนายความ ที่จะเรียกพยานมาสืบว่าจะมีจำนวนเท่าใดหรือตามลำดับอย่างไร ศาลเพียงแต่รับฟังการซักถาม พยานดังกล่าวและทำหน้าที่ชี้ขาดในกรณีที่คู่ความแต่ละฝ่ายได้คัดค้านว่าการตั้งคำถามของคู่ความ อีกฝ่ายหนึ่งไม่ถูกต้อง (les objections) วิธีการดังกล่าวอันเป็นลักษณะดั้งเดิมของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในระบบกล่าวหานั้นมักจะมีผลต่อการวินิจฉัยคดีเป็นอย่างมาก โดยนักกฎหมายเอง โกล-แซ็กซอนส์ เห็นว่าเป็นวิธีที่จะช่วยควบคุมกรณีที่พยานถูกสั่งให้ให้การเท็จหรือทำให้พยานไม่สามารถให้การโดยไม่สุจริตได้ แต่สำหรับในมุมมองของนักกฎหมายกลุ่มประเทศลาตินหรือกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบ Civil Law เห็นว่า วิธีการสืบพยานในลักษณะดังกล่าวจะส่งผลทำให้คู่ความมีอิทธิพลต่อพยานโดยไม่เหมาะสม โดยจะเป็นการเปิดโอกาสให้ทนายความใช้วิธีการซักซ้อมหรือตกแต่งพยานหรือซักค้านพยานของฝ่ายตรงข้ามข้าม โดยบิดเบือนหรือโดยไม่สุจริตหรือโดยเกินสมควร เช่น การตั้งคำถามที่ทำให้พยานเข้าใจผิด โดยทนายความผู้นั้นไม่ได้ประสงค์ที่จะให้ได้รับคำตอบจากพยานตามความเป็นจริง แต่ประสงค์จะทำให้พยาน

เกิดความลังเล สับสน หรือหลงประเด็นหรือแม้กระทั่งทำให้พยานนั้นให้การในลักษณะไม่น่าเชื่อถือ นอกจากนี้ การซักถามพยานในลักษณะดังกล่าวยังก่อให้เกิดผลเสียมากยิ่งขึ้น อันเนื่องมาจากการซักถามพยานได้กระทำโดยเปิดเผย ต่อหน้าประชาชนเป็นจำนวนมาก และทนายความที่มีชื่อเสียงในการซักถามพยานจะได้เปรียบ วิธีการสืบพยานในลักษณะนี้จึงน่าจะเป็นการกระทบต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของกระบวนการยุติธรรมอันดี (la s^{er}nit^e de la justice) ได้^{๒๘}

(๒.๔.๒) การขยายอำนาจศาลที่ทำการสืบพยาน นอกจากบทบาตดังกล่าวข้างต้นของศาลที่ทำการสืบพยานแล้ว ศาลยังมีอำนาจอื่น ๆ ก่อนข้างกว้างขวางนอกเหนือไปจากขอบเขตอำนาจที่ศาลที่ได้สั่งให้มีการสืบพยานได้กำหนดเอาไว้ ไม่ว่าจะเป็นอำนาจในการที่จะซักถามพยานในข้อเท็จจริงอื่นที่ไม่ได้กำหนดไว้ในคำสั่งให้มีการสืบพยาน หรืออำนาจในการที่จะรับฟังบุคคลอื่นนอกจากพยานที่ได้กำหนดไว้ อำนาจทั้งสองประการดังกล่าวได้ถูกกำหนดไว้ในการ แก้ไขป.วิ.แพ่ง ฉบับเก่า เมื่อปี ค.ศ.๑๙๕๘ ซึ่งในสมัยนั้นได้รับการวิจารณ์จากนักกฎหมายเป็นอย่างมาก หลักการนี้ต่อมาได้ถูกกำหนดไว้ใน ป.วิ.แพ่ง ฉบับใหม่ในที่สุด

- อำนาจซักถามพยานในข้อเท็จจริงอื่น ตามมาตรา ๒๑๑ กำหนดว่าศาลที่ทำการสืบพยานสามารถซักถามพยานได้ในทุกเรื่องแม้ว่าจะไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่ได้มีการกำหนดไว้ในคำสั่งให้มีการสืบพยานนั้นก็ตาม จากอำนาจดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นลักษณะอย่างหนึ่งของวิธีพิจารณาในแบบได้ส่วนที่ศาลมีบทบาทค่อนข้างมาก แต่อย่างไรก็ตาม อำนาจดังกล่าวก็ยังถูกจำกัดขอบเขตว่าข้อเท็จจริงอื่น ๆ ที่ศาลจะซักถามนั้นจะต้องเป็นข้อเท็จจริงที่สามารถรับฟังเป็นพยานได้ซึ่งก็ได้แก่ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่คู่ความได้ต่อสู้กันในคดีเท่านั้น หากศาลได้ซักถามข้อเท็จจริงอื่นที่นอกเหนือไปจากข้อเท็จจริงที่คู่ความนำมาสู่ศาลแล้วก็จะมิผลเท่ากับเป็นการละเมิดหลักการทั่วไปตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑

การที่กฎหมายได้กำหนดให้อำนาจศาลดังกล่าวก็มีเหตุผลอยู่ว่า การที่ศาลจะสามารถซักถามพยานเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ได้มีการกำหนดไว้ในคำสั่งให้มีการสืบพยานโดยชัดเจนนั้น ศาลมักจะมีความจำเป็นที่จะต้องสอบถามข้อเท็จจริงข้างเคียงหรือข้อเท็จจริงอื่น ๆ ที่อาจจะเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงหลัก ซึ่งสมัยเดิมก่อนหน้านี้ศาลมักจะลังเลที่จะใช้อำนาจดังกล่าวหากไม่ได้รับอนุญาตจากองค์คณะผู้พิพากษา ก่อน นอกจากนี้ จากการที่กฎหมายได้ให้อำนาจแก่ศาลที่จะสั่งให้มีการสืบพยานบุคคลได้ตามที่เห็นสมควรและมีอำนาจที่จะกำหนดขอบเขตของข้อเท็จจริงที่จะมีการสืบพยานบุคคล กรณีจึงจะเป็นการยากที่จะปฏิเสธไม่ให้ศาลที่ทำหน้าที่สืบพยานสามารถซักถามพยานถึงข้อเท็จจริงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงในคดี ปัญหาจะอยู่แต่เพียงว่าจะไรคือข้อเท็จจริงในคดีเท่านั้น ซึ่งยังมีประเด็นที่ได้แย้งในเรื่องนี้กันอยู่มาก

- อำนาจในการรับฟังพยานบุคคลอื่น ตามมาตรา ๒๑๘ ศาลที่ทำการสืบพยานอาจมีคำสั่งตามที่เห็นสมควรหรือตามที่คู่ความร้องขอให้มีการเรียกและรับฟังบุคคลอื่นใดที่ศาลเห็นว่าอาจเป็นประโยชน์ต่อการที่จะให้ได้ความเป็นจริงมา ทั้งนี้ เนื่องจากการซักถามพยานบุคคลถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ นั้น อาจจะมีมีความจำเป็นต้องรับฟังข้อเท็จจริงจากบุคคลอื่นซึ่งในชั้นแรกยังไม่ได้คำนึงถึง และแทนที่จะต้องไปดำเนินการขอให้ศาลที่สั่งให้มีการสืบพยานมีคำสั่งใหม่ กรณีจะเป็นการสะดวกกว่าที่จะมอบอำนาจให้ศาลที่ทำการสืบพยานมีคำสั่งตามที่เห็นสมควร เช่น ศาลอาจมีคำสั่งให้รับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น และกรณีมีข้อสังเกตว่าการใช้อำนาจดังกล่าวของศาล อาจจะเป็นการฝืนในคู่ความที่ไม่ต้องการที่จะให้มีการเรียกบุคคลอื่นนั้นมาสอบถามข้อเท็จจริง โดยคู่ความอาจจะมีเหตุผลส่วนตัวก็ได้ แต่ความจริงแล้วปัญหาดังกล่าวน่าจะเป็นปัญหาในส่วนของกรณีที่ศาลมีอำนาจสั่งให้มีการสืบพยานบุคคลได้เองตามที่เห็นสมควรมากกว่าเรื่องที่กำลังพิจารณาอยู่

(๑) การสิ้นสุดการสืบพยาน (cl^oture de l'enqu^{ête})

(๑.๑) การทำรายงานการสืบพยาน ในกรณีโดยทั่วไปนั้น ตามมาตรา ๒๑๕ กำหนดให้มีการทำรายงานการสืบพยานหลังจากที่การสืบพยานได้สิ้นสุดลง โดยระบุรายละเอียดต่าง ๆ ของการดำเนินการและข้อเท็จจริงที่พยานได้ให้การ แม้ว่าในการสืบพยานนั้นอาจจะมีการบันทึกเสียงไว้ในแถบบันทึกเสียงด้วยก็ตาม แต่ในกรณีที่ได้มีการสืบพยานกันโดยองค์คณะผู้พิพากษาและภายหลังจากนั้นจะได้มีการพิจารณาพิพากษาโดยไม่ได้มีการดำเนินการอื่นใดอีก กรณีก็ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีการทำรายงานการสืบพยาน (มาตรา ๒๑๕ วรรคสอง) โดยในกรณีดังกล่าวเพียงแต่มีการระบุรายละเอียดของข้อพยานและคำให้การไว้ในคำพิพากษาก็เพียงพอแล้ว๒๕

(๑.๒) รายละเอียดในรายงานการสืบพยาน ตามมาตรา ๒๒๐ ได้กำหนดว่ารายงานการสืบพยานต้องระบุรายละเอียดเกี่ยวกับความและพยานในเรื่องที่ว่าคู่ความได้อยู่ในขณะที่มีการสืบพยานหรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อให้องค์คณะผู้พิพากษาที่จะทำการพิพากษาได้ทราบว่าการซักถามพยานนั้น คู่ความได้มีโอกาสโต้แย้งแล้วหรือไม่ รายละเอียดเกี่ยวกับชื่อของพยานและความเกี่ยวข้องกับคู่ความ ทั้งนี้ เพื่อให้องค์คณะผู้พิพากษาได้พิจารณาถึงเรื่องความน่าเชื่อถือของพยาน รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องการสาบานตัวของพยาน จากนั้นก็เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับคำให้การของพยาน (les d^opositions) ซึ่งจำศาลมักจะระบุในลักษณะเป็นการสรุปเรื่องที่พยานให้การโดยไม่ได้จดตามถ้อยคำที่พยานพูดเมื่อได้มีการอ่านรายงานดังกล่าวให้พยานฟังแล้ว พยานจะลงลายมือชื่อรับรองเอาไว้ หากพยานไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ เช่น เป็นคนพิการหรือเป็นผู้ไม่สามารถเขียนหรืออ่านหนังสือได้ ก็อาจจะกล่าวด้วยวาจาว่ารายงานดังกล่าวตรงตามที่ตนได้ให้การ และต้องมีการระบุข้อเท็จจริงดังกล่าวเอาไว้ แต่หากพยานไม่ยอมลงลายมือชื่อหรือปฏิเสธที่จะกล่าวด้วยวาจาจากกล่าว ก็จะต้องระบุข้อเท็จจริงดังกล่าวเอาไว้เพื่อให้องค์คณะผู้พิพากษาได้ทราบถึงการโต้แย้งดังกล่าวด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ อาจจะมีรายละเอียดอื่น ๆ ประกอบรายงานการสืบพยาน ได้แก่ ศาลอาจจะระบุรายละเอียดเกี่ยวกับพฤติกรรมหรืออากัปกริยาของพยานที่ให้การตามที่ศาลได้เห็นก็ได้ (มาตรา ๒๒๐ วรรคสาม) ซึ่งข้อเท็จจริงดังกล่าวอาจจะเป็นประโยชน์อย่างมากในการพิจารณาถึงความน่าเชื่อถือของคำให้การ สำหรับคู่ความนั้นหากได้ตั้งข้อสังเกตประการใด ก็จะต้องมีการระบุลงไว้ในรายงานการสืบพยานด้วย หรือหากคู่ความได้ทำข้อสังเกตเป็นหนังสือก็จะแนบข้อสังเกตดังกล่าวไว้ทำรายงานการสืบพยาน (มาตรา ๒๒๐ วรรคสี่) รวมทั้งเอกสารอื่น ๆ ที่ได้มีการยื่นต่อศาลในการสืบพยานก็ต้องแนบไปด้วย (มาตรา ๒๒๐ วรรคห้า) ศาลที่ทำการสืบพยานจะลงวันที่และลงลายมือชื่อกำกับไว้ในรายงานการสืบพยาน รวมทั้งลายมือชื่อของจำศาลด้วย ศาลจะทำการส่งสำเนารายงานการสืบพยานให้กับคู่ความทุกฝ่ายในคดี(มาตรา ๑๗๓)

๒.๒ การสืบพยานบุคคลโดยทำเป็นหนังสือยืนยันข้อเท็จจริง (les attestations)

การให้การของพยานนอกจากจะสามารถทำได้ตามรูปแบบเดิมที่พยานให้การด้วยวาจาต่อศาลแล้ว ตามมาตรา ๒๐๐ ถึงมาตรา ๒๐๓ ยังได้กำหนดรูปแบบของการให้การโดยทำเป็นหนังสือยืนยันข้อเท็จจริงซึ่งเขียนและลงลายมือชื่อโดยพยานได้ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ช่วยให้ประหยัดค่าใช้จ่ายและทำให้คดีไม่ต้องล่าช้าออกไป หลักการใหม่นี้ได้ถูกกำหนดโดยรัฐกฤษฎีกา ฉบับที่ ๗๓-๑๑๒๒ ลงวันที่ ๑๗ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๗๓ และต่อมาได้ถูกกำหนดไว้ใน ป.วิ. แห่งฉบับใหม่ ซึ่งความจริงแล้วเป็นเพียงการนำวิธีปฏิบัติที่ใช้กันอย่างแพร่หลายมากำหนดไว้เท่านั้น โดยก่อนหน้านี้กฎหมายจะได้กำหนดครบบรรณั้น ในช่วงแรกคำพิพากษาของศาลเองก็ยังลังเลในเรื่องความชอบด้วยกฎหมายของวิธีการนี้ แต่ในที่สุดศาลก็ได้ยอมรับวิธีการดังกล่าว แต่ไม่ได้ยอมรับในฐานะเป็นพยานบุคคล เป็นเพียงยอมรับในฐานะเป็นข้อสันนิษฐานตามธรรมดาซึ่งขึ้นอยู่กับความเชื่อของศาลเป็นหลัก

ในปัจจุบันนี้ วิธีการดังกล่าวได้ถูกใช้กันอย่างแพร่หลายโดยเฉพาะในคดีหย่า คดีเช่า คดีสิทธิบัตร และคดีอุบัติเหตุเกี่ยวกับการคมนาคม แต่อย่างไรก็ตามวิธีการดังกล่าวนี้นี้มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ดังนี้

ข้อดี : จะเห็นได้ชัดเจนว่า วิธีการดังกล่าวนี้นี้เป็นวิธีการที่สะดวก ทำให้พยานและคู่ความไม่ต้องเสียเวลาไปศาล ช่วยให้ศาลไม่ต้องเสียเวลาทำการสืบพยาน จึงเป็นวิธีที่ง่าย รวดเร็ว และเป็นภาระน้อยกว่าวิธีการสืบพยานตามปกติธรรมดา และกรณีนี้จะเพิ่มประโยชน์มากขึ้นสำหรับคดีที่มีทุนทรัพย์ไม่มากหรือเป็นกรณีที่เกิดคดีได้ว่าแม้ว่าจะให้พยานมาให้การด้วยวาจาก็คงจะไม่มีรายละเอียดมากไปกว่าการทำเป็นหนังสือ

ข้อเสีย : อย่างไรก็ตาม การที่วิธีการดังกล่าวทำได้ง่ายจนเกินไปก็มิผลทำให้เกิดข้อเสียได้ กล่าวคือ การที่พยานเขียนขึ้นขึ้นข้อเท็จจริงโดยไม่มีโอกาสถูกโต้แย้งในทันทีทำให้ดูมีความน่าเชื่อถือหรือเป็นหลักประกันได้น้อยกว่าการที่พยานมาสาบานตนและให้การต่อหน้าศาล ซึ่งการซักถามพยานของศาลต่อหน้าคู่ความอาจช่วยให้เห็นถึงความน่าเชื่อถือของคำให้การ ของพยานได้มากกว่า แต่กระนั้นก็ตาม ข้อเสียดังกล่าวก็ไม่มีผลรุนแรงจนถึงกับลบล้างข้อดีหรือประโยชน์ของการสืบพยานด้วยวิธีการดังกล่าวซึ่งเป็นที่นิยมกัน

สำหรับสถานะทางกฎหมายของวิธีการดังกล่าวนี้นั้น ก็ถือเสมือนเป็นพยานบุคคลอย่างหนึ่ง โดยต้องถูกบังคับตามหลักการทั่วไปเกี่ยวกับเรื่องบุคคลที่สามารถรับฟังเป็นพยานได้ ความน่าเชื่อถือของพยานก็มีลักษณะอย่างเดียวกับพยานบุคคล และศาลอาจสั่งให้พยานที่ให้การเป็นหนังสือมาให้การด้วยวาจาตามวิธีธรรมดาก็ได้ นอกจากนี้หนังสือให้การดังกล่าวยังถือเป็นเอกสารอย่างหนึ่งจึงต้องอยู่ภายใต้บังคับของหลักการเกี่ยวกับเรื่องความถูกต้องแท้จริงของเอกสารด้วย

(๑) วิธีการจัดทำคำให้การเป็นหนังสือ ตามมาตรา ๒๐๑ และมาตรา ๒๐๒ ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับ (๑.๑)ผู้ทำคำให้การเป็นหนังสือ (๑.๒)รูปแบบ และ(๑.๓)รายละเอียดในคำให้การเป็นหนังสือ

(๑.๑) ผู้ทำคำให้การเป็นหนังสือ ตามมาตรา ๒๐๑ กำหนดให้ผู้ทำคำให้การเป็นหนังสือต้องเป็นบุคคลที่สามารถรับฟังเป็นพยานบุคคลได้ ความสามารถหรือเงื่อนไขเกี่ยวกับพยานบุคคลที่ให้การด้วยวาจาจะนำมาใช้บังคับอย่างเดียวกันทุกประการ

(๑.๒) รูปแบบ มาตรา ๒๐๒ วรรคสี่ ได้กำหนดวิธีการเพื่อเป็นหลักประกันถึงความถูกต้องของการให้การเป็นหนังสือ โดยกำหนดให้ผู้ทำคำให้การต้องเขียนคำให้การด้วยลายมือของตนเอง พร้อมทั้งลงวันที่และลายมือชื่อด้วย ดังนั้น การที่ใช้วิธีการพิมพ์ดีดแล้วลงลายมือชื่ออาจเกิดข้อสงสัยได้ว่า อาจจะมีการลงลายมือชื่อไว้ล่วงหน้าแล้วค่อยพิมพ์ข้อความในภายหลัง การที่เขียนด้วยลายมือจะช่วยให้สามารถตรวจสอบถึงความเป็นต้นฉบับของคำให้การได้ง่ายกว่าการลงลายมือชื่อแต่เพียงอย่างเดียว

นอกจากนี้ เพื่อเป็นหลักประกันเกี่ยวกับความถูกต้องของคำให้การที่ทำเป็นหนังสือว่าได้จัดทำโดยผู้ทำคำให้การจริง มาตรา ๒๐๒ วรรคสี่ ยังได้กำหนดให้ต้องมีการแนบดวงจริงหรือสำเนาบัตรประจำตัวของผู้ทำคำให้การ เช่น บัตรประชาชน โดยมีการลงลายมือชื่อรับรองสำเนาด้วย กรณีมีข้อสงสัยว่า หากคำให้การดังกล่าวได้จัดทำโดยพยานได้พูดด้วยวาจาต่อหน้าเจ้าหน้าที่ เช่น พนักงานรับรองเอกสาร (notaire) หรือเจ้าหน้าที่ส่งคำคู่ความหรือหมาย เรียกต่าง ๆ (huissier de justice) เพื่อให้เจ้าหน้าที่ดังกล่าวบันทึกเป็นหนังสือ กรณีเช่นนี้จะชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา ๒๐๒ วรรคสี่ ที่กำหนดว่าพยานต้องเขียนคำให้การด้วยลายมือของตนเองหรือไม่ ซึ่งหากพิจารณาในแง่ของหลักประกันความน่าเชื่อถือตามที่กฎหมายประสงค์แล้ว วิธีการดังกล่าวก็น่าจะน่าเชื่อถือกว่าการที่พยานได้จัดทำด้วยตนเองเสียเอง กรณีจึงน่าจะสมเหตุผลที่จะมีการยอมรับคำให้การ ในลักษณะดังกล่าวได้

(๑.๓) รายละเอียด เนื่องจากกฎหมายประสงค์ที่จะทราบว่าผู้ทำคำให้การเป็นหนังสือนั้นมีความสามารถและได้ตระหนักถึงความสำคัญของการทำคำให้การหรือไม่ มาตรา ๒๐๒ จึงได้กำหนดให้ผู้ทำคำให้การเป็นหนังสือต้องระบารายละเอียดดังนี้

- รายละเอียดของผู้ทำคำให้การ ได้แก่ ชื่อ เวลาและสถานที่เกิด ที่อยู่ อาชีพ และความเกี่ยวข้องกับคู่ความ ซึ่งเป็นรายละเอียดอย่างเดียวกันกับพยานบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ เพื่อประกอบการพิจารณาของศาลในเรื่องความน่าเชื่อถือของพยาน

- ระบุถึงความประสงค์ที่จะทำคำให้การเพื่อใช้ประกอบการพิจารณา และผู้ทำคำให้การได้ทราบถึงเรื่องที่ดินอาจจะได้รับโทษทางอาญาหากให้การเท็จ ข้อกำหนดในส่วนนี้ผู้ร่างกฎหมายประสงค์ที่จะป้องกันไม่ให้มีการนำจดหมายหรือเอกสารที่ทำไม่ได้ประสงค์จะทำขึ้นเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในคดี มาใช้อ้างเป็นหลักฐาน และประสงค์ที่จะให้ผู้ทำคำให้การได้ตระหนักถึงความสำคัญของการให้การตามความเป็นจริง ในส่วนนี้จะสังเกตเห็นได้ว่า กฎหมายไม่ได้บังคับให้ผู้ทำคำให้การต้องเขียนคำสาบานตนว่าจะให้การตามความเป็นจริงเหมือนดังเช่นกรณีให้การด้วยวาจา

- รายละเอียดของคำให้การที่ผู้ทำคำให้การได้ยืนยันถึงสิ่งที่ตนได้ทราบด้วยตนเอง โดยการจะเป็นการทราบเพราะได้รับการบอกกล่าวจากบุคคลที่ทราบเรื่อง (ซึ่งกฎหมายยอมรับฟังเป็นพยานได้ เช่น ในคดีหย่าจะอ้างผู้สืบสันดานเป็นพยานไม่ได้ เป็นต้น) อีกต่อหนึ่ง หรือที่เรียกว่าพยานบอกเล่า (le témoin indirect) ซึ่งความน่าเชื่อถือของพยานเหล่านี้จะขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลเป็นหลัก

กรณีมีปัญหาว่า ในกรณีที่คำให้การเป็นหนังสือดังกล่าวขาดรายละเอียดตามรายการแรกและรายการที่สองจะมีผลอย่างไรบ้าง (ส่วนรายละเอียดรายการที่สามนั้น หากไม่มีก็เป็นที่น่าพอใจที่แน่นอนว่าศาลจะไม่รับฟังเป็นพยาน) เนื่องจากกฎหมายไม่ได้กำหนดว่าให้มีผลเป็นโมฆะ ดังนั้น ตามแนวคำพิพากษาของศาลจึงได้วางหลักว่า ศาลยังสามารถนำมาใช้พิจารณาประกอบการวินิจฉัยคดีได้๓๐ เพียงแต่จะมีผลทำให้ศาลอาจใช้ดุลพินิจไม่เชื่อถือคำให้การดังกล่าว เพราะมีหลักฐานยืนยันความถูกต้องไม่เพียงพอ๓๑ แต่อย่างไรก็ตาม กรณียังเป็นที่ยังเถียงกันในระหว่างนักกฎหมายว่า แนวคำพิพากษาดังกล่าวไม่สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา ๒๐๒ ที่ประสงค์จะให้มีการกำหนดรายละเอียดดังกล่าวเพื่อเป็นหลักประกันของความถูกต้องของการทำคำให้การเป็นหนังสือ

(๒) การจัดทำสำเนาคำให้การที่ทำเป็นหนังสือ โดยปกติคู่ความมักจะเป็นผู้ดำเนินการเสนอคำให้การของพยานที่ทำเป็นหนังสือต่อศาลในฐานะเป็นพยานเอกสารอย่างหนึ่ง ซึ่งต้องมีการทำสำเนาส่งให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งด้วย

(๓) ความน่าเชื่อถือของคำให้การที่ทำเป็นหนังสือ มีลักษณะอย่างเดียวกับการให้การด้วยวาจา แม้ว่าในบางคดีศาลจะให้น้ำหนักการรับฟังพยานด้วยวาจามากกว่าก็ตาม นอกจากนี้ ตามมาตรา ๒๐๓ ศาลยังมีอำนาจที่จะให้พยานที่ทำคำให้การเป็นหนังสือมาศาลเพื่อซักถามในฐานะพยานได้เสมอ ซึ่งก็ต้องปฏิบัติตามวิธีการและขั้นตอนของการสืบพยานบุคคลตามปกติทุกประการ อำนาจของศาลดังกล่าวเป็นประโยชน์ช่วยทำให้ศาลได้ทราบข้อเท็จจริงที่ชัดเจนมากขึ้น และยังเป็นการป้องกันไม่ให้มีการพยายามทำคำให้การเป็นหนังสือตามอำเภอใจอีกด้วย

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

กรณีพอจะสรุปได้ว่า กระบวนการของการสืบพยานบุคคลเป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ลักษณะของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law และของประเทศที่ใช้

ระบบกฎหมาย Civil Law นั้น มีความแตกต่างกันมาก โดยระบบแรกมีลักษณะค่อนข้างไปทางแบบกล่าวหา ในขณะที่อีกระบบหนึ่งมีลักษณะค่อนข้างไปทางแบบได้สวน แม้ว่าหลักการโดยทั่วไปแล้ว ศาลของทั้งสองระบบจะเป็นผู้มีอำนาจในการควบคุมการดำเนินกระบวนการพิจารณา แต่ทว่าในกลุ่มประเทศ Common Law นั้น คู่ความจะมีบทบาทมาก โดยทนายความของคู่ความแต่ละฝ่ายสามารถที่จะซักถามพยานได้โดยตรง ศาลจะทำหน้าที่เพียงเสมือนกรรมการผู้ตัดสินที่ไม่มีบทบาทเชิงรุก ซึ่งนักกฎหมายของกลุ่มนี้ก็ได้ให้เหตุผลสนับสนุนว่า วิธีการดังกล่าวซึ่งเป็นการปล่อยให้คู่ความต่อสู้กันเองโดยอิสระนั้นจะสามารถช่วยให้ค้นหาความจริงจากพยานได้เป็นอย่างดี และยังคงช่วยควบคุมกรณีที่พยานถูกสั่งให้ให้การเท็จหรือทำให้พยานไม่สามารถให้การโดยไม่สุจริตได้ด้วย ส่วนศาลเพียงแต่คอยควบคุมให้การสืบพยานเป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น สำหรับบทบาทของศาลในกลุ่มประเทศ Civil Law เช่น ฝรั่งเศสนั้น การซักถามพยานเป็นอำนาจโดยเด็ดขาดของศาลแต่เพียงผู้เดียวคู่ความไม่ค่อยจะมีบทบาทเท่าใดนัก ซึ่งนักกฎหมายของกลุ่มนี้ก็ได้ให้เหตุผลสนับสนุนว่า วิธีการดังกล่าวจะช่วยป้องกันไม่ให้อุบัติการณ์ที่มีอิทธิพลต่อพยานอันจะทำให้พยานไม่สามารถให้การตามความเป็นจริงได้

การสืบพยานบุคคลของทั้งสองระบบดังกล่าวจึงต่างก็มีเหตุผลหรือข้ออ้างสนับสนุนซึ่งคงจะหาข้อยุติได้ยากกว่าวิธีการใดจะมีประสิทธิภาพกว่ากัน และปัญหาสำคัญไม่น่าจะขึ้นอยู่กับเรื่องวิธีการของการสืบพยานว่าควรจะให้ศาลหรือคู่ความเป็นผู้ซักถาม แต่ข้อพิจารณาควรจะขึ้นอยู่กับเรื่องที่ว่ากระบวนการพิจารณาในขั้นตอนการสืบพยานบุคคลควรจะมีลักษณะที่ค่อนข้างไปทางแบบกล่าวหาหรือค่อนข้างไปทางแบบได้สวน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ในการสืบพยานบุคคลนั้น ศาลหรือคู่ความควรจะมีบทบาทมากกว่ากัน หากเราเห็นว่าคดีแพ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ของคู่ความแล้ว กรณีก็เป็นธรรมชาติของคู่ความควรจะมีบทบาทในการสืบพยานมากกว่าศาล และศาลควรทำหน้าที่ที่เสมือนกรรมการของการแข่งขันกีฬาคอยควบคุมไม่ให้คู่ความทำการสืบพยานโดยฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น การสืบพยานตามความเห็นนี้ก็ควรจะมีลักษณะที่ค่อนข้างไปทางแบบกล่าวหา แต่หากเราเห็นว่าคดีแพ่งไม่ใช่เป็นเรื่องผลประโยชน์ของคู่ความเท่านั้น แต่ยังมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของรัฐซึ่งมีหน้าที่ในการที่จะทำให้กระบวนการพิจารณาคดีแพ่งมีลักษณะที่สามารถช่วยให้เกิดความยุติธรรมแก่คู่ความและการดำเนินกระบวนการพิจารณาจะต้องเป็นไปด้วยความรวดเร็วแล้ว ศาลก็ควรจะมีบทบาทในการดำเนินการสืบพยาน เพื่อป้องกันไม่ให้อุบัติการณ์ความบิดเบือนจุดประสงค์ของการสืบพยานหรือทำให้กระบวนการพิจารณาต้องล่าช้าออกไป

สำหรับการสืบพยานบุคคลตาม ป.วิ.แพ่ง ของไทยนั้น ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วว่า เรามีรูปแบบและวิธีการอย่างเดียวกันกับวิธีการสืบพยานของประเทศในกลุ่ม Common Law ซึ่งจากข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติของศาลไทย คงจะไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า ได้เกิดปัญหาอย่างมากในชั้นการสืบพยานบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับข้อวิจารณ์ของนักกฎหมายในกลุ่มประเทศลาตินหรือกลุ่ม ประเทศที่ใช้ระบบ Civil Law ที่ว่า วิธีการสืบพยานบุคคลของประเทศในกลุ่ม Common Law ทำให้เป็นการเปิดโอกาสให้ทนายความใช้ชั้นเชิงทางวิธีพิจารณาเกี่ยวกับการอ้างและการสืบพยาน โดยไม่ได้มีจุดประสงค์เพื่อค้นหาความจริง แต่ใช้วิธีหลอกล่อหรือกลอุบายในการซักถามพยานเพื่อให้พยานเข้าใจผิด ตอบคำถามในลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อทนายความที่ซักถาม หรือเพื่อให้ศาลเห็นว่าพยานนั้นไม่น่าเชื่อถือ ทนายความคนใดเป็นผู้มีความสามารถในการซักซ้อมเตรียมพยาน การซักถาม ถามค้าน หรือถามดึงพยาน ก็ย่อมจะได้เปรียบแม้ว่าข้อเท็จจริงตามรูปคดีของคดีจะเสียเปรียบก็ตาม๓๒ จากปัญหาดังกล่าว แม้ว่าการแก้ไขหนึ่งซึ่งน่าจะช่วยให้อุบัติการณ์ดังกล่าวทุเลาลงได้บ้างนั้นก็คือ ศาลไทยควรมีบทบาทในลักษณะเชิงรุกมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยควรพยายามหรือกล้าที่จะใช้อำนาจต่าง ๆ ในชั้นสืบพยานบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการปฏิเสธไม่รับฟังพยาน

การงดการสืบพยานหรือการเรียกพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวกับประเด็นในคดีมาสืบตามที่เห็นจำเป็นตามมาตรา ๘๖ และมาตรา ๘๗(๑) การควบคุมให้คู่ความถามพยานเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับประเด็นแห่งคดีตามมาตรา ๑๑๘ หรือการที่ศาลใช้อำนาจซักถามพยานเองตามมาตรา ๑๑๘ เป็นต้น อย่างจริงจัง หรือแม้กระทั่งการที่ศาลจะใช้มาตรการลงโทษประการอื่น เช่น สั่งลงโทษนายความในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามมาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ และมาตรา ๓๑ ในกรณีที่ทนายความได้ดำเนินการสืบพยานบุคคลโดยใช้ชั้นเชิงทางวิธีพิจารณาเพื่อให้ได้เปรียบคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่สมควรหรือเพื่อกั่นแกล้งคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือเพื่อประวิงคดี แต่อย่างไรก็ตาม การแก้ไขปัญหานั้นสืบพยานด้วยวิธีการดังกล่าวก็ยังมีอุปสรรคสำคัญที่ว่า นักกฎหมายไทยเราไม่ว่าจะเป็นผู้พิพากษาหรือทนายความต่างได้รับอิทธิพลหรือได้รับการปลูกฝังแบบหยั่งรากลึกของแนวความคิดระบบ Common Law มานานว่า ในคดีแพ่งนั้นศาลควรจะวางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัด การเข้าไปมีบทบาทเกี่ยวกับคดีมากเกินไปอาจเสียความเป็นกลางและอาจเป็นเหตุให้คู่ความคัดค้านผู้พิพากษาได้ “บรรยากาศ” ของการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีแพ่งของไทยจึงมีลักษณะไปในทางแบบกล่าวหาค่อนข้างมาก แม้ว่าความจริงแล้วผู้ร่างกฎหมายจะได้กำหนดเรื่องอำนาจศาลไว้ในชั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการอยู่มากก็ตาม แต่ก็เป็นที่ทราบกันดีว่า ในทางปฏิบัตินั้น ศาลไทยเราก็คงจะไม่ค่อยจะได้ใช้หรือริเริ่มใช้อำนาจดังกล่าวเท่าใดนักหากคู่ความไม่ได้อ้างขอ อำนาจของศาลส่วนใหญ่จึงกลายเป็นเพียงถ้อยคำในคำพิพากษา ไม่ก่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรมแต่อย่างใด ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างอยู่ ๒ ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นได้ชัดเจนถึงความล้มเหลวในการพยายามที่จะเพิ่มบทบาทของศาลในการดำเนินกระบวนการอันมีสาเหตุหลักเนื่องมาจาก “บรรยากาศ” ดังกล่าวนั้นเอง ได้แก่

ตัวอย่างแรก เป็นกรณีที่มีความพยายามที่จะแก้ไขหลักการเรื่องการชี้สองสถานตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยเพิ่มบทบาทของศาลในการรวบรวมข้อมูลและเอกสารของคดีตั้งแต่ในชั้นชี้สองสถาน แต่หลักการดังกล่าวไม่ประสบความสำเร็จแม้จะเป็นหลักการที่ดีก็ตาม ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งน่าจะเป็นเพราะไปขัดกับทางปฏิบัติของผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้พิพากษา และทนายความ ซึ่งเคยชินกับวิธีปฏิบัติแบบเดิมมาเป็นเวลานาน โดยศาลเคยชินกับการดำเนินกระบวนการที่ปล่อยให้เป็นที่ของคู่ความในการที่จะรวบรวมข้อมูลและเอกสารของคดี ส่วนคู่ความโดยเฉพาะทนายความก็เคยชินกับวิธีพิจารณาแบบเดิมซึ่งตนมีบทบาทหรืออิสระในการเสนอข้อมูลและเอกสารของคดีในชั้นพิจารณา ในที่สุดจึงได้มีการแก้ไขหลักการชี้สองสถานใหม่ดังกล่าวให้คลายความเคร่งครัดลงจนมีหลักการทำนองเดียวกับหลักการชี้สองสถานเดิมก่อนถูกแก้ไข โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง(ฉบับที่ ๑๔) พ.ศ. ๒๕๓๘ ตัวอย่างที่สำคัญอีกตัวอย่างหนึ่งคือ กรณีที่พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดี민โนสาร่า โดยมีหลักการสำคัญประการหนึ่งคือได้เพิ่มบทบาทของศาลในการเข้ามาเป็นผู้ช่วยเหลือคู่ความ ตลอดจนมีอำนาจควบคุมและดำเนินการไต่สวนค้นหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ แทนที่จะให้เป็นภาระหน้าที่ของคู่ความเป็นหลักเหมือนอย่างในคดีสามัญ เช่น อำนาจศาลตามมาตรา ๘๘ มาตรา ๑๕๓ ตรี วรคหนึ่งคอนท่าย มาตรา ๑๕๓ จัตุวา เป็นต้น นอกจากนี้ วิธีการสืบพยานในศาลก็ยังแตกต่างจากวิธีพิจารณาคดีสามัญตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑๗ โดยตามมาตรา ๑๕๓ จัตุวา วรคสอง กำหนดให้ศาลเป็นผู้ซักถามพยานก่อน เสร็จแล้วจึงให้คู่ความหรือทนายความซักถามเพิ่มเติมได้ และตามวรรคสามยังบัญญัติต่อไปว่า ให้ศาลมีอำนาจซักถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดี แม้จะไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นอ้างก็ตาม จากหลักการใหม่นี้แสดงให้เห็นได้ชัดเจนว่ามีลักษณะค่อนข้างไปทางแบบไต่สวนค่อนข้างมาก๓๓ จึงมีข้อเป็นห่วงในวงการนักกฎหมายโดยทั่วไปว่า หลักการใหม่นี้คงจะไม่สามารถบรรลุผลได้จริง

ในทางปฏิบัติ ซึ่งผู้เขียนก็มีความเห็นว่า หากกระทรวงยุติธรรมไม่ดำเนินการในเรื่องนี้อย่างจริงจังจนทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในกระบวนการพิจารณาพร้อมใจยอมรับปฏิบัติตามหลักการใหม่ด้วยความจริงใจแล้ว ก็เป็นที่เชื่อได้ว่าศาลเองก็คงจะไม่พยายามที่จะใช้อำนาจตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ให้ และคู่ความเองก็คงจะไม่ยอมรับบทบาทใหม่ของศาลและคงพยายามโต้แย้งคัดค้านการดำเนินการของศาลอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้พิพากษาและทนายความในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีแพ่งเสียใหม่จึงน่าจะเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งกว่าการแก้ไขหลักการในบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมากนัก

ข่าวที่เกี่ยวข้อง

ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบกับการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

Source - กรมประชาสัมพันธ์ , October 19, 2005

ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบกับการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในส่วนที่ว่าด้วยพยานหลักฐาน

การประชุมสภาผู้แทนราษฎรวันนี้(19ต.ค.)มีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในเรื่องของพยานหลักฐานที่คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาเสร็จแล้ว โดยคณะกรรมการได้มีการปรับปรุงหลักการรับฟังพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาคดีให้ชัดเจน โดยกำหนดให้คู่ความฝ่ายที่จะได้ประโยชน์จากข้อสันนิษฐานของกฎหมายหรือข้อสันนิษฐานตามความเป็นจริงในสภาพปกติธรรมดาพิสูจน์แต่เพียงว่าได้ปฏิบัติครบถ้วนตามเงื่อนไขแล้วก็เป็นอันเพียงพอ รวมถึงเพิ่มเติมหลักที่ให้ศาลมีอำนาจรับฟังพยานบอกเล่าในคดีแพ่งได้ เช่นในคดีอาญาถ้าพยานมีความถูกต้องตามเงื่อนไขยกเว้น และยังเพิ่มหลักของการรับฟังบันทึกถ้อยคำพยานแทนการมาเบิกความ รวมถึงการให้ใช้หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ได้ด้วย ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรได้ให้ความเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้

ประชุมสภา มีการพิจารณากฎหมายหลายฉบับให้สภาเห็นชอบ

Source - กรมประชาสัมพันธ์ , May 18, 2005

การประชุมสภาผู้แทนราษฎรวันนี้ มีการพิจารณากฎหมายหลายฉบับที่รัฐสภาเห็นชอบให้นำมาพิจารณาต่อตามคำร้องของคณะรัฐมนตรี

การประชุมสภาผู้แทนราษฎร บ่ายวันนี้ (18พ.ค.) มีนายโภคิน พลกุล ประธานสภาผู้แทนราษฎร ทำหน้าที่ประธานการประชุม ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ค้างการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรชุดที่แล้ว และรัฐสภาได้ให้ความเห็นชอบตามที่คณะรัฐมนตรีร้องขอให้พิจารณาต่อไป โดย 2 ฉบับแรกเป็นร่างพระราชบัญญัติที่ค้างอยู่ในชั้นพิจารณากรณีที่วุฒิสภาได้แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งในส่วนของร่างพระราชบัญญัติการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ ที่กำหนดหลักเกณฑ์และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจขนส่งนั้น ที่ประชุมเห็นชอบกับวุฒิสภา แต่กับร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา ที่ประชุมไม่เห็นชอบด้วยการที่วุฒิสภาได้แก้ไขในหลายประเด็น ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดสถานะของมหาวิทยาลัย หรือแม้แต่การกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดเก็บค่าเล่าเรียนที่วุฒิสภาทำการกำหนดกรอบการกำหนดค่าเล่าเรียนภายใต้แนวคิดที่เกรงว่าจะมีการจัดเก็บค่าเล่าเรียนแพง สร้างความเดือดร้อนให้กับนักศึกษา หรือผู้ปกครอง ซึ่ง ส.ส.หลาย

คนเกรงว่าอาจส่งผลกระทบต่อความเป็นอิสระทางวิชาการที่ถือเป็นอีกเหตุผลสำคัญของการนำมหาวิทยาลัยของรัฐออกนอกระบบ จึงมีการเสนอตั้งคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาอีกครั้ง

นอกจากนี้ยังมีการพิจารณาในวาระรับหลักการในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง รวมถึงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในส่วนที่เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการสืบ และการรับฟังพยานหลักฐาน ทั้งในคดีแพ่ง และในคดีอาญา

ภาคผนวก

:

- ๑ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง)
- ๑ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ)
- ๑ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(นายจองชัย เทียงธรรม และนายวีระศักดิ์ โควสุรัตน์
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทย เป็นผู้เสนอ)
- ๑ รายงานของคณะกรรมการวิสามัญ
พิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(ฉบับที่ ..) พ.ศ.
- ๑ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎร
ลงมติเห็นชอบแล้ว)

**ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง)**

(๑)

ประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง

ภาค 1 บททั่วไป

ลักษณะ 5 พยานหลักฐาน

หมวด 1 หลักทั่วไป

มาตรา 84 ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกล่าวอ้างข้อเท็จจริงอย่างใด ๆ เพื่อสนับสนุนคำฟ้องหรือคำให้การของตน ให้หน้าที่นำสืบข้อเท็จจริงนั้นตกอยู่กับคู่ความฝ่ายที่กล่าวอ้าง

แต่ว่า (1) คู่ความไม่ต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงซึ่งเป็นที่รู้จักกันอยู่ทั่วไป หรือซึ่งไม่อาจโต้แย้งได้ หรือซึ่งศาลเห็นว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้รับแล้ว

(2) ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายเป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์แต่เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว

มาตรา 85 คู่ความฝ่ายที่มีหน้าที่ต้องนำสืบข้อเท็จจริงย่อมมีสิทธิที่จะนำพยานหลักฐานใด ๆ มาสืบได้ภายใต้บังคับแห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการรับฟังพยานหลักฐาน และการยื่นพยานหลักฐาน

มาตรา 86 เมื่อศาลเห็นว่าพยานหลักฐานใดเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้ก็ดี หรือเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังได้ แต่ได้ยื่นฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ให้ศาลปฏิเสธไม่รับพยานหลักฐานนั้นไว้

เมื่อศาลเห็นว่าพยานหลักฐานใดฟังเพื่อยเกินสมควรหรือประวิงให้ชักช้าหรือไม่เกี่ยวแก่ประเด็น ให้ศาลมีอำนาจงดการสืบพยานหลักฐานเช่นนั้น หรือพยานหลักฐานอื่นต่อไป เมื่อศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมเป็นการจำเป็นที่จะต้องนำพยานหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับประเด็นในคดีมาสืบเพิ่มเติม ให้ศาลทำการสืบพยานหลักฐานต่อไป ซึ่งอาจ

รวมทั้งการที่จะเรียกพยานที่สืบแล้วมาสืบใหม่ด้วย โดยไม่ต้องมีฝ่ายใดร้องขอ

มาตรา 87 ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานใดเว้นแต่

(1) พยานหลักฐานนั้นเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่คู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดในคดีจะต้องนำสืบ และ

(2) คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานหลักฐานได้แสดงความจำนงที่จะอ้างถึง

พยานหลักฐาน

นั้นตั้งที่บัญญัติไว้ในมาตรา 88 และ 90 แต่ถ้าศาลเห็นว่า เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมจำเป็น

จะต้องสืบพยานหลักฐานอันสำคัญซึ่งเกี่ยวกับประเด็นข้อสำคัญในคดี โดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของ

อนุภาคนี้นี้ ให้ศาลมีอำนาจรับฟังพยานหลักฐานเช่นนั้นได้

มาตรา 88* เมื่อคู่ความฝ่ายใดมีความจำนงที่จะอ้างถึงเอกสารฉบับใดหรือคำเบิกความของพยานคนใด หรือมีความจำนงที่จะให้ศาลตรวจบุคคล วัตถุ สถานที่ หรืออ้างถึงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ศาลตั้ง เพื่อเป็นพยานหลักฐานสนับสนุนข้ออ้าง หรือข้อเถียงของตน

ให้คู่ความฝ่ายนั้นยื่นต่อศาลก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวันซึ่งบัญชีระบุพยาน โดยแสดงเอกสารหรือสภาพของเอกสารที่จะอ้าง และรายชื่อ ที่อยู่ ของบุคคล วัตถุ หรือสถานที่ซึ่งคู่ความฝ่ายนั้นระบุอ้างเป็นพยาน หรือขอให้ศาลไปตรวจ หรือขอให้ตั้งผู้เชี่ยวชาญ แล้วแต่กรณี พร้อมทั้งสำเนาบัญชีระบุพยานดังกล่าวในจำนวนที่เพียงพอ เพื่อให้คู่ความฝ่ายอื่นมารับไปจากเจ้าพนักงานศาล

ถ้าคู่ความฝ่ายใดมีความจำนงจะยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติม ให้ยื่นคำแถลงขอระบุ

พยานเพิ่มเติมต่อศาลพร้อมกับบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมและสำเนาบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมดังกล่าวได้ภายในสิบห้าวันนับแต่วันสืบพยาน

เมื่อระยะเวลาที่กำหนดให้ยื่นบัญชีระบุพยานตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองแล้วแต่

กรณี ได้สิ้นสุดลงแล้ว ถ้าคู่ความฝ่ายใดซึ่งได้ยื่นบัญชีระบุพยานไว้แล้ว มีเหตุอันสมควรแสดงได้ว่าตนไม่สามารถทราบได้ว่าต้องนำพยานหลักฐานบางอย่างมาสืบเพื่อประโยชน์ของตน หรือไม่ทราบว่าพยานหลักฐานบางอย่างได้มีอยู่ หรือมีเหตุอันสมควรอื่นใด หรือถ้าคู่ความฝ่ายใดซึ่งมิได้ยื่น

บัญชีระบุพยานแสดงให้เห็นที่พอใจแก่ศาลได้ว่า มีเหตุอันสมควรที่ไม่สามารถยื่นบัญชีระบุพยานตามกำหนดเวลาดังกล่าวได้ คู่ความฝ่ายนั้นอาจยื่นคำร้องขออนุญาตอ้างพยานหลักฐานเช่นว่านั้นต่อศาลพร้อมกับบัญชีระบุพยานและสำเนาบัญชีระบุพยานดังกล่าวไม่ว่าเวลาใด ๆ ก่อนพิพากษาคดีและถ้าศาลเห็นว่า เพื่อให้การวินิจฉัยชี้ขาดข้อสำคัญแห่งประเด็นเป็นไปโดยเที่ยงธรรม จำเป็นจะ

ต้องสืบพยานหลักฐานเช่นว่านั้น ก็ให้ศาลอนุญาตตามคำร้อง

*[มาตรา 88 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2538]

มาตรา 89 ถ้าคู่ความฝ่ายใดอันมีหน้าที่นำพยานมาสืบภายหลัง ประสงค์จะสืบพยานของตน (ก) เพื่อหักล้างหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขถ้อยคำพยานของฝ่ายที่นำสืบก่อน ในข้อความ

ทั้งหลายซึ่งพยานเช่นว่านั้นเป็นผู้รู้เห็น หรือ (ข) เพื่อพิสูจน์ข้อความอย่างใดอย่างหนึ่งอันเกี่ยวข้องด้วย

การกระทำหรือถ้อยคำหรือหนังสือซึ่งพยานเช่นว่านั้นได้กระทำขึ้น แม้ถึงว่าพยานเช่นว่านั้นจะมิได้เบิกความถึงข้อเหล่านั้นก็ดีให้คู่ความฝ่ายที่ต้องนำพยานมาสืบภายหลัง ถ้ามค้นพยานเช่นว่านั้นเสียในเวลาที่พยานเบิกความ เพื่อให้พยานมีโอกาสอธิบายถึงข้อความเหล่านั้น

ถ้าคู่ความฝ่ายใดมิได้ตามค้นพยานของคู่ความฝ่ายที่นำสืบก่อนดังกล่าวมาข้างต้น

แล้ว ต่อมานำพยานมาสืบถึงข้อความดังกล่าวมาข้างต้น คู่ความฝ่ายที่สืบพยานก่อนชอบที่จะคัดค้าน

ได้ และในกรณีเช่นว่านี้ ให้ศาลปฏิเสธไม่ยอมรับฟังคำพยานเช่นว่ามานั้น

แต่ถ้าคู่ความฝ่ายที่นำสืบภายหลังแสดงให้เป็นที่พอใจของศาลว่า เมื่อเวลาพยานเบิกความนั้นตนไม่รู้หรือไม่มีเหตุอันควรรู้ถึงข้อความดังกล่าวมาแล้ว หรือถ้าศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม จำเป็นต้องสืบพยานเช่นว่านี้ ศาลจะยอมรับฟังคำพยานเช่นว่านี้ได้ แต่ในกรณีเช่นนี้ คู่ความที่ได้นำพยานสืบก่อนจะเรียกพยานที่เกี่ยวข้องมาสืบอีกก็ได้ หรือเมื่อศาลเห็นสมควรจะเรียกมาสืบเองก็ได้

มาตรา 90* ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างอิงเอกสารเป็นพยานหลักฐานเพื่อสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อเถียงของตนตามมาตรา 88 วรรคหนึ่ง ยื่นต่อศาลและส่งให้คู่ความฝ่ายอื่นซึ่งสำเนาเอกสารนั้นก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

ในกรณีที่คู่ความฝ่ายใดยื่นคำแถลงหรือคำร้องขออนุญาตอ้างอิงเอกสารเป็นพยาน

หลักฐานตามมาตรา 88 วรรคสองหรือวรรคสาม ให้ยื่นต่อศาลและส่งให้คู่ความฝ่ายอื่นซึ่งสำเนาเอกสารนั้นพร้อมกับการยื่นคำแถลงหรือคำร้องดังกล่าว เว้นแต่ศาลจะอนุญาตให้ยื่นสำเนาเอกสาร

ภายหลังเมื่อมีเหตุอันสมควร

คู่ความฝ่ายที่อ้างอิงพยานหลักฐานไม่ต้องยื่นสำเนาเอกสารต่อศาล และไม่ต้องส่งสำเนาเอกสารให้คู่ความฝ่ายอื่นในกรณีดังต่อไปนี้

(1) เมื่อคู่ความฝ่ายใดอ้างอิงเอกสารเป็นชุดซึ่งคู่ความฝ่ายอื่นทราบดีอยู่แล้ว หรือ

สามารถตรวจตราให้ทราบได้โดยง่ายถึงความมีอยู่และความแท้จริงแห่งเอกสารนั้น เช่น จดหมายโต้ตอบระหว่างคู่ความในคดี หรือสมุดบัญชีการค้า และสมุดบัญชีของธนาคารหรือเอกสารในสำนวนคดีเรื่องอื่น

(2) เมื่อคู่ความฝ่ายใดอ้างอิงเอกสารฉบับเดียวหรือหลายฉบับที่อยู่ในความครอบครองของคู่ความฝ่ายอื่นหรือของบุคคลภายนอก

(3) ถ้าการคัดสำเนาเอกสารจะทำให้กระบวนการพิจารณาล่าช้าเป็นที่เสื่อมเสียแก่คู่ความซึ่งอ้างอิงเอกสารนั้น หรือมีเหตุผลแสดงว่าไม่อาจคัดสำเนาเอกสารให้เสร็จภายในกำหนดเวลาที่ให้ยื่นสำเนาเอกสารนั้น

กรณีตาม (1) หรือ (3) ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างอิงเอกสารยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องต่อศาล ขออนุญาตงดการยื่นสำเนาเอกสารนั้นและขอยื่นต้นฉบับเอกสารแทน เพื่อให้ศาลหรือคู่ความฝ่ายอื่นตรวจดูตามเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควรกำหนด

กรณีตาม (2) ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างอิงเอกสารขอให้ศาลมีคำสั่งเรียกเอกสารนั้นมาจากผู้ครอบครองตามมาตรา 123 โดยต้องยื่นคำร้องต่อศาลภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง

หรือวรรคสอง แล้วแต่กรณี และให้คู่ความฝ่ายนั้นมีหน้าที่ติดตามเพื่อให้ได้เอกสารดังกล่าวมา ภายในเวลาที่ศาลกำหนด

*[มาตรา 90 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2538]

มาตรา 91 คู่ความทั้งสองฝ่ายต่างมีสิทธิที่จะอ้างอิงพยานหลักฐานร่วมกันได้

มาตรา 92 ถ้าคู่ความหรือบุคคลใดจะต้องเบิกความหรือนำพยานหลักฐาน ชนิดใด ๆ มาแสดง และคำเบิกความหรือพยานหลักฐานนั้นอาจเปิดเผย

(1) หนังสือราชการหรือข้อความอันเกี่ยวกับงานของแผ่นดินซึ่งโดยสภาพจะต้องรักษาเป็นความลับไว้ชั่วคราวหรือตลอดไป และคู่ความหรือบุคคลนั้นเป็นผู้รักษาไว้ หรือได้ทราบมาโดยตำแหน่งราชการ หรือในหน้าที่ราชการ หรือถึงราชการอื่นใด

(2) เอกสารหรือข้อความที่เป็นความลับใด ๆ ซึ่งตนได้รับมอบหมายหรือบอกเล่า

จากลูกความในฐานะที่ตนเป็นทนายความ

(3) การประดิษฐ์ แบบ หรือการงานอื่น ๆ ซึ่งได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายไม่ให้เปิดเผย

คู่ความหรือบุคคลเช่นว่านั้นชอบที่จะปฏิเสธไม่ยอมเบิกความหรือนำพยานหลักฐานนั้น ๆ มาแสดงได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่เกี่ยวข้องให้เปิดเผยได้

เมื่อคู่ความหรือบุคคลใดปฏิเสธไม่ยอมเบิกความหรือนำพยานหลักฐานมาแสดง ดังกล่าวมาแล้ว ให้ศาลมีอำนาจที่จะหมายเรียกพนักงานเจ้าหน้าที่หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องให้มาศาล และให้ชี้แจงข้อความตามที่ศาลต้องการเพื่อวินิจฉัยว่า การปฏิเสธนั้นชอบด้วยเหตุผลหรือไม่ ถ้าศาลเห็นว่า การปฏิเสธนั้นไม่มีเหตุผลฟังได้ ศาลมีอำนาจออกคำสั่งมิให้คู่ความหรือบุคคลเช่นว่านั้น

ยกประโยชน์แห่งมาตรานี้ขึ้นใช้ และบังคับให้เบิกความหรือนำพยานหลักฐานนั้นมาแสดงได้

มาตรา 93 การอ้างเอกสารเป็นพยานนั้นให้ยอมรับฟังได้แต่ต้นฉบับเอกสารเท่านั้น เว้นแต่

(1) เมื่อคู่ความที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตกลงกันว่าสำเนาเอกสารนั้นถูกต้องแล้ว จึงให้ศาลยอมรับฟังสำเนาเช่นว่านั้นเป็นพยานหลักฐานแห่งเอกสารนั้นได้

(2) ถ้าต้นฉบับเอกสารหาไม่ได้ เพราะสูญหาย หรือถูกทำลายโดยเหตุสุดวิสัย หรือ

ไม่สามารถนำต้นฉบับมาได้โดยประการอื่น ศาลจะอนุญาตให้นำสำเนาหรือพยานบุคคลมาสืบก็ได้

* (3) ต้นฉบับเอกสารที่อยู่ในความอารักขาหรือในความควบคุมของทางราชการ นั้น จะนำมาแสดงได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตของรัฐมนตรี หัวหน้ากรม กอง หัวหน้าแผนกหรือผู้รักษาการ แทนในตำแหน่งนั้น ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณีเสียก่อน อนึ่ง นอกจากศาลจะได้กำหนดเป็นอย่างอื่น สำเนาเอกสารหรือข้อความที่คัดจากเอกสารเหล่านั้น ซึ่งรัฐมนตรี หัวหน้ากรม กองหัวหน้าแผนก หรือผู้รักษาการแทนในตำแหน่งนั้น ๆ ได้รับรองถูกต้องแล้ว ให้ถือว่าเป็นอันเพียงพอในการที่จะนำมาแสดง

* [มาตรา 93 (3) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2492]

มาตรา 94 เมื่อใดมีกฎหมายบังคับให้ต้องมีพยานเอกสารมาแสดง ห้ามมิให้ศาล ยอมรับฟังพยานบุคคลในกรณีอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ แม้ถึงว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะได้ยินยอมก็ดี

- (ก) ขอสืบพยานบุคคลแทนพยานเอกสาร เมื่อไม่สามารถนำเอกสารมาแสดง
 - (ข) ขอสืบพยานบุคคลประกอบข้ออ้างอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อได้นำเอกสารมาแสดงแล้วว่า ยังมีข้อความเพิ่มเติมตัดทอน หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในเอกสารนั้นอยู่อีก
- แต่ว่าบทบัญญัติแห่งมาตรานี้ มิให้ใช้บังคับในกรณีที่บัญญัติไว้ในอนุมาตรา (2) แห่งมาตรา 93 และมีให้ถือว่าเป็นการตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะกล่าวอ้างและนำพยานบุคคล มาสืบประกอบข้ออ้างว่า พยานเอกสารที่แสดงนั้นเป็นเอกสารปลอมหรือไม่ถูกต้องทั้งหมด หรือ แต่บางส่วน หรือสัญญาหรือหน่ออย่างอื่นที่ระบุไว้ในเอกสารนั้นไม่สมบูรณ์ หรือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตีความหมายผิด

มาตรา 95 ห้ามมิให้ยอมรับฟังพยานบุคคลใดเว้นแต่บุคคลนั้น

- (1) สามารถเข้าใจและตอบคำถามได้ และ
- (2) เป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความเกี่ยวในเรื่องที่จะให้การเป็นพยาน

นั้น

มาด้วยตนเองโดยตรง แต่ความในข้อนี้ให้ใช้ได้ต่อเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายโดยชัดแจ้ง หรือ

คำสั่งของศาลว่าให้เป็นอย่างอื่น

ถ้าศาลไม่ยอมรับไว้ซึ่งคำเบิกความของบุคคลใด เพราะเห็นว่าบุคคลนั้นจะเป็นพยานหรือให้การดังกล่าวข้างต้นไม่ได้ และคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องร้องคัดค้านก่อนที่ศาลจะดำเนินคดีต่อไป ให้ศาลจดยางงานระบุนามพยาน เหตุผลที่ไม่ยอมรับและชี้คัดค้านของคู่ความฝ่ายที่

เกี่ยวข้องไว้ ส่วนเหตุผลที่คู่ความฝ่ายคัดค้านยกขึ้นอ้างนั้น ให้ศาลใช้ดุลพินิจตกลงไว้ในรายงาน หรือกำหนดให้คู่ความฝ่ายนั้นยื่นคำแถลงต่อศาลเพื่อรวมไว้ในสำนวน

มาตรา 96 พยานที่เป็นคนหูหนวก หรือเป็นใบ้หรือทั้งหูหนวกและเป็นใบ้ นั้น อาจถูกถามหรือให้คำตอบโดยวิธีเขียนหนังสือ หรือโดยวิธีอื่นใดที่สมควรได้ และคำเบิกความของ บุคคลนั้น ๆ ให้ถือว่าเป็นคำพยานบุคคลตามประมวลกฎหมายนี้

มาตรา 97 คู่ความฝ่ายหนึ่ง จะอ้างคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเป็นพยานของตนหรือจะ อ้างตนเองเป็นพยานก็ได้

มาตรา 98 คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะอ้างบุคคลใดเป็นพยานของตนก็ได้เมื่อ บุคคลนั้นเป็นผู้มีความรู้เชี่ยวชาญในศิลป วิทยาศาสตร์ การฝีมือ การค้า หรือการงานที่ทำหรือใน กฎหมายต่างประเทศ และซึ่งความเห็นของพยานอาจเป็นประโยชน์ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อความ ในประเด็นทั้งนี้ไม่ว่าพยานจะเป็นผู้มีอาชีพในการนั้นหรือไม่

มาตรา 99 ถ้าศาลเห็นว่า จำเป็นที่จะต้องตรวจบุคคล วัตถุ สถานที่หรือตั้ง ผู้เชี่ยวชาญตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 129 และ 130 เมื่อศาลเห็นสมควร ไม่ว่าจะพิจารณาคดีจะ อยู่ในชั้นใด หรือเมื่อมีคำขอของคู่ความฝ่ายใดภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา 87 และ 88 ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดการตรวจหรือการแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญเช่นนั้นได้

บทบัญญัติแห่งมาตรานี้ไม่ตัดสิทธิของคู่ความในอันที่จะเรียกบุคคลผู้มีความรู้ เชี่ยวชาญมาเป็นพยานฝ่ายตนได้

มาตรา 100* คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งซึ่งประสงค์จะอ้างอิงข้อเท็จจริงใดและขอให้ คู่ความฝ่ายอื่นตอบว่าจะรับรองข้อเท็จจริงนั้นว่าถูกต้องหรือไม่ อาจส่งคำบอกกล่าวเป็นหนังสือ แฉ่ง

รายการข้อเท็จจริงนั้นไปให้คู่ความฝ่ายอื่นก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

ถ้าคู่ความฝ่ายอื่นได้รับคำบอกกล่าวโดยชอบแล้ว เมื่อคู่ความฝ่ายที่ส่งคำบอก กล่าว

ร้องขอต่อศาลในวันสืบพยาน ให้ศาลสอบถามคู่ความฝ่ายอื่นว่าจะยอมรับข้อเท็จจริงตามที่ได้รับ คำบอกกล่าวนั้นว่าถูกต้องหรือไม่ แล้วให้ศาลจดคำตอบไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณา ถ้าคู่ความ ฝ่ายนั้นไม่ตอบคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด หรือปฏิเสธข้อเท็จจริงใดโดยไม่มีเหตุแห่งการปฏิเสธ โดยชัดแจ้ง ให้ถือว่ายอมรับข้อเท็จจริงนั้นแล้ว เว้นแต่ศาลจะเห็นว่าคู่ความฝ่ายนั้นไม่อยู่ในวิสัย ที่จะตอบหรือแสดงเหตุแห่งการปฏิเสธโดยชัดแจ้งในขณะนั้น ศาลจะมีคำสั่งให้คู่ความฝ่ายนั้นทำ คำแถลงเกี่ยวกับข้อเท็จจริงนั้นมายื่นต่อศาลภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรก็ได้

บทบัญญัติแห่งมาตรานี้ให้ใช้บังคับแก่เรื่องเอกสารทั้งหมดหรือฉบับใดฉบับหนึ่ง

ที่คู่ความแสดงความจำนงจะอ้างถึงด้วยโดยอนุโลม แต่ต้องส่งสำเนาเอกสารนั้นไปพร้อมกับคำบอก

กล่าวและต้องมีต้นฉบับเอกสารนั้นให้คู่ความฝ่ายอื่นตรวจดูได้เมื่อต้องการ เว้นแต่ต้นฉบับเอกสาร

นั้นอยู่ในความครอบครองของคู่ความฝ่ายอื่นหรือของบุคคลภายนอก

*[มาตรา 100 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2535 ส่วนความในวรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ (ฉบับที่ 14)

พ.ศ. 2538]

มาตรา 101 ถ้าบุคคลใดเกรงว่า พยานหลักฐานซึ่งตนเองต้องอ้างถึงในภายหน้า

จะสูญหายหรือยากแก่การนำมา หรือถ้าคู่ความฝ่ายใดในคดีเกรงว่าพยานหลักฐานซึ่งตนจำนงจะอ้างถึงจะสูญหายเสียก่อนที่จะนำมาสืบ หรือเป็นการยากที่จะนำมาสืบในภายหลังก่อนหน้านั้นหรือคู่ความฝ่ายนั้นอาจยื่นคำขอต่อศาลโดยทำเป็นคำร้องขอหรือคำร้องให้ศาลมีคำสั่งให้สืบพยานหลักฐานนั้นไว้ทันที

เมื่อศาลได้รับคำขอเช่นนั้น ให้ศาลหมายเรียกผู้ขอและคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องมายังศาล และเมื่อได้ฟังบุคคลเหล่านั้นแล้ว ให้ศาลสั่งคำขอตามที่เห็นสมควร ถ้าศาลสั่งอนุญาตตามคำขอแล้ว ให้สืบพยานไปตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้ ส่วนรายงานและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนั้นให้ศาลเก็บรักษาไว้

*ในกรณีที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรและยังมิได้เข้ามาในคดีนั้น เมื่อศาลได้รับคำขอตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลสั่งคำขอนั้น

อย่างคำขออันอาจทำได้แต่ฝ่ายเดียว ถ้าศาลสั่งอนุญาตตามคำขอแล้วให้สืบพยานไปฝ่ายเดียว

*[มาตรา 101 วรรคสาม เพิ่มความโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2534]

มาตรา 102 ให้ศาลที่พิจารณาคดีเป็นผู้สืบพยานหลักฐาน โดยจะสืบในศาลหรือนอกศาล ณ ที่ใด ๆ ก็ได้ แล้วแต่ศาลจะสั่งตามที่เห็นสมควรตามความจำเป็นแห่งสภาพของพยานหลักฐานนั้น

แต่ถ้าศาลที่พิจารณาคดีเห็นเป็นการจำเป็น ให้มีอำนาจมอบให้ผู้พิพากษาคนใดคนหนึ่งในศาลนั้น หรือตั้งให้ศาลอื่นสืบพยานหลักฐานแทนได้ ให้ผู้พิพากษาที่รับมอบหรือศาลที่ได้รับแต่งตั้งนั้นมีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับศาลที่พิจารณาคดีรวมทั้งอำนาจที่จะมอบให้ผู้พิพากษาคนใดคนหนึ่งหรือตั้งศาลอื่นให้ทำการสืบพยานหลักฐานแทนต่อไปด้วย

ถ้าศาลที่พิจารณาคดีได้แต่งตั้งให้ศาลอื่นสืบพยานแทน คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

จะแถลงต่อศาลที่พิจารณาคดีว่า ตนมีความจำนงจะไปฟังการพิจารณาก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ให้ศาลที่ได้รับแต่งตั้งแจ้งวันกำหนดสืบพยานหลักฐานให้ผู้ขอทราบล่วงหน้าอย่างน้อยไม่ต่ำกว่าเจ็ดวัน คู่ความที่ไปฟังการพิจารณานั้นชอบที่จะใช้สิทธิได้เสมือนหนึ่งว่ากระบวนการพิจารณานั้นได้ดำเนินในศาลที่พิจารณาคดี

ให้ส่งสำเนาคำฟ้องและคำให้การพร้อมด้วยเอกสารและหลักฐานอื่น ๆ อัน

จำเป็น

เพื่อสืบพยานหลักฐานไปยังศาลที่ได้รับแต่งตั้งดังกล่าวแล้ว ถ้าคู่ความฝ่ายที่อ้างอิงพยานหลักฐานนั้นมิได้แถลงความจำนงที่จะไปฟังการพิจารณา ก็ให้แจ้งไปให้ศาลที่ได้รับแต่งตั้งทราบข้อประเด็นที่จะสืบ เมื่อได้สืบพยานหลักฐานเสร็จแล้ว ให้เป็นหน้าที่ของศาลที่รับแต่งตั้งจะต้องส่งรายงานที่จำเป็นและเอกสารอื่น ๆ ทั้งหมดอันเกี่ยวข้องในการสืบพยานหลักฐานไปยังศาลที่พิจารณาคดี

มาตรา 103 ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการขาดนัด การร้องสอด และการขับไล่ออกนอกศาล ห้ามมิให้ศาลที่พิจารณาคดี หรือผู้พิพากษาที่รับมอบหมาย หรือศาลที่ได้รับแต่งตั้งดังกล่าวข้างต้นทำการสืบพยานหลักฐานใด โดยมีได้ให้โอกาสเต็มที่แก่คู่ความทุกฝ่ายในอันที่จะมาฟังการพิจารณา และใช้สิทธิเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณา

เช่นว่านั้น ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้ ไม่ว่าพยานหลักฐานนั้นคู่ความฝ่ายใดจะเป็นผู้อ้างอิงหรือศาลเป็นผู้สั่งให้สืบ

มาตรา 104 ให้ศาลมีอำนาจเต็มที่ในอันที่จะวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานที่คู่ความนำมาสืบนั้นจะเกี่ยวกับประเด็นและเป็นอันเพียงพอ ให้เชื่อฟังเป็นยุติได้หรือไม่ แล้วพิพากษาคดีไปตามนั้น

มาตรา 105 คู่ความฝ่ายใดไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยพยานหลักฐาน กระทำให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งต้องเสียค่าฤชาธรรมเนียม หรือค่าธรรมเนียมเกินกว่าที่ควรเสีย ค่าฤชาธรรมเนียมที่เพิ่มขึ้นนั้น ให้ถือว่าเป็นค่าฤชาธรรมเนียมอันไม่จำเป็นตามความหมายแห่งมาตรา 166 และให้คู่ความฝ่ายที่ก่อให้เกิดขึ้นนั้นเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย

หมวด 2

ว่าด้วยการมาศาลของพยานและการซักถามพยาน

มาตรา 106 ถ้าคู่ความฝ่ายใดไม่สามารถนำพยานของตนมาศาลได้เอง คู่ความฝ่ายนั้นอาจขอต่อศาลก่อนวันสืบพยาน ให้ศาลออกหมายเรียกพยานมาศาลได้ แต่ต้องให้พยานรู้

ล่วงหน้าอย่างน้อยสามวัน

หมายเรียกพยานต้องมีข้อความดังนี้

- (1) ชื่อและตำบลที่อยู่ของพยาน ชื่อคู่ความและศาล
 - (2) สถานที่และวันเวลาซึ่งพยานจะต้องไป
 - (3) กำหนดโทษที่จะต้องรับในกรณีที่ไม่ไปตามหมายเรียกและเบิกความเท็จ
- ถ้าศาลเห็นว่าพยานจะไม่สามารถเบิกความได้โดยมิได้ตระเตรียม ศาลจะจัดแจ้ง

ข้อเท็จจริงซึ่งพยานอาจถูกซักถามลงไว้ในหมายเรียกด้วยก็ได้

มาตรา 107 ถ้าศาลเห็นว่าในการสืบสวนหาความจริงจำเป็นต้องไปสืบพยาน ณ สถานที่ซึ่งข้อเท็จจริงอันประสงค์จะให้พยานเบิกความนั้นได้เกิดขึ้น ให้ศาลหรือผู้พิพากษาที่รับมอบ หรือศาลที่ได้รับแต่งตั้งเพื่อการนั้นส่งหมายเรียกไปยังพยานระบุสถานที่และวันเวลาที่จะไปสืบพยาน แล้วสืบพยานไปตามนั้น

มาตรา 108 พยานที่ได้รับหมายเรียกโดยชอบดังที่บัญญัติไว้ในสองมาตรา ก่อนนั้น จำต้องไป ณ สถานที่และตามวันเวลาที่กำหนดไว้

แต่พยานต่อไปนี้ไม่จำต้องไปศาลดังกล่าวข้างต้น คือ

(1) สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระราชินี พระยุพราช หรือผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ไม่ว่ากรณีใด ๆ

(2) พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา ไม่ว่าในกรณีใด ๆ

(3) บุคคลใด ๆ ที่อ้างว่าไม่สามารถจะไปศาลดังกล่าวข้างต้น เพราะเจ็บป่วย หรือ

มีข้อแก้ตัวอันจำเป็นอย่างอื่น โดยได้แจ้งเหตุนั้นให้ศาลทราบแล้ว และศาลเห็นว่าข้ออ้างหรือข้อแก้ตัวนั้นฟังได้

ในกรณีเหล่านี้ ให้ศาลหรือผู้พิพากษาที่รับมอบ หรือศาลที่ได้รับแต่งตั้งเพื่อการนั้นส่งคำบอกกล่าว หรือในกรณีที่บัญญัติไว้ในอนุมาตรา (3) ให้ส่งหมายเรียกไปยังพยาน โดยระบุสถานที่และวันเวลาที่จะไปสืบแล้วสืบพยานไปตามนั้น

มาตรา 109 เมื่อพยานคนใดได้เบิกความแล้ว ไม่ว่าพยานนั้นจะได้รับหมายเรียก

หรือคู่ความนำมาเองก็ดี พยานนั้นย่อมหมดหน้าที่ ๆ จะอยู่ที่ศาลอีกต่อไป เว้นแต่ศาลจะได้สั่งให้พยานนั้นรอคอยอยู่ตามระยะเวลาที่ศาลจะกำหนดไว้

มาตรา 110 ถ้าพยานคนใดที่คู่ความได้บอกกล่าวความจำนงจะอ้างอิงคำเบิก

ความของพยานโดยชอบแล้ว ไม่ไปศาลในวันกำหนดนับสืบพยานนั้น ศาลชอบที่จะดำเนินการพิจารณาต่อไป และชี้ขาดตัดสินคดีโดยไม่ต้องสืบพยานเช่นว่านั้นได้ แต่ต้องอยู่ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งมาตราต่อไปนี้

มาตรา 111 เมื่อศาลเห็นว่าคำเบิกความของพยานที่ไม่มาศาลเป็นข้อสำคัญในการวินิจฉัยชี้ขาดคดี

(1) แต่ศาลเห็นว่าข้ออ้างว่าพยานไม่สามารถมาศาลนั้นเป็นเพราะความป่วยเจ็บของพยาน หรือพยานมีข้อแก้ตัวอันจำเป็นอย่างอื่นที่ฟังได้ ศาลจะเลื่อนการนั่งพิจารณาคดีไปเพื่อให้

พยานมาศาล หรือเพื่อสืบพยานนั้น ณ สถานที่และเวลาอันควรแก่พฤติการณ์ก็ได้ หรือ

(2) ศาลเห็นว่าพยานได้รับหมายเรียกโดยชอบแล้ว จงใจไม่ไปยังศาลนั้น หรือได้รับคำสั่งศาลให้รอคอยอยู่แล้วจงใจหลบเสีย ศาลจะเลื่อนการนั่งพิจารณาคดีไปและออกหมายจับและเอาตัวพยานกักขังไว้จนกว่าพยานจะได้เบิกความตามวันที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ ทั้งนี้ไม่เป็นการลบล้างโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 147 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา

มาตรา 112 ก่อนเบิกความ พยานทุกคนต้องสาบานตนตามลัทธิศาสนา หรือจารีตประเพณีแห่งชาติของตน หรือกล่าวคำปฏิญาณว่าจะให้การตามสัตย์จริงเสียก่อน ยกเว้นแต่บุคคลต่อไปนี้

- (1) บุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบสี่ปี หรือหย่อนความรู้สึกผิดและชอบ
- (2) พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา
- (3) บุคคลซึ่งคู่ความทั้งสองฝ่ายตกลงกันว่าไม่ต้องให้สาบาน

มาตรา 113 พยานทุกคนต้องเบิกความด้วยวาจาและห้ามไม่ให้พยานอ่านข้อความที่เขียนมา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาล หรือเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญ

มาตรา 114 ห้ามไม่ให้พยานเบิกความต่อหน้าพยานอื่นที่จะเบิกความภายหลัง และศาลมีอำนาจที่จะสั่งพยานอื่นที่อยู่ในห้องพิจารณาให้ออกไปเสียได้

แต่ถ้าพยานคนใดเบิกความโดยได้ฟังคำพยานคนก่อนเบิกความต่อหน้าตนมาแล้ว

และคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งอ้างว่าศาลไม่ควรฟังคำเบิกความเช่นว่านี้ เพราะเป็นการผิดระเบียบ ถ้าศาล

เห็นว่าคำเบิกความเช่นว่านี้เป็นที่เชื่อฟังได้ หรือมิได้เปลี่ยนแปลงไปโดยได้ฟังคำเบิกความของพยานคนก่อน หรือไม่สามารถทำให้คำวินิจฉัยชี้ขาดของศาลเปลี่ยนแปลงไปได้ ศาลจะไม่ฟังว่าคำเบิกความเช่นว่านี้เป็นผิดระเบียบก็ได้

มาตรา 115 พระภิกษุสามเณรในพุทธศาสนา แม้ม้าเป็นพยาน จะไม่ยอมเบิก

ความหรือตอบคำถามใด ๆ ก็ได้

มาตรา 116 ในเบื้องต้นให้พยานตอบคำถามเรื่อง นาม อายุ ตำแหน่ง หรือ อาชีพ

ภูมิสำเนาและความเกี่ยวพันกับคู่ความ

แล้วศาลอาจปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้

(1) ศาลเป็นผู้ถามพยานเอง กล่าวคือ แจ้งให้พยานทราบประเด็นและข้อเท็จจริง ซึ่งต้องการสืบแล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้น ๆ โดยวิธีเล่าเรื่องตามลำพังหรือโดยวิธีตอบคำถาม ของศาล หรือ

(2) ให้คู่ความซักถาม และถามค้านพยานไปทีละตัว ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ต่อไปนี้

มาตรา 117* คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานชอบที่จะตั้งข้อซักถามพยานได้ในทันที ที่พยานได้สาบานตนและแสดงตนตามมาตรา 112 และ 116 แล้ว หรือถ้าศาลเป็นผู้ซักถามพยาน ก่อนก็ให้คู่ความซักถามได้ต่อเมื่อศาลได้ซักถามเสร็จแล้ว

เมื่อคู่ความฝ่ายที่ต้องอ้างพยานได้ซักถามพยานเสร็จแล้ว คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ชอบที่จะถามค้านพยานนั้นได้

เมื่อได้ถามค้านพยานเสร็จแล้ว คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานชอบที่จะถามตั้งได้ เมื่อได้ถามตั้งพยานเสร็จแล้ว ห้ามมิให้คู่ความฝ่ายใดซักถามพยานอีก เว้นแต่จะ ได้

รับอนุญาตจากศาล ถ้าคู่ความฝ่ายใดได้รับอนุญาตให้ถามพยานได้ดังกล่าวนี้ คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ย่อมถามค้านพยานได้อีกในข้อที่เกี่ยวกับคำถามนั้น

คู่ความที่ระบุพยานคนใดไว้ จะไม่ตั้งใจสืบพยานคนนั้นก็ไ้ ในเมื่อพยานคนนั้น ยังมีได้เบิกความตามข้อถามของศาล หรือของคู่ความฝ่ายที่อ้าง แต่ถ้าพยานได้เริ่มเบิกความแล้ว พยานอาจถูกถามค้านหรือถามตั้งได้

ถ้าพยานเบิกความเป็นปรปักษ์แก่คู่ความฝ่ายที่อ้างตนมา คู่ความฝ่ายนั้นอาจขอ อนุญาตต่อศาลเพื่อซักถามพยานนั้นเสมือนหนึ่งพยานนั้นเป็นพยานซึ่งคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งอ้างมา

การซักถามพยานก็ดี การซักค้านพยานก็ดี การถามตั้งพยานก็ดี ถ้าคู่ความคนใด ได้ตั้งทนายความไว้หลายคน ให้ทนายความคนเดียวเป็นผู้ถาม เว้นแต่ศาลจะเห็นสมควรเป็น อย่างอื่น

*[มาตรา 117 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ (ฉบับที่ 5)

มาตรา 118 ในการที่คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานจะซักถามพยานก็ดี หรือถามตั้งพยานก็ดี ห้ามมิให้คู่ความฝ่ายนั้นใช้คำถามนำ เว้นแต่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งยินยอมหรือได้รับอนุญาตจากศาล

ในการที่คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานจะถามตั้งพยาน ห้ามมิให้คู่ความฝ่ายนั้นใช้คำถาม

อื่นใดนอกจากคำถามที่เกี่ยวกับคำถามเปิดความตอบคำถามค้าน

ไม่ว่าในกรณีใด ๆ ห้ามมิให้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถามพยานด้วย

(1) คำถามอันไม่เกี่ยวกับประเด็นแห่งคดี

(2) คำถามที่อาจทำให้พยาน หรือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอกต้อง

รับโทษทางอาญา หรือคำถามที่เป็นหมิ่นประมาทพยาน เว้นแต่คำถามเช่นนั้นเป็นข้อ

สาระสำคัญ

ในอันที่จะชี้ขาดข้อพิพาท

ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถามพยานฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งมาตรานี้ เมื่อศาลเห็น

สมควร หรือเมื่อคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งร้องคัดค้าน ศาลมีอำนาจที่จะชี้ขาดว่าควรให้ใช้คำถามนั้นหรือไม่ ในกรณีเช่นนี้ ถ้าคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องคัดค้านคำชี้ขาดของศาล ก่อนที่ศาลจะดำเนินคดีต่อไป ให้ศาลจดไว้ในรายงานซึ่งคำถามและข้อคัดค้าน ส่วนเหตุที่คู่ความคัดค้านยกขึ้นอ้างนั้น ให้ศาลใช้ดุลพินิจจดลงไว้ในรายงาน หรือกำหนดให้คู่ความฝ่ายนั้นยื่นคำแถลงเป็นหนังสือเพื่อรวมไว้

ในสำนวน

มาตรา 119 ไม่ว่าเวลาใด ๆ ในระหว่างที่พยานเบิกความ หรือภายหลังที่พยานได้เบิกความแล้ว แต่ก่อนมีคำพิพากษา ให้ศาลมีอำนาจที่จะถามพยานด้วยคำถามใด ๆ ตามที่เห็น

ว่าจำเป็น เพื่อให้คำเบิกความของพยานบริบูรณ์ หรือชัดเจนยิ่งขึ้น หรือเพื่อสอบสวนถึงพฤติการณ์ที่ทำให้พยานเบิกความเช่นนั้น

ถ้าพยานสองคนหรือกว่านั้นเบิกความขัดกัน ในข้อสำคัญแห่งประเด็น เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีคำขอ ให้ศาลมีอำนาจเรียกพยานเหล่านั้นมา

สอบถาม

ปากคำพร้อมกันได้

มาตรา 120 ถ้าคู่ความฝ่ายใดอ้างว่าคำเบิกความของพยานคนใดที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งอ้าง หรือที่ศาลเรียกมาไม่ควรเชื่อฟัง โดยเหตุผลซึ่งศาลเห็นว่ามิมูล ศาลอาจยอมให้คู่ความฝ่ายนั้นนำพยานหลักฐานมาสืบสนับสนุนข้ออ้างของตนได้แล้วแต่จะเห็นควร

มาตรา 121 ในการนั่งพิจารณาทุกครั้ง เมื่อพยานคนใดเบิกความแล้ว ให้ศาลอ่านคำเบิกความนั้นให้พยานฟัง และให้พยานลงลายมือชื่อไว้ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 49 และ 50

หมวด 3

การนำพยานเอกสารมาสืบ

มาตรา 122* เมื่อคู่ความฝ่ายใดอ้างอิงเอกสารฉบับใดเป็นพยานหลักฐานและคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งคัดค้านเอกสารนั้นตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 125 ถ้าต้นฉบับเอกสารอยู่ในความครอบครองของคู่ความฝ่ายที่อ้างอิงเอกสาร ให้คู่ความฝ่ายนั้นนำต้นฉบับเอกสารมาแสดงต่อศาลในวันสืบพยาน

ไม่ว่าเวลาใด ๆ ก่อนมีคำพิพากษา ถ้าศาลได้กำหนดให้คู่ความฝ่ายที่อ้างอิงเอกสารส่งต้นฉบับต่อศาล โดยที่ศาลเห็นสมควร หรือโดยที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งยื่นคำขอ ให้คู่ความฝ่ายนั้นส่งต้นฉบับเอกสารต่อศาล เพื่อศาลหรือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะตรวจดูได้ตามเงื่อนไขซึ่งจะได้อ้างอิงกำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยการนั้น หรือตามที่ศาลจะได้อ้างอิงกำหนด แต่

(1) ถ้าไม่สามารถจะนำมาหรือยื่นต้นฉบับเอกสารดังกล่าวข้างต้น คู่ความฝ่ายนั้น

อาจยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลในวันหรือก่อนวันที่กำหนดให้นำมาหรือให้ยื่นต้นฉบับเอกสารนั้น แลลงให้ทราบถึงความไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามได้พร้อมทั้งเหตุผล ถ้าศาลเห็นว่าผู้ยื่น

คำขอไม่สามารถที่จะนำมาหรือยื่นต้นฉบับเอกสารได้ ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้นำต้นฉบับเอกสารมาในวันต่อไป หรือจะสั่งเป็นอย่างอื่นตามที่เห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมก็ได้ ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอมีความประสงค์เพียงให้ศาลขยายระยะเวลาที่ตนจะต้องนำมาหรือยื่นต้นฉบับเอกสารนั้น คำขอนั้นจะทำเป็นคำขอฝ่ายเดียวก็ได้

(2) ถ้าการที่จะนำมาหรือยื่นต้นฉบับเอกสารต่อศาลนั้น จะเป็นเหตุให้เกิดการสูญหาย หรือบุบสลายหรือมีข้อขัดข้องโดยอุปสรรคสำคัญหรือความลำบากยากยิ่งใด ๆ คู่ความฝ่ายที่อ้างอิงเอกสารอาจยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องต่อศาล ในวันหรือก่อนวันสืบพยาน แลลงให้ทราบถึงเหตุเสียหาย อุปสรรค หรือความลำบากเช่นว่านั้น ถ้าศาลเห็นว่าต้นฉบับเอกสารนั้นไม่อาจนำมาหรือยื่นต่อศาลได้ ศาลจะมีคำสั่งให้ยื่นต้นฉบับเอกสารนั้น ณ สถานที่ใดต่อเจ้าพนักงานคนใด และภายในเงื่อนไขใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้ หรือจะมีคำสั่งให้คัดสำเนาที่รับรองว่าถูกต้องทั้งฉบับหรือเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องมายื่นแทนต้นฉบับก็ได้

*[มาตรา 122 วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2538]

มาตรา 123* ถ้าต้นฉบับเอกสารซึ่งคู่ความฝ่ายหนึ่งอ้างอิงเป็นพยานหลักฐานนั้น อยู่ในความครอบครองของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง คู่ความฝ่ายที่อ้างจะยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลขอให้ส่งคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งส่งต้นฉบับเอกสารแทนการที่ตนจะต้องส่งสำเนาเอกสารนั้นก็ได้อีก ถ้าศาลเห็นว่าเอกสารนั้นเป็นพยานหลักฐานสำคัญ และคำร้องนั้นฟังได้ ให้ศาลมีคำสั่งให้คู่ความ

อีกฝ่ายหนึ่งยื่นต้นฉบับเอกสารต่อศาลภายในเวลาอันสมควรแล้วแต่ศาลจะกำหนด ถ้าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมีต้นฉบับเอกสารอยู่ในครอบครองไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเช่นนั้น ให้ถือว่าข้อเท็จจริงแห่งข้ออ้างที่ผู้ขอจะต้องนำสืบโดยเอกสารนั้น คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้ยอมรับแล้ว

ถ้าต้นฉบับเอกสารอยู่ในความครอบครองของบุคคลภายนอก หรือในครอบครอง

ของทางราชการ หรือของเจ้าหน้าที่ ซึ่งคู่ความที่อ้างไม่อาจร้องขอโดยตรงให้ส่งเอกสารนั้นมาได้ ให้นำบทบัญญัติในวรรคก่อนว่าด้วยการที่คู่ความฝ่ายที่อ้างเอกสารยื่นคำขอ และการที่ศาลมีคำสั่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ทั้งนี้ฝ่ายที่อ้างต้องส่งคำสั่งศาลแก่ผู้ครอบครองเอกสารนั้นล่วงหน้าอย่างน้อยเจ็ดวัน ถ้าไม่ได้เอกสารนั้นมาสืบตามกำหนด เมื่อศาลเห็นสมควร ก็ให้ศาลสืบพยานต่อไปตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 93 (2)

*[มาตรา 123 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2499]

มาตรา 124 ถ้าคู่ความฝ่ายที่อ้างเอกสารไม่ยอมนำมาหรือยื่นต้นฉบับเอกสาร หรือถ้าคู่ความฝ่ายนั้นได้ทำให้เสียหาย ทำลาย ปิดบัง หรือทำด้วยประการอื่นใด ให้เอกสารนั้นไร้ประโยชน์โดยมุ่งหมายที่จะกีดกันไม่ให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งอ้างอิงเอกสารนั้นเป็นพยานหลักฐาน ให้ถือว่าข้อเท็จจริงแห่งข้ออ้างที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะต้องนำสืบโดยเอกสารนั้น คู่ความฝ่ายที่ไม่นำมาหรือยื่นเอกสารดังกล่าวข้างต้นนั้นได้ยอมรับแล้ว

มาตรา 125* คู่ความฝ่ายที่ถูกอีกฝ่ายหนึ่งอ้างอิงเอกสารมาเป็นพยานหลักฐาน ยันตน อาจคัดค้านการนำเอกสารนั้นมาสืบโดยเหตุที่ว่าไม่มีต้นฉบับหรือต้นฉบับนั้นปลอมทั้งฉบับหรือบางส่วน หรือสำเนานั้นไม่ถูกต้องกับต้นฉบับ โดยคัดค้านต่อศาลก่อนการสืบพยานเอกสารนั้นเสร็จ

ถ้าคู่ความซึ่งประสงค์จะคัดค้านมีเหตุผลอันสมควรที่ไม่อาจทราบได้ก่อนการสืบพยานเอกสารนั้นเสร็จว่าต้นฉบับเอกสารนั้นไม่มี หรือเอกสารนั้นปลอม หรือสำเนาไม่ถูกต้อง คู่ความนั้นอาจยื่นคำร้องขออนุญาตคัดค้านการอ้างเอกสารมาสืบดังกล่าวข้างต้นต่อศาล ไม่ว่าเวลาใดก่อนศาลพิพากษา ถ้าศาลเห็นว่าคู่ความนั้นไม่อาจยกข้อคัดค้านได้ก่อนนั้น และคำขอนั้นมี

เหตุผลฟังได้ ก็ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอ

ถ้าคู่ความซึ่งประสงค์จะคัดค้านไม่คัดค้านการอ้างเอกสารเสียก่อนการสืบพยาน เอกสารนั้นเสร็จ หรือศาลไม่อนุญาตให้คัดค้านภายหลังนั้น ห้ามมิให้คู่ความนั้นคัดค้านการมีอยู่ และความแท้จริงของเอกสารนั้น หรือความถูกต้องแห่งสำเนาเอกสารนั้น แต่ทั้งนี้ ไม่ตัดอำนาจของศาลในอันที่จะไต่สวนและชี้ขาดในเรื่องการมีอยู่ ความแท้จริง หรือความถูกต้องเช่นนั้น ในเมื่อศาลเห็นสมควร และไม่ตัดสิทธิของคู่ความนั้นที่จะอ้างว่าสัญญาหรือหนี้ที่ระบุไว้ในเอกสารนั้นไม่สมบูรณ์หรือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตีความหมายผิด

*[มาตรา 125 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ (ฉบับที่ 14)

พ.ศ. 2538]

มาตรา 126 ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตราต่อไปนี้ ถ้าคู่ความที่ถูกอีกฝ่ายหนึ่งอ้างอิงเอกสารมาเป็นพยานหลักฐานยันแค้น ปฏิเสธความแท้จริงของเอกสารนั้น หรือความถูกต้องแห่งสำเนาเอกสารนั้น และคู่ความฝ่ายที่อ้างยังคงยืนยันความแท้จริงหรือความถูกต้องแห่งสำเนาของเอกสาร ถ้าศาลเห็นสมควร ให้ศาลชี้ขาดข้อโต้เถียงนั้นได้ทันทีในเมื่อเห็นว่าไม่จำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานต่อไป หรือมีเจตนาให้ชี้ขาดในเมื่อได้สืบพยานตามวิธีต่อไปนี้ทั้งหมดหรือโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง คือ

(1) ตรวจสอบบรรดาเอกสารที่มีได้ถูกคัดค้านแล้วจดลงไว้ซึ่งการมีอยู่หรือข้อความแห่งเอกสารที่ถูกคัดค้าน

(2) ชักถามพยานที่ทราบการมีอยู่หรือข้อความแห่งเอกสารที่ถูกคัดค้าน หรือพยานผู้ที่สามารถเบิกความในข้อความแท้จริงแห่งเอกสาร หรือความถูกต้องแห่งสำเนา

(3) ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเอกสารที่ถูกคัดค้านนั้น

ในระหว่างที่ยังมิได้ชี้ขาดตัดสินคดี ให้ศาลยึดเอกสารที่สงสัยว่าปลอมหรือไม่ถูกต้องไว้ แต่ความข้อนี้ไม่บังคับถึงเอกสารราชการซึ่งทางราชการเรียกคืนไป

มาตรา 127 เอกสารมหาชนซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทำขึ้นหรือรับรอง หรือสำเนาอันรับรองถูกต้องแห่งเอกสารนั้น และเอกสารเอกชนที่มีคำพิพากษาแสดงว่าเป็นของแท้จริงและถูกต้องนั้น ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นของแท้จริงและถูกต้อง เป็นหน้าที่ของคู่ความฝ่ายที่ถูกอ้างเอกสารนั้นมา ยืนยัน ต้องนำสืบความไม่บริสุทธิ์หรือความไม่ถูกต้องแห่งเอกสาร

มาตรา 127 ทวิ ต้นฉบับพยานเอกสารหรือพยานวัตถุอันสำคัญที่คู่ความได้ยื่นต่อ

ศาล หรือที่บุคคลภายนอกได้ยื่นต่อศาล หากผู้ที่ยื่นต้องใช้เป็นประจำหรือตามความจำเป็นหรือมีความสำคัญในการเก็บรักษา ศาลจะอนุญาตให้ผู้ที่ยื่นรับคืนไป โดยให้คู่ความตรวจดู และให้ผู้ที่ยื่น

ยื่น

ส่งสำเนาหรือภาพถ่ายไว้แทน หรือจะมีคำสั่งอย่างใดตามที่เห็นสมควรก็ได้

*[มาตรา 127 ทวิ เพิ่มความโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ (ฉบับที่ 14)

พ.ศ. 2538]

หมวด 4

การตรวจและการแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญโดยศาล

มาตรา 128* ถ้าพยานหลักฐานที่ศาลจะทำการตรวจนั้นเป็นบุคคลหรือสิ่งหา
ริมทรัพย์ซึ่งอาจนำมาศาลได้ ให้คู่ความฝ่ายที่ได้รับอนุญาตให้นำสืบพยานหลักฐานเช่นว่านั้น
นำบุคคลหรือทรัพย์นั้นมาในวันสืบพยาน หรือวันอื่นใดที่ศาลจะได้กำหนดให้นำมา

ถ้าการตรวจไม่สามารถกระทำได้ในศาล ให้ศาลทำการตรวจ ณ สถานที่ เวลา
และภายในเงื่อนไข ตามที่ศาลจะเห็นสมควรแล้วแต่สภาพแห่งการตรวจนั้น ๆ

*[มาตรา 128 วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ
(ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2538]

มาตรา 129 ในการที่ศาลจะมีคำสั่งให้แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวมาในมาตรา
99

โดยที่ศาลเห็นสมควรหรือโดยที่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอนั้น

(1) การแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญเช่นว่านั้นให้อยู่ในดุลพินิจของศาล แต่ศาลจะเรียกคู่
ความมาให้ตกลงกันกำหนดตัวผู้เชี่ยวชาญที่จะแต่งตั้งนั้นก็ได้ แต่ศาลจะบังคับบุคคลใดให้เป็น
ผู้เชี่ยวชาญไม่ได้ นอกจากบุคคลนั้นได้ยินยอมลงชื่อเป็นผู้เชี่ยวชาญไว้ในทะเบียนผู้เชี่ยวชาญของ
ศาลแล้ว

(2) ผู้เชี่ยวชาญที่ศาลแต่งตั้งอาจถูกคัดค้านได้และต้องสาบานหรือปฏิญาณตน
ทั้ง

มีสิทธิที่จะได้รับค่าธรรมเนียมและรับชดใช้ค่าใช้จ่ายที่ได้ออกไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง
ว่าด้วยการนั้น

มาตรา 130 ผู้เชี่ยวชาญที่ศาลแต่งตั้งอาจแสดงความเห็นด้วยวาจาหรือเป็น
หนังสือก็ได้ แล้วแต่ศาลจะต้องการ ถ้าศาลยังไม่เป็นที่พอใจในความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ทำเป็น
หนังสือนั้น หรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดเรียกร้องโดยทำเป็นคำร้อง ให้ศาลเรียกให้ผู้เชี่ยวชาญทำ
ความเห็นเพิ่มเติมเป็นหนังสือ หรือเรียกให้มาศาลเพื่ออธิบายด้วยวาจา หรือให้ตั้งผู้เชี่ยวชาญคน
อื่นอีก

ถ้าผู้เชี่ยวชาญที่ศาลตั้งจะต้องแสดงความเห็นด้วยวาจาหรือต้องมาศาลเพื่อ

อธิบาย

ด้วยวจา ให้นำบทบัญญัติในลักษณะนี้ว่าด้วยพยานบุคคลมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ลักษณะ 6

คำพิพากษาและคำสั่ง

หมวด 1

หลักทั่วไปว่าด้วยการชี้ขาดตัดสินคดี

มาตรา 131 คดีที่ยื่นฟ้องต่อศาลนั้น ให้ศาลปฏิบัติดังนี้

(1) ในเรื่องคำขอซึ่งคู่ความยื่นในระหว่างการพิจารณาคดีนั้น โดยทำเป็นคำร้องหรือขอด้วยวจากิติ ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตหรือยกเสียซึ่งคำขอเช่นนั้น โดยทำเป็นหนังสือหรือด้วยวจากิติได้ แต่ถ้าศาลมีคำสั่งด้วยวจาให้ศาลจดคำสั่งนั้นไว้ในรายงานพิสดาร

(2) ในเรื่องประเด็นแห่งคดี ให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดโดยทำเป็นคำพิพากษาหรือคำสั่ง

หรือให้จำหน่ายคดีเสียจากสารบบความตามที่บัญญัติไว้ในลักษณะนี้

มาตรา 132 ให้ศาลมีคำสั่งให้จำหน่ายคดีเสียจากสารบบความได้ โดยไม่ต้องชี้คำวินิจฉัยชี้ขาดในประเด็นเรื่องนั้น และให้กำหนดเงื่อนไขในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมตามที่เห็นสมควร

* (1) เมื่อโจทก์ทั้งฟ้อง ถอนฟ้อง หรือไม่มาศาลในวันนัดพิจารณา ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 174 มาตรา 175 และมาตรา 193 ทวิ

(2) เมื่อโจทก์ไม่หาประกันมาให้ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 253 และ 288 หรือเมื่อ

คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่ายขาดนัดดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 198, 200 และ 201

(3) ถ้าความมรณะของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยังให้คดีนั้นไม่มีประโยชน์ต่อไป หรือถ้าไม่มีผู้ใดเข้ามาแทนที่คู่ความฝ่ายที่มรณะดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 42

(4) เมื่อศาลได้มีคำสั่งให้พิจารณาคดีรวมกันหรือให้แยกกัน ซึ่งเป็นเหตุให้ต้องโอนคดีไปยังอีกศาลหนึ่งดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 28 และ 29

*[มาตรา 132 (1) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ (ฉบับที่ 17) พ.ศ. 2542]

มาตรา 133 เมื่อศาลมีได้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความดังที่บัญญัติไว้ใน

**ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ**

(๑๙)

(สำเนา)

เลขที่รับ ๓๖/๒๕๔๗ วันที่ ๒๔ ส.ค. ๒๕๔๗

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ที่ นร ๐๕๐๓/๑๖๐๒๖

สำนักนายกรัฐมนตรี

ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๒๔ สิงหาคม ๒๕๔๗

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ...) พ.ศ.
กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร
สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติในเรื่องนี้

ด้วยคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ต่อรัฐสภาเป็นเรื่องด่วน เพื่อแก้ไขเพิ่มเติม
บทบัญญัติว่าด้วยยานหลักฐานให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม
ของประเทศในปัจจุบัน จึงมีความจำเป็นต้องประกาศให้บังคับเป็นกฎหมายโดยด่วน

จึงขอเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล มาเพื่อ
ขอได้โปรดนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาเป็นเรื่องด่วน หากสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว
ก็ขอได้โปรดนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ)

วิษณุ เครืองาม

(นายวิษณุ เครืองาม)

รองนายกรัฐมนตรี รักษาราชการแทน

นายกรัฐมนตรี

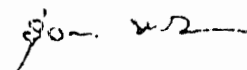
สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๓๐๘-๙

๐ ๒๒๘๐ ๙๐๕๗

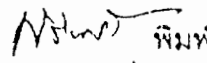

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๕๘

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวรุ่งนภา ชันธิชิตี)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานระเบียบวาระ

สำนักการประชุม

 พิมพ์
 ทาน
 ทราวจ

(๒๐)

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่...)

พ.ศ.

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในเรื่องเกี่ยวกับการมาศาล
ของพยาน หลักเกณฑ์การนำสืบพยานและการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อให้มีความชัดเจน รวดเร็ว
เหมาะสมกับสภาพสังคมและการพัฒนาในด้านเทคโนโลยี (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔๔ มาตรา ๔๙
มาตรา ๕๓ มาตรา ๕๕ มาตรา ๑๐๖ มาตรา ๑๐๘ มาตรา ๑๑๑ มาตรา ๑๑๒ และมาตรา ๑๑๕ และ
เพิ่มมาตรา ๔๔/๑ มาตรา ๙๕/๑ มาตรา ๑๐๑/๑ มาตรา ๑๐๑/๒ มาตรา ๑๐๓/๑ มาตรา ๑๐๓/๒
มาตรา ๑๐๓/๓ มาตรา ๑๐๔ วรรคสอง มาตรา ๑๐๖/๑ มาตรา ๑๒๐/๑ มาตรา ๑๒๐/๒ มาตรา
๑๒๐/๓ และมาตรา ๑๒๐/๔)

เหตุผล

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในภาค ๑ ลักษณะ ๕ ว่าด้วย
พยานหลักฐานแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับ
สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(๒๑)

ร่าง
พระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ
ของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๑ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๗ มาตรา ๓๙
มาตรา ๔๔ และมาตรา ๔๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัย
อำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๔๔ คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนข้ออ้าง ข้อเถียง
ในคำคู่ความของตน ให้คู่ความดังกล่าวมีภาระการพิสูจน์ในข้อเท็จจริงนั้น แต่ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้
ในกฎหมายเป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไข
แห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว”

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๔๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๔๔/๑ การวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงในคดีใดจะต้องกระทำโดยอาศัยพยานหลักฐานในสำนวนคดีนั้น เว้นแต่

- (๑) ข้อเท็จจริงซึ่งรู้จักอยู่ทั่วไป
- (๒) ข้อเท็จจริงซึ่งไม่อาจโต้แย้งได้ หรือ
- (๓) ข้อเท็จจริงที่คู่ความรับหรือถือว่ารับกันแล้วในศาล”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๔๕ ถ้าคู่ความฝ่ายใดประสงค์จะนำสืบพยานหลักฐานของตนเพื่อพิสูจน์ต่อพยานในกรณีต่อไปนี้

(๑) หักล้างหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขถ้อยคำพยานของคู่ความฝ่ายอื่นในข้อความทั้งหลายซึ่งพยานเช่นว่านั้นเป็นผู้รู้เห็น หรือ

(๒) พิสูจน์ข้อความอย่างหนึ่งอย่างใดอันเกี่ยวข้องด้วยการกระทำ ถ้อยคำ เอกสาร หรือพยานหลักฐานอื่นใดซึ่งพยานเช่นว่านั้นได้กระทำขึ้น

ให้คู่ความฝ่ายนั้นถามค้านพยานดังกล่าวเสียในเวลาที่ยานเบิกความ เพื่อให้พยานมีโอกาสอธิบายถึงข้อความเหล่านั้น แม้ว่าพยานนั้นจะมีได้เบิกความถึงข้อความดังกล่าวก็ตาม

ถ้าคู่ความฝ่ายนั้นมิได้ถามค้านพยานของคู่ความฝ่ายอื่นไว้ดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว ต่อมานำพยานหลักฐานมาสืบถึงข้อความนั้น คู่ความฝ่ายอื่นที่สืบพยานนั้นไว้ชอบที่จะคัดค้านได้ ในขณะที่คู่ความฝ่ายนั้นนำพยานหลักฐานมาสืบ และในกรณีเช่นว่านี้ ให้ศาลปฏิเสธไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานเช่นว่ามานั้น

ในกรณีที่คู่ความฝ่ายที่ประสงค์จะนำสืบพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ต่อพยานตามวรรคหนึ่งแสดงให้เห็นที่พอใจของศาลว่า เมื่อเวลาพยานเบิกความนั้นตนไม่รู้หรือไม่มีเหตุอันควรรู้ถึงข้อความดังกล่าวมาแล้ว หรือถ้าศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมจำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานเช่นว่านี้ ศาลจะยอมรับฟังพยานหลักฐานเช่นว่านี้ก็ได้ แต่ในกรณีเช่นนี้ คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะขอให้เรียกพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องมาสืบอีกก็ได้ หรือเมื่อศาลเห็นสมควรจะเรียกมาสืบเองก็ได้”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๙๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๔๓ การอ้างเอกสารเป็นพยานหลักฐานให้ยอมรับฟังได้แต่ต้นฉบับเอกสารเท่านั้น เว้นแต่

(๑) เมื่อคู่ความที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตกลงกันว่าสำเนาเอกสารนั้นถูกต้องแล้ว ให้ศาลยอมรับฟังสำเนาเช่นว่านั้นเป็นพยานหลักฐาน

(๒) ถ้าต้นฉบับเอกสารนำมาไม่ได้ เพราะสูญหาย ถูกทำลาย หรือไม่สามารถนำมาได้โดยประการอื่น อันมิใช่เกิดจากพฤติการณ์ที่ผู้อ้างต้องรับผิดชอบ หรือเมื่อศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมจำเป็นต้องสืบสำเนาเอกสารหรือพยานบุคคลแทนต้นฉบับเอกสารที่นำมาไม่ได้นั้น ศาลจะอนุญาตให้นำสำเนาหรือพยานบุคคลมาสืบแทนก็ได้

(๓) ต้นฉบับเอกสารที่อยู่ในความอารักขาหรือในความควบคุมของทางราชการนั้น จะนำมาแสดงได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากทางราชการเสียก่อน อนึ่ง สำเนาเอกสารซึ่งหัวหน้าส่วนราชการ ข้าราชการผู้มีอำนาจหน้าที่ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี ได้รับรองว่าถูกต้องแล้ว ให้ถือว่าเป็นอันเพียงพอในการที่จะนำมาแสดง เว้นแต่ศาลจะได้กำหนดเป็นอย่างอื่น

(๔) เมื่อคู่ความฝ่ายที่ถูกคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งอ้างอิงเอกสารมาเป็นพยานหลักฐาน ยืนยันมิได้คัดค้านการนำเอกสารนั้นมาสืบตามมาตรา ๑๒๕ ให้ศาลยอมรับฟังสำเนาเอกสารเช่นว่านั้นเป็นพยานหลักฐานได้”

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๔๕ ห้ามมิให้รับฟังพยานบุคคลใดเว้นแต่บุคคลนั้นสามารถเข้าใจและตอบคำถามได้

หากศาลไม่ยอมรับไว้ซึ่งคำเบิกความของบุคคลใดเพราะเห็นว่าบุคคลนั้นไม่สามารถเป็นพยานได้เนื่องจากเหตุดังกล่าว และคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องร้องคัดค้าน ก่อนที่ศาลจะดำเนินคดีต่อไป ให้ศาลจดรายงานระบุนามพยาน เหตุผลที่ไม่ยอมรับ และข้อคัดค้านของคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องไว้ ส่วนเหตุผลที่คู่ความฝ่ายที่คัดค้านยกขึ้นอ้างนั้น ให้ศาลใช้ดุลพินิจจดลงไว้ในรายงานหรือกำหนดให้คู่ความฝ่ายนั้นยื่นคำแถลงต่อศาลเพื่อร่วมไว้ในสำนวน”

มาตรา ๔๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๔๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๔๕/๑ ข้อความซึ่งเป็นการบอกเล่าที่พยานบุคคลใดเบิกความต่อศาลก็ดี หรือที่บันทึกไว้ใช้เอกสารหรือวัตถุอื่นใดซึ่งได้อ้างเป็นพยานหลักฐานต่อศาลก็ดี หากนำเสนอเพื่อพิสูจน์ความจริงแห่งข้อความนั้น ให้ถือเป็นพยานบอกเล่า

มาตรา ๑๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๓/๑ มาตรา ๑๐๓/๒ และมาตรา ๑๐๓/๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๑๐๓/๑ ในกรณีที่คู่ความตกลงกัน หากศาลเห็นเป็นการสมควรและจำเป็น ศาลจะมอบอำนาจให้เจ้าพนักงานศาลทำการสืบพยานหลักฐานส่วนใดส่วนหนึ่งที่จะต้องกระทำ นอกศาลแทนก็ได้

พยานหลักฐานที่สืบได้ให้ถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่สืบโดยศาลในคดีนั้น

วิธีการสืบพยานหลักฐานแทนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาที่ออกตามความในมาตรา ๑๐๓/๓ และให้นำความในมาตรา ๑๐๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๐๓/๒ คู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องอาจร้องขอต่อศาลให้ดำเนินการสืบพยานหลักฐานไปตามวิธีการที่คู่ความตกลงกัน ถ้าศาลเห็นสมควรเพื่อให้การสืบพยานหลักฐานเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม ศาลจะอนุญาตตามคำร้องขอนั้นก็ได้ เว้นแต่การสืบพยานหลักฐานนั้นจะเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

มาตรา ๑๐๓/๓ เพื่อให้การสืบพยานหลักฐานเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดใด ๆ เพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำสืบและการรับฟังพยานหลักฐานได้ แต่ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติในลักษณะนี้”

มาตรา ๑๑ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๑๐๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“ในการวินิจฉัยว่าพยานบอกเล่าตามมาตรา ๙๕/๑ หรือบันทึกถ้อยคำที่ผู้ให้ถ้อยคำมิได้มาศาลตามมาตรา ๑๒๐/๑ วรรคสามและวรรคสี่ หรือบันทึกถ้อยคำตามมาตรา ๑๒๐/๒ จะมีน้ำหนักให้เชื่อฟังได้หรือไม่เพียงใดนั้น ศาลจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวังโดยคำนึงถึงสภาพลักษณะ และแหล่งที่มาของพยานบอกเล่าหรือบันทึกถ้อยคำนั้นด้วย”

มาตรา ๑๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๐๖ ในกรณีที่คู่ความฝ่ายใดไม่สามารถนำพยานของตนมาศาลได้เอง คู่ความฝ่ายนั้นอาจร้องขอต่อศาลก่อนวันสืบพยานให้ออกหมายเรียกพยานมาศาลได้ แต่ต้องให้พยานรู้ล่วงหน้าอย่างน้อยสามวัน ศาลจะให้คู่ความแถลงถึงความเกี่ยวพันของพยานกับข้อเท็จจริงในคดีอันจำเป็นที่จะต้องออกหมายเรียกพยานดังกล่าวก็ได้

หมายเรียกพยานต้องมีข้อความดังนี้

(๑) ชื่อและตำบลที่อยู่ของพยาน ชื่อคู่ความ และศาล

(๒) สถานที่และวันเวลาซึ่งพยานจะต้องไป

(๓) กำหนดโทษที่จะต้องรับในกรณีที่ไม่ไปตามหมายเรียกหรือเบี่ยงความเท็จ

(๔) เรื่องที่ประสงค์จะให้พยานเบิกความ
ถ้าศาลเห็นว่าพยานจะไม่สามารถเบิกความได้โดยมิได้เตรียม ศาลจะจัดแจ้ง
ข้อเท็จจริงซึ่งพยานอาจถูกซักถามลงไว้ในหมายเรียกด้วยก็ได้"

มาตรา ๑๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๖/๑ แห่งประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง

"มาตรา ๑๐๖/๑ ห้ามมิให้ออกหมายเรียกพยานดังต่อไปนี้

(๑) พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
ไม่ว่าในกรณีใด ๆ

(๒) พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา ไม่ว่าในกรณีใด ๆ

(๓) ผู้ที่ได้รับเอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันตามกฎหมาย

ในกรณีตาม (๒) และ (๓) ให้ศาลหรือผู้พิพากษาที่รับมอบ หรือศาลที่ได้รับแต่งตั้ง
ออกคำบอกกล่าวว่าจะสืบพยานนั้น ณ วัน เวลา และสถานที่ใดแทนการออกหมายเรียก โดยในกรณี
ตาม (๒) ให้ส่งไปยังพยาน ส่วนตาม (๓) ให้ส่งคำบอกกล่าวไปยังกระทรวงยุติธรรมเพื่อดำเนินการ
ตามบทบัญญัติว่าด้วยการนั้น หรือตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ"

มาตรา ๑๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๐๘ พยานที่ได้รับหมายเรียกโดยชอบตั้งที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๖ และ
มาตรา ๑๐๗ นั้น จำต้องไป ณ สถานที่และตามวันเวลาที่กำหนดไว้ เว้นแต่มีเหตุเจ็บป่วยหรือมี
ข้อแก้ตัวอันจำเป็นอย่างอื่นโดยได้แจ้งเหตุนั้นให้ศาลทราบแล้ว และศาลเห็นว่าข้ออ้างหรือข้อแก้ตัวนั้น
ฟังได้"

มาตรา ๑๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑๑ และมาตรา ๑๑๒ แห่งประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๑๑ เมื่อศาลเห็นว่าคำเบิกความของพยานที่ไม่มาศาลเป็นข้อสำคัญ
ในการวินิจฉัยชี้ขาดคดี

(๑) แต่ศาลเห็นว่าข้ออ้างว่าพยานไม่สามารถมาศาลนั้นเป็นเพราะเหตุเจ็บป่วยของ
พยาน หรือพยานมีข้อแก้ตัวอันจำเป็นอย่างอื่นที่ฟังได้ ศาลจะเลื่อนการนั่งพิจารณาคดีไปเพื่อให้พยาน
มาศาลหรือเพื่อสืบพยานนั้น ณ สถานที่และเวลาอันควรแก่พฤติการณ์ก็ได้ หรือ

(๒) ศาลเห็นว่าพยานได้รับหมายเรียกโดยชอบแล้ว จงใจไม่ไปยังศาลนั้น หรือได้รับคำสั่งศาลให้รอคอยอยู่แล้วจงใจหลบเสีย ศาลจะเลื่อนการนั่งพิจารณาคดีไปและออกหมายจับและเอาตัวพยานกักขังไว้จนกว่าพยานจะได้เบิกความตามวันที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ ทั้งนี้ ไม่เป็นการลบล้างโทษตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๑๒ ก่อนเบิกความพยานทุกคนต้องสาบานตนตามลัทธิศาสนาหรือจารีตประเพณีแห่งชาติของตน หรือกล่าวคำปฏิญาณว่าจะให้การตามความสัตย์จริงเสียก่อน เว้นแต่

- (๑) พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
- (๒) บุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบห้าปี หรือบุคคลที่ศาลเห็นว่าหย่อนความรู้สึกผิดและชอบ
- (๓) พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา
- (๔) บุคคลซึ่งคู่ความทั้งสองฝ่ายตกลงกันว่าไม่ต้องให้สาบานหรือกล่าวคำปฏิญาณ"

มาตรา ๑๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๑๕ พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ หรือพระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา แม้ม้าเป็นพยานจะไม่ยอมเบิกความหรือตอบคำถามใด ๆ ก็ได้ สำหรับบุคคลที่ได้รับเอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันตามกฎหมายจะไม่ยอมเบิกความหรือตอบคำถามใด ๆ ภายใต้อำนาจที่กำหนดไว้ตามกฎหมายนั้น ๆ ก็ได้"

มาตรา ๑๗ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๒๐/๑ มาตรา ๑๒๐/๒ มาตรา ๑๒๐/๓ และมาตรา ๑๒๐/๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

"มาตรา ๑๒๐/๑ เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายมีคำขอและศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจอนุญาตให้คู่ความฝ่ายที่มีคำขอเสนอบันทึกถ้อยคำของผู้ที่ตนประสงค์จะอ้างเป็นพยานยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำต่อศาลแทนการซักถามผู้ให้ถ้อยคำเป็นพยานต่อหน้าศาลได้

คู่ความที่ประสงค์จะเสนอบันทึกถ้อยคำแทนการซักถามพยานดังกล่าวตามวรรคหนึ่งจะต้องยื่นคำร้องแสดงความจำนงพร้อมเหตุผลต่อศาลก่อนวันนัดสืบพยานนั้น และให้ศาลพิจารณากำหนดระยะเวลาที่คู่ความจะต้องยื่นบันทึกถ้อยคำดังกล่าวต่อศาลและส่งสำเนาบันทึกถ้อยคำนั้นให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง เมื่อมีการส่งบันทึกถ้อยคำต่อศาลแล้วคู่ความที่ยื่นไม่อาจขอถอนบันทึกถ้อยคำนั้นและศาลอาจรับฟังบันทึกถ้อยคำดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานในคดีได้"

ให้ผู้ให้ถ้อยคำมาศาลเพื่อเบิกความตอบคำถามค้านและคำถามตั้งของคู่ความ หากผู้ให้ถ้อยคำไม่มาศาล ให้ศาลปฏิเสธที่จะรับฟังบันทึกถ้อยคำของผู้นั้นเป็นพยานหลักฐานในคดี แต่ถ้าศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม จะรับฟังบันทึกถ้อยคำที่ผู้ให้ถ้อยคำมิได้ มาศาลนั้นประกอบพยานหลักฐานอื่นก็ได้

ในกรณีที่คู่ความตกลงกันให้ผู้ให้ถ้อยคำไม่ต้องมาศาล หรือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ยินยอมหรือไม่ติดใจถามค้าน ให้ศาลรับฟังบันทึกถ้อยคำดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานในคดีได้

มาตรา ๑๒๐/๒ เมื่อคู่ความมีคำขอร่วมกันและศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์ แห่งความยุติธรรม ศาลอาจอนุญาตให้เสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของ ผู้ให้ถ้อยคำซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศต่อศาลแทนการนำพยานบุคคลมาเบิกความต่อหน้าศาลได้

มาตรา ๑๒๐/๓ บันทึกถ้อยคำตามมาตรา ๑๒๐/๑ และมาตรา ๑๒๐/๒ ให้มี รายการดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อศาลและเลขคดี
- (๒) วัน เดือน ปี และสถานที่ที่ทำบันทึกถ้อยคำ
- (๓) ชื่อและสกุลของคู่ความ
- (๔) ชื่อ สกุล อายุ ที่อยู่ และอาชีพ ของผู้ให้ถ้อยคำ และความสัมพันธ์กับคู่ความ
- (๕) รายละเอียดแห่งข้อเท็จจริง และความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำ
- (๖) ลายมือชื่อของผู้ให้ถ้อยคำ

ห้ามมิให้แก้ไขเพิ่มเติมบันทึกถ้อยคำที่ได้ยื่นไว้แล้วต่อศาล เว้นแต่เป็นรายการ ใน (๑) (๒) หรือ (๓) หรือเป็นการแก้ไขข้อผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อย

มาตรา ๑๒๐/๔ คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจขอให้ศาลทำการสืบพยานบุคคล ที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพได้ โดยคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานต้องเป็นผู้รับผิดชอบ ในเรื่องค่าใช้จ่าย หากศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมศาลจะอนุญาตตามคำร้องนั้นก็ได้ โดยให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาไปตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา และไม่ถือว่าค่าใช้จ่ายนั้นเป็นค่าฤชาธรรมเนียมในการดำเนินคดีที่คู่ความจะต้องชำระ

การเบิกความตามวรรคหนึ่งให้ถือเสมือนว่าพยานเบิกความในห้องพิจารณาของศาล”

มาตรา ๑๔ พระราชบัญญัตินี้ไม่มีผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณาใด ๆ ที่ได้กระทำ ไปแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ส่วนกระบวนการพิจารณาใดที่ยังมิได้กระทำจนล่วงพ้น กำหนดเวลาที่จะต้องกระทำตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ก่อนพระราชบัญญัตินี้ แต่ยังคงอยู่ในกำหนดเวลา ที่อาจกระทำได้ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ดำเนินกระบวนการพิจารณานั้นได้ภายในกำหนดเวลาตาม พระราชบัญญัตินี้

(๒๙)

มาตรา ๑๙ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

**ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. นายจองชัย เทียงธรรม
และนายวีระศักดิ์ โควสุรัตน์
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทย
เป็นผู้เสนอ**

(๓๑)

(สำเนา)

เลขรับ ๑๐/๒๕๔๘ วันที่ ๑ เม.ย. ๒๕๔๘

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎร

ถนนอุทองใน กทม. ๑๐๓๐๐

๒๙ มีนาคม ๒๕๔๘

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล

ข้าพเจ้าขอเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผลมาเพื่อโปรดนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณา และหากสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว ก็ขอได้โปรดนำเสนอสภาพิจารณาตามรัฐธรรมนูญต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) จอชชัย เทียงธรรม ผู้เสนอ

(นายจอชชัย เทียงธรรม)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทย

(ลงชื่อ) วีระศักดิ์ โควสุรัตน์ ผู้เสนอ

(นายวีระศักดิ์ โควสุรัตน์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทย

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

พรรคชาติไทย ได้พิจารณาแล้วมีมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้

(ลงชื่อ) บรรหาร ศิลปอาชา

(นายบรรหาร ศิลปอาชา)

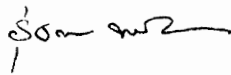
หัวหน้าพรรคชาติไทย

(โปรดพลิก)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับรอง (ร่างพระราชบัญญัติบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.)

๑. นายรัฐกิตติ์ ผาสีพัฒน์	๒. นายนิกร จำนง
๓. นายกุเฮง ยาวอหะซัน	๔. นายวินัย วิริยกิจจา
๕. นายวิทยา บุตรดีวงศ์	๖. นายอนุรักษ์ จูรีมาศ
๗. นางสาวกัญญา ศิลปอาชา	๘. นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ
๙. นายสมพัฒน์ แก้วพิจิตร	๑๐. นายธรรมมา ปิ่นสุภาวัญนะ
๑๑. นางสาวจณิสดา ลีเฉลิมวงศ์	๑๒. นายวีระพล จิตสัมฤทธิ์
๑๓. นายสุวิทย์ กมลวิศิษฎ์	๑๔. นายประภัตร โพธสุธน
๑๕. นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล	๑๖. นายเอกพจน์ ปานแย้ม
๑๗. นายเสมอกลิ่น เทียงธรรม	๑๘. นายนพดล พลเสน
๑๙. นายสุริยะ ร่วมพัฒนา	๒๐. นายยุทธนา โพธสุธน

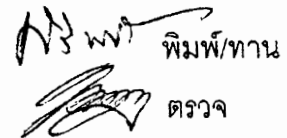
สำเนาถูกต้อง

(นางสาวรุ่งนภา ชันธิโชติ)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานระเบียบวาระ

สำนักการประชุม

พิมพ์/ทาน
ตรวจ

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในเรื่องเกี่ยวกับการมาศาล
ของพยาน หลักเกณฑ์การนำสืบพยานและการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อให้มีความชัดเจน รวดเร็ว
เหมาะสมกับสภาพสังคมและการพัฒนาในด้านเทคโนโลยี (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘๔ มาตรา ๘๕
มาตรา ๙๓ มาตรา ๙๕ มาตรา ๑๐๖ มาตรา ๑๐๘ มาตรา ๑๑๑ มาตรา ๑๑๒ และมาตรา ๑๑๕ และ
เพิ่มมาตรา ๘๔/๑ มาตรา ๙๕/๑ มาตรา ๑๐๑/๑ มาตรา ๑๐๑/๒ มาตรา ๑๐๓/๑ มาตรา ๑๐๓/๒
มาตรา ๑๐๓/๓ มาตรา ๑๐๔ วรรคสอง มาตรา ๑๐๖/๑ มาตรา ๑๒๐/๑ มาตรา ๑๒๐/๒ มาตรา
๑๒๐/๓ และมาตรา ๑๒๐/๔)

เหตุผล

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในภาค ๑ ลักษณะ ๕ ว่าด้วย
พยานหลักฐานแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับ
สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(๓๔)

ร่าง

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

.....
.....
.....

.....
.....
โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ
ของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๑ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๗ มาตรา ๓๙
มาตรา ๔๔ และมาตรา ๕๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัย
อำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

.....
.....
มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๔๔ คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนข้ออ้าง ข้อเถียง
ในคำคู่ความของตน ให้คู่ความดังกล่าวมีภาระการพิสูจน์ในข้อเท็จจริงนั้น แต่ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้
ในกฎหมายเป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไข
แห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว”

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๔๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๔๔/๑ การวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงในคดีใดจะต้องกระทำโดยอาศัยพยานหลักฐานในสำนวนคดีนั้น เว้นแต่

- (๑) ข้อเท็จจริงซึ่งรู้จักอยู่ทั่วไป
- (๒) ข้อเท็จจริงซึ่งไม่อาจโต้แย้งได้ หรือ
- (๓) ข้อเท็จจริงที่คู่ความรับหรือถือว่ารับกันแล้วในศาล”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๙ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๔๙ ถ้าคู่ความฝ่ายใดประสงค์จะนำสืบพยานหลักฐานของตนเพื่อพิสูจน์ต่อพยานในกรณีต่อไปนี้

(๑) หักล้างหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขถ้อยคำพยานของคู่ความฝ่ายอื่นในข้อความทั้งหลายซึ่งพยานเช่นว่านั้นเป็นผู้รู้เห็น หรือ

(๒) พิสูจน์ข้อความอย่างหนึ่งอย่างใดอันเกี่ยวกับการกระทำ ถ้อยคำ เอกสาร หรือพยานหลักฐานอื่นใดซึ่งพยานเช่นว่านั้นได้กระทำขึ้น ให้คู่ความฝ่ายนั้นตามคำพยานดังกล่าวเสียในเวลาที่พยานเบิกความ เพื่อให้พยานมีโอกาสอธิบายถึงข้อความเหล่านั้น แม้ว่าพยานนั้นจะได้เบิกความถึงข้อความดังกล่าวก็ตาม

ถ้าคู่ความฝ่ายนั้นมิได้ตามคำพยานของคู่ความฝ่ายอื่นไว้ดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว ต่อมานำพยานหลักฐานมาสืบถึงข้อความนั้น คู่ความฝ่ายอื่นที่สืบพยานนั้นไว้ชอบที่จะคัดค้านได้ในขณะที่คู่ความฝ่ายนั้นนำพยานหลักฐานมาสืบ และในกรณีเช่นว่านี้ ให้ศาลปฏิเสธไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานเช่นว่ามานั้น

ในกรณีที่คู่ความฝ่ายที่ประสงค์จะนำสืบพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ต่อพยานตามวรรคหนึ่งแสดงให้เห็นที่พอใจของศาลว่า เมื่อเวลาพยานเบิกความนั้นตนไม่รู้หรือไม่มีเหตุอันควรรู้ถึงข้อความดังกล่าวมาแล้ว หรือถ้าศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมจำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานเช่นว่านี้ ศาลจะยอมรับฟังพยานหลักฐานเช่นว่านี้ก็ได้ แต่ในกรณีเช่นนี้ คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะขอให้เรียกพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องมาสืบอีกก็ได้ หรือเมื่อศาลเห็นสมควรจะเรียกมาสืบเองก็ได้”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๙๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๙๓ การอ้างเอกสารเป็นพยานหลักฐานให้ยอมรับฟังได้แต่ต้นฉบับเอกสารเท่านั้น เว้นแต่

(๑) เมื่อคู่ความที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตกลงกันว่าสำเนาเอกสารนั้นถูกต้องแล้ว ให้ศาลยอมรับฟังสำเนาเช่นว่านั้นเป็นพยานหลักฐาน

(๒) ถ้าต้นฉบับเอกสารนำมาไม่ได้ เพราะสูญหาย ถูกทำลาย หรือไม่สามารถนำมาได้โดยประการอื่น อันมิใช่เกิดจากพฤติการณ์ที่ผู้อ้างต้องรับผิดชอบ หรือเมื่อศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมจำเป็นต้องสืบสำเนาเอกสารหรือพยานบุคคลแทนต้นฉบับเอกสารที่นำมาไม่ได้นั้น ศาลจะอนุญาตให้นำสำเนาหรือพยานบุคคลมาสืบแทนก็ได้

(๓) ต้นฉบับเอกสารที่อยู่ในความอารักขาหรือในความควบคุมของทางราชการนั้น จะนำมาแสดงได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากทางราชการเสียก่อน อนึ่ง สำเนาเอกสารซึ่งหัวหน้าส่วนราชการ ข้าราชการผู้มีอำนาจหน้าที่ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี ได้รับรองว่าถูกต้องแล้ว ให้ถือว่าเป็นอันเพียงพอในการที่จะนำมาแสดง เว้นแต่ศาลจะได้กำหนดเป็นอย่างอื่น

(๔) เมื่อคู่ความฝ่ายที่ถูกคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งอ้างอิงเอกสารมาเป็นพยานหลักฐาน อันตนมิได้คัดค้านการนำเอกสารนั้นมาสืบตามมาตรา ๑๒๔ ให้ศาลยอมรับฟังสำเนาเอกสารเช่นว่านั้นเป็นพยานหลักฐานได้”

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๙๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๙๔ ห้ามมิให้รับฟังพยานบุคคลใดเว้นแต่บุคคลนั้นสามารถเข้าใจและตอบคำถามได้

หากศาลไม่ยอมรับไว้ซึ่งคำเบิกความของบุคคลใดเพราะเห็นว่าบุคคลนั้นไม่สามารถเป็นพยานได้เนื่องจากเหตุดังกล่าว และคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องร้องคัดค้าน ก่อนที่ศาลจะดำเนินคดีต่อไป ให้ศาลจตรายงานระบุนามพยาน เหตุผลที่ไม่ยอมรับ และข้อคัดค้านของคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องไว้ ส่วนเหตุผลที่คู่ความฝ่ายที่คัดค้านยกขึ้นอ้างนั้น ให้ศาลใช้ดุลพินิจจดลงไว้ในรายงานหรือกำหนดให้คู่ความฝ่ายนั้นยื่นคำแถลงต่อศาลเพื่อรวมไว้ในสำนวน”

มาตรา ๘ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๙๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๙๕/๑ ข้อความซึ่งเป็นการบอกเล่าที่พยานบุคคลใดเบิกความต่อศาลก็ดี หรือที่บันทึกไว้ในเอกสารหรือวัตถุอื่นใดซึ่งได้อ้างเป็นพยานหลักฐานต่อศาลก็ดี หากนำเสนอเพื่อพิสูจน์ความจริงแห่งข้อความนั้น ให้ถือเป็นพยานบอกเล่า

ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานบอกเล่า เว้นแต่

(๑) เมื่อศาลพิเคราะห์ตามสภาพ ลักษณะ แหล่งที่มา และข้อเท็จจริงแวดล้อมของพยานบอกเล่าแล้ว ศาลเห็นว่าพยานนั้นมีความน่าเชื่อถือว่าจะพิสูจน์ความจริงได้ หรือ

(๒) มีเหตุจำเป็นเนื่องจากไม่สามารถนำบุคคลซึ่งเป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความเกี่ยวในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นมาด้วยตนเองโดยตรงมาเป็นพยานได้ และศาลเห็นว่ามิมีเหตุผลสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมที่จะรับฟังพยานบอกเล่า

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าไม่ควรรับไว้ซึ่งพยานบอกเล่าใด ให้นำความในมาตรา ๙๕ วรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๙ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๑/๑ และมาตรา ๑๐๑/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๑๐๑/๑ ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินซึ่งจำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานใดเป็นการเร่งด่วนและไม่สามารถแจ้งให้คู่ความฝ่ายอื่นทราบก่อนได้ เมื่อมีการยื่นคำขอตามมาตรา ๑๐๑ พร้อมกับคำฟ้องหรือคำให้การหรือภายหลังจากนั้น คู่ความฝ่ายที่ขอจะยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องรวมไปด้วยเพื่อให้ศาลมีคำสั่งโดยไม่ชักช้าก็ได้ และถ้าจำเป็นจะขอให้ศาลมีคำสั่งให้ยึดหรือให้ส่งต่อศาลซึ่งเอกสารหรือวัตถุที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานที่ขอสืบไว้ก่อนด้วยก็ได้

คำร้องตามวรรคหนึ่งต้องบรรยายถึงข้อเท็จจริงที่แสดงว่ามีเหตุฉุกเฉินซึ่งจำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานใดโดยเร่งด่วนและไม่สามารถแจ้งให้คู่ความฝ่ายอื่นทราบก่อนได้ ส่วนในกรณีที่จะขอให้ศาลมีคำสั่งให้ยึดหรือให้ส่งต่อศาลซึ่งเอกสารหรือวัตถุที่จะใช้เป็นพยานหลักฐาน คำร้องนั้นต้องบรรยายถึงข้อเท็จจริงที่แสดงถึงความจำเป็นที่จะต้องยึดหรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุนั้นว่ามีอยู่อย่างไร ในการนี้ห้ามมิให้ศาลอนุญาตตามคำร้องนั้น เว้นแต่จะเป็นที่พอใจของศาลจากการได้สวนว่ามีเหตุฉุกเฉินหรือมีความจำเป็นตามคำร้องนั้นจริง แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๐๑/๒ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอให้ยึดหรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุที่จะใช้เป็นพยานหลักฐาน ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขอย่างใดตามที่เห็นสมควร และจะสั่งด้วยว่าให้ผู้ขออนุญาตนำเงินหรือหาประกันตามจำนวนที่เห็นสมควรกำหนดมาวางศาลเพื่อการชำระค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่บุคคลใด เนื่องจากศาลได้มีคำสั่งโดยมีความเห็นหลงไปว่ามีเหตุจำเป็นโดยความผิดหรือเลินเล่อของผู้ขอก็ได้

ให้นำความในมาตรา ๒๖๑ มาตรา ๒๖๒ มาตรา ๒๖๓ มาตรา ๒๖๗ มาตรา ๒๖๘ และมาตรา ๒๖๙ มาใช้บังคับแก่กรณีตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม และในกรณีที่ทรัพย์สินซึ่งศาลสั่งยึดนั้นเป็นของบุคคลที่สาม ให้บุคคลที่สามมีสิทธิเสมือนเป็นจำเลยในคดี และเมื่อหมดความจำเป็นที่จะใช้เอกสารหรือวัตถุนั้นเป็นพยานหลักฐานต่อไปแล้ว เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อผู้มีสิทธิจะได้รับคืนร้องขอ ให้ศาลมีคำสั่งคืนเอกสารหรือวัตถุนั้นแก่ผู้ขอ”

มาตรา ๑๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๓/๑ มาตรา ๑๐๓/๒ และมาตรา ๑๐๓/๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๑๐๓/๑ ในกรณีที่คู่ความ/ตกลงกัน หากศาลเห็นเป็นการสมควรและจำเป็น ศาลจะมอบอำนาจให้เจ้าพนักงานศาลทำการสืบพยานหลักฐานส่วนใดส่วนหนึ่งที่จะต้องกระทำ นอกศาลแทนก็ได้

พยานหลักฐานที่สืบได้ให้ถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่สืบโดยศาลในคดีนั้น

วิธีการสืบพยานหลักฐานแทนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาที่ออกตามความในมาตรา ๑๐๓/๓ และให้นำความในมาตรา ๑๐๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๐๓/๒ คู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องอาจร้องขอต่อศาลให้ดำเนินการสืบพยานหลักฐานไปตามวิธีการที่คู่ความตกลงกัน ถ้าศาลเห็นสมควรเพื่อให้การสืบพยานหลักฐานเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม ศาลจะอนุญาตตามคำร้องขอนั้นก็ได้ เว้นแต่การสืบพยานหลักฐานนั้นจะเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

มาตรา ๑๐๓/๓ เพื่อให้การสืบพยานหลักฐานเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดใด ๆ เพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำสืบและการรับฟังพยานหลักฐานได้ แต่ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติในลักษณะนี้”

มาตรา ๑๑ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๑๐๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“ในการวินิจฉัยว่าพยานบอกเล่าตามมาตรา ๔๕/๑ หรือบันทึกถ้อยคำที่ผู้ให้ถ้อยคำมิได้มาศาลตามมาตรา ๑๒๐/๑ วรรคสามและวรรคสี่ หรือบันทึกถ้อยคำตามมาตรา ๑๒๐/๒ จะมีน้ำหนักให้เชื่อฟังได้หรือไม่เพียงใดนั้น ศาลจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวังโดยคำนึงถึงสภาพลักษณะ และแหล่งที่มาของพยานบอกเล่าหรือบันทึกถ้อยคำนั้นด้วย”

มาตรา ๑๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๐๖ ในกรณีที่คู่ความฝ่ายใดไม่สามารถนำพยานของตนมาศาลได้เอง คู่ความฝ่ายนั้นอาจร้องขอต่อศาลก่อนวันสืบพยานให้ออกหมายเรียกพยานมาศาลได้ แต่ต้องให้พยานรู้ล่วงหน้าอย่างน้อยสามวัน ศาลจะให้คู่ความแถลงถึงความเกี่ยวพันของพยานกับข้อเท็จจริงในคดีอันจำเป็นที่จะต้องออกหมายเรียกพยานดังกล่าวก็ได้

หมายเรียกพยานต้องมีข้อความดังนี้

- (๑) ชื่อและตำบลที่อยู่ของพยาน ชื่อคู่ความ และศาล
- (๒) สถานที่และวันเวลาซึ่งพยานจะต้องไป
- (๓) กำหนดโทษที่จะต้องรับในกรณีที่มิไปตามหมายเรียกหรือเบี่ยงความเท็จ

(๔) เรื่องที่ประสงค์จะให้พยานเบิกความ

ถ้าศาลเห็นว่าพยานจะไม่สามารถเบิกความได้โดยมิได้เตรียม ศาลจะจัดแจ้งข้อเท็จจริงซึ่งพยานอาจถูกซักถามลงไว้ในหมายเรียกด้วยก็ได้”

มาตรา ๑๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๖/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๑๐๖/๑ ห้ามมิให้ออกหมายเรียกพยานดังต่อไปนี้

(๑) พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ไม่ว่าในกรณีใด ๆ

(๒) พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา ไม่ว่าในกรณีใด ๆ

(๓) ผู้ที่ได้รับเอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันตามกฎหมาย

ในกรณีตาม (๒) และ (๓) ให้ศาลหรือผู้พิพากษาที่รับมอบ หรือศาลที่ได้รับแต่งตั้ง ออกคำบอกกล่าวว่าจะสืบพยานนั้น ณ วัน เวลา และสถานที่ใดแทนการออกหมายเรียก โดยในกรณีตาม (๒) ให้ส่งไปยังพยาน ส่วนตาม (๓) ให้ส่งคำบอกกล่าวไปยังกระทรวงยุติธรรมเพื่อดำเนินการตามบทบัญญัติว่าด้วยการนั้น หรือตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ”

มาตรา ๑๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๐๔ พยานที่ได้รับหมายเรียกโดยชอบดั่งที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๖ และมาตรา ๑๐๗ นั้น จำต้องไป ณ สถานที่และตามวันเวลาที่กำหนดไว้ เว้นแต่มีเหตุเจ็บป่วยหรือมีข้อแก้ตัวอันจำเป็นอย่างอื่นโดยได้แจ้งเหตุนั้นให้ศาลทราบแล้ว และศาลเห็นว่าข้ออ้างหรือข้อแก้ตัวนั้นฟังได้”

มาตรา ๑๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑๑ และมาตรา ๑๑๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๑๑ เมื่อศาลเห็นว่าคำเบิกความของพยานที่ไม่มาศาลเป็นข้อสำคัญในการวินิจฉัยชี้ขาดคดี

(๑) แต่ศาลเห็นว่าข้ออ้างว่าพยานไม่สามารถมาศาลนั้นเป็นเพราะเหตุเจ็บป่วยของพยาน หรือพยานมีข้อแก้ตัวอันจำเป็นอย่างอื่นที่ฟังได้ ศาลจะเลื่อนการนั่งพิจารณาคดีไปเพื่อให้พยานมาศาลหรือเพื่อสืบพยานนั้น ณ สถานที่และเวลาอันควรแก่พฤติการณ์ก็ได้ หรือ

(๒) ศาลเห็นว่าพยานได้รับหมายเรียกโดยชอบแล้ว จงใจไม่ไปยังศาลนั้น หรือได้รับคำสั่งศาลให้รอคอยอยู่แล้วจงใจหลบเสีย ศาลจะเลื่อนการนั่งพิจารณาคดีไปและออกหมายจับและเอาตัวพยานกักขังไว้จนกว่าพยานจะได้เบิกความตามวันที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ ทั้งนี้ ไม่เป็นการลบล้างโทษตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๑๒ ก่อนเบิกความพยานทุกคนต้องสาบานตนตามลัทธิศาสนาหรือจารีตประเพณีแห่งชาติของตน หรือกล่าวคำปฏิญาณว่าจะให้การตามความสัตย์จริงเสียก่อน เว้นแต่

- (๑) พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
- (๒) บุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบห้าปี หรือบุคคลที่ศาลเห็นว่าหย่อนความรู้สึกผิดและชอบ
- (๓) พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา
- (๔) บุคคลซึ่งคู่ความทั้งสองฝ่ายตกลงกันว่าไม่ต้องให้สาบานหรือกล่าวคำปฏิญาณ"

มาตรา ๑๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๑๔ พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ หรือพระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา แม้ม้าเป็นพยานจะไม่ยอมเบิกความหรือตอบคำถามใด ๆ ก็ได้ สำหรับบุคคลที่ได้รับเอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันตามกฎหมายจะไม่ยอมเบิกความหรือตอบคำถามใด ๆ ภายใต้อำนาจที่กำหนดไว้ตามกฎหมายนั้น ๆ ก็ได้"

มาตรา ๑๗ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๒๐/๑ มาตรา ๑๒๐/๒ มาตรา ๑๒๐/๓ และมาตรา ๑๒๐/๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

"มาตรา ๑๒๐/๑ เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายมีคำขอและศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจอนุญาตให้คู่ความฝ่ายที่มีคำขอเสนอบันทึกถ้อยคำของผู้ที่ตนประสงค์จะอ้างเป็นพยานยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำต่อศาลแทนการซักถามผู้ให้ถ้อยคำเป็นพยานต่อหน้าศาลได้

คู่ความที่ประสงค์จะเสนอบันทึกถ้อยคำแทนการซักถามพยานดังกล่าวตามวรรคหนึ่งจะต้องยื่นคำร้องแสดงความจำนงพร้อมเหตุผลต่อศาลก่อนวันนัดสืบพยานนั้น และให้ศาลพิจารณากำหนดระยะเวลาที่คู่ความจะต้องยื่นบันทึกลถ้อยคำดังกล่าวต่อศาลและส่งสำเนาบันทึกลถ้อยคำนั้นให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง เมื่อมีการส่งบันทึกลถ้อยคำต่อศาลแล้วคู่ความที่ยื่นไม่อาจขอลอนบันทึกลถ้อยคำนั้นและศาลอาจรับฟังบันทึกลถ้อยคำดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานในคดีได้

ให้ผู้ให้ถ้อยคำมาศาลเพื่อเบิกความตอบคำถามค้านและคำถามตั้งของคู่ความ หากผู้ให้ถ้อยคำไม่มาศาล ให้ศาลปฏิบัติหน้าที่รับฟังบันทึกถ้อยคำของผู้นั้นเป็นพยานหลักฐานในคดี แต่ผู้ศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม จะรับฟังบันทึกถ้อยคำที่ผู้ให้ถ้อยคำมิได้ มาศาลนั้นประกอบพยานหลักฐานอื่นก็ได้

ในกรณีที่คู่ความตกลงกันให้ผู้ให้ถ้อยคำไม่ต้องมาศาล หรือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ยินยอมหรือไม่ติดใจถามค้าน ให้ศาลรับฟังบันทึกถ้อยคำดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานในคดีได้

มาตรา ๑๒๐/๒ เมื่อคู่ความมีคำขอร่วมกันและศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์ แห่งความยุติธรรม ศาลอาจอนุญาตให้เสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของ ผู้ให้ถ้อยคำซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศต่อศาลแทนการนำพยานบุคคลมาเบิกความต่อหน้าศาลได้

มาตรา ๑๒๐/๓ บันทึกถ้อยคำตามมาตรา ๑๒๐/๑ และมาตรา ๑๒๐/๒ ให้มี รายการดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อศาลและเลขคดี
- (๒) วัน เดือน ปี และสถานที่ที่ทำการบันทึกถ้อยคำ
- (๓) ชื่อและสกุลของคู่ความ
- (๔) ชื่อ สกุล อายุ ที่อยู่ และอาชีพ ของผู้ให้ถ้อยคำ และความเกี่ยวข้องกับคู่ความ
- (๕) รายละเอียดแห่งข้อเท็จจริง และความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำ
- (๖) ลายมือชื่อของผู้ให้ถ้อยคำ

ห้ามมิให้แก้ไขเพิ่มเติมบันทึกถ้อยคำที่ได้ยื่นไว้แล้วต่อศาล เว้นแต่เป็นรายการ

ใน (๑) (๖) หรือ (๓) หรือเป็นการแก้ไขข้อผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อย

มาตรา ๑๒๐/๔ คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจขอให้ศาลทำการสืบพยานบุคคล ที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพได้ โดยคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานต้องเป็นผู้รับผิดชอบ ในเรื่องค่าใช้จ่าย หากศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมศาลจะอนุญาตตามคำร้องนั้นก็ได้ โดยให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาไปตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา และไม่ถือว่าค่าใช้จ่ายนั้นเป็นค่าฤชาธรรมเนียมในการดำเนินคดีที่คู่ความจะต้องชำระ

การเบิกความตามวรรคหนึ่งให้ถือเสมือนว่าพยานเบิกความในห้องพิจารณาของศาล”

มาตรา ๑๔ พระราชบัญญัตินี้ไม่มีผลกระทบบึงกระบวนการพิจารณาใด ๆ ที่ได้กระทำ ไปแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ส่วนกระบวนการพิจารณาใดที่ยังมิได้กระทำจนล่วงพ้น กำหนดเวลาที่จะต้องกระทำตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ก่อนพระราชบัญญัตินี้ แต่ยังคงอยู่ในกำหนดเวลา ที่อาจกระทำได้ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ดำเนินกระบวนการพิจารณานั้นได้ภายในกำหนดเวลาตาม พระราชบัญญัตินี้

(๔๒)

มาตรา ๑๙ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. สภาผู้แทนราษฎร

รายงาน

ของ

คณะกรรมการธิการวิสามัญ
พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. (พยานหลักฐาน)

สภาผู้แทนราษฎร

สำนักกรรมการ ๒
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ด่วนที่สุด

ที่ ๔๗๖๐/๒๕๕๘

(๔๔)

(สำเนา)

สภาผู้แทนราษฎร

ถนนอุทองใน กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว พร้อมด้วยรายงานของคณะกรรมการการวิสามัญ
จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)
ซึ่งค้างการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรชุดที่แล้ว ในวาระที่ ๑ โดยรัฐสภามีมติเห็นชอบให้พิจารณาต่อไป
ตามมาตรา ๑๗๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายจองชัย เทียงธรรม และนายวีระศักดิ์ โควสุรัตน์
เป็นผู้เสนอ) และตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา ซึ่งกรรมาธิการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายกิตติกร โล่ห์สุนทร	๒. นายเกษม สรศักดิ์เกษม
๓. นายจรัญ ภักดีธนากุล	๔. นายเจริญ จรรย์โกมล
๕. นายฉลาด ขามช่วง	๖. นายชวลิต วิชยสุทธิ์
๗. ว่าที่ร้อยตรี ธนุ จงเพิ่มดำรงชัย	๘. นายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ
๘. พันตำรวจโท บรรณิน ตั้งภากรณ์	๑๐. นายบุญเชษฐ์ พุ่มทิพย์
๑๑. นายประชา ประสพดี	๑๒. นายประเชิญ ติยะปัญญาธิบดี
๑๓. นายประสิทธิ์ ชัยวิรัตนะ	๑๔. นายประเสริฐ บุญชัยสุข
๑๕. นายปัญญา จีนาคำ	๑๖. นายพงษ์พิสุทธ์ จินตโสภณ
๑๗. นายพรเพชร วิชิตชลชัย	๑๘. นายพร้อม พรหมพันธุ์
๑๙. นายพิษณุ หัตถสงเคราะห์	๒๐. นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค
๒๑. นายลิขิต หมู่ดี	๒๒. นายวรรณชัย บุญบำรุง
๒๓. นายวิชิต ปลั่งศรีสกุล	๒๔. นายวิทยา บุตรดีวงศ์
๒๕. ร้อยโท วิรัช พันธุมะผล	๒๖. นายวิรัตน์ ดยงคนนท์
๒๗. นายสมชัย ฉัตรพัฒนศิริ	๒๘. นายสัมพันธ์ แป้นพัฒน์
๒๙. นายสากล ม่วงศิริ	๓๐. นายสาธิต ปิตุเตชะ

(๔๕)

๓๑. นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ	๓๒. นายสุบุญ วุฒิมวงศ์
๓๓. นายหัสนัยน์ สอนสิทธิ์	๓๔. พันเอก อภิวัฒน์ วิริยะชัย
๓๕. นายอุดร ทองประเสริฐ	

บัดนี้ คณะกรรมการวิสามัญได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสร็จแล้ว จึงกราบเรียนมาเพื่อให้โปรดนำเสนอกับประชุมสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) เจริญ จรรย์โกมล

(นายเจริญ จรรย์โกมล)

รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
แทนประธานคณะกรรมการวิสามัญ

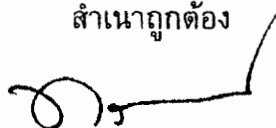
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สำนักกรรมการ ๒

โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๓๐๒

โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๓๐๒

สำเนาถูกต้อง

(นายทวีเกียรติ เขาวลิตรวิไล)

ผู้อำนวยการสำนักกรรมการ ๒

นายรัชชัย เทพรัตน์ร่าง
น.ส.ประไพศรี คล้ายสุด/พิมพ์
นายรัชชัย เทพรัตน์ตรวจ

ตรวจทาน

ครั้งที่ ๑ นางสาวอัจฉรา สอนสมุทร และนายวิระวุธ กุลชาญวุฒิ
ครั้งที่ ๒ นางสาววิลาวลัย รำรื่น และนายรัชชัย เทพรัตน์
ครั้งที่ ๓ นางบังอร มาลาศรี และนายณัฐวุฒิ ดีมาก

รายงานของคณะกรรมการวิสามัญ

ตามที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๒ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๐ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๔๘ ได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ซึ่งค้างการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรชุดที่แล้ว ในวาระที่ ๑ โดยรัฐสภามีมติเห็นชอบให้พิจารณาต่อไป ตามมาตรา ๑๗๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายจองชัย เทียงธรรม และนายวีระศักดิ์ โควสุรัตน์ เป็นผู้เสนอ) และตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา กำหนดการแปรญัตติภายใน ๗ วัน โดยให้ถือเอาร่างพระราชบัญญัติของคณะรัฐมนตรีเป็นหลักในการพิจารณา นั้น

บัดนี้ คณะกรรมาธิการวิสามัญได้ดำเนินการแล้ว ปรากฏผลดังนี้

๑. ที่ประชุมคณะกรรมการวิสามัญได้มีมติเลือกตั้ง

(๑) นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ	เป็นประธานคณะกรรมการ
(๒) นายเจริญ จรรย์โกมล	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
(๓) นายวิชุด ปลั่งศรีสกุล	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
(๔) นายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
(๕) นายเกษม สรศักดิ์เกษม	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
(๖) นายจรัญ ภัคดีธนากุล	เป็นเลขานุการคณะกรรมการ
(๗) นายประเชิญ ดิยะปัญญาธิบดี	เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ
(๘) นายสมชัย ฉัตรพัฒนศิริ	เป็นโฆษกคณะกรรมการ
(๙) นายประเสริฐ บุญชัยสุข	เป็นรองโฆษกคณะกรรมการ

๒. คณะกรรมาธิการวิสามัญ ได้มีมติตั้งนายทวีชัย เทพรัตน์ ผู้อำนวยการกลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง สำนักกรรมาธิการ ๒ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๐๔

๓. ผู้ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มอบหมายให้มาชี้แจงแสดงความคิดเห็น คือ

๓.๑ สำนักงานศาลยุติธรรม

(๑) นายชาญณรงค์ ปราณีจิตต์	ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำ
สำนักประธานศาลฎีกา
(๒) นางสาวเปรมรัตน์ วิจารณ์ญาณ	ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำ
สำนักประธานศาลฎีกา

(๔๗)

- ๓.๒ สำนักงานอัยการสูงสุด
- นายสงวน ดิยะไพบูลย์สิน อธิบดีอัยการฝ่ายคดีแพ่ง
- ๓.๓ กระทรวงยุติธรรม
(๑) นายพรชัย อัสววัฒน์หาพร รองผู้อำนวยการสำนักงาน
กิจการยุติธรรม
(๒) นายวัลลภ นาคบัว ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและ
พัฒนากระบวนการยุติธรรม
สำนักงานกิจการยุติธรรม

๔. ผู้ซึ่งคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญได้เชิญมาชี้แจงแสดงความคิดเห็น คือ

- ๔.๑ สำนักงานอัยการสูงสุด
(๑) นายลิขิต เพชรสว่าง รองอัยการสูงสุด
(๒) นายสกุลยุช หอพิบูลสุข ผู้ช่วยเลขานุการรองอัยการสูงสุด
- ๔.๒ สมาคมนายความ
(๑) นายนิวัติ แก้วล้วน รองเลขาธิการสมาคมนายความและ
กรรมการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย
(๒) นายมะโน ทองปาน กรรมการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย
- ๔.๓ กระทรวงยุติธรรม
- นางสาวอรุณี สิงห์เสนห์ นายแพทย์ ๕
สำนักนิติวิทยาศาสตร์บริการ
สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

๕. ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

- ๕.๑ สำนักงานศาลยุติธรรม
(๑) นางสาวดวงใจ สาคร นิตินกร ๕
สำนักวิชาการศาลยุติธรรม
(๒) นางสาวนุชนาท บุญแท้ นิตินกร ๔
สำนักวิชาการศาลยุติธรรม
- ๕.๒ สำนักงานอัยการสูงสุด
- นายพิชัย หลากสุขถม อัยการจังหวัดประจำกรม
สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีแพ่ง ๓

(๔๘)

- ๕.๓ สภาทนายความ
- นายสมศักดิ์ เอ็มปราภว ทนายความ
- ๕.๔ กระทรวงยุติธรรม
- นายสายชล ยังรอด นักวิชาการยุติธรรม ๗
สำนักงานกิจการยุติธรรม
- ๕.๕ สำนักนายกรัฐมนตรี
- นายอรรถสิทธิ์ กันมล นิตกร ๖ ว
ฝ่ายกฎหมายการบริหารราชการแผ่นดิน
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๖. ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีผู้เสนอคำแปรญัตติ จำนวน ๓ คน คือ

- (๑) นายวิรัตน์ กัลยาศิริ
(๒) นายสุวโรช พะลัง
(๓) นายพงศ์เทพ เทพกาญจนา

๗. ผลการพิจารณา

<u>ชื่อร่างพระราชบัญญัติ</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>คำปรารภ</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๒</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๓</u> แก้ไขมาตรา ๘๔	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๔</u> เพิ่มความเป็นมาตรา ๘๔/๑	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๔/๑</u> แก้ไขวรรคหนึ่งของมาตรา ๘๘	คณะกรรมการธิการเพิ่มขึ้นใหม่
<u>มาตรา ๕</u> แก้ไขมาตรา ๘๘	มีการแก้ไข

มาตรา ๖ แก้ไขมาตรา ๙๓ มีการแก้ไข

มาตรา ๗ แก้ไขมาตรา ๙๕ มีการแก้ไข

มาตรา ๘ เพิ่มความเป็นมาตรา ๙๕/๑ มีการแก้ไข

มาตรา ๙ เพิ่มความเป็นมาตรา ๑๐๑/๑ มีการแก้ไข

และมาตรา ๑๐๑/๒

มาตรา ๑๐๑/๑ ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๐๑/๒ มีการแก้ไข

มาตรา ๑๐ เพิ่มความเป็นมาตรา ๑๐๓/๑ มีการแก้ไข

มาตรา ๑๐๓/๒ และมาตรา ๑๐๓/๓

มาตรา ๑๐๓/๑ มีการแก้ไข

มาตรา ๑๐๓/๒ ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๐๓/๓ มีการแก้ไข

มีกรรมาธิการขอสงวนความเห็นและมีผู้แปรญัตติขอสงวนคำแปรญัตติ

นายบุญเชษฐ์ พุ่มทิพย์ (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น โดยขอให้แก้ความ

ในมาตรา ๑๐๓/๓ เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๐๓/๓ เพื่อให้การสืบพยานหลักฐานเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดใด ๆ เพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำสืบและการรับฟังพยานหลักฐานได้ แต่ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่กฎหมาย

ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาตามวรรคหนึ่ง ต้องส่งให้สภาผู้แทนราษฎรในวันที่ที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาให้ความเห็นชอบเพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตรวจสอบได้ ถ้าต่อมามีการเสนอญัตติและสภาผู้แทนราษฎรมีมติภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ส่งข้อกำหนดดังกล่าวให้สภาผู้แทนราษฎรด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ให้ยกเลิกข้อกำหนดใดไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้ประธานศาลฎีกาดำเนินการให้เป็นไปตามนั้น

กำหนดวันตามวรรคสองให้หมายถึงวันในสมัยประชุม

ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาที่ได้ผ่านการตรวจสอบของสภาผู้แทนราษฎรและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้”

นายวิรัตน์ กัลยาศิริและนายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติ โดยขอให้แก้ความใน
มาตรา ๑๐๓/๓ เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๐๓/๓ เพื่อให้ตำรวจสืบพยานหลักฐานเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงตรงยิ่งขึ้น ประกอบคดีที่มีข้อสงสัยข้อขัดข้องใด ๆ เพียงแต่ขอสืบพยานหลักฐานและ ตำรวจสืบพยานหลักฐานได้ แต่ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติในลักษณะนี้”

คดีมีข้อยุ่งยาก คดีทนายพยานสูง การนั่งพิจารณาระหว่างโจทก์และจำเลย ต้องเว้น ระยะเวลาไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน และต้องเปิดโอกาสให้สืบพยานที่เกี่ยวกับประเด็นข้อพิพาทได้อย่างเต็มที่”

คณะกรรมการไม่เห็นด้วย	ผู้แปรญัตติขอสงวน
<u>มาตรา ๑๑</u> เพิ่มความเป็นวรรคสองของมาตรา ๑๐๔	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๒</u> แก้ไขมาตรา ๑๐๖	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๓</u> เพิ่มความเป็นมาตรา ๑๐๖/๑	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๔</u> แก้ไขมาตรา ๑๐๘	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๕</u> แก้ไขมาตรา ๑๑๑ และมาตรา ๑๑๒	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๖</u> แก้ไขมาตรา ๑๑๕	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๗</u> เพิ่มความเป็นมาตรา ๑๒๐/๑ มาตรา ๑๒๐/๒ มาตรา ๑๒๐/๓ และมาตรา ๑๒๐/๔	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๒๐/๑</u>	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๒๐/๒</u>	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๒๐/๓</u>	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๒๐/๔</u>	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๗/๑</u> เพิ่มความเป็นวรรคสองของมาตรา ๑๒๑ มีผู้แปรญัตติขอสงวนคำแปรญัตติ นายพงศ์เทพ เทพกาญจนา ขอแปรญัตติ โดยขอให้เพิ่มความเป็นมาตรา ๑๗/๑	คณะกรรมการเพิ่มขึ้นใหม่

เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๗/๑ ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาที่ออกตามมาตรา ๑๐๓/๓ และมาตรา ๑๒๐/๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้”

และต้องส่งให้สภาผู้แทนราษฎรในวันที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเห็นชอบเพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตรวจสอบได้ ถ้าต่อมา มีการเสนอญัตติและสภาผู้แทนราษฎรมีมติภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ส่งระเบียบดังกล่าวให้สภาผู้แทนราษฎรด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ให้ยกเลิกข้อกำหนดใดไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้ประธานศาลฎีกาและที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาดำเนินการให้เป็นไปตามนั้น

กำหนดวันตามวรรคหนึ่งให้หมายถึงวันในสมัยประชุม"

คณะกรรมการธิการไม่เห็นด้วย

ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๑๗/๒ เพิ่มความเป็นมาตรา ๑๒๘/๑

คณะกรรมการธิการเพิ่มขึ้นใหม่

มาตรา ๑๘

มีการแก้ไข

มาตรา ๑๙

ไม่มีการแก้ไข

๘. ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติตามที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม มาพร้อมกับรายงานนี้
ด้วยแล้ว

(นายจรัญ ภัคดีชนากุล)

เลขานุการคณะกรรมการวิสามัญ

(๕๒)

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในเรื่องเกี่ยวกับการมาศาลของพยาน หลักเกณฑ์การไต่สวนพยานและการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อให้มีความชัดเจน รวดเร็ว เหมาะสมกับสภาพสังคมและการพัฒนาในด้านเทคโนโลยี (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘๔ มาตรา ๘๙ มาตรา ๙๓ มาตรา ๙๕ มาตรา ๑๐๖ มาตรา ๑๐๘ มาตรา ๑๑๑ มาตรา ๑๑๒ และมาตรา ๑๑๕ และเพิ่มมาตรา ๘๔/๑ มาตรา ๙๕/๑ มาตรา ๑๐๑/๑ มาตรา ๑๐๑/๒ มาตรา ๑๐๓/๑ มาตรา ๑๐๓/๒ มาตรา ๑๐๓/๓ มาตรา ๑๐๔ วรรคสอง มาตรา ๑๐๖/๑ มาตรา ๑๒๐/๑ มาตรา ๑๒๐/๒ มาตรา ๑๒๐/๓ และมาตรา ๑๒๐/๔)

เหตุผล

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในภาค ๑ ลักษณะ ๕ ว่าด้วยพยานหลักฐานแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(๕๓)

ร่าง

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ
ของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๑ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๗ มาตรา ๓๙
มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัย
อำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๘๔ คู่สมรสฝ่ายใดที่สมรสด้วยชื่อที่สมรสเพื่อตนหรือบุตรของตน ชื่อที่
ในคำคู่สมรสของตน ให้คู่สมรสตั้งสมรสมีภาวะทรัพย์สินในชื่อที่สมรสนั้น แต่ตัวมีชื่อต้นในสูติบัตรไว้
ในทะเบียนสมรสของตนแต่คู่สมรสฝ่ายใด คู่สมรสฝ่ายหนึ่งต้องพิสูจน์เพื่อขอสมรสตนได้ปฏิบัติตน
แห่งตระกูลที่ตนจะได้รับประโยชน์สมรสกับคู่สมรสนั้นครบถ้วนแล้ว”

การวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงในคดีใดจะต้องกระทำโดยอาศัย

พยานหลักฐานในสำนวนคดีนั้น เว้นแต่

- (๑) ข้อเท็จจริงซึ่งรู้จักกันอยู่ทั่วไป
- (๒) ข้อเท็จจริงซึ่งไม่อาจโต้แย้งได้ หรือ
- (๓) ข้อเท็จจริงที่คู่ความรับหรือถือว่ารับกันแล้วในศาล"

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๘๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

"มาตรา ๘๔/๑ ทราบดีชัดข้อเท็จจริงในคดีใดจะต้องกระทำโดยอาศัยพยานหลักฐานในสำนวนคดีนั้น เว้นแต่

- (๑) ข้อเท็จจริงซึ่งรู้จักกันอยู่ทั่วไป
- (๒) ข้อเท็จจริงซึ่งไม่อาจโต้แย้งได้ หรือ
- (๓) ข้อเท็จจริงที่คู่ความรับหรือถือว่ารับกันแล้วในศาล"

คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนข้อหา ข้ออ้าง ข้อต่อสู้ หรือข้อเถียงในคำคู่ความของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น แต่ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายหรือมีข้อสันนิษฐานตามความเป็นจริงที่ปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์ เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว สำหรับข้อสันนิษฐานตามความเป็นจริงนั้น ประธานศาลฎีกาอาจออกข้อกำหนดตามมาตรา ๑๐๓/๓ เพื่อวางแนวทางในเรื่องดังกล่าวได้"

มาตรา ๔/๑ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๘๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๔) พ.ศ. ๒๕๓๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็น

"มาตรา ๘๘ เมื่อคู่ความฝ่ายใดมีความจำนงที่จะอ้างอิงเอกสารฉบับใดหรือคำเบิกความของพยานคนใด หรือมีความจำนงที่จะให้ศาลตรวจบุคคล วัตถุ สถานที่ หรืออ้างอิงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ศาลตั้ง เพื่อเป็นพยานหลักฐานสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อเถียงของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นยื่นต่อศาลก่อนวันชี้สองสถาน หรือในกรณีที่ไม่มีกรณีสองสถานให้ยื่นก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ซึ่งบัญชีระบุพยาน โดยแสดงเอกสารหรือสภาพของเอกสารที่จะอ้าง และรายชื่อ ที่อยู่ของบุคคล วัตถุ หรือสถานที่ซึ่งคู่ความฝ่ายนั้นระบุอ้างเป็นพยาน หรือขอให้ศาลไปตรวจ หรือขอให้ตั้งผู้เชี่ยวชาญ แล้วแต่กรณี พร้อมทั้งสำเนาบัญชีระบุพยานดังกล่าวในจำนวนที่เพียงพอ เพื่อให้คู่ความฝ่ายอื่นมารับไปจากเจ้าพนักงานศาล"

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๘๘ ท้ายข้อความฝ่ายใดประสงค์จะนำสืบพยานหลักฐานของตนเพื่อพิสูจน์ ต่อพยานของคู่ความฝ่ายอื่นในกรณีต่อไปนี้

(๑) หักล้างหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขถ้อยคำพยานของคู่ตรงข้ามซึ่งยื่นในข้อความ ทั้งหลายซึ่งพยานเช่นว่านั้นเป็นผู้รู้เห็น หรือ

(๒) พิสูจน์ข้อความอย่างหนึ่งอย่างใดอันเกี่ยวข้องกับกรกระทำ ถ้อยคำ เอกสาร หรือ พยานหลักฐานอื่นใดซึ่งพยานเช่นว่านั้นได้กระทำขึ้น

ให้คู่ความฝ่ายนั้นถามค้านพยานดังกล่าวเสียในเวลาที่ยานเบิกความ เพื่อให้พยานมีโอกาสอธิบายถึง ข้อความเหล่านั้น แม้ว่าพยานนั้นจะมีได้เบิกความถึงข้อความดังกล่าวก็ตาม

ทั้งในกรณีที่คู่ความฝ่ายนั้นมิได้ถามค้านพยานของคู่ความฝ่ายอื่นไว้ดังกล่าวมาข้างต้น แล้ว ต่อมานำพยานหลักฐานมาสืบถึงข้อความนั้น คู่ความฝ่ายอื่นที่สืบพยานนั้นไว้ชอบที่จะคัดค้านได้ ในขณะที่คู่ความฝ่ายนั้นนำพยานหลักฐานมาสืบ และในกรณีเช่นว่านี้ ให้ศาลปฏิเสธไม่ยอมรับฟัง พยานหลักฐานเช่นว่ามานั้น

ในกรณีที่คู่ความฝ่ายที่ประสงค์จะนำสืบพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ต่อพยานตาม วรคหนึ่งแสดงให้เป็นที่พอใจของศาลว่า เมื่อเวลาพยานเบิกความนั้นตนไม่รู้หรือไม่มีเหตุอันควร รู้ถึงข้อความดังกล่าวมาแล้ว หรือถ้าศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมจำเป็นต้อง สืบพยานหลักฐานเช่นว่านี้ ศาลจะยอมรับฟังพยานหลักฐานเช่นว่านี้ก็ได้ แต่ในกรณีเช่นนี้ คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะขอให้เรียกพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องมาสืบอีกก็ได้ หรือเมื่อศาลเห็นสมควร จะเรียกมาสืบเองก็ได้”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๘๓ การอ้างเอกสารเป็นพยานหลักฐานให้ยอมรับฟังได้แต่เฉพาะต้นฉบับ เอกสารเท่านั้น เว้นแต่

(๑) เมื่อคู่ความที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตกลงกันว่าสำเนาเอกสารนั้นถูกต้องแล้ว ให้ศาล ยอมรับฟังสำเนาเช่นว่านั้นเป็นพยานหลักฐาน

(๒) ถ้าต้นฉบับเอกสารนำมาไม่ได้ เพราะสูญหาย ถูกทำลาย หรือไม่สามารรถ นำมาได้โดยประการอื่น อันมิใช่เกิดจากพฤติการณ์ที่ผู้อ้างต้องรับผิดชอบ หรือเมื่อศาลเห็นว่า เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมจำเป็นต้องสืบสำเนาเอกสารหรือพยานบุคคลแทนต้นฉบับเอกสาร ที่นำมาไม่ได้นั้น ศาลจะอนุญาตให้นำสำเนาหรือพยานบุคคลมาสืบแทนก็ได้

(๕๖)

(๓) ต้นฉบับเอกสารที่อยู่ในความอารักขาหรือในความควบคุมของทางราชการนั้น จะนำมาแสดงได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากทางราชการเสียก่อน อนึ่ง สำเนาเอกสารซึ่งหัวหน้า ส่วนราชการ ข้าราชการผู้มีอำนาจหน้าที่ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี ได้รับรองว่า ถูกต้องแล้ว ให้ถือว่าเป็นอันเพียงพอในการที่จะนำมาแสดง เว้นแต่ศาลจะได้กำหนดเป็นอย่างอื่น

(๔) เมื่อคู่ความฝ่ายที่ถูกคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งอ้างอิงเอกสารมาเป็นพยานหลักฐาน ยันตนมิได้คัดค้านการนำเอกสารนั้นมาสืบตามมาตรา ๑๒๕ ให้ศาลยอมรับฟังสำเนาเอกสารเช่นว่านั้น เป็นพยานหลักฐานได้”

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๙๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๙๕ ห้ามมิให้รับฟังพยานบุคคลใดเว้นแต่บุคคลนั้นสามารถเข้าใจและ ตอบคำถามได้

หากศาลไม่ยอมรับไว้ซึ่งคำเบิกความของบุคคลใดเพราะเห็นว่าบุคคลนั้นไม่สามารถ เป็นพยานได้เนื่องจากเหตุดังที่ศาลตามวรรคหนึ่ง และคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องร้องคัดค้าน ก่อนที่ศาลจะ ดำเนินคดีต่อไป ให้ศาลจดยางงานระบุนามพยาน เหตุผลที่ไม่ยอมรับ และข้อคัดค้านของคู่ความฝ่ายที่ เกี่ยวข้องไว้ ส่วนเหตุผลที่คู่ความฝ่ายที่คัดค้านยกขึ้นอ้างนั้น ให้ศาลใช้ดุลพินิจจดยางงานหรือ กำหนดให้คู่ความฝ่ายนั้นยื่นคำแถลงต่อศาลเพื่อรวมไว้ในสำนวน”

มาตรา ๘ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๙๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่ง

“มาตรา ๙๕/๑ ข้อความซึ่งเป็นการบอกเล่าที่พยานบุคคลใดเบิกความต่อศาลก็ดี หรือที่บันทึกไว้ในเอกสารหรือวัตถุอื่นใดซึ่งได้อ้างเป็นพยานหลักฐานต่อศาลก็ดี หากนำเสนอ เพื่อพิสูจน์ความจริงแห่งข้อความนั้น ให้ถือเป็นพยานบอกเล่า

ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานบอกเล่า เว้นแต่

(๑) เมื่อศาลพิเคราะห์ตามสภาพ ลักษณะ แหล่งที่มา และข้อเท็จจริงแวดล้อมของ พยานบอกเล่าแล้ว ศาลเห็นว่าพยานนั้นมีความน่าเชื่อถือว่าจะพิสูจน์ความจริงได้ หรือ

(๒) มีเหตุจำเป็นเนื่องจากไม่สามารถนำบุคคลซึ่งเป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือ ทราบข้อความเกี่ยวในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นชดด้วยตนเองโดยตรง มาเป็นพยานได้ และ ศาลเห็นว่ามิมีเหตุผลสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมที่จะรับฟังพยานบอกเล่านั้น

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าไม่ควรรับไว้ซึ่งพยานบอกเล่าใด ให้นำความในมาตรา ๙๕ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๙ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๑/๑ และมาตรา ๑๐๑/๒
แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๑๐๑/๑ ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินซึ่งจำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานใดเป็นการ
เร่งด่วนและไม่สามารถแจ้งให้คู่ความฝ่ายอื่นทราบก่อนได้ เมื่อมีการยื่นคำขอตามมาตรา ๑๐๑
พร้อมกับคำฟ้องหรือคำให้การหรือภายหลังจากนั้น คู่ความฝ่ายที่ขอจะยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็น
คำร้องรวมไปด้วยเพื่อให้ศาลมีคำสั่งโดยไม่ชักช้าก็ได้ และถ้าจำเป็นจะขอให้ศาลมีคำสั่งให้ยึดหรือ
ให้ส่งต่อศาลซึ่งเอกสารหรือวัตถุที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานที่ขอสืบไว้ก่อนด้วยก็ได้

คำร้องตามวรรคหนึ่งต้องบรรยายถึงข้อเท็จจริงที่แสดงว่ามีเหตุฉุกเฉินซึ่งจำเป็นต้อง
สืบพยานหลักฐานใดโดยเร่งด่วนและไม่สามารถแจ้งให้คู่ความฝ่ายอื่นทราบก่อนได้ ส่วนในกรณีที่จะ
ขอให้ศาลมีคำสั่งให้ยึดหรือให้ส่งต่อศาลซึ่งเอกสารหรือวัตถุที่จะใช้เป็นพยานหลักฐาน คำร้องนั้น
ต้องบรรยายถึงข้อเท็จจริงที่แสดงถึงความจำเป็นที่จะต้องยึดหรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุนั้นมีอยู่
อย่างไร ในการนี้ห้ามมิให้ศาลอนุญาตตามคำร้องนั้น เว้นแต่จะเป็นที่พอใจของศาลจากการไต่สวน
ว่ามีเหตุฉุกเฉินหรือมีความจำเป็นตามคำร้องนั้นจริง แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๐๑/๒ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอให้ยึดหรือให้ส่งเอกสาร
หรือวัตถุที่จะใช้เป็นพยานหลักฐาน ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขอย่างใดตามที่เห็นสมควร และจะ
สั่งด้วยว่าให้ผู้ขอชำระเงินหรือหาประกันตามจำนวนที่เห็นสมควรที่พหุตกลงมาวางศาลเพื่อการชำระ
ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่บุคคลใด เนื่องจากศาลได้มีคำสั่งโดยมี
ความเห็นหลงไปว่ามีเหตุจำเป็นโดยความผิดหรือเลินเล่อของผู้ขอก็ได้

ให้นำความในมาตรา ๒๖๑ มาตรา ๒๖๒ มาตรา ๒๖๓ มาตรา ๒๖๗ มาตรา ๒๖๘
และมาตรา ๒๖๙ มาใช้บังคับแก่กรณีตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม และในกรณีที่ทรัพย์สินซึ่งศาลสั่งยึดนั้น
เป็นของบุคคลที่สาม ให้บุคคลที่สามมีสิทธิเสมือนเป็นจำเลยในคดี และเมื่อหมดความจำเป็นที่จะใช้
เอกสารหรือวัตถุนั้นเป็นพยานหลักฐานต่อไปแล้ว เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อผู้มีสิทธิจะได้รับคืน
ร้องขอ ให้ศาลมีคำสั่งคืนเอกสารหรือวัตถุนั้นแก่ผู้ขอ”

มาตรา ๑๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๓/๑ มาตรา ๑๐๓/๒ และมาตรา
๑๐๓/๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๑๐๓/๑ ในกรณีที่คู่ความตกลงกัน หากศาลเห็นเป็นการสมควรจำเป็นและ
ชี้แจงสมควร ศาลจะขอขอสืบหาอาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานศาลหรือเจ้าพนักงานอื่นให้ทำการสืบพยาน
หลักฐานส่วนใดส่วนหนึ่งที่จะต้องกระทำนอกศาลแทนก็ได้

พยานหลักฐานที่สืบได้ให้ถือเสมือนพยานหลักฐานที่สืบโดยศาลในคดีนั้น ให้
เจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้นำ
ความในมาตรา ๑๐๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

วิธีการสืบพยานหลักฐานทางศาลพรรคหนึ่งให้เป็นไป เว้นข้อกำหนดของประชาชน ศาลฎีกาที่ออกต่อพรรคพรรคในมาตรา ๑๐๓/๓ และให้พรรคพรรคในมาตรา ๑๐๓ พรรคใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๐๓/๒ คู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องอาจร้องขอต่อศาลให้ดำเนินการสืบพยานหลักฐานไปตามวิธีการที่คู่ความตกลงกัน ถ้าศาลเห็นสมควรเพื่อให้การสืบพยานหลักฐานเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม ศาลจะอนุญาตตามคำร้องขอนั้นก็ได้ เว้นแต่การสืบพยานหลักฐานนั้นจะเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

มาตรา ๑๐๓/๓ เพื่อให้การสืบพยานหลักฐานเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดใด ๆ เพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำสืบและการรับฟังพยานหลักฐานได้ แต่ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติในลักษณะนี้กฎหมาย

ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาตามวรรคหนึ่ง เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้"

มาตรา ๑๑ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๑๐๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

"ในการวินิจฉัยว่าพยานบอกเล่าตามมาตรา ๙๕/๑ หรือบันทึกถ้อยคำที่ผู้ให้ถ้อยคำมิได้มาศาลตามมาตรา ๑๒๐/๑ วรรคสามและวรรคสี่ หรือบันทึกถ้อยคำตามมาตรา ๑๒๐/๒ จะมีน้ำหนักให้เชื่อฟังได้หรือไม่เพียงใดนั้น ศาลจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวังโดยคำนึงถึงสภาพลักษณะ และแหล่งที่มาของพยานบอกเล่าหรือบันทึกถ้อยคำนั้นด้วย"

มาตรา ๑๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๐๖ ในกรณีที่คู่ความฝ่ายใดไม่สามารถนำพยานของตนมาศาลได้เอง คู่ความฝ่ายนั้นอาจร้องขอต่อศาลก่อนวันสืบพยานให้ออกหมายเรียกพยานนั้นมาศาลได้ แต่โดยคู่ความฝ่ายนั้นต้องให้พยานรู้ล่วงหน้าหรือล่วงหน้าอย่างน้อยสามวัน ศาลจะให้ผู้ตรวจแถลงถึงความเกี่ยวพันของพยานกับข้อเท็จจริงในคดีอันจำเป็นที่จะต้องออกหมายเรียกพยานดังกล่าวที่ได้ด้วย และต้องส่งหมายเรียกพร้อมสำเนาคำแถลงของผู้ขอให้พยานรู้ล่วงหน้าอย่างน้อยสามวัน

หมายเรียกพยานต้องมีข้อความดังนี้

- (๑) ชื่อและตำบลที่อยู่ของพยาน ชื่อคู่ความ และศาล
- (๒) สถานที่และวันเวลาซึ่งพยานจะต้องไป
- (๓) กำหนดโทษที่จะต้องรับในกรณีที่มิไปตามหมายเรียกหรือเอิกความเท็จ
- (๔) เรื่องที่ประสงค์จะให้พยานเบิกความ

ทั้งศาลเห็นว่ามีพยานซึ่งไม่สมควรเชื่อถือตามที่ได้โดยมิได้ตระเตรียม ศาลจะยึดคำสั่ง
ข้อเท็จจริงซึ่งพยานขอขมุกขมูยที่ศาลจะไม่ในหมายเรียกตัวขมุกขมูยได้”

มาตรา ๑๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๖/๑ แห่งประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๑๐๖/๑ ห้ามมิให้ออกหมายเรียกพยานดังต่อไปนี้

(๑) พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
ไม่ว่าในกรณีใด ๆ

(๒) พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา ไม่ว่าในกรณีใด ๆ

(๓) ผู้ที่ได้รับเอกสิทธิ์หรือค้ำจุ่มกันตามกฎหมาย

ในกรณีตาม (๒) และ (๓) ให้ศาลหรือผู้พิพากษาที่รับมอบ หรือศาลที่ได้รับแต่งตั้ง
ออกคำบอกกล่าวว่าจะสืบพยานนั้น ณ สถานที่และวันเวลา เศษสหพที่ใด แทนการออกหมายเรียก โดย
ในกรณีตาม (๒) ให้ส่งไปยังพยาน ส่วนตาม (๓) ให้ส่งคำบอกกล่าวไปยัง กระทรวงสำนักงานศาล
ยุติธรรมเพื่อดำเนินการตามบทบัญญัติว่าด้วยการนั้น หรือตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ”

มาตรา ๑๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๐๘ พยานที่ได้รับหมายเรียกโดยชอบดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๖ และ
มาตรา ๑๐๗ นั้น จำต้องไป ณ สถานที่และตามวันเวลาที่กำหนดไว้ เว้นแต่มีเหตุเจ็บป่วยหรือมี
ข้อแก้ตัวอันจำเป็นอย่างอื่นโดยได้แจ้งเหตุนั้นให้ศาลทราบแล้ว และศาลเห็นว่าข้ออ้างหรือข้อแก้ตัวนั้น
ฟังได้”

มาตรา ๑๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑๑ และมาตรา ๑๑๒ แห่งประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๑๑ เมื่อศาลเห็นว่าคำเบิกความของพยานที่ไม่มาศาลเป็นข้อสำคัญ
ในการวินิจฉัยชี้ขาดคดี

(๑) แต่ศาลเห็นว่าข้ออ้างว่าพยานไม่สามารถมาศาลนั้นเป็นเพราะเหตุเจ็บป่วยของ
พยาน หรือพยานมีข้อแก้ตัวอันจำเป็นอย่างอื่นที่ฟังได้ ศาลจะเลื่อนการนั่งพิจารณาคดีไปเพื่อให้พยาน
มาศาลหรือเพื่อสืบพยานนั้น ณ สถานที่และเวลาอันควรแก่พฤติการณ์ก็ได้ หรือ

(๒) ศาลเห็นว่าพยานได้รับหมายเรียกโดยชอบแล้ว จงใจไม่ไปยังศาลนั้น หรือได้รับ
คำสั่งศาลให้รอคอยอยู่แล้วจงใจหลบเสีย ศาลจะเลื่อนการนั่งพิจารณาคดีไปและออกหมายจับและ
เอาตัวพยานกักขังไว้จนกว่าพยานจะได้เบิกความตามวันที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ ทั้งนี้ ไม่เป็นการ
ลบล้างโทษตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๑๒ ก่อนเบิกความพยานทุกคนต้องสาบานตนตามลัทธิศาสนาหรือจารีตประเพณีแห่งชาติของตน หรือกล่าวคำปฏิญาณว่าจะให้การตามความสัตย์จริงเสียก่อน เว้นแต่

- (๑) พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
- (๒) บุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบห้าปี หรือบุคคลที่ศาลเห็นว่าหย่อนความรู้สึกผิดและชอบ
- (๓) พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา
- (๔) บุคคลซึ่งคู่ความทั้งสองฝ่ายตกลงกันว่าไม่ต้องให้สาบานหรือกล่าวคำปฏิญาณ”

มาตรา ๑๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๑๕ พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ หรือพระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา แม้มาเป็นพยานจะไม่ยอมเบิกความหรือตอบคำถามใด ๆ ก็ได้ สำหรับบุคคลที่ได้รับเอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันตามกฎหมายจะไม่ยอมเบิกความหรือตอบคำถามใด ๆ ภายใต้งื่อนไขที่กำหนดไว้ตามกฎหมายนั้น ๆ ก็ได้”

มาตรา ๑๗ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๒๐/๑ มาตรา ๑๒๐/๒ มาตรา ๑๒๐/๓ และมาตรา ๑๒๐/๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๑๒๐/๑ เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายมีคำขอชั่งและศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจอนุญาตให้คู่ความฝ่ายที่มีคำขอชั่งเสนอบันทึกถ้อยคำของผู้ที่ตนประสงค์จะอ้างเป็นพยานยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำต่อศาลแทนการซักถามผู้ให้ถ้อยคำเป็นพยานต่อหน้าศาลได้

คู่ความที่ประสงค์จะเสนอบันทึกถ้อยคำแทนการซักถามพยานดังกล่าวตามวรรคหนึ่งจะต้องยื่นคำร้องแสดงความจำนงพร้อมเหตุผลต่อศาลก่อนวันนัดสืบพยานหรือก่อนวันสืบพยานในกรณีที่ไม่มีกรชี้สองสถาน และให้ศาลพิจารณากำหนดระยะเวลาที่คู่ความจะต้องยื่นบันทึกถ้อยคำดังกล่าวต่อศาลและส่งสำเนาบันทึกถ้อยคำนั้นให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนวันสืบพยานคนนั้น เมื่อมีการส่งยื่นบันทึกถ้อยคำต่อศาลแล้วคู่ความที่ยื่นไม่อาจขอถอนบันทึกถ้อยคำนั้นและศาลอาจรับฟังบันทึกถ้อยคำดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานในคดีได้

ให้ผู้ให้ถ้อยคำมาศาลเพื่อเบิกความตอบคำถามค้านและคำถามดึงของคู่ความ หากผู้ให้ถ้อยคำไม่มาศาล ให้ศาลปฏิเสธที่จะรับฟังบันทึกถ้อยคำของผู้นั้นเป็นพยานหลักฐานในคดี แต่ถ้ศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม จะรับฟังบันทึกถ้อยคำที่ผู้ให้ถ้อยคำมิได้มาศาลนั้นประกอบพยานหลักฐานอื่นก็ได้

ในกรณีที่คู่ความตกลงกันให้ผู้ให้ถ้อยคำไม่ต้องมาศาล หรือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งยินยอมหรือไม่ติดใจถามค้าน ให้ศาลรับฟังบันทึกถ้อยคำดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานในคดีได้

มาตรา ๑๒๐/๒ เมื่อคู่ความมีคำขอร่วมกันและศาลเห็นสมควรพีชประโยชน์
แห่งศรัทธา ศาลอาจอนุญาตให้เสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของ
ผู้ให้ถ้อยคำซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศต่อศาลแทนการนำพยานบุคคลมาเบิกความต่อหน้าศาลได้

มาตรา ๑๒๐/๓ บันทึกถ้อยคำตามมาตรา ๑๒๐/๑ และมาตรา ๑๒๐/๒ ให้มี
รายการดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อศาลและเลขคดี
- (๒) วัน เดือน ปี และสถานที่ที่ทำการบันทึกถ้อยคำ
- (๓) ชื่อและสกุลของคู่ความ
- (๔) ชื่อ สกุล อายุ ที่อยู่ และอาชีพ ของผู้ให้ถ้อยคำ และความเกี่ยวข้องกับคู่ความ
- (๕) รายละเอียดแห่งข้อเท็จจริง เศษหรือความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำ
- (๖) ลายมือชื่อของผู้ให้ถ้อยคำ

ห้ามมิให้แก้ไขเพิ่มเติมบันทึกถ้อยคำที่ได้ยื่นไว้แล้วต่อศาล เว้นแต่เป็นรฟชทพร

ใน (๑) (๒) หรือ (๓) หรือเป็นการแก้ไขข้อผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อย

มาตรา ๑๒๐/๔ คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจขอให้ศาลทำการสืบพยานบุคคล
ที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพได้ โดยคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานต้องเป็นผู้รับผิดชอบ
ในเรื่องค่าใช้จ่าย หากศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมศาลจะอนุญาตตามคำร้องนั้นก็ได้
โดยให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาไปตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาที่ออกตาม
มาตรา ๑๐๓/๓ และไม่ถือว่าค่าใช้จ่ายนั้นเป็นค่าฤชาธรรมเนียมในการดำเนินคดีที่คู่ความขอตั้งรฟชทพร
การเบิกความตามวรรคหนึ่งให้ถือเศษชี้ชัดว่าพยานเบิกความในห้องพิจารณาของศาล”

มาตรา ๑๒๑/๑ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๑๒๑ แห่งประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับกับกรณีที่มีการใช้บันทึกถ้อยคำแทนการเบิกความ
ของพยานตามมาตรา ๑๒๐/๑ หรือมาตรา ๑๒๐/๒ หรือกรณีที่มีการสืบพยานโดยใช้ระบบการประชุม
ทางจอภาพตามมาตรา ๑๒๐/๔ หรือกรณีที่มีการบันทึกคำเบิกความของพยานโดยใช้วิธีการบันทึก
ลงในวันสดซึ่งสามารถถ่ายทอดออกเป็นภาพหรือเสียงหรือโดยใช้วิธีการอื่นใดซึ่งคู่ความและพยาน
สามารถตรวจสอบถึงความถูกต้องของบันทึกคำเบิกความนั้นได้ แต่ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือ
พยานขอตรวจดูหรือขอให้อ่านบันทึกคำเบิกความของพยานนั้น ให้ศาลจัดให้มีการตรวจดูหรือ
มอบหมายให้เจ้าพนักงานศาลอ่านบันทึกคำเบิกความนั้น”

มาตรา ๑๗/๒ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๒๘/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๑๒๘/๑ ในกรณีที่จำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงใดที่เป็นประเด็นสำคัญแห่งคดี เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุหรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

ในกรณีที่พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จะสามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่ทำให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีได้โดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานอื่นอีก เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลอาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งโดยไม่ต้องรอให้ถึงวันสืบพยานตามปกติก็ได้

ในกรณีที่การตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองจำเป็นต้องเก็บตัวอย่าง เลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน บัสสาวะ ออจจาจะ น้ำลายหรือสารคัดหลั่งอื่น สารพันธุกรรม หรือส่วนประกอบอื่นของร่างกาย หรือสิ่งที่อยู่ในร่างกายจากคู่ความหรือบุคคลใด ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญอื่นทำการตรวจพิสูจน์ได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควร

ในกรณีที่คู่ความฝ่ายใดไม่ยินยอมหรือไม่ให้ความร่วมมือต่อการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หรือไม่ให้ความยินยอมหรือกระทำการขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมต่อการตรวจเก็บตัวอย่างส่วนประกอบของร่างกายตามวรรคสาม ก็ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่คู่ความฝ่ายตรงข้ามกล่าวอ้าง

ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ตามมาตรา นี้ ให้คู่ความฝ่ายที่ร้องขอให้ตรวจพิสูจน์เป็นผู้รับผิดชอบ โดยให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของค่าฤชาธรรมเนียม แต่ถ้าผู้ร้องขอไม่สามารถเสียค่าใช้จ่ายได้ หรือเป็นกรณีที่ศาลเป็นผู้สั่งให้ตรวจพิสูจน์ ให้ศาลสั่งจ่ายตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด ส่วนความรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายดังกล่าวให้เป็นไปตามมาตรา ๑๕๘ หรือมาตรา ๑๖๑”

มาตรา ๑๘ พระราชบัญญัตินี้ไม่มีผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณาใด ๆ ที่ได้กระทำไปแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ส่วนกระบวนการพิจารณาใดที่ยังมิได้กระทำจนล่วงพ้นกำหนดเวลาที่จะต้องกระทำตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ก่อนพระราชบัญญัตินี้ แต่ยังคงอยู่ในกำหนดเวลาที่อาจกระทำได้ตามบทบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ให้ดำเนินกระบวนการพิจารณานั้นได้ภายในกำหนดเวลาตามพระราชบัญญัติที่บทบัญญัติดังกล่าว

มาตรา ๑๙ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

.....
.....

**ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. สภาผู้แทนราษฎร
ลงมติเห็นชอบแล้ว**

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
 เลขรับ 14
 วันที่ 25 ต.ค. 2548
 เวลา 11:00 น.

ที่ สผ ๐๐๖๔๑๑๐๐๖

สภาผู้แทนราษฎร
 ถนนอุทองใน กทม. ๑๐๓๐๐

๒๕ ตุลาคม ๒๕๔๘

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ...) พ.ศ.

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล

ด้วยในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๒ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๘ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันพุธที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๔๘ ที่ประชุมได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ซึ่งคณะรัฐมนตรีและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้เสนอ

ฉะนั้น จึงส่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมาเพื่อนำเสนอต่อวุฒิสภาพิจารณาต่อไป ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๗๔

กลุ่มงานพระราชบัญญัติ
 รับที่ 18 / 2548
 วันที่ 25 / ๑๐ / 48
 เวลา 11:35 น.

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

 (นายสุชาติ ตันเจริญ)

สำนักงานประธาน
 รองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง รักษาการแทน
 ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
 โทร. ๐ ๕๕๔๔ ๒๐๙๘
 ๐ ๕๕๔๔ ๒๐๙๙

กลุ่มงานบริหารทั่วไป หัวหน้าการประชุม
 รับที่ 525 / 2548
 วันที่ 25 / ๑๐ / 48 เวลา 14:30 น.
 ส่ง พม : ดำเนินการ

(๖๔)

สารบบ

เรื่อง การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว

ตามที่รัฐสภาได้มีมติเห็นชอบให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ต่อไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๗๘ นั้น ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๒ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๐ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๔๘ ที่ประชุมได้มีมติตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายจองชัย เทียงธรรม และนายวีระศักดิ์ โควสุรัตน์ เป็นผู้เสนอ) โดยถือร่างของคณะรัฐมนตรีเป็นหลักในการพิจารณา เมื่อคณะกรรมาธิการพิจารณาเสร็จแล้วจึงได้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร

ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๒ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๘ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันพุธที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๔๘ ที่ประชุมได้พิจารณาในวาระที่สอง แล้วลงมติในวาระที่สามเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ และให้เสนอต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไปตามรัฐธรรมนูญ

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้สภาผู้แทนราษฎรส่งให้วุฒิสภาเมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๔๘

(นายวิจักขณ์ นาควิริยะ)

รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ปฏิบัติราชการแทน

เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

(๖๕)

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในเรื่องเกี่ยวกับการมาศาลของพยานหลักเกณฑ์การนำสืบพยานและการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อให้มีความชัดเจน รวดเร็ว เหมาะสมกับสภาพสังคมและการพัฒนาในด้านเทคโนโลยี (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘๔ มาตรา ๘๕ มาตรา ๙๓ มาตรา ๙๕ มาตรา ๑๐๖ มาตรา ๑๐๘ มาตรา ๑๑๑ มาตรา ๑๑๒ และมาตรา ๑๑๕ และเพิ่มมาตรา ๘๔/๑ มาตรา ๙๕/๑ มาตรา ๑๐๑/๑ มาตรา ๑๐๑/๒ มาตรา ๑๐๓/๑ มาตรา ๑๐๓/๒ มาตรา ๑๐๓/๓ มาตรา ๑๐๔ วรรคสอง มาตรา ๑๐๖/๑ มาตรา ๑๒๐/๑ มาตรา ๑๒๐/๒ มาตรา ๑๒๐/๓ และมาตรา ๑๒๐/๔)

เหตุผล

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในภาค ๑ ลักษณะ ๕ ว่าด้วยพยานหลักฐานแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

(นายจองชัย เทียนธรรม และนายวีระศักดิ์ โควสุรัตน์ เป็นผู้เสนอ)

(๖๖)

ร่าง

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๑ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๗ มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมาย

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๘๔ การวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงในคดีใดจะต้องกระทำโดยอาศัยพยานหลักฐานในสำนวนคดีนั้น เว้นแต่

- (๑) ข้อเท็จจริงซึ่งรู้จักกันอยู่ทั่วไป
- (๒) ข้อเท็จจริงซึ่งไม่อาจโต้แย้งได้ หรือ
- (๓) ข้อเท็จจริงที่คู่ความรับหรือถือว่ารับกันแล้วในศาล”

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๘๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๘๔/๑ คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนข้อหา ข้ออ้าง ข้อต่อสู้ หรือข้อเถียงในคำคู่ความของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น แต่ถ้ามียุทธินิษฐานไว้ในกฎหมายหรือมีข้อสันนิษฐานตามความเป็นจริงที่ปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว สำหรับข้อสันนิษฐานตามความเป็นจริงนั้น ประธานศาลฎีกาอาจออกข้อกำหนดตามมาตรา ๑๐๓/๓ เพื่อวางแนวทางในเรื่องดังกล่าวได้”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๘๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๔) พ.ศ. ๒๕๓๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา ๘๘ เมื่อคู่ความฝ่ายใดมีความจำเป็นที่จะอ้างอิงเอกสารฉบับใดหรือคำเบิกความของพยานคนใด หรือมีความจำเป็นที่จะให้ศาลตรวจบุคคล วัตถุ สถานที่ หรืออ้างอิงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ศาลตั้ง เพื่อเป็นพยานหลักฐานสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อเถียงของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นยื่นต่อศาลก่อนวันชี้สองสถาน หรือในกรณีที่ไม่มีกรณีสองสถานให้ยื่นก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ซึ่งบัญชีระบุพยาน โดยแสดงเอกสารหรือสภาพของเอกสารที่จะอ้าง และรายชื่อ ที่อยู่ของบุคคล วัตถุ หรือสถานที่ซึ่งคู่ความฝ่ายนั้นระบุอ้างเป็นพยาน หรือขอให้ศาลไปตรวจ หรือขอให้ตั้งผู้เชี่ยวชาญ แล้วแต่กรณี พร้อมทั้งสำเนาบัญชีระบุพยานดังกล่าวในจำนวนที่เพียงพอ เพื่อให้คู่ความฝ่ายอื่นมารับไปจากเจ้าพนักงานศาล”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘๙ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา ๘๙ คู่ความฝ่ายใดประสงค์จะนำสืบพยานหลักฐานของตนเพื่อพิสูจน์ต่อพยานของคู่ความฝ่ายอื่นในกรณีต่อไปนี้

(๑) หักล้างหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขถ้อยคำพยานในข้อความทั้งหลายซึ่งพยานเช่นว่านั้นเป็นผู้รู้เห็น หรือ

(๒) พิสูจน์ข้อความอย่างหนึ่งอย่างใดอันเกี่ยวข้องด้วยการกระทำ ถ้อยคำ เอกสาร หรือพยานหลักฐานอื่นใดซึ่งพยานเช่นว่านั้นได้กระทำขึ้น ให้คู่ความฝ่ายนั้นถามค้านพยานดังกล่าวเสียในเวลาที่ยานเบิกความ เพื่อให้พยานมีโอกาสอธิบายถึงข้อความเหล่านั้น แม้ว่าพยานนั้นจะมีได้เบิกความถึงข้อความดังกล่าวก็ตาม

ในกรณีที่คู่ความฝ่ายนั้นมิได้ถามค้านพยานของคู่ความฝ่ายอื่นไว้ดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว ต่อมานำพยานหลักฐานมาสืบถึงข้อความนั้น คู่ความฝ่ายอื่นที่สืบพยานนั้นไว้ชอบที่จะคัดค้านได้ในขณะที่คู่ความฝ่ายนั้นนำพยานหลักฐานมาสืบ และในกรณีเช่นว่านี้ ให้ศาลปฏิเสธไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานเช่นว่ามานั้น

ในกรณีที่คู่ความฝ่ายที่ประสงค์จะนำสืบพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ต่อพยานตามวรรคหนึ่ง แสดงให้เห็นที่พอใจของศาลว่า เมื่อเวลาพยานเบิกความนั้นตนไม่รู้หรือไม่มีเหตุอันควรรู้ถึงข้อความดังกล่าวมาแล้ว หรือถ้าศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมจำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานเช่นว่านี้ ศาลจะยอมรับฟังพยานหลักฐานเช่นว่านี้ก็ได้อีก แต่ในกรณีเช่นนี้ คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะขอให้เรียกพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องมาสืบอีกก็ได้ หรือเมื่อศาลเห็นสมควรจะเรียกมาสืบเองก็ได้”

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๙๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๙๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๙๓ การอ้างเอกสารเป็นพยานหลักฐานให้ยอมรับฟังได้เฉพาะต้นฉบับเอกสารเท่านั้น เว้นแต่

(๑) เมื่อคู่ความที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตกลงกันว่าสำเนาเอกสารนั้นถูกต้องแล้ว ให้ศาลยอมรับฟังสำเนาเช่นว่านั้นเป็นพยานหลักฐาน

(๒) ถ้าต้นฉบับเอกสารนำมาไม่ได้ เพราะสูญหาย ถูกทำลาย หรือไม่สามารถนำมาได้ โดยประการอื่น อันมิใช่เกิดจากพฤติการณ์ที่ผู้อ้างต้องรับผิดชอบ หรือเมื่อศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมจำเป็นต้องสืบสำเนาเอกสารหรือพยานบุคคลแทนต้นฉบับเอกสารที่นำมาไม่ได้นั้น ศาลจะอนุญาตให้นำสำเนาหรือพยานบุคคลมาสืบแทนก็ได้

(๓) ต้นฉบับเอกสารที่อยู่ในความอารักขาหรือในความควบคุมของทางราชการนั้นจะนำมาแสดงได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากทางราชการเสียก่อน อนึ่ง สำเนาเอกสารซึ่งหัวหน้าส่วนราชการ ข้าราชการผู้มีอำนาจหน้าที่ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี ได้รับรองว่าถูกต้องแล้ว ให้ถือว่าเป็นอันเพียงพอในการที่จะนำมาแสดง เว้นแต่ศาลจะได้กำหนดเป็นอย่างอื่น

(๔) เมื่อคู่ความฝ่ายที่ถูกคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งอ้างอิงเอกสารมาเป็นพยานหลักฐานยืนยัน มิได้คัดค้านการนำเอกสารนั้นมาสืบตามมาตรา ๑๒๕ ให้ศาลยอมรับฟังสำเนาเอกสารเช่นว่านั้นเป็นพยานหลักฐานได้”

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๙๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๙๕ ห้ามมิให้รับฟังพยานบุคคลใด เว้นแต่บุคคลนั้นสามารถเข้าใจและตอบคำถามได้

หากศาลไม่ยอมรับไว้ซึ่งคำเบิกความของบุคคลใดเพราะเห็นว่าบุคคลนั้นไม่สามารถเป็นพยานได้เนื่องจากเหตุตามวรรคหนึ่ง และคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องร้องคัดค้าน ก่อนที่ศาลจะดำเนินคดีต่อไป ให้ศาลจดยางานระบุนามพยาน เหตุผลที่ไม่ยอมรับ และข้อคัดค้านของคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องไว้ ส่วนเหตุผลที่คู่ความฝ่ายที่คัดค้านยกขึ้นอ้างนั้น ให้ศาลใช้ดุลพินิจตกลงไว้ในรายงานหรือกำหนดให้คู่ความฝ่ายนั้นยื่นคำแถลงต่อศาลเพื่อรวมไว้ในสำนวน”

มาตรา ๙ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๙๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๙๕/๑ ข้อความซึ่งเป็นการบอกเล่าที่พยานบุคคลใดเบิกความต่อศาลก็ดี หรือที่บันทึกไว้ในเอกสารหรือวัตถุอื่นใดซึ่งได้อ้างเป็นพยานหลักฐานต่อศาลก็ดี หากนำเสนอเพื่อพิสูจน์ความจริงแห่งข้อความนั้น ให้ถือเป็นพยานบอกเล่า

ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานบอกเล่า เว้นแต่

(๑) เมื่อศาลพิเคราะห์ตามสภาพ ลักษณะ แหล่งที่มา และข้อเท็จจริงแวดล้อมของพยานบอกเล่าแล้ว ศาลเห็นว่าพยานนั้นมีความน่าเชื่อถือว่าจะพิสูจน์ความจริงได้ หรือ

(๒) มีเหตุจำเป็นเนื่องจากไม่สามารถนำบุคคลซึ่งเป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความเกี่ยวในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นด้วยตนเองโดยตรง มาเป็นพยานได้ และศาลเห็นว่ามีเหตุผลสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมที่จะรับฟังพยานบอกเล่านั้น

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าไม่ควรรับไว้ซึ่งพยานบอกเล่าใด ให้นำความในมาตรา ๙๕ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๑๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๑/๑ และมาตรา ๑๐๑/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๑๐๑/๑ ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินซึ่งจำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานใดเป็นการเร่งด่วน และไม่สามารถแจ้งให้คู่ความฝ่ายอื่นทราบก่อนได้ เมื่อมีการยื่นคำขอตามมาตรา ๑๐๑ พร้อมกับคำฟ้องหรือคำให้การหรือภายหลังจากนั้น คู่ความฝ่ายที่ขอจะยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องรวมไปด้วย เพื่อให้ศาลมีคำสั่งโดยไม่ชักช้าก็ได้ และถ้าจำเป็นจะขอให้ศาลมีคำสั่งให้ยึดหรือให้ส่งต่อศาลซึ่งเอกสารหรือวัตถุที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานที่ขอสืบไว้ก่อนด้วยก็ได้

คำร้องตามวรรคหนึ่งต้องบรรยายถึงข้อเท็จจริงที่แสดงว่ามีเหตุฉุกเฉินซึ่งจำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานใดโดยเร่งด่วนและไม่สามารถแจ้งให้คู่ความฝ่ายอื่นทราบก่อนได้ ส่วนในกรณีที่จะขอให้ศาลมีคำสั่งให้ยึดหรือให้ส่งต่อศาลซึ่งเอกสารหรือวัตถุที่จะใช้เป็นพยานหลักฐาน คำร้องนั้นต้องบรรยายถึงข้อเท็จจริงที่แสดงถึงความจำเป็นที่จะต้องยึดหรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุนั้นว่ามีอยู่อย่างไร ในการนี้ห้ามมิให้ศาลอนุญาตตามคำร้องนั้น เว้นแต่จะเป็นที่พอใจของศาลจากการได้สวนว่ามีเหตุฉุกเฉินหรือมีความจำเป็นตามคำร้องนั้นจริง แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๐๑/๒ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอให้ยึดหรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุที่จะใช้เป็นพยานหลักฐาน ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขอย่างใดตามที่เห็นสมควร และจะสั่งด้วยว่าให้ผู้ขอชำระเงินหรือหาประกันตามจำนวนที่เห็นสมควรมาวางศาลเพื่อการชำระค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่บุคคลใด เนื่องจากศาลได้มีคำสั่งโดยมีความเห็นหลงไปว่ามีเหตุจำเป็นโดยความผิดหรือเลินเล่อของผู้ขอก็ได้

ให้นำความในมาตรา ๒๖๑ มาตรา ๒๖๒ มาตรา ๒๖๓ มาตรา ๒๖๗ มาตรา ๒๖๘ และมาตรา ๒๖๙ มาใช้บังคับแก่กรณีตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม และในกรณีที่ทรัพย์สินซึ่งศาลสั่งยึดนั้น เป็นของบุคคลที่สาม ให้บุคคลที่สามมีสิทธิเสมือนเป็นจำเลยในคดี และเมื่อหมดความจำเป็นที่จะใช้ เอกสารหรือวัตถุนั้นเป็นพยานหลักฐานต่อไปแล้ว เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อผู้มีสิทธิจะได้รับคืนร้องขอ ให้ศาลมีคำสั่งคืนเอกสารหรือวัตถุนั้นแก่ผู้ขอ”

มาตรา ๑๑ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๓/๑ มาตรา ๑๐๓/๒ และมาตรา ๑๐๓/๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๑๐๓/๑ ในกรณีที่คู่ความตกลงกัน หากศาลเห็นเป็นการจำเป็นและสมควร ศาลอาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานศาลหรือเจ้าพนักงานอื่นให้ทำการสืบพยานหลักฐานส่วนใดส่วนหนึ่งที่จะต้อง กระทำนอกศาลแทนได้

ให้เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่งเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้นำความในมาตรา ๑๐๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๐๓/๒ คู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องอาจร้องขอต่อศาลให้ดำเนินการสืบพยานหลักฐาน ไปตามวิธีการที่คู่ความตกลงกัน ถ้าศาลเห็นสมควรเพื่อให้การสืบพยานหลักฐานเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม ศาลจะอนุญาตตามคำร้องขอนั้นก็ได้ เว้นแต่การสืบพยานหลักฐานนั้นจะเป็นการไม่ชอบด้วย กฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

มาตรา ๑๐๓/๓ เพื่อให้การสืบพยานหลักฐานเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดใด ๆ เพิ่มเติม เกี่ยวกับการนำสืบและการรับฟังพยานหลักฐานได้ แต่ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติในกฎหมาย

ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาตามวรรคหนึ่ง เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้”

มาตรา ๑๒ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๑๐๔ แห่งประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง

“ในการวินิจฉัยว่าพยานบอกเล่าตามมาตรา ๙๕/๑ หรือบันทึกถ้อยคำที่ผู้ให้ถ้อยคำ มิได้มาศาลตามมาตรา ๑๒๐/๑ วรรคสามและวรรคสี่ หรือบันทึกถ้อยคำตามมาตรา ๑๒๐/๒ จะมีน้ำหนัก ให้เชื่อได้หรือไม่เพียงใดนั้น ศาลจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวังโดยคำนึงถึงสภาพ ลักษณะ และแหล่งที่มาของพยานบอกเล่าหรือบันทึกถ้อยคำนั้นด้วย”

มาตรา ๑๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๐๖ ในกรณีที่คู่ความฝ่ายใดไม่สามารถนำพยานของตนมาศาลได้เอง คู่ความ ฝ่ายนั้นอาจขอต่อศาลก่อนวันสืบพยานให้ออกหมายเรียกพยานนั้นมาศาลได้ โดยคู่ความฝ่ายนั้นต้อง แกลงถึงความเกี่ยวพันของพยานกับข้อเท็จจริงในคดีอันจำเป็นที่จะต้องออกหมายเรียกพยานดังกล่าวด้วย และต้องส่งหมายเรียกพร้อมสำเนาค่าแกลงของผู้ขอให้พยานรู้ล่วงหน้าอย่างน้อยสามวัน

หมายเรียกพยานต้องมีข้อความดังนี้

- (๑) ชื่อและตำบลที่อยู่ของพยาน ชื่อคู่ความ และศาล
- (๒) สถานที่และวันเวลาซึ่งพยานจะต้องไป
- (๓) กำหนดโทษที่จะต้องรับในกรณีที่ไม่ไปตามหมายเรียกหรือเบิกความเท็จ
- (๔) เรื่องที่ประสงค์จะให้พยานเบิกความ

มาตรา ๑๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น มาตรา ๑๐๖/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๑๐๖/๑ ห้ามมิให้ออกหมายเรียกพยานดังต่อไปนี้

(๑) พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
ไม่ว่าในกรณีใด ๆ

(๒) พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา ไม่ว่าในกรณีใด ๆ

(๓) ผู้ที่ได้รับเอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันตามกฎหมาย

ในกรณีตาม (๒) และ (๓) ให้ศาลหรือผู้พิพากษาที่รับมอบ หรือศาลที่ได้รับแต่งตั้ง
ออกคำบอกกล่าวว่าจะสืบพยานนั้น ณ สถานที่และวันเวลาใดแทนการออกหมายเรียก โดยในกรณีตาม (๒)
ให้ส่งไปยังพยาน ส่วนตาม (๓) ให้ส่งคำบอกกล่าวไปยังสำนักงานศาลยุติธรรมเพื่อดำเนินการตาม
บทบัญญัติว่าด้วยการนั้น หรือตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ”

มาตรา ๑๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๐๘ พยานที่ได้รับหมายเรียกโดยชอบดั่งที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๖
และมาตรา ๑๐๗ นั้น จำต้องไป ณ สถานที่และตามวันเวลาที่กำหนดไว้ เว้นแต่มีเหตุเจ็บป่วยหรือมีข้อแก้ตัว
อันจำเป็นอย่างอื่นโดยได้แจ้งเหตุนั้นให้ศาลทราบแล้ว และศาลเห็นว่าข้ออ้างหรือข้อแก้ตัวนั้นฟังได้”

มาตรา ๑๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑๑ และมาตรา ๑๑๒ แห่งประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๑๑ เมื่อศาลเห็นว่าคำเบิกความของพยานที่ไม่มาศาลเป็นข้อสำคัญในการวินิจฉัย
ชี้ขาดคดี

(๑) แต่ศาลเห็นว่าข้ออ้างว่าพยานไม่สามารถมาศาลนั้นเป็นเพราะเหตุเจ็บป่วยของพยาน
หรือพยานมีข้อแก้ตัวอันจำเป็นอย่างอื่นที่ฟังได้ ศาลจะเลื่อนการนั่งพิจารณาคดีไปเพื่อให้พยานมาศาล
หรือเพื่อสืบพยานนั้น ณ สถานที่และเวลาอันควรแก่พฤติการณ์ก็ได้ หรือ

(๒) ศาลเห็นว่าพยานได้รับหมายเรียกโดยชอบแล้ว จงใจไม่ไปยังศาลนั้น หรือได้รับ
คำสั่งศาลให้รอคอยอยู่แล้วจงใจหลบเสีย ศาลจะเลื่อนการนั่งพิจารณาคดีไปและออกหมายจับและเอาตัว
พยานกักขังไว้จนกว่าพยานจะได้เบิกความตามวันที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ ทั้งนี้ ไม่เป็นการลบล้างโทษ
ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๑๒ ก่อนเบิกความพยานทุกคนต้องสาบานตนตามลัทธิศาสนาหรือจารีตประเพณีแห่งชาติของตน หรือกล่าวคำปฏิญาณว่าจะให้การตามความสัตย์จริงเสียก่อน เว้นแต่

- (๑) พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
- (๒) บุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบห้าปี หรือบุคคลที่ศาลเห็นว่าหย่อนความรู้สึกผิดและชอบ
- (๓) พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา
- (๔) บุคคลซึ่งคู่ความทั้งสองฝ่ายตกลงกันว่าไม่ต้องให้สาบานหรือกล่าวคำปฏิญาณ”

มาตรา ๑๑๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๑๕ พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ หรือพระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา แม้มาเป็นพยานจะไม่ยอมเบิกความหรือตอบคำถามใด ๆ ก็ได้ สำหรับบุคคลที่ได้รับเอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันตามกฎหมายจะไม่ยอมเบิกความหรือตอบคำถามใด ๆ ภายใต้งเงื่อนไขที่กำหนดไว้ตามกฎหมายนั้น ๆ ก็ได้”

มาตรา ๑๑๘ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๒๐/๑ มาตรา ๑๒๐/๒ มาตรา ๑๒๐/๓ และมาตรา ๑๒๐/๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๑๒๐/๑ เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่ายมีคำร้องและศาลเห็นสมควร ศาลอาจอนุญาตให้คู่ความฝ่ายที่มีคำร้องเสนอบันทึกถ้อยคำของผู้ที่ตนประสงค์จะอ้างเป็นพยานยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำต่อศาลแทนการซักถามผู้ให้ถ้อยคำเป็นพยานต่อหน้าศาลได้

คู่ความที่ประสงค์จะเสนอบันทึกถ้อยคำแทนการซักถามพยานดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง จะต้องยื่นคำร้องแสดงความจำนงพร้อมเหตุผลต่อศาลก่อนวันชี้สองสถาน หรือก่อนวันสืบพยานในกรณีที่ไม่มีการชี้สองสถาน และให้ศาลพิจารณากำหนดระยะเวลาที่คู่ความจะต้องยื่นบันทึกถ้อยคำดังกล่าวต่อศาล และส่งสำเนาบันทึกถ้อยคำนั้นให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนวันสืบพยานคนนั้น เมื่อมีการยื่นบันทึกถ้อยคำต่อศาลแล้วคู่ความที่ยื่นไม่อาจขอถอนบันทึกถ้อยคำนั้นและศาลอาจรับฟังบันทึกถ้อยคำดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานในคดีได้

ให้ผู้ให้ถ้อยคำมาศาลเพื่อเบิกความตอบคำถามค้านและคำถามตั้งของคู่ความ หากผู้ให้ถ้อยคำไม่มาศาล ให้ศาลปฏิเสธที่จะรับฟังบันทึกถ้อยคำของผู้นั้นเป็นพยานหลักฐานในคดี แต่ถ้าศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม จะรับฟังบันทึกถ้อยคำที่ผู้ให้ถ้อยคำมิได้มาศาลนั้นประกอบพยานหลักฐานอื่นก็ได้

ในกรณีที่คู่ความตกลงกันให้ผู้ให้ถ้อยคำไม่ต้องมาศาล หรือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งยินยอมหรือไม่ตั้งใจถามค้าน ให้ศาลรับฟังบันทึกถ้อยคำดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานในคดีได้

มาตรา ๑๒๐/๒ เมื่อคู่ความมีคำร้องร่วมกันและศาลเห็นสมควร ศาลอาจอนุญาตให้เสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศต่อศาลแทนการนำพยานบุคคลมาเบิกความต่อหน้าศาลได้

มาตรา ๑๒๐/๓ บันทึกลด้อยค่าตามมาตรา ๑๒๐/๑ และมาตรา ๑๒๐/๒ ให้มีรายการดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อศาลและเลขคดี
- (๒) วัน เดือน ปี และสถานที่ที่ทำการบันทึกด้อยค่า
- (๓) ชื่อและสกุลของคู่ความ
- (๔) ชื่อ สกุล อายุ ที่อยู่ และอาชีพ ของผู้ให้ด้อยค่า และความเกี่ยวข้องกับคู่ความ
- (๕) รายละเอียดแห่งข้อเท็จจริง หรือความเห็นของผู้ให้ด้อยค่า
- (๖) ลายมือชื่อของผู้ให้ด้อยค่า

ห้ามมิให้แก้ไขเพิ่มเติมบันทึกด้อยค่าที่ได้ยื่นไว้แล้วต่อศาล เว้นแต่เป็นการแก้ไขข้อผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อย

มาตรา ๑๒๐/๔ คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจขอให้ศาลทำการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาล โดยระบบการประชุมทางจอภาพได้ โดยคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานต้องเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องค่าใช้จ่าย หากศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมศาลจะอนุญาตตามคำร้องนั้นก็ได้ โดยให้ศาลดำเนินการสอบสวนพิจารณาไปตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาที่ออกตามมาตรา ๑๐๓/๓ และไม่ถือว่าค่าใช้จ่ายนั้นเป็นค่าฤชาธรรมเนียมในการดำเนินคดี

การเบิกความตามวรรคหนึ่งให้ถือว่าพยานเบิกความในห้องพิจารณาของศาล”

มาตรา ๑๙ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๑๒๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับกับกรณีที่มีการใช้บันทึกด้อยค่าแทนการเบิกความของพยานตามมาตรา ๑๒๐/๑ หรือมาตรา ๑๒๐/๒ หรือกรณีที่มีการสืบพยานโดยใช้ระบบการประชุมทางจอภาพตามมาตรา ๑๒๐/๔ หรือกรณีที่มีการบันทึกคำเบิกความของพยานโดยใช้วิธีการบันทึกลงในวัสดุซึ่งสามารถถ่ายทอดออกเป็นภาพหรือเสียงหรือโดยใช้วิธีการอื่นใดซึ่งคู่ความและพยานสามารถตรวจสอบถึงความถูกต้องของบันทึกคำเบิกความนั้นได้ แต่ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือพยานขอตรวจดูหรือขอให้อ่านบันทึกคำเบิกความของพยานนั้น ให้ศาลจัดให้มีการตรวจดูหรือมอบหมายให้เจ้าพนักงานศาลอ่านบันทึกคำเบิกความนั้น”

มาตรา ๒๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๒๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๑๒๔/๑ ในกรณีที่จำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงใดที่เป็นประเด็นสำคัญแห่งคดี เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุหรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

ในกรณีที่พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จะสามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่ทำให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีได้โดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานอื่นอีก เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลอาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งโดยไม่ต้องรอให้ถึงวันสืบพยานตามปกติก็ได้

ในกรณีที่การตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองจำเป็นต้องเก็บตัวอย่าง เลือด เนื้อเยื่อ ผิวน้ำหนัง เส้นผมหรือขน ปัสสาวะ อุจจาระ น้ำลายหรือสารคัดหลั่งอื่น สารพันธุกรรม หรือส่วนประกอบอื่นของร่างกาย หรือสิ่งที่อยู่ในร่างกายจากคู่ความหรือบุคคลใด ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญอื่นทำการตรวจพิสูจน์ได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควร

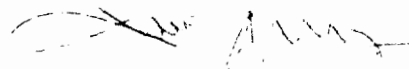
ในกรณีที่คู่ความฝ่ายใดไม่ยินยอมหรือไม่ให้ความร่วมมือต่อการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หรือไม่ให้ความยินยอมหรือกระทำการขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมต่อการตรวจเก็บตัวอย่างส่วนประกอบของร่างกายตามวรรคสาม ก็ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่คู่ความฝ่ายตรงข้ามกล่าวอ้าง

ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ตามมาตรา นี้ ให้คู่ความฝ่ายที่ร้องขอให้ตรวจพิสูจน์เป็นผู้รับผิดชอบ โดยให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของค่าฤชาธรรมเนียม แต่ถ้าผู้ร้องขอไม่สามารถเสียค่าใช้จ่ายได้ หรือเป็นกรณีที่ศาลเป็นผู้สั่งให้ตรวจพิสูจน์ ให้ศาลสั่งจ่ายตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด ส่วนความรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายดังกล่าวให้เป็นไปตามมาตรา ๑๕๘ หรือมาตรา ๑๖๑”

มาตรา ๒๑ พระราชบัญญัตินี้ไม่มีผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณาใด ๆ ที่ได้กระทำไปแล้ว ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ส่วนกระบวนการพิจารณาใดที่ยังมิได้กระทำจนล่วงพ้นกำหนดเวลาที่จะต้องกระทำตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ก่อนพระราชบัญญัตินี้ แต่ยังคงอยู่ในกำหนดเวลาที่อาจกระทำได้ตามบทบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ให้ดำเนินกระบวนการพิจารณานั้นได้ภายในกำหนดเวลาตามบทบัญญัติดังกล่าว

มาตรา ๒๒ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

.....
.....
ถูกต้องตามมติของสภาผู้แทนราษฎร

(นายธงชัย ดุลยสุข)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานพระราชบัญญัติและนิติคดี ๑

สำนักการประชุม

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร